
Industridepartementet.

Vedlegg til St. prp. nr. 1,
1978—79, Vassdrags- og
elektrisitetsvesenet.

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

TILLATELSER MEDDELT I 1977

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. Electric Furnace Products Co. Ltd. Tillatelse til å overføre kraftleiekonsesjoner av 11. desember 1914 og 2. oktober 1925. Kongelig resolusjon 21. januar 1977	5
2. Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker. Tillatelse til å leie i alt inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk. Kongelig resolusjon 21. januar 1977	9
3. Mustad Industrier A/S. Konsesjon på erverv av aksjer for amortisasjon. Industridepartementets samtykke 15. februar 1977	11
4. Sande Paper Mill A/S. Endring i pkt. 4 i vilkårene i kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon 15. desember 1972. Kongelig resolusjon 4. mars 1977	11
5. Standard Telefon og Kabelfabrik A/S. Tillatelse til å leie inntil 3 000 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til ny Pex-kabelfabrikk i Namsos. Kongelig resolusjon 15. april 1977	12
6. Haugsdalsvassdraget. Regulering. Fristforlengelse. Industridepartementets samtykke 19. april 1977	15
7. Blådalsvassdraget. Regulering, planendring og fristforlengelse. Industridepartementets samtykke 20. april 1977	15
8. Sira-Kvine Kraftselskap. Tillatelse til midlertidig overføring av Bratteliåna i Otra til Sira. Kongelig resolusjon 22. april 1977	15
9. Eidfjordverkene. Endring i manøvreringsreglement. Kongelig resolusjon 13. mai 1977	19
10. Steinlandsvassdraget. Planendring Hallsetvatn/Stølsvatn. Industridepartementets samtykke 18. mai 1977	27
11. Midtbottenvatn. Regulering. Ytterligere fristforlengelse. Industridepartementets samtykke 18. mai 1977	28
12. A/S Greager Industrier. Konsesjon på erverv av aksjer. Industridepartementets samtykke 3. juni 1977	28
13. Norsk Hydro Produksjon A/S. Konsesjon på leie av suppleringskraft fra Statskraftverkene. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	28
14. Borregaard A/S, Saga Petrokjemi A/S & Co. og Den Norske Stats Oljeselskap. Tillatelse til å leie inntil 50 MW/422,5 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A/S m. v. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	34
15. A/S Årdal og Sunndal Verk. Tillatelse til regulering av Gautingsdalsvassdraget. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	40
16. Tafjord Kraftselskap. Tillatelse til overføring m. v. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	46
17. Sira-Kvina Kraftselskap. Tillatelse til utbygging av Roskrepp kraftverk. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	54
18. Vest-Agder Elektrisitetsverk. Tillatelse til erverv, ekspropriasjon og utbygging av Laudal kraftverk. Kongelig resolusjon 24. juni 1977	58
19. I/S Sundsfjord Kraftlag. Tillatelse til å erverve bruksrett til fall i Sundsfjordelv i Gildeskål kommune, Nordland. Kongelig resolusjon 26. august 1977	63
20. Norzink A/S. Tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Larvik El.verk til drift av Larvik Pigmentfabrikk. Kongelig resolusjon 26. august 1977	77
21. Arendal Smelteverk A/S. Tillatelse til å leie i alt inntil 38 000 kW hvorav 22 900 kW og 5 700 kW tilfeldig kraft fra Arendal Fossekompani A/S og 9 400 kW fra Aust-Agder Kraftverk til drift av selskapets smelteverk i Eydehavn i Moland kommune. Kongelig resolusjon 16. september 1977	80
22. A/S Norsk Jernverk. Tillatelse til å leie ytterligere inntil 109 MW/867 GWh pr. år fra Statskraftverkene. Kongelig resolusjon 16. september 1977	86

	Side
23. Nord-Salten Kraftlag A/L. Tillatelse til regulering av Rotvatn og Strindvatn og erverv av fall i nedre del av Sagelvvassdraget i Hamarøy kommune, Nordland. Kongelig resolusjon 16. september 1977	90
24. Saugbrugsforeningen. Tillatelse til å leie ytterligere inntil 5 MW/40GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets anlegg i Halden kommune. Kongelig resolusjon 14. oktober 1977	116
25. A/S Union. Konesjon på erverv av aksjer. Industridepartementets samtykke 17. oktober 1977	120
26. Vågå kommune. Konesjon på erverv av aksjer i A/S Eidefoss. Industridepartementets samtykke 24. oktober 1977	121
27. Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap. Tillatelse til erverv og ekspropriasjon m.m. for utbygging av Strandfossen i Glomma. Kongelig resolusjon 4. november 1977	121
28. Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap. Erverv av statens rettigheter i Flåmselva. Kongelig resolusjon 4. april 1975. Fristforlengelse. Industridepartementets samtykke 18. november 1977	169
29. A/S Meraker Smelteverk. Tillatelse til å leie ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft fra Statskraftverkene. Kongelig resolusjon 9. desember 1977	170

1. Electric Furnace Products Co.

(Tillatelse til å overføre LTD's kraftleiekonsesjoner av 11. desember 1914 og 2. oktober 1925 på i alt 130 000 HK til Sauda Smelteverk A/S for tidsrommet 23. desember 1976 fram til konsesjonenes utløp 11. desember 1979.)

Kongelig resolusjon 21. januar 1977.

Ved kongelig resolusjon av 11. desember 1914 og 2. oktober 1925 fikk Electric Furnace Products Co. Ltd., (EFP, Sauda) tillatelse til bl. a. å leie henholdsvis 84 000 hk og 46 000 hk fra A/S Saudefaldene.

I brev av 20. september 1976 fra h.r.advokat Christiansen er det søkt om tillatelse til å overføre EFP, Sauda's konsesjonspliktige kraftleiekontrakter og eiendommer m.v. til Sauda Smelteverk A/S.

Brevet fra h.r.advokat Christiansen er sålydende:

«Nærværende søknad gjelder overførsel av konsesjonspliktige kraftleiekontrakter og eiendommer m.v. fra Electric Furnace Products Co. Ltd., Sauda (EFP, Sauda), som er en filial av det kanadiske selskap av samme navn (EFP, Canada) til Sauda Smelteverk A/S, som er et norsk selskap under stiftelse.

EFP, Sauda, ble registrert som en filial i Ryfylke Handelsregister i 1915, efter reglene i aksjeloven, jfr. kap. 16 i nåværende lov. EFP, Canada, er et helt eiet datterselskap av Union Carbide Corporation, som er et selskap hjemmehørende i staten New York i U.S.A. Siden 1923 har EFP, Sauda, produsert ferrolegeringer.

I. Bakgrunnen for den planlagte transaksjon.

EFP's ledelse har i flere år overveiet å omdanne EFP, Sauda, til et regulært norsk aksjeselskap. Hovedgrunnen har vært at EFP, Sauda's kraftleieavtaler med A/S Saudefaldene (se III nedenfor) utløper allerede 11. desember 1979. Spørsmålet om forlengelse av disse kraftleiekonsesjoner måtte tas opp i god tid før 1979. Da ordene «sete i Norge» i § 23 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 nr. 16 fortolkes slik at kraftleiekonsesjoner herefter ikke kan gis til utenlandske selskaper, må man nå ta skritt til å omdanne EFP, Sauda til et norsk selskap.

Et mer akutt behov for reorganisering er oppstått pga. nye skatteregler i Canada. Inntil 1972 ble EFP, Canada, ikke skattlagt i Canada fordi selskapet ikke drev aktiv virksomhet der. Selskapet ble første gang skattlagt i Canada i 1972 og vil bli gjenstand

for full beskatning til Canada f.o.m. 1976. EFP's virksomhet har stort sett bestått i ferrolegeringsproduksjonen i Sauda. For øvrig eier EFP, Canada, aksjer i diverse utenlandske selskaper som f.eks. samtlige aksjer i A/S Saudefaldene og A/S Meraker Smelteverk. Efter de nye kanadiske skatteregler er EFP, Canada, skattepliktig i Canada også for nettooverskuddet av virksomheten i EFP, Sauda, dog således at EFP, Canada, får skattekreditt i Canada for inntektsskatt som betales i Norge, dvs. at den kanadiske inntektsskatt i prinsippet reduseres med den inntektsskatt som betales til Norge. De kanadiske skattemyndigheter aksepterer imidlertid ikke de spesielle norske skatteregler som gir anledning til åpningsavskrivning, tilleggsavskrivning, avsetning til distriktsutbygningsfond og investeringsfond m.v. eller direkte utgiftsføring av miljøvernutgifter i Norge. Da EFP's ledelse har funnet det rimelig og riktig at inntektsskatt blir betalt til Norge, som er produksjonslandet, og ikke Canada, har de kanadiske skatteregler medført at EFP, Sauda, i 1974 ikke fullt ut har gjennomført ekstraordinære avskrivninger eller skattefrie avsetninger til fonds m.v. i sine regnskaper. Som følge herav har EFP, Sauda, på grunnlag av sine regnskaper for 1974, betalt ca. 18 mill. kroner mer i skatt enn man ville ha betalt dersom norske skattereglers adgang til ekstraordinære avskrivninger og skattefrie fondsavsetninger hadde vært nyttet fullt ut. Dette betyr en vesentlig tapping av bedriften i den viktige investeringsperiode den nå er inne i, hvor det bl. a. trengs enorme summer til dekning av investeringer i røk- og vannrenseanlegg og hvor også ekstraordinært høye beløp bindes i lageropplegg p.g.a. den vanskelige markedssituasjon. EFP, Sauda, har hatt tilsvarende problemer for regnskapsåret 1975.

II. Opplegget for omdannelse av EFP, Sauda, til et norsk selskap.

Efter en vurdering av forholdene har EFP, Sauda's filialstyre og ledelse funnet at den beste løsning er at EFP, Sauda's aktiva og passiva (heri inkludert kraftleieavtalene med A/S Saudefaldene) blir overført til et norsk selskap som er under stiftelse og som skal hete Sauda Smelteverk A/S. Forslag til vedtekter for Sauda Smelteverk A/S vedlegges (bilag 1). Aktiva og passiva vil bli overført til nedskrevne bokførte verdier pr. 31. desember 1976 og den totale kjøpesum på dette grunnlag vil antagelig bli omkring kr. 170 000 000. Kjøpesummen vil bli avgjort ved at Sauda Smelteverk A/S utsteder aksjer til EFP, Canada, for et tilsvarende beløp. Den norske virksomhet blir altså ikke tappet for kapital. Virksomheten i Sauda vil for øvrig fortsette som før. EFP, Sauda, som en filial av EFP, Canada, vil bli oppløst. Vi vedleg-

ger åpningsstatus for Sauda Smelteverk A/S (bilag 2), slik den ville ha sett ut hvis transaksjonen hadde vært gjennomført pr. 30. juni 1976. Åpningsstatus for Sauda Smelteverk A/S pr. 1. januar 1977 vil bli noe anderledes da EFP, Sauda's økonomiske resultat for annet halvår 1976 og også avskrivninger av anlegg m.v. pr. 31. desember 1976 må tas i betraktning.

III. EFP, Sauda's kraftleiekontrakter og eiendommer m.v. som inngår i transaksjonen.

EFP, Canada, fikk 11. desember 1914 konsesjon på å leie av inntil 84 000 HK og 480 000 m² grunnareal fra A/S Saudefaldene. Det ble i konsesjonsansøkningen bedt om at: «koncession maa bli meddelt Electric Furnace Products Company Limited uten nogen forpliktelse til at organisere sig som norsk selskap, anderledes end at det overensstemmende med aktielovens § 87 vil ha at oprette avdelingskontor her». Denne søknad ble innvilget. Ved kongelig resolusjon av 2. oktober 1925 fikk EFP, Sauda, tillatelse til å leie ytterligere inntil 46 000 HK fra A/S Saudefaldene. Denne elektriske kraft har EFP, Sauda, brukt til produksjon av ferrolegeringer. I tillegg til de nevnte kraftleiekonsesjoner av 1914 og 1925 har EFP, Sauda en rekke andre konsesjoner gitt i forbindelse med erverv av skog, dyrket mark, kalkforekomster m.v. Kalkforekomstene ble ervervet fordi EFP, Sauda, trenger kalk for sin ferrolegeringsproduksjon, mens jordarealene vesentlig ble kjøpt for å sikre nødvendig grunn til egne-hjem bebyggelse. EFP, Sauda, er ifølge konsesjonsbetingelsene forpliktet til på forlangende av vedkommende departement å skaffe de ansatte sundt og forsvarlig husrom samt tomter til bygging av egne hjem.

A/S Saudefaldene ble stiftet i 1913 og var opprinnelig et helt eiet norsk selskap. Selskapsets formål var — og er fortsatt — ervervelse og utnyttelse av vassdrag i Norge for utnyttelse av vannkraft samt ervervelse og utnyttelse av de eiendommer og rettigheter som måtte være tjenlig til fremme av dette formål. A/S Saudefaldene fikk ved Kongelig resolusjon av 11. desember 1914 tillatelse til erverv og regulering av Storelven i Sauda. Ved kongelig resolusjon av 2. oktober 1925 fikk The Dominion Metalurgical Company of Canada tillatelse til å erverve samtlige aksjer i A/S Saudefaldene. The Dominion Metalurgical Company of Canada var også et datterselskap av Union Carbide Corporation. Aksjene i A/S Saudefaldene eies nå av EFP, Canada, (jfr. Industridepartementets brev til undertegnede av 3. februar 1972.)

IV. Hovedgrunnene til overførsel av EFP, Sauda's aktiva og passiva til Sauda Smelteverk A/S.

1. EFP, Sauda, står foran store investeringer, ganske særlig når det gjelder luft- og vannrensing og forbedring av det interne miljø og også når det gjelder nye produksjonsanlegg. Disse investeringer kan vanskelig gjennomføres uten at det er klart at man har eller vil få de nødvendige kraftleiekonsesjoner på vanlige vilkår og derved er sikret den kraft som trengs for en lengere periode fremover. Da det må planlegges på lang sikt, er det nødvendig med en klar-

gjøring minst 2—3 år før de gjeldende konsesjoner utløper 11. desember 1979.

2. Departementet har helt fra starten foretrukket at virksomheten i Sauda ble drevet av et norsk selskap. I forbindelse med konsesjonen av 1914 som det er referert til ovenfor, har Departementet p.g.a. de mange særlige forhold anbefalt en filialordning i overensstemmelse med aksjelovens bestemmelser. Filialordningen er imidlertid «ifølge betingelsenes pkt. 1 knyttet til de nu foreliggende forhold for koncession-søkeren og organisation av norsk selskap er betinget at skulle skje, såfremt det heri skjer nogen forandring», jfr. Meddelte vassdragskoncessioner, 1914, s. 306, 1. spalte. Med stiftelsen av Sauda Smelteverk og overførselen av EFP, Sauda's aktiva og passiva til dette selskap, har man etterkommet Departementets primære ønske på dette punkt.
3. Omdannelse til et norsk selskap vil skape klarere linjer når det gjelder fordelingen av overskuddet. Idag er det slik at den norske filials nettooverskudd etter skatt uten videre tilhører EFP, Canada. Hvis EFP, Sauda, blir organisert som et norsk selskap vil aksjonærene få sin del av nettooverskuddet i form av dividender som er gjenstand for kildeskatt.
4. Opprettelse av et norsk selskap vil lette gjennomføringen av medbestemmelsesretten. EFP, Sauda, faller utenfor området for aksjelovendringen av 12. mai 1972. Aksjonærene i EFP, Canada, gikk i 1975 på frivillig basis med på at de ansatte i EFP, Sauda, skulle være representert i filialstyret med tre medlemmer. Ved stiftelsen av et norsk selskap vil lovendringen av 12. mai 1972 med senere endringer komme direkte til anvendelse.
5. Omorganiseringen til et norsk selskap, som kan benytte de spesielle norske skatteregler som er nevnt ovenfor, vil gjøre det mulig for Sauda Smelteverk A/S å foreta avsetninger til reserver i gode tider. Dette er etter vår oppfatning av avgjørende betydning for at ferrolegeringsindustrien i Sauda skal være konkurransedyktig også i tiden fremover. Videre vil denne adgang gjøre det lettere å investere i vann- og røkreanlegg og utvidelser av produksjonsanleggene.

V. Tillatelser som kreves fra det Kgl. Industridepartement.

Efter norsk lov trengs konsesjon for overførsel av konsesjonspliktige kraftleieavtaler, leiekontrakter, fast eiendom m.v. også innenfor et konsern. Det henvises til lov om erverv av fast eiendom av 31. mai 1974 nr. 19, kap. 4 i lov av 14. desember 1917 nr. 16 og lov av 3. juli 1914 nr. 5 om erverv av kalkstensforekomster, spesielt § 5. Såvidt jeg forstår, jfr. Kgl. res. av 13. desember 1974, er det Kgl. Industridepartement rette vedkommende når det gjelder søknad om konsesjon fra utenlandske selskaper.

På vegne av Sauda Smelteverk A/S under stiftelse søker vi derfor om konsesjon til å

1. Slutte avtaler med A/S Saudefaldene om leie av kraft og grunnareal på de betingelser m.v. som fremgår av bilag 3 og 4.
2. Erverve EFP, Sauda's faste eiendommer

samt aksjer i A/S Bustad Kalkfelter, ifølge vedlagte liste (bilag 5) i den utstrekning konsesjon er påkrevet.

Forslagene til kraftleieavtale og leieavtale er allerede godkjent av styrene i A/S Saudefaldene og EFP, Sauda.

Som det fremgår av ovenstående gjelder konsesjonsansøkingen under (1) ikke bare en anmodning om konsesjon for å overføre de eksisterende kraftleieavtaler m. v. mellom A/S Saudefaldene og EFP, Sauda, til Sauda Smelteverk A/S, men også en forlengelse av disse avtaler, som utløper 11. desember 1979, til 31. desember 2009.

Dette er i tråd med A/S Saudefaldenes avtale med Staten hvorefter A/S Saudefaldene leier tilbake sine eksisterende anlegg inntil år 2009 til en leie som er basert på gjeldende statskraftpris til enhver tid til kraftkrevende industri. Det refereres også til den spesielle avtale for Saudefaldenes nye anlegg, det såkalte Sauda IV, se St. prp. nr. 85 for 1965/66, godkjent ved Kgl. res. av 1. april 1966.

Da dette er en transaksjon innen et konsern, går vi ut fra at de nye konsesjonsbetingelser ikke vil bli mere byrdefulle enn EFP, Sauda's gjeldende konsesjonsvilkår, i alle fall ikke med virkning før 11. desember 1979.

VI. Virkningene av en omdannelse av EFP, Sauda, til et norsk selskap.

Såvidt vi forstår vil overføringen av EFP, Sauda's aktiva og passiva til Sauda Smelteverk A/S ikke medføre noen skatteproblemer i Norge. Da det dreier seg om en stor transaksjon, vil man imidlertid innhente Finansdepartementet bekreftelse på at dette syn er riktig. EFP, Sauda's anlegg m. v. vil bli overført til Sauda Smelteverk A/S til nedskrevne bokførte verdier og avskrivninger m. v. vil bli foretatt som om intet eierskifte hadde funnet sted. Overførsel av distriktsutbyggingsfond, delvis avsatt for de nye kanadiske skatteregler trådte i kraft, vil kreve Finansdepartementets samtykke. Etterat overføringen har funnet sted vil virksomheten i Sauda bli skattlagt på samme måte som andre norske selskaper, og den del av overskuddet som skal overføres til aksjonærene, altså EFP, Canada, må deklarerer som utbytte. Det betyr bl. a. at man må følge gjeldende norske regler om reservefondsavsetninger m. v. Dessuten blir det etter skatteavtalen med Canada en kildeskatt på 15 pst. på de utbytter som remitteres. Skattesatsene for formue og inntekt er idag de samme for utenlandske filialer som for norske selskaper, bortsett fra at filialer betaler formuesskatt til kommunen, for tiden med 1 pst. For øvrig blir resultatet at den nye Sauda Smelteverk A/S vil kunne nyttiggjøre seg gjeldende norske skatteregler til enhver tid og altså foreta åpningsavskrivninger, avsetninger til fonds m. v. på en måte som EFP, Sauda, ikke fullt ut har kunnet gjøre i 1974 og 1975. Slike avsetninger er etter vår oppfatning av helt avgjørende betydning dersom ferrolegeringsvirksomheten i Sauda skal kunne hevde seg i konkurransen for fremtiden.

Som det fremgår av ovenstående er dette en overordentlig viktig sak, hvis behandling bes påskyndt så meget som mulig. Det er av største betydning at transaksjonen blir gjennomført i 1976. Hvis endelig konsesjon ikke

A/S til å ta over EFP, Sauda's aktiva og passiv midlertidig konsesjon for Sauda Smelteverk A/S til å ta over EFP, Sauda's aktiva og passiva pr. 31. desember 1976.

Jeg har tillatt meg å sende et eksemplar av nærværende konsesjonsansøking direkte til Sauda kommune. Representanter for EFP, Sauda, og A/S Saudefaldene står når som helst til disposisjon, dersom det skulle være påkrevet å diskutere saken muntlig. Undertegnede er berett til å gi slike ytterligere opplysninger som Industridepartementet måtte ønske. Det skal til slutt nevnes at undertegnede er styreformann både i EFP's filialstyre og A/S Saudefaldene.»

Det vises også til brev av 18. november 1976 fra h.r.advokat Christiansen:

«Det henvises til konsesjonsansøking av 20. september d. å. oversendt med mitt brev av 21. s. m. Som denne sak har utviklet seg, synes det nå å være klart at endelig konsesjon ikke kan gis pr. 31. desember 1976. Da det er overordentlig viktig at Sauda Smelteverk A/S — såvidt mulig — kan overta EFP, Sauda's aktiva og passiva pr. 31. desember 1976, tillater jeg meg å forespørre om det kan tenkes gitt en form for midlertidig konsesjon, hvor man senere blir enige om konsesjonsvilkårene. Under henvisning til nest siste avsnitt på side 7 i konsesjonsansøkingen tillater jeg meg å forespørre om det ærede Departement kan tenke seg så snart som mulig å arrangere et møte i Oslo med representanter for Sauda kommune og for EFP, Sauda, og Sauda Smelteverk A/S, for å ventilere de muligheter som måtte foreligge for en midlertidig ordning i inneværende år. Undertegnede står når som helst til disposisjon for en konferanse om dette spørsmål.»

Sauda Fabrikkarbeiderforening og Funksjonærenes Fellesråd ved EFP, Sauda har i brev av 26. november 1976 uttalt følgende:

«Vi vil herved underrette Departementet om at arbeidstakernes foreninger ved Electric Furnace Products Company, Limited har drøftet de konsekvenser en eventuell overføring vil kunne få for de ansatte.

I denne anledning kan det opplyses at samtlige av de ansattes foreninger er enig i at en overføring til norsk selskap vil tjene de ansattes interesser, og at det videre er ønskelig at en overføring bør skje så raskt som mulig og senest innen utgangen av 1976.

For at misforståelser skal unngås vil vi sterkt understreke at det vi anbefaler er en midlertidig konsesjon som løper fra 31. desember 1976 og frem til de bestående konsesjoners utløp i 1979.

Ved fornying av de bestående konsesjoner som har utløp i 1979 ønsker de ansatte å komme tilbake til saken.»

Sauda kommune har i brev av 17. desember 1976 avgitt følgende uttalelse:

«Sauda kommune viser til brev datert 16. desember 1976. Sauda kommunestyre behandlet saken i møte 16. desember d. å., i sak 219/76 og fattet da følgende vedtak:

«Sauda kommunestyre tilrår at Electric Furnace Products Company Limited omgjøres til norsk registrert aksjeselskap til A/S

Sauda Smelteverk.»

Forhandlingene mellom A/S Sauda Smelteverk under stiftelse, Electric Furnace Products Company Limited og A/S Saudefaldene v/hr.adv. Erling Christiansen og Sauda kommune har gitt dette resultat (jfr. telex 14. desember 1976/14.30):

1. Sauda Smelteverk er inneforstått med at de forkjøpsretter som måtte eksistere etter konsesjonsloven av 31. mai 1974 vil kunne gjøres gjeldende uavhengig av de frister som er fastsatt i denne lov. Man tenker på den situasjonen at Sauda kommune skulle ønske å gjøre forkjøpsrett gjeldende til jord- eller skogarealer som ikke har noen direkte tilknytning til den næringsdrift som Electric Furnace Products Company Limited/Sauda Smelteverk driver i Sauda. Forkjøpsretten må eventuelt gjøres gjeldende før 31. desember 1977. Prisen avgjøres i tilfelle ved skjønn hvis man ikke blir enige om en annen ordning.
2. Sauda Smelteverk er inneforstått med at de nye konsesjonsbetingelser som måtte bli fastsatt for forlengelse av kraftleieavtaler m. v. utover 11. desember 1979, eventuelt gis tilbakevirkende kraft fra 1. januar 1977. Man tenker spesielt på nye konsesjonsavgifter m. v.
3. Omorganiseringen av Electric Furnace Products Company Limited til et norsk aksjeselskap, Sauda Smelteverk A/S, har blant annet grunnlag i eiernes ønske om å trygge arebids plassene i Sauda. I tråd med Electric Furnace Products Company Limited's praksis vil Sauda Smelteverk ta sikte på å holde en stabil beskjeftigelse så langt dette er mulig ut fra markedsforholdene og bedriftens økonomiske ressurser. Spesielt vil Sauda Smelteverk søke å finne fast beskjeftigelse fram til sommeren 1977 for de personer som i dag er ansatt ved Electric Furnace Products Company Limited med mindre markedsforholdene vesentlig skulle forverre seg.
5. A/S Saudefaldene er inneforstått med at någjeldende kraftpriser for levering av elektrisk energi fra selskapet til Sauda kommune ikke skal endres før 11. desember 1979.

Utgiftene til juridisk bistand dekkes av A/S Sauda Smelteverk under stiftelse.

Electric Furnace Products Company Limited overdrar industrieiendommen i Saudasjøen vederlagsfritt til Sauda kommune. Forhandlingsresultatet i punkt 4 utgår.

På disse vilkår tilrår Sauda kommune at Electric Furnace Products Company Limited overføres til norsk aksjeselskap A/S Sauda Smelteverk i 1976.

Det er en forutsetning at det i begynnelsen av 1977 tas opp forhandlinger med A/S Sauda Smelteverk om endelig konsesjon.»

Departementet har i brev av 29. desember 1976 til h.r.advokat Christiansen uttalt følgende:

«Departementet viser til Deres brev av 20. september og 18. november 1976 samt brev av 16. og 17. desember 1976 fra Sauda kommune angående ovennevnte sak.

Saken er av så vidt stor betydning at den bør avgjøres ved kgl. res. Dette er ikke mulig i år.

Departementet er for sitt vedkommende villig til å anbefale slik konsesjon. Saken vil bli forelagt Kongen i Statsråd med det første.

Konsesjon vil bli anbefalt gitt for perioden frem til 11. desember 1979 og i alt vesentlig på vilkår som gjelder i dag.

Gjenpart av dette brev er sendt Finansdepartementet og Sauda kommune.»

Departementet skal bemerke:

Departementet har på det nåværende tidspunkt begrenset seg til å behandle den del av saken som gjelder konsesjon på kraftleie.

Når det gjelder de øvrige konsesjoner som selskapet også søker om, vil disse bli behandlet separat på vanlig måte.

Da de omhandlere kraftleiekonsesjonene ble gitt EFP, Sauda var det et ønske fra myndighetenes side at det skulle bli dannet et eget selskap i Norge. Med dette for øyet ble det i konsesjonsvilkårenes pkt. 1 åpnet adgang for EFP, Sauda til å overdra konsesjonene på kraftleie til et nytt selskap med hovedkontor i Norge og med et styre, hvorav minst to tredjedeler skal være norske statsborgere. Det nye selskap skulle deretter gis alle de rettigheter og være underkastet alle de forpliktelser, som i EFP's konsesjoner, som om konsesjonene opprinnelig hadde vært meddelt dette selskap. Dette betyr at Sauda Smelteverk i det vesentlige er undergitt de samme vilkår som gjaldt for EFP, Sauda.

Av praktiske grunner og av hensyn til forholdene i Canada foreslår departementet at tillatelsen til å overdra de omhandlere konsesjoner til Sauda Smelteverk A/S gjøres gjeldende fra 23. desember 1976.

Etter dette vil departementet anbefale at det gis tillatelse for Sauda Smelteverk A/S til å overdra Electric Furnace Products Co. Ltd.' kraftleiekonsesjoner av 11. desember 1914 og 2. oktober 1925 på i alt 130 000 hk for tidsrommet 23. desember 1976 frem til konsesjonenes utløp 11. desember 1979.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis det tillatelse til å overføre Electric Furnace Products Co. Ltd.'s kraftleiekonsesjoner av 11. desember 1914 og 2. oktober 1925 på i alt 130 000 hk til Sauda Smelteverk A/S for tidsrommet 23. desember 1976 frem til konsesjonenes utløp 11. desember 1979.

Tillatelsen gis på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 21. januar 1977.

2. Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker.

(Tillatelse til å leie i alt inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk.)

Kongelig resolusjon 21. januar 1977.

«Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker har i brev av 11. desember 1975 søkt om tillatelse til å leie inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 3. mai 1976 avgitt følgende uttalelse:

«Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker har i brev av 11. desember 1975 til NVE søkt om konsesjon på leie av i alt inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk. Søknaden lyder slik:

«Under henvisning til telefonsamtale 2. desember 1975 med Deres konsulent Skagen, ber vi med dette om kraftleiekonsesjon for et samlet uttak på 5 000 kW.

Økningen ut over nåværende uttak skyldes at bedriften skal bygge et nytt støperi i tillegg til det gamle. Det nye støperi består hovedsakelig av:

- 1 komplett nytt sandanlegg, antatt kraftforbruk 250 kW.
- 1 komplett ny formeautomat, antatt kraftforbruk 150 kW.
- 1 komplett nytt ovnsanlegg, antatt kraftforbruk 3 300 kW.

Vedlagt følger:

1. Erklæring fra styrets formann.
2. Strømleiebetingelser. Når endelig kontrakt foreligger om prisen for leie av strømmen, vil den bli oversendt Dem.»

Trondheim Elektrisitetsverk har opplyst hit underhånden 27. april 1976 at kraftleveringen vil bli avregnet etter tariff S. 30 og at noen avtale utover dette ikke ventes inngått.

Trolla Brug var tidligere et eget aksjeselskap som ved NVE's brev av 22. februar 1972 hadde konsesjon på leie av inntil 1 500 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk med tidsbegrensning til 22. februar 1982. Bedriften ble overtatt av A/S Ila og Lilleby Smelteverker 1. januar 1974.

Søknaden har vært forelagt fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelag Kraftselskap, Trondheim kommune samt Trondheim Elektrisitetsverk, som ikke har hatt noe å innvende mot søknaden. Kommunaldirektøren for teknisk avdeling har i sin innstilling av 28. januar 1976 til styret for teknisk avdeling bl. a. uttalt:

«A/S Trolla Brug grunngir sin søknad med at det skal bygges et nytt støperi i tillegg til det gamle. I den forbindelse blir det nødvendig med betydelig økning i kraftforbruket.

Trolla Brug er en betydelig industribedrift på sitt spesialområde og har rike faglige tradisjoner å bygge på. Bedriften betyr også mye for Trolla, og jeg finner å måtte tilrå at konsesjon blir gitt, og i tråd med dette fremmer jeg følgende innstilling:

Bystyret tilrår at A/S Trolla Brug blir gitt konsesjon for uttak av inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk.»

NVE vil under henvisning til dette anbefale at Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker gis tillatelse til å leie i alt inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk. Konsesjonen foreslås gitt for et tidsrom av 10 år som vanlig.

Konsesjonen foreslås ellers gitt med samme vilkår som konsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 10. september 1970 på leie av inntil 20 MW/160 GWh pr. driftsår garantert kraft m. v. fra Statskraftverkene til drift av Lilleby og Holla Smelteverker, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløffet.

For øvrig vises til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av NVE's brev gjelder søknaden konsesjon på leie av i alt inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk.

A/S Ila og Lilleby Smelteverker som har overtatt Trolla Brug, har dessuten to gjeldende kraftleiekonsesjoner på tilsammen 65 000 kW. Disse er gitt ved kongelig resolusjon 26. april 1968 og 10. september 1970. Kraftleverandører er henholdsvis Sør-Trøndelag kraftselskap og Statskraftverkene.

Industridepartementet vil i likhet med NVE anbefale at Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker gis konsesjon på leie av inntil 5 000 kW kraft fra Trondheim Elektrisitetsverk.

Departementet foreslår at konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Trondheim Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. mai 1986.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse,

skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Braker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassar eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt

utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt

i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Trolla Brug avd. av A/S Ila og Lilleby Smelteverker å leie inntil 5 000 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 21. januar 1977.

3. Mustad Industrier A/S.

(Konsesjon på erverv av aksjer for amortisasjon.)

Industridepartementet viser til Deres brev av 1. november 1976 samt brev av 27. desember 1976 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Departementet finner det tilstrekkelig å gi de konsesjoner som er nødvendig for å bringe forholdet til konsesjonslovgivningen i orden slik stillingen er etter at fisjonen er gjennomført.

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 36 jfr. § 39 a og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976 gir Industridepartementet med dette følgende konsesjoner som tillater:

- A. Mustad Industrier A/S å inneha samtlige aksjer i O. Mustad & Søn A/S (ervert ved stiftelsen i 1973).
- B. Mustad Industrier A/S å erverve 6 000 aksjer i eget selskap til amortisasjon.
- C. Else Marie Astrup, Johan N. Mustad, Ruth

Katharina Mustad og Hans H. Mustad å erverve inntil 25 pst. hver av aksjekapitalen i Mustad Industrier A/S i forbindelse med gjennomføringen av fisjonen.

Vilkår:

Mustad Industrier A/S skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

Gjenpart av dette brev er sendt Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4. Sande Paper Mill A/S.

(Pkt. 4 i vilkårene i kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 15. desember 1972 endres til: Sande Paper Mill A/S må ikke drive annen virksomhet enn produksjon av halvkjemisk masse og bølgepapir. Selskapet er forpliktet til ikke å anvende bartrevirke i produksjonen.)

Kongelig resolusjon 4. mars 1977.

Sande Paper Mill A/S fikk ved kongelig resolusjon av 15. desember 1972 konsesjon på leie av inntil 9 000 kW primakraft til produksjon av halvkjemisk masse og bølgepapir samt inntil 20 000 kW spillkraft til drift av elektrokjele ved selskapets industrianlegg i Sande kommune.

Pkt. 4 i ovennevnte kraftleiekonsesjon som omhandler begrensning i arten av produksjonen og det virke som skal brukes lyder:

«Sande Paper Mill A/S må ikke drive annen virksomhet enn produksjon av halvkjemisk masse og bølgepapir. All halvkjemisk masse som produseres ved anlegget, skal brukes til fremstilling av bølgepapir ved Sande Paper Mill A/S. Selskapet er forpliktet til ikke å anvende bartrevirke i produksjonen.»

I brev av 2. februar 1977 søker selskapet om å få sløyfet 2. punktum i ovennevnte vilkår. Brevet fra Sande Paper Mill A/S er sålydende:

«Ved Industridepartementets brev av 5. januar 1973 (Deres jnr. Id. 9457/72 VPR/bk) fikk vi underretning om at vår kraftkonsesjon etter søknad var forhøyet til 9 000 kW, samtidig som vi fikk oversendt de fastsatte konsesjonsvilkår.

I pkt. 4 i vilkårene heter det bl. a.:

«All halvkjemisk masse som produseres ved anlegget, skal brukes til fremstilling av bølgepapir ved Sande Paper Mill A/S.»

Vi tillater oss å anmode om at denne betingelse fjernes i våre konsesjonsvilkår.

Bakgrunnen for vår søknad er følgende:

Av vår totalproduksjon på 67 000 t bølgepapir eksporteres tradisjonelt ca. 75 pst., mens

resten selges på hjemmemarkedet. P. g. a. den internasjonale lavkonjunktur har det etter 1974 vært store avsetningsproblemer på våre tradisjonelle eksportmarkeder, samtidig som vårt salg på hjemmemarkedet har blitt sterkt redusert som følge av import utenfra, vesentlig fra Sverige.

I 1975 og 1976 kunne vi derfor p. g. a. ordremangel kun utnytte henholdsvis 48,7 pst. og 66,9 pst. av vår produksjonskapasitet, idet vi ikke hadde noen muligheter for å produsere for lageropplegg siden produksjonen skjer i h. t. kundenes spesifikasjoner når det gjelder gramvekt, rullebredde, rulldiameter og hylsediameter. Det lave ordrevolum medførte 26 ukers driftsstans (inkl. 3 ukers fellesferie) i 1975 og stans i 17 uker (inkl. 3 ukers fellesferie) i 1976. Til tross for at vi størst mulig utstrekning forsøkte å beskjefte arbeidsstyrken på annen måte, ble vi likevel tvunget til å gjennomføre 26 dagers permittering av arbeidsstyrken i 1975, og 9 dagers permittering i 1976.

Ifølge vårt salgsbudsjett for 1977 vil vi kun utnytte 77,6 pst. av vårt produksjonsbudsjett. Salgsbudsjettet synes noe optimistisk, idet vi vil bli tvunget til å gjennomføre produksjonsstans i ukene 5,9 og 10 og antagelig uke 11 i løpet av 1. kvartal.

For å søke å holde produksjonen på et høyest mulig nivå og derved unngå permittering av arbeidsstyrken, vil vi gjerne undersøke mulighetene for markedsføring av halvkjemisk masse, ved siden av vårt salg av bølgepapir. Det kan i denne forbindelse nevnes at vi har hatt en forespørsel fra en engelsk kunde (Bowater) som muligens kunne være interessert i kjøp av masse for omgående leveranse.

Hvis salg av halvkjemisk masse lar seg gjennomføre, vil dette også innebære en bedring av sysselsettingen ved Sande Tresliperi, idet massen i så fall vil bli pumpet over fra Sande Mill til Sande Tresliperi for der å bli tatt opp på et ledig pressverk. Til orientering kan nevnes at av Sande Tresliperi's produksjonskapasitet på 110 000 tørrtonn (ved helkontinuerlig drift) regner vi kun med en produksjon på 42 800 tørrtonn for 1977.

Salg av halvkjemisk masse vil derfor bidra til i større grad å opprettholde sysselsettingen såvel ved Sande Paper Mill som ved Sande Tresliperi, og vi håper på bakgrunn herav at forbudet om salg av halvkjemisk masse i konsesjonsvilkårene kan oppheves.

Vi er takknemlige for en rask reaksjon.»

Departementet skal bemerke:

Utformingen av pkt. 4 i den omhandlede kraftleiekonsesjon ble i sin tid begrunnet med at aksjemajoriteten i selskapet da var på utenlandske hender, og at vedkommende selskap (Reed Paper Group) kunne være interessert i en lav foredlingsgrad på Sande.

Den 18. oktober 1974 ga imidlertid departementet familien Wahlstrøm konsesjon på hjemkjøp av de utenlandske aksjene. Etter at samtlige aksjer nå er på norske hender, kan ikke departementet se at det er noen grunn til å opprettholde angjeldende 2. punkt

um i vilkårenes pkt. 4, og vil foreslå at det blir strøket slik selskapet har søkt om.

Industridepartementet

tilrår:

Pkt. 4 i vilkårene i kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 15. desember 1972 til Sande Paper Mill A/S endres til:

Sande Paper Mill A/S må ikke drive annen virksomhet enn produksjon av halvkjemisk masse og bølgepapir. Selskapet er forpliktet til ikke å anvende bartrevirke i produksjonen.

Ovennevnte vilkår fastsettes under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 4. mars 1977.

5. Standard Telefon og Kabelfabrik A/S.

(Tillatelse til å leie inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til ny Pex-kabelfabrikk i Namsos.)

Kongelig resolusjon 15. april 1977.

Standard Telefon og Kabelfabrik A/S har i brev av 14. september 1976 søkt om tillatelse til å leie inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til ny PEX-kabelfabrikk i Namsos.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 10. mars 1977 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning:

Standard Telefon og Kabelfabrik A/S har fra tidligere 3 tillatelser til å leie i alt inntil 17 300 kW, gitt ved:

1.1. NVE's brev av 23. februar 1972 for leie av inntil 3 600 kW fra A/S Dragefossen Kraftanlegg i Saltdal kommune.

1.2. Kongelig resolusjon av 10. januar 1975 for leie av inntil 3 200 kW, fra Halden El.verk i Halden kommune.

1.3. Kongelig resolusjon av 8. august 1975 for leie av inntil 2 000 kW fra Skiensfjordens komm. kraftselskap og inntil 8 500 kW fra Oslo Lysverker i henholdsvis Skien og Oslo.

Samtlige tillatelser er tidsbegrenset til 23. februar 1982.

2. Søknaden.

Søknaden av 14. september 1976 gjelder konsesjon på leie av inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og lyder slik:

«Vi søker herved om konsesjon på leie av inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til vår nye PEX-kabelfabrikk i Namsos.

Det vil ikke bli opprettet særskilt kraftleiekontrakt. Kraften vil bli levert på Elverkets vanlige leveringsvilkår til industrien.

Vårt selskap ledes av administrerende direktør Fredrik Thoresen. Styret består for tiden av:

Direktør Amund Braaten, formann
Adm. direktør Fredrik Thoresen
H.r.advokat F. M. Bugge
Direktør Sverre Ramstad
Generalkonsul Rolf Østbye
Herr Nils Hoem
Herr Arvid Kokaas.

Aksjekapitalen er 88 mill. kroner, hvorav 75 pst. eies av International Electric Corp., New York, og 25 pst. er på norske hender. Vi vedlegger i den forbindelse en kopi av selskapets vedtekter.

Vi vedlegger også erklæring i henhold til § 24 i konsesjonsloven av 1917.»

3. Avgitte uttalelser.

3.1. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har i brev av 4. mars 1977 til NVE ikke noe å bemerke til søknaden.

3.2. Namsos kommunestyre har i møte 2. desember 1976 fattet følgende vedtak:

«Namsos kommunestyre anbefaler at Standard Telefon og Kabelfabrik A/S gis konsesjon til leie av inntil 3 500 kW elektrisk kraft fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.»

3.3. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag slutter seg i brev av 22. desember 1976 til NVE, til anbefalingen fra kommunestyret.

3.4. Industridepartementet har i brev av 30. november 1976 til NVE ikke noe å bemerke til søknaden.

4. NVE's uttalelse.

Standard Telefon og Kabelfabrik er som nevnt i 3 konsesjoner gitt tillatelse til å leie i alt inntil 17 300 kW fra 4 kraftleverandører. Tillatelsene utløper 23. februar 1982.

Konsesjonene er gitt med de samme vilkår herunder vilkår om at styrets flertall skal være norske statsborgere. For øvrig er tillatelsene gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

Konsesjonsavgift er betalt til og med for 1976.

Søknaden av 14. september 1976 gjelder konsesjon på leie av inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til drift av ny PEX-kabelfabrikk i Namsos.

NVE har for sin del ikke noe å bemerke til søknaden og vil anbefale at Standard Telefon og Kabelfabrik A/S gis den omsøkte tillatelse.

Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som tidligere gitte konsesjoner, nemlig til 23. februar 1982.

Videre foreslås tillatelsen gitt med de samme vilkår som tidligere, herunder om at styret for et flertalls vedkommende skal bestå av norske statsborgere og med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW. Vilkår om kraftavståelse til kommuner forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Standard Telefon og Kabelfabrik A/S har under oppføring et nytt anlegg for Pex-isolerte høyspentkabler i Namsos. Anlegget representerer en totalinvestering på 70 mill. kroner og vil ved oppstartingen sysselsette ca. 20 personer. Distriktenes utbyggingsfond har gitt betydelig økonomisk støtte til etableringen, som også er godkjent av Regjeringen i henhold til den midlertidige lov om etableringssamtykke.

Produksjonen av høyspentkabler er svært kapitalkrevende og er til verkstedindustri å være relativt kraftkrevende. STK har søkt om konsesjon for leie av inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Kraften vil i det alt vesentlige bli benyttet til drift av produksjonsutstyret.

Departementet ser STK's etablering i Namsos som et viktig tiltak for å styrke og videreutvikle et mer nyansert næringsliv i Nord-Trøndelag. Ut fra en rent industriell betraktning er byggingen av Pex-anlegget viktig for den teknologiske utvikling innen norsk kabelindustri.

Industridepartementet vil i likhet med NVE anbefale at Standard Telefon og Kabelfabrik A/S gis konsesjon på omhandlere kraftleie fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 23. februar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver til være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt

på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor

stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industri-departementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Standard Telefon og Kabelfabrik A/S å leie inntil 3 500 kW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til ny PEX-kabelfabrikk i Namsos på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 15. april 1977.

6. Haugsdalsvassdraget.

(Regulering. Fristforlengelse.)

Det vises til kraftselskapets brev av 10. mars 1976.

I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 § 12, pkt. 1 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon 28. juni 1946 bestemmer departementet:

Den ved departementets brev av 21. oktober 1971 fastsatte frist for fullføring av ovennevnte regulering, forlenges til 19. desember 1980 på uendrede vilkår.

1 eksemplar av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens innstilling av 18. januar 1977 vedlegges til orientering.

7. Blådalsvassdraget.

(Regulering, planendring og fristforlengelse.)

Det vises til brev av 2. februar 1973.

Departementet samtykker med dette i følgende planendringer i forbindelse med konsesjon gitt ved kongelig resolusjon 12. august 1966 om regulering av Blådalsvassdraget.

Regulering av Staffivatn endres slik at

oppdemmingen reduseres fra 16,7 m (kote 439) til 14,7 m (kote 437)
senkningen reduseres fra 7,3 m (kote 415) til 2,3 m (kote 420).

Reguleringen av Jemtelandsvatn endres slik at

oppdemmingen reduseres fra 14,8 m (kote 439) til 12,8 m (kote 437).

Planendringen innebærer at skadevirkningene ved den opprinnelige konsederte reguleringen blir betydelig redusert.

Således reduserer planendringen risikoen for utrasninger, samtidig som et meget benyttet turterreng unngås neddemt.

I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 § 12, pkt. 1 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon 28. juni 1946 forlenger departementet fristen for fullføring av gjenstående arbeider i henhold til konsesjon av 12. august 1966, til 12. august 1978.

8. Sira-Kvina Kraftselskap.

(Tillatelse til midlertidig overføring av Bratteliåna i Otra til Sira.)

Kongelig resolusjon 22. april 1977.

Stortinget har i møte 29. mars 1977 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at det vert gjeve løyve for Sira-Kvina Kraftselskap til mellombels å føra over Bratteliåna i Otra til Sira i samsvar med Industridepartementets framlegg av 4. februar 1977.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra industrikomiteén i Innst. S. nr. 230 for 1976—77. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 98 for 1976—77.

Vilkårene Stortinget har vedtatt for den midlertidige overføring har følgende ordlyd:

1.

Konsesjonen gjelder inntil Bratteliånas avløp kan utnyttas (magasineres) i Ulla-Førreanleggene.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved overføringen tilflyter eiere av vassfall eller

bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 7,50 pr. nat.-hk.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som overføringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringene i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved overføringen innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved overføringen innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiften har samme pantesikekrhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 15 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av departementet.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist på 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra departementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som rep-

resenterer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnads-overslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å utale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan påregnes planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

10.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten med mindre departementet trefrer annen bestemmelse.

11.

I. Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av overføringen. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene.

II. Dersom det som følge av overføringen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren å bekoste de tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

12.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vassstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i forgående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingenører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

14.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som måtte bli nødvendige på grunn av forurensningsvirkninger som står i forbindelse med overføringen.

15.

I. Konsesjonæren er forpliktet til å bekoste gjennomført strømmålinger i Ågapet i perioden før og etter at den midlertidige overføring er iverksatt.

II. Medfører den midlertidige overføring en forverring av manøvreringsforholdene for fiskebåtene i Ana-Sira, skal konsesjonæren

etter nærmere bestemmelse av departementet utføre eller bekoste de nødvendige sikrings-tiltak.

16.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

18.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 15 eller 16, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

19.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke og overføringen kan medføre forpliktelser.

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til midlertidig overføring av Bratteliåna på de vilkår som er vedtatt av Stortinget. Angående problemene vedrørende fiskernes interesser i Åna-Sira uttaler industrikomiteén:

«Nemnda er merksam på at det knytter seg problemer til innseglingstilhøva i Å-gapet som følgje av Sira-Kvina-reguleringa og at desse problema vil kunne auka ved overføringa av Bratteliåna. Overføringa skaper ikkje nye problemer i Å-gapet, men forsterkar problemer som alt er på førehand. Det gjer ikkje stoda klårare at det endelege tiltaks-skjønnet i samband med Sira-Kvina-regule-

ringa enno ikkje er avheimla slik at ein førebels ikkje kjenner kva for tiltak som måtte bli sett i verk for å mestra problemene so langt desse skriv seg frå sjølve Sira-Kvina-reguleringa.

Nemnda vil understreka den føresetnad hovdestyret i NVE har tilrådd, og vil uttala at kraftselskapet i den tid konsesjonen gjeld skal ha løpende kontakt med fiskaranes organisasjonar for å finna fram til ein best mogleg løysing. Ein bør ta sikte på å sikre at innseglingstilhøva ikkje blir forverra samanlikna med stoda før overføringa, m.a. ved ei viss omlegging av det daglege køyreprogrammet i Ana-Sira kraftverk. Nemnda er og samd med departementet i at konsesjonæren bør ha plikt på seg til å kosta straummålingar og til å føra opp fysiske sikringsanlegg dersom ein gjennom straummålingar får konstatert at slike anlegg er turvande.

Nemnda vil ellers peika på at den styrking av Sira-Kvina kraftselskaps økonomi som overføringa av Bratteliåna representerer, tilseier at kraftselskapet strekker seg langt når det gjeld å redusere ulempene for båttrafikken gjennom Å-gapet. Vurderingane av problemene og eventuelle tiltak etter at straummålingar er gjennomført, bør etter nemnda sitt syn byggja på ei heilskapsvurdering av stoda, ikkje bare på eventuelle forverringar som fylgje av overføringa. Meir varige tiltak bør difor og vurderast, til dømes slik som ein reduksjon av vassmengda i hovudlaupet ved hjelp av tunnel.»

Den forutsetning som komitéen peker på og som er nevnt i proposisjonen lyder:

«En forutsetning for tillatelsen må da være at selskapet i den tid konsesjonen gjelder har løpende kontakt med fiskernes organisasjoner for å sikre at innseilingsforholdene blir så lite forverret som mulig sammenlignet med tilstanden før overføring.»

Etter at komitéens innstilling var avgitt, men før saken ble behandlet i Stortinget sendte departementet følgende brev til industrikomiteén:

«I tilknytning til problemene med innseilingsforholdene utenfor Ana-Sira skriver komitéen i sin innstilling at det endelige tiltaks-skjønn for Sira-Kvina ennå ikke er avhjemlet. Departementet kan opplyse at det nevnte skjønn ble avhjemlet dagen etter at komitéen avga sin innstilling i saken den 10. d. m.

Det var fremsatt 3 tiltakskrav for skjønnsretten i denne forbindelse.

Det første var krav om en tunnel for reduksjon av vannmengden i hovedløpet. Kravet ble ikke tatt til følge av retten med den begrunnelse at omkostningene ved tiltaket var uforholdsmessig store i forhold til de skader og ulemper som det ville avhjelpe.

Det andre kravet var pålegg om mudringsarbeider for at Egdesundet skal kunne trafikkeres av fiskebåter. Retten påla her Sira-Kvina Kraftselskap å yte et tilskudd på kr. 750 000 til Sokndal og Flekkefjord kommuner som skal stå for arbeidene. Tilskuddet vil være en delvis dekning av omkostningene ved tiltaket som retten har vurdert vil koste i alt

ca. kr. 1 500 000. Tilskuddet skal tilsvare de skader og ulemper som direkte følger av den økte vannføring etter reguleringen. I tillegg ble kraftselskapet pålagt å bygge en ledeskjerm ved Løyodden kostnadsberegnet i 1975 til kr. 226 000.

Det tredje krav som var fremsatt var bygging og vedlikehold av fiskekumanlegg inne i fjorden med saltvannstilførsel for lagring av levende fisk, og tilførsel av vann til eksisterende kum. Retten påla i denne forbindelse kraftselskapet å bekoste et anlegg som er basert på de allerede eksisterende kummer på Norges Makrellags eiendom, og at det sørges for tilstrekkelig tilførsel av saltvann til disse. Anlegget skal eies og disponeres av kommunene og gis et tilskudd til vedlikehold fra kraftselskapet på kr. 15 000 pr. år. Omkostningene ved selve anlegget er beregnet til kr. 1 100 000 i 1974.»

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 gis Sira-Kvina Kraftselskap tillatelse til midlertidig overføring av Bratteliåna i Otra til Sira på de vilkår og under den forutsetning som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 22. april 1977.

9. Eidfjordverkene.

(Endring av manøvreringsreglement — Osa, Sima og Bjoreio, Eidfjord Nord.)

Kongelig resolusjon 13. mai 1977.

Manøvreringsreglement for Eidfjordverkene (Eidfjord-Nord) ble fastsatt ved kongelig resolusjon 18. mai 1973 og 4. juni 1976.

Direktoratet for Statskraftverkene har ved søknad 31. mai 1974 bedt om endringer av manøvreringsreglementet når det gjelder flomvassføringene i de berørte elvestreknin-ger. I anledning av søknaden har Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen avgitt følgende innstilling til Industri-departementet, datert 5. januar 1977:

Direktoratet for statskraftverkene

Eidfjordverkene. Endring av manøvrerings-reglement.

Direktoratet for statskraftverkene har fremmet følgende søknad datert 31. mai 1974 vedr. ovenstående:

«1. Historikk.

1.1.1. I Statskraftverkernes plan av mars 1968 er det i bilag 12 angitt at HFV vil ligge 1 m over HRV for alle vatn i Eidfjord Nord som det er søkt om regulering for. Det gjelder følgende vatn hvor regulering fortsatt er aktuell: Skruelsvatn, Rembesdalsvatn, Sysenvatn, Langvatn og tjern 1166,5 i Nordelvi.

1.1.2. Samme sted står det i pkt. 12.2.3: «Det skal ved manøvreringen has for øye at flommene i vassdragene nedenfor magasinene

såvidt mulig ikke økes. For øvrig kan vannslippingen foregå etter behovet i statens kraftverk.»

1.2.1. I Hovedstyrets framlegg av juni 1971 står det på side 268: «Ein rår såleis elles til ei fri kraftverksdrift. Flaumane i vassdraga må ikkje aukast ved overføringane.»

1.2.2. I Hovedstyrets utkast til manøvreringsreglement er denne formulering nyttet: «Det manøvreres slik at flommene i vassdragene ikke økes, men for øvrig tappes etter kraftverkens behov.»

1.3.1. I St. prp. nr. 3 (1972—73) er det i «Manøvreringsreglement for statsregulering av Osa—Sima—Bjoreio» benyttet samme formulering som ovenfor.

1.4.1. I Statskraftverkernes plan av desember 1973 fremgår det av bilag 3.3.6.1. for Rundavatn: $HFV = HRV + 1,6$ m.

1.4.2. På side 29 står det om Rembesdalsvatn: «Flomløpet kan avlede flom fra eget og overførte felter.»

1.4.3. På side 30 står det om Skruelsvatn: «Det blir installert luke i sjakt ved inntaket. Denne sjakta skal også lede overløpsvann inn på overføringstunnelen.»

1.4.4. På side 34—35 står det om Langvatn: «Overløp må bygges for flomavledning fra eget felt og overført vann. Ved siden av den ene sperredammen bygges en mindre betongdam med overløp. Det blir også anordnet et overløp ved Langvatns andre bredd med avløp til Nordelvi. Dette gir muligheten til å fordele overløp ved flomvannstand til Austdøla og Nordelvi forholdsvis etter overføringens størrelse.»

1.4.5. I forslag til manøvreringsreglement, bilag 12, står: «Alle dammer utføres med faste overløp. Vannstanden kan derfor stige noe over øvre reguleringsgrense under flom.» «I samtlige vassdrag skal det ved manøvreringen has for øye at de naturlige flomvannføringer såvidt mulig ikke forøkes.»

1.5.1. I samband med detaljplanleggingen ble det 15.8.73 gitt VHO i oppdrag å sette opp vassføringskurver for endel vatn i området, å beregne naturlige flommer og å beregne regulerte flommer med variable overløpslengder.

Svar på dette fra VHO kan ikke ventes før vassføringsmålingene er utført i løpet av sommeren.

Vassføringsgurven for Rembesdalsvatn er satt opp tidligere og regulerte flommer for dette samt naturlige flommer er satt opp i foreløpig svar av 16.1., 13.2 og 21.3.1974.

1.5.2. Når endelig svar fra VHO foreligger vil en komme tilbake til flomforholdene nedenfor Sysenvatn, Rundavatn og Langvatn.

2. Søknad om endring av manøvreringsreglement.

Ved overføringstunnelene i de øvre deler av vassdragene vil det ikke bli montert luker, bortsett fra for regulering av Skruelsvatn.

Det vil bli montert bjelkestengsel for å tørrelegge tunnelene ved revisjonsarbeider. En kan ikke regne med at vær- og føreforhold er slik i en flomsituasjon at mannskap kan komme inn i fjellet for å lukke bjelkestengslene. Overført vann vil derfor komme i tillegg til uregulert vannføring også i flomperioder mellom overføringstunnelene og magasinene. En mener at forholdene i denne delen av vassdragene er slik at dette ikke vil medføre skader. Dessuten er det slik at dersom en tunnel stenges medfører det at flere andre må stenges.

2.1. Austdøla.

2.1.1. I Floskefonndalen fra utløpet av tunnelen fra Skruelsvatn til Rundavatnmagasinet vil flommene øke med opptil $15 \text{ m}^3/\text{s}$. Påregnelig maksimal flom ved utløpet av vatn 1081 er nå ca. $30 \text{ m}^3/\text{s}$.

2.2. Sima.

2.2.1. I bekken fra utløpet av tunnelen fra øvre Austdøla til Holmavatn vil vassføringen øke med opptil $16 \text{ m}^3/\text{s}$. Den har bare liten vassføring i naturlig tilstand.

2.2.2. Norelvi fra Holmavatn til tjern 1165,5 vil få økt vassføring med opptil $31 \text{ m}^3/\text{s}$. Påregnelig maksimalflom ved utløpet av Holmavatn er nå ca. $55 \text{ m}^3/\text{s}$.

2.2.3. For Rembesdalsvatn forutsettes de 2 fjernstyrte ventilene i overføringstunnelen fra Sysenvatn og i tilløpstunnelen til kraftstasjonen stengt i flomperioder om nødvendig (når kraftstasjonen står). Dermed kommer bare Rembesdalsbekken i tillegg til eget felt.

Dersom flommen fra Rembesdalsvatn ikke skal økes ut over påregnelig maksimal flom i naturlig tilstand, som er $150 \text{ m}^3/\text{s}$, må flomstigningen i vatnet settes til 2,6 m som oppnås ved en overløpslengde på 19 m. Ved å øke regulert flom til $188 \text{ m}^3/\text{s}$, vil flomstigningen avta til 1,2 m som oppnås ved en overløpslengde på 80 m.

For å tilfredsstille kravet om ikke å øke flommene, vil damkronen måtte heves med 1,4 m i forhold til det vi nå søker om. Det vil koste ca. kr. 800 000.

Allerede 300 m nedenfor dammen renner Rembesdalsbekken sammen med Sima, og flomøkningen blir her redusert til ca. 21 pst., idet Rembesdalsbekken blir overført. Da Skredågilet også blir overført, vil flomøkningen i Sima ved utløpet i Simadalsfjorden bli ca. 15 pst.

2.3. Når stasjonen står og ventilen ved Rembesdalsvatn er stengt, vil tilløpet til Skredågilet bli overført til Åsani. Vassføringen der vil da øke med ca. 100 pst.

2.4.1. Sammendrag.

Det søkes om tillatelse til å øke flomvassføringen i deler av Austdøla, Sima og Åsani til følgende verdier:

Pkt.	Elvestrekning	Påregnelig maks.flom uregulert m ³ /s.	Flomøkning m ³ /s.	Påregnelig maks.flom regulert m ³ /s.	Flomøkning %
2.1.	Austdøla				
2.1.1.	Floskefonndalen	30	15	45	50
2.2.	Sima				
2.2.1.	Bekk ved Holmavatn	—	16	—	—
2.2.2.	Nordelvi fra Holmavatn	55	31	86	56
2.2.3.	Utløp Rembesdalsvatn	150	38	188	25
2.2.3.	Etter samløp Rembesdalsbekken	155	33	188	21
2.2.3.	Ved utløp i Simadalsfjorden	185	28	213	15
2.3.	Asåni	12	12	24	100

2.4.2. Dersom Skredågilet ikke kan overføres til Asåni bør maksimalflommen fra Rembesdalsvatn reduseres ved å øke flomstigningen til 1,4 m. Overløpslengden blir 58 m.

Dette vil medføre en besparelse i damkostnad på ca. kr. 700 000. Maksimalflommen i Sima blir:

Elvestrekning	Påregnelig maks.flom uregulert m ³ /s.	Flomøkning m ³ /s.	Påregnelig maks.flom regulert m ³ /s.	Flomøkning %
Utløp Rembesdalsvatn	150	33	183	22
Etter samløp Rembesdalsbekken	155	28	183	18
Ved utløp i Simadalsfjorden	185	28	213	15

2.5.1. Alternativt søkes om følgende flomøkning for Sima:

Elvestrekning	Påregnelig maks.flom uregulert m ³ /s.	Flomøkning m ³ /s.	Påregnelig maks.flom regulert m ³ /s.	Flomøkning %
Utløp Rembesdalsvatn	150	25	175	17
Etter samløp Rembesdalsbekken	155	20	175	13
Ved utløp i Simadalsfjorden	185	15	200	8

2.5.2. Dersom Skredågilet ikke kan overføres til Asåni blir tallene følgende:

Elvestrekning	Påregnelig maks.flom uregulert m ³ /s.	Flomøkning m ³ /s.	Påregnelig maks.flom regulert m ³ /s.	Flomøkning %
Utløp Rembesdalsvatn	150	25	175	17
Etter samløp Rembesdalsbekken	155	20	175	13
Ved utløp i Simadalsfjorden	185	20	205	11

Dette vil medføre en besparelse i damkostnad på ca. kr. 500 000. Flomstigningen blir 1,7 m med overløpslengde 42 m.»

Søknaden ble sendt fylkesmannen i Hordaland til uttalelse og en mottok følgende svar datert 13. mai 1975:

«Saka har vore til førehaving i Ulvik og Ullensvang kommunestyre.

Ulvik kommunestyre har i møte den 27. september 1974, sak nr. 80, samrøystes vedteke formannskapet si tilråding i saka, som lyder slik:

«Ulvik herad har ikkje nokon merknad til endring av manøvreringsreglementet for Eidfjord Nord.»

Ullensvang kommunestyre har i møte den 21. mars 1975, sak nr. 42, samrøystes vedteke formannskapet si tilråding, som er i samsvar med jordstyret si fråsegn i sak 14/75, og lyder slik:

«Ei auka flaumvassføring i elva Sima kan føra til skade og ulemper for gardsbruka i Simadal. Søknaden må difor berre imøtekomast under føresetnad av at utbyggjaren syter for turvande sikringstiltak, og er økonomisk ansvarleg for mogeleg skade.»

Særutskrift av møtebøkene for Ulvik og Ullensvang kommunestyre og Ullensvang jordstyre ligg ved.

Søknaden har også vore førelagt arbeidsutvalet for kraftforsynings spørsmål i fylket, som etter inngående drøfting i møte den 7. mai 1975 har gjeve følgjande konklusjon:

«1. del av søknaden.

2.1. Austdøla.

2.1.1. Floskefonndalen, 0,8 km, omsøkt flaumauking 15 m³/s.

2.2. Sima.

2.1.1. Bekk ved Holmevatn, 0,4 km, omsøkt flaumauking 16 m³/s.

2.2.2. Nordelvi frå Holmevatn, 2,8 km, omsøkt flaumauking 31 m³/s.

Konklusjon.

Denne del av søknaden gjeld kortare elvestrekningar oppe i høgfjellet (over 1000 m.o.h.). Under føresetnad av at auka i flaumen ikkje fører til altfor store skjemma eller fårlege utrasingar skulle det ikkje vera noko i vegen for å godkjenne denne delen av søknaden under same føresetnad som vedteke i Ullensvang kommune-styre.

2. del av søknaden, flaumauking for Sima.

2.2.3. Flaumstiging Rembesdalsvatn 1,2 m, alternativt

2.5.1. flaumstiging Rembesdalsvatn 1,7 m.

2.3. Skredågilet til Asåni.

2.4.2. flaumstiging Rembesdalsvatn 1,4 m, alternativt

2.5.2. flaumstiging Rembesdalsvatn 1,7 m. Skredågilet ikkje til Asåni.

Konklusjon.

Dersom dei lokale tilhøve er tilstades slik at Asåni tåler dubla flaum og dersom ventilane vert sikra i best mogeleg grad, kan alternativt 2.5.1 med flaumvasstiging 1,7 m og Skredågilet til Asåni godtakast under tvil. Dei hardare alternativa bør fråråast.

For min del støttar eg arbeidsutvalet sin konklusjon gjeldande auka av flaumvassføringa i Austdøla og øvre del av Sima, 1. del av søknaden, og kan tilrå søknadens pkt. 2.1.1. — 2.2.1. og 2.2.2. under same føresetnad som vedteke i Ullensvang kommunestyre.

Den alternative søknaden, pkt. 2.5.1., om auka av flaumvassføringa for Sima kan berre tilråast under føresetnad av at Asåni tåler ei dubling av flaumvassføringa og at utbyggjaren syter for dei sikringstiltak som arbeidsutvalet og Ullensvang jordstyre har peika på, og dessutan er økonomisk ansvarleg for mogeleg skade.

Dei andre alternative i søknaden gjeldande flaumvassauking for Sima rår eg frå.»

Uttalelsen ble forelagt Direktoratet for statskraftverkene som i brev av 16. august 1976 bemerker følgende:

«1.1. Vi har mottatt materiale om uttalelser i distriktet til denne søknaden.

1.2. Dessuten har vi foretatt tilleggsundersøkelser om flomforholdene i Sima.

1.3. Den videre prosjektering har klarlagt at forholdene ved bekkeinntakene Asåni, Skredåni, Skykkjedalselv og Isdøla er andre enn forutsatt i søknaden av mai 1974. Endringene er behandlet av VHO i brev av 18. august og 1. september 1975.

1.4. Vassføringskurver for Sysenvatn, Langvatn, Austdølmutvatn og Rundavatn er

utarbeidet, og flomforholdene for disse vatn er behandlet av VHO i brev av henholdsvis 18. august 1975 og 9. juli 1976, 14. juni 1976 og 2. april 1976.

2. På grunnlag av det foran nevnte har vi kommet fram til følgende flomforhold etter utbyggingen.

2.1. Austdøla.

2.1.1. Floskefonndalen, som søknad av mai 1974.

2.1.2. Austdøla fra Rundavatnmagasinet til Viermyr.

Skruelsvatn og Tverrelvi overføres til Rundavatn med inntil 15 m³/s. Øvre Austdøla fraføres (til Holmevatn) med inntil 16 m³/s. Påregnelig maksimal regulert flom fra Rundavatnmagasinet settes til 145 m³/s. Det oppnås med overløpslengde på 45 m og maksimal flomvannstigning i magasinet på 1,40 m over HRV. Påregnelig maksimal uregulert flom fra Austdølmutvatn er av VHO oppgitt til 145 m³/s.

2.1.3. Langvasselv.

Øvre Austdøla, Demmevatn og Nordelvi blir overført til Langvatn med inntil 40 m³/s. Flomvann fra Demmevatn og Nordelvi føres tilbake til Nordelvi via «flomløp øst». Påregnelig maksimal regulert flom fra Langvatn øst settes til (40—16) = 24 m³/s. Overløpslengden ved 1,6 m flomvannstigning, blir 6 m.

Påregnelig maksimal regulert flom fra Langvatn vest settes til 55 m³/s. Overløpslengden blir 14 m, og flomvannstigning 1,6 m. Påregnelig maksimal uregulert flom fra Langvatn er av VHO oppgitt til 55 m³/s.

2.1.4. Austdøla fra samløp med Langvasselv ved Viermyr til utløpet i Osafjorden får ingen flomøkning.

2.1.5. Flommene fra Grøndalsvatn og Kvillinganmutvatn settes lik de uregulerte flommer.

2.2. Sima.

2.2.1. Bekk ved Holmevatn, som søknad av mai 1974.

2.2.2. Nordelvi til Sandvatn, som søknad av mai 1974. Nordelvi fra flomløp Langvatn øst til utløp i Rembesdalsvatn vil få økt vassføring med opptil 15 m³/s. som tilsvarende overført vann fra Demmevatn. Påregnelig maksimal flom ved utløpet av Sandvatn er uregulert ca. 65 m³/s.

2.2.3. Asåni, Skredåni og Rembesdalsbekken overføres til Rembesdalsvatn ved flom. Skykkjedalselv overføres til Sysenvatn med inntil 15 m³/s. Påregnelig maksimal regulert flom fra Rembesdalsvatn settes til 175 m³/s. Overløpslengde blir 23,5 m og flomstigning 2,5. Flommene i Sima til samløp med Rembesdalsbekken blir økt med inntil 25 m³/s., til samløp med Skykkjedalselv med inntil 20 m³/s. og til samløp med Skredåni med inntil 5 m³/s. Fra samløp med Skredåni til utløp i Simadalsfjorden blir det ingen økning.

Dersom flommene nedenfor samløp med Rembesdalsbekken ikke skal økes, (Q=155 m³/s.) vil det medføre en flomstigning i Rembesdalsvatn på ca. 3 m som oppnås ved en overløpslengde på ca. 15 m. Dette vil øke kostnadene med ca. 0,6 mill. kroner i forhold til den foreslåtte flomøkning.

2.3. Flomøkningen i Asåni bortfaller.

2.4. Bjoreia.

Skykkjedalselv og Isdøla overføres til Sysenvatn ved flom, h.h.v. 15 og 30 m³/s. Bjoreia overføres til Sysenvatn med inntil 65 m³/s. ved HFV. Maksimal regulert flom fra Sysenvatn settes til 250 m³/s. Det oppnås ved en overløpslengde på 90 m og flomstigning, 1,3 m. Påregnelig maksimal uregulert flom fra Sysenvatn er av VHO oppgitt til 200 m³/s. Flomøkningen vil opptre kun på en kortere strekning av Leiro, fra Sysendammen til samløp med Bjoreia. Nedenfor Leiros samløp med Bjoreia blir de største flommene redusert litt i forhold til uregulert tilstand. Nedenfor Bjoreias samløp med Isdøla reduseres regulerte flommer ytterligere i forhold til uregulerte.

vatn er av VHO oppgitt til 200 m³/s. Flomøkningen vil opptre kun på en kortere strekning av Leiro, fra Sysendammen til samløp med Bjoreia. Nedenfor Leiros samløp med Bjoreia blir de største flommene redusert litt i forhold til uregulert tilstand. Nedenfor Bjoreias samløp med Isdøla reduseres regulerte flommer ytterligere i forhold til uregulerte.

2.5. Sammendrag flomforhold Eidfjord nord.

Pkt.	Elvestrekning	Påregnelig maksimum uregulert flom m ³ /s.	Flomøkning m ³ /s.	Påregnelig maksimum regulert flom m ³ /s.	Flomøkning %
2.1.	Austdøla				
2.1.1.	Floskefonndalen	30	15	45	50
2.2.	Sima	—	16	—	—
2.2.1.	Bekk nord for Holmavatn	55	31 ¹⁾	86	56
2.2.2.	Nordelvi fra Holmavatn	65	15 ²⁾	80	23
2.2.2.	Nordelvi fra Langvatn øst	150	25 ²⁾	175	17
2.2.3.	Utløp Rembesdalsvatn	155	20 ²⁾	175	13
2.2.3.	Etter samløp Rembesdalsbekken	180	5 ²⁾	185	3
2.2.3.	Etter samløp Skykkjedalselv	185	0 ²⁾	185	0
2.3.	Åsåni	12	0 ²⁾	12	0
2.4.	Leiro	200	50 ²⁾	250	25

1) 16 m³/s. fra øvre Austdøla og 15 m³/s. fra Demmevatn.

2) Endringer eller tillegg i forhold til tidligere søknader.»

Den endrede plan ble forelagt de berørte kommuner og orientering om dette ble også gitt fylkesmannen. Frist for ytterligere merknader ble satt til 1. desember 1976.

Ulvik kommune har ingen merknader, jfr. vedtak i møte 4. november 1976.

Ullensvang har med følgende brev av 2. desember 1976 sendt saken til Eidfjord kommune til behandling:

«Vedlagt oversender vi skriv dagsett 1. oktober 1976 frå NVE — Vassdragsdirektoratet saman med dei dokumenta vi har i vårt arkiv om denne saka.

Skrivet frå Vassdragsdirektoratet kom så seint inn til formannskapskontoret at saka ikkje kunne handsamast på siste møte i Ullensvang heradstyre, som var 25. oktober d.å. Då kommunedelinga nå er nær førestående, og då fristen som er sett for uttale ikkje i noko tilfelle kan haldast, finn vi det rett å oversenda saka til Eidfjord kommunestyre til førehaving.»

Hovedstyret vil bemerke:

I gjeldende manøvreringsreglement for Eidfjord — Nord — Osa — Sima — Bjoreiovassdragene — er det fasatsatt følgende som eneste bestemmelse om flomavledning, jfr. post 2:

«Det manøvreres slik at flommene i vassdragene ikke økes, men for øvrig tappes etter kraftverkets behov.»

I reglementet er det ikke angitt noen øvre grense for flomstigning i magasinene og for så vidt betyr flombestemmelsen at overløpet må innsnevres så meget at avløpet ikke over-

stiger hva naturlig avløpsflom ville ha vært. Den flomstørrelse som det i denne forbindelse sammenlignes med, er den såkalte maksimalt påregnelige flom før reguleringen. Dette er en meget stor flom langt over største observerte.

Største avløpsflom etter reguleringen baserer seg også på ugunstige forutsetninger bl. a. regnes det med at kraftverkene står. Det er således meget ugunstige flomforhold som er sammenlignet i de framlagte beregninger. Under normale flom- og driftsforhold vil flommene bli redusert — i alle fall der det ikke er snakk om å overføre flom fra et vassdrag til et annet.

Grunnen til at reglementet søkes endret er at Statskraftverkene vil søke å begrense flomstigningen i magasinet for dermed å spare damhøyde og dermed damkostnad. Det må da foretas en vurdering av mulige skader ved øket flom nedover i vassdraget mot innsparte damkostnader.

Statskraftverkene har dessuten funnet at overføringene inne i høgfjellet ikke bør påkostes reguleringsluker idet en konstant overføring — også i flomtiden — ikke medfører større skader i en slik sammenlikning.

Statskraftverkene har etter at distriktets reaksjon forelå på den første søknaden foretatt en revurdering av flomfordelingen i en ny søknad som også har vært sendt distriktet til uttalelse. For så vidt angår overføringer av flommer inne i fjellet har søknaden følgende omfang:

Elvestrekning	Påregnelig maksimum uregulert flom m ³ /sek.	Flomøkning m ³ /sek.	Påregnelig maksimum regulert flom m ³ /sek.	Flomøkning %
Austdøla				
Floskefonndalen	30	15	45	50
Sima		16		
Bekk nord for Holmavatn		31	86	56
Nordelvi fra Holmavatn	55		80	23
Nordelvi fra Langvatnet øst	65	15		

Bekk nord for Holmavatn får en økning tilsvarende flomoverføringen fra Øvre Austdøla. Flomøkningen i Nordelvi fra Langvatn øst (flomløpet i østre ende av Langvatn) tilsvarende overført flom fra Demmevatn. Flommene i Austdøla fra Rundavatn og Langvatn vest blir ikke øket.

Ulvik har ubetinget godkjent søknaden. Det gjelder økningen i Floskefonndalen. For øvrig ligger Austdøla som mottar avløp fra Rundavatn og Langvatn også i Ulvik.

Når det gjelder Nordelvi og økningene der har Fylkesmannen og Ullensvang kommune

stillet seg imøtekommende, og Hovedstyret antar det generelle forbehold som Ullensvang har tatt bl. a. om at utbyggeren må sørge for nødvendige sikringstiltak gjelder for selve Simadalen der det ligger gårdsbruk ned til elva.

Etter det kjennskap Hovedstyret har til forholdene kan en ikke se det er nevneverdig risiko for flomskader i den øvre del av vassdraget.

Når det gjelder flomavledningen i nedre del fra Rembesdalsvatn og fra Sysenvatn er det søkt om følgende økninger:

Elvestrekning	Påregnelig maksimum uregulert flom m ³ /sek.	Flomøkning m ³ /sek.	Påregnelig maksimum regulert flom m ³ /sek.	Flomøkning %
Utløp Rembesdalsvatn	150	25	175	17
Etter samløp Rembesdalsbekken	155	20	175	13
Etter samløp Skykkjedalselv	180	5	185	3
Etter samløp Skredåni	185	0	185	0
Åsåni	12	0	12	0
Leiro	200	50	250	25

Den første søknad som Ullensvang kommune som nevnt hadde stillet seg forbeholden til, omfattet flomøkninger på 8 til 11 pst. (15—20 m³/sek.) til utløpet i Simadalsfjorden.

Ved å gå noe høyere med flomstigningen — til 2,5 m — i Rembesdalsvatn enn ved den første søknad — 1,7 m ved det mest vidtgående alternativ — og ved å overføre inntil 15 m³/sek. fra Skykkjedalselva til Sysenvatn, har Statskraftverkene nå oppnådd å hindre flomøkning på de nederste 2,5 km av Sima. For øvrig blir det praktisk talt ubetydelig økning av maskinflommen nedenfor Skykkjedalselva, og på den del av dalen der det finnes bebyggelse. Skulle det ikke ha forekommet flomøkning nedenfor samløpet med Rembesdalsbekken måtte man ha regnet med en flomstigning på ca. 3 m i Rembesdalsvatn noe som ville føre til en merkostnad på ca. 0,6 mill. kroner i forhold til den foreslåtte økning.

Det er forutsatt overføring av inntil 65 m³/sek. fra Bjoreio til Sysenvatn. Derved spares reguleringsluke i tunnelen og kraftledning fram til overføringsstedet. Flomstigningen i Sysenvatn blir 1,3 m, og flomøkningen på 50 m³/sek. opptrer bare i Leiro — en elvestrekning på ca. 1 200 m i ubebygget område. Nedenfor samløpet Leiro/Bjoreio blir maksimalflommen noe redusert.

Det foreliggende alternativ er blitt sendt Ullensvang kommune som imidlertid har sendt saken til Eidfjord kommune til behandling. Noen uttalelse derfra foreligger ennå ikke.

Hovedstyret kan ikke se at den flomavledningsplan som nå er søkt lagt til grunn for manøvreringsreglementet kan medføre nevneverdige skader, men det er betydelige beløp som spares samtidig som manøvreringen blir enklere. Noen grunn til å reise innvendinger av betydning kan Hovedstyret ikke anta er

til stede. Det er også nødvendig av hensyn til erstatningsskjønnets framdrift å få avklart manøvreringsreglementet uten videre forsinkelse.

Hovedstyret anbefaler at det fastsettes nytt reglement i samsvar med foranstående. En finner imidlertid ikke grunn til å ta inn i reglementet de tallmessige begrensinger som er anført i søknaden. Disse gjelder ekstreme forhold som nevnt, og reglementet bør bare generelt angi den flommanøvrering som skal følges.

Utkast vedlegges.

Saken er avgjort etter instruksens § 10 og vil bli referert i førstkomende Hovedstyremøte.

Dokumentene følger vedlagt.

Departementet skal bemerke:

I de nå foreliggende manøvreringsreglementer for Eidfjordverkene er det foreskrevet slik manøvrering at flommene i vassdragene ikke økes. Det er i nærværende sak spørsmål om å lempe på dette pålegg, idet man derved kan spare inn betydelige beløp ved lavere overløp i magasinene.

I den opprinnelige plan for Eidfjord Nord var forutsatt at høyeste flomvasstand skulle ligge 1 meter over høyeste regulerte vasstand for å hindre for sterke vassføringsøkinger i vassdragene nedenfor i flomperioder. Med de foreslåtte flomøkinger som Statskraftverkene ber om, vil en foruten besparelser oppnå en forenkling av driften.

Skader og ulemper ved endringene vil etter Hovedstyrets oppfatning bli av mindre betydning.

Saken er lagt frem for Hordaland fylke og for de berørte kommuner Ulvik og Ullensvang (nå Eidfjord) som med visse forbehold har godkjent søknaden.

I løpet av fjoråret foretok Statskraftverkene ytterligere undersøkelser omkring flomforholdene i berørte vassdrag, og i forbindelse med kommentarer til innkomne uttalelser ble det redegjort for disse i en ny søknad. Denne ble påny forelagt distriktet, og den er akseptert med de tidligere forbehold om sikringstiltak. Saken er nå behandlet i Eidfjord formannskap som har gitt sin tilslutning til søknaden under forutsetning av at utbyggeren utfører nødvendige sikringstiltak og blir ansvarlig ved mulige skader.

Som nevnt er bakgrunnen for søknaden ønsket om å begrense flomstigningen i magasinene for å spare damkostnad samtidig med at en oppnår enklere drift. Disse fordelene må så måles mot mulige skader og ulemper ved øket flom nedover i vassdragene. Departementet vil med Hovedstyret anta at man ved de økte flommer ikke kan regne med skader av betydning. Det forutsettes at Statskraftverkene sikrer områder der det eventuelt finnes erosjonsfare av noe omfang. I denne sammenheng bemerkes at Ullensvang kommunes forbehold for så vidt gjaldt den første søknad og at flommene i bebodde deler av Sima blir redusert, i den søknad som nå ligger til grunn. For øvrig understrekes at de vassføringsverdier som fremkommer i tabellene inntatt foran i Hovedstyrets innstilling er basert på ugunstige forutsetninger, bl. a. at kraftverkene står. Under mer normale drifts- og flomforhold vil flommene i de fleste tilfeller reduseres i forhold til i dag.

Av hensyn til erstatningsskjønnets fremdrift er det viktig å få fastsatt reglementet nå, og man anbefaler reglement fastsatt i samsvar med vedlagte utkast.

Utkast til manøvreringsreglement for Osa, Sima, Bjoreio (Eidfjord Nord):

1.

A. Reguleringer.

	Nat.-vst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senking m	Reg.høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Sysenvatn	878,9	940,0	874,0	61,1	4,9	66,0
Rembesdalsvatn	879,4	905,0	860,0	25,6	19,4	45,0
Skruelsvatn	1 115,1	1 115,1	1 100,0	0	15,1	15,1
Grøndalsvatn	1 153,2	1 160,0	1 148,0	6,8	5,2	12,0
Kvilanganutvatn	1 139,9	1 145,0	1 130,0	5,1	9,9	15,0
Rundavatn	1 032,0	1 040,0	1 032,0	8,0	0	8,0
Austdalsnutvatn	1 013,0	1 040,0	1 013,0	27,0	0	27,0
Langvatn	1 122,1	1 158,0	1 110,0	35,9	12,1	48,0

Høydegrunnlaget er:

Skruelsvatn: Widerøes niv. B-6151 Norddøla FM 12 = 118,348 m o. h.
 Rundevtn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 12 = 907,805 »
 Rembesdalsvatn: Vassdr. niv. L.nr. 522 Rembesdalselv FM 6 = 893,576 »

Sysenvatn: Vassdr. niv. L.nr. 329 Leiro FM 1	= 880,229 m o. h.
Langvatn: Fotogram bestemt høyde av Langevatn	= 1 122,1 »
Kvilinganutvatn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 3	= 1 141,717 »
Grøndalsvatn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 2	= 1 161,642 »
Alle høyder er søkt henført til N 60's Normal Null 1954.	

B. Overføringer.

- a. Avløpene fra Norddøla (15,9) og Tverrelvi (1,8), tilsammen 17,7 km², overføres til Rundavatn via Floskefonndalen.
- b. Avløpet fra Øvre Austdøla, 15,1 km², føres over til Holmavatn i Nordelvi.
- c. Avløpet fra Nedre Demmevatn i Rembesdalselvi, 11,6 km², overføres til Holmavatn i Nordelvi.
- d. Avløpet fra Nordelvi, 28,0 km², og avløpene under b. og c., tilsammen 54,7 km², overføres til Langvatn.
- e. Avløpet fra Langvatn, 26,9 km², og avløpene under b., c. og d., tilsammen 81,6 km², føres til kraftstasjonen ved Simafjorden.
- f. Avløpet fra Nedre Austdøla, 66,0 km², (inkludert 6,9 km² i Grøndalselvi og 16,1 km² i Grjotrustelvi med egne magasin) føres sammen med avløpet under a., totalt 82,7 km², til kraftstasjonen ved Simafjorden.
- g. Avløpet fra Bjoreio, 135,6 km², overføres til Sysenvatn.
- h. Avløpene fra Isdøla (27,7) og Skykkjedalselvi (10,4), tilsammen 38,1 km², kan overføres til Sysenvatn.
- i. Avløpet fra Leiro (211,2) sammen med avløpene under g. og h. overføres til Rembesdalsvatn etter eventuell magasinering i Sysenvatn.
- j. Avløpene fra Rembesdalsvatn (39,5), Rembesdalsbekken (4,0), Skredågilet (3,6), Åsani (3,9) og avløpene under g, h og i, i alt 435,0 km², overføres til tilløpstunnelen for Sy-Sima kraftstasjon og videre til Simafjorden.

Dammene utføres med faste overløp og vassstanden vil under flom stige noe over HRV.

Under flom manøvreres slik at vassføringen i Austdøla, Øvre Austdøla og i vassdraget nedenfor Grøndalsvatn og Kvilinganutvatn samt i Sima og Bjoreio nedenfor samløpet med h.h.v. Skredåni og Leiro ikke økes. Under eksepsjonelle flomforhold kan flommen i Simas øvre del ned til samløpet med Rembedalsbekken økes noe, men økningen begrenses til det uvesentlige mellom Skykkjedalselv og Skredåni.

Flomøkning tillates i Leiro og i Nordelvi mellom Holmavatn og Sandvatn og mellom

overløp Langvatn øst og Rembesdalsvatn og i Floskefonndalen.

Overføringene nevnt under b, c, d og h samt overføring av Åsani, Skredåni og Rembesdalsbekken til Rembesdalsvatn skal gjennomføres også under flom. Overføringene nevnt under a og g tillates gjennomført også under flom.

2.

I tiden 1. juni til 15. september slippes tilstrekkelig vatn i Bjoreio til å opprettholde en minstevassføring i Vøringsfossen på 12 m³/sek. Det manøvreres slik at flommene i vassdragene ikke økes, men for øvrig tappes etter kraftverkets behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vassstander. Dersom det forlanges, observeres og noteres regnmengder, temperatur m. v.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som tilsettes av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetstjeneste.

5.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Industridepartementet

tilrår:

At det fastsettes nytt manøvreringsreglement for Statskraftverkene regulering av Osa, Sima og Bjoreio (Eidfjord Nord) i samvar med utkast inntatt i Industridepartementets tilråding av 13. mai 1977 som gjeldende inntil videre.

10. Steinslandsvassdraget.

(Planendring Hallsetvatn/Stølsvatn.)

Deres søknad av 20. november 1975.

Søknaden har vært forelagt Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, som har avgitt uttalelse til departementet i brev av 15. februar 1977. Uttalelsen vedlegges. NVE's innstilling er sendt de berørte departementer og kommuner til uttalelse, men det er ikke innkommet merknader til planendringen.

I medhold av bemyndigelse gitt ved stortingsvedtak av 7. juni 1975, gir Industridepartementet Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap tillatelse til å bygge ut Steinslandsvassdraget etter den omsøkte planendring og på de samme vilkår som er gitt for tillatelsen av 25. juli 1975. Vedtaket er i samsvar med NVE's forslag, og det vises til premissene for nevnte forslag som departementet slutter seg til.

Med hensyn til konsesjonsvilkårene av 25. juli 1975 er det ved en inkurie i post 18 tatt

med anleggsvei til Solrenningsvann. Post 18 skal lyde således:

«Ved anlegg av vegen til dammen ved Stølsvatn skal den gamle stølsvegen langs Stølselvi søkes bevart intakt.

Dispensasjon fra bestemmelsen kan gis av Vassdragsdirektoratet.»

I samsvar med søkerens plan og krav fra Modalen kommune forutsetter departementet at planendringen ikke får noen innflytelse på vannføringsforholdene nedenfor inntakene eller de nyttbare fallhøyder der.

Når det gjelder spørsmålet om vilkår etter Lov om vern mot vannforurensning for konsesjonen av 25. juli 1975, frafaller Statens forurensningstilsyn sitt forslag om slike vilkår nå. I overensstemmelse med Miljøverndepartementet forutsetter SFT imidlertid at det vil være mulig å komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

Departementet fastsetter følgende manøvreringsreglement for regulering av Steinslandsvassdraget i samsvar med NVE's forslag:

1.

Reguleringar:

Magasin	Nat.vasst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senking m	Reg.høg m
		Øvre kote	Nedre kote			
Stølsvatn	548	583,5	547	35,5	1	36,5
Nordalsvatn	1 010	—	980	—	30	30

Overføringer:

Avlaupet frå Botnaelvi (3,8 km²), Vestrebotn (7,1 km²), Norddalen (10,8 km²), Austdalen (7,3 km²), Fjellstølvi (5,1 km²), Åsebotn (14,0 km²) førest over til Stølsvatn.

Avlaupet frå Tverrelvi (7,0 km²), Norddalselvi (5,8 km²), Sørrelvi (5,0 km²), Nord-Austdalen (6,2 km²), Kvanndalen (4,6 km²), Kvita-vassdalen (5,7 km²) og Skålebotn (5,9 km²) førest over til Stølsvatn.

Reguleringsgrensene skal markerast med faste og tydelege vasstandsmerke som det offentlege godkjenner.

Høgden referer seg til oversiktskart nr. 12861.

2.

Ved manøvreringa skal has for augo at dei naturlege flaumvassføringane i elvane nedanfor magasin og overføringsstadane ikkje blir auka. Dei alminnelige lågvassføringane mellom magasin og overføringsstad skal heller ikkje minskas til skade for andre sine rettar.

Magasinet i Stølsvatn kan brukast som flaumdempingsmagasin.

Tapping av magasinvatn frå Norddalsvatn kan ikkje taka til før 1. oktober.

Alt tilsig i Norddalsvatn frå slutten på lågvassperioden skal gå til oppfylling av magasin, jfr. likevel 1. avsnittet.

I tida 1. oktober til 15. mai skal det om turvande sleppast vatn frå Stølsvatn nok til å halda ei vassføring på 2 m³/sek. ved utlaupet av Steinslandsvatn.

Elles kan vassleppinga skje etter trongen til kraftverket.

3.

Det skal sjåast etter at flaum- og tappe-løp ikkje blir hindra av is eller liknande og at regulerings- og overføringsanlegga til kvar tid er i god stand. Det skal førast protokoll over manøvreringa og avlesne vasstander og observerast og noterast om det blir kravt, nedbørmengder, temperatur, snødjuper m. v. Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan krevja å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten har plikt til å taka vare på for heile reguleringstida. Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan treffe avgjerd om kor

damvokteren skal bu og at han skal ha telefon i bustaden sin.

4.

Syner det seg at sleppinga etter dette reglement fører med seg skadelege verknader av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten vederlag til konsesjonæren, men med plikt for han til å erstatte moglege skadeverknader for tredjemann, fastsetje dei brigde i reglementet som finst turvande.

Til å bestemma manøvreringa skal tilsettast ein norsk statsborgar som blir godteken av vedkomande departement.

Brigde i dette reglementet kan berre gjerast av Kongen etter at dei interesserte har hatt høve til å uttala seg.

11. Midtbottenvatn.

(Regulering. Ytterligere fristforlengelse.)

Det vises til brev av 12. februar 1976.

I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 § 12, pkt. 1 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon 28. juni 1946 bestemmer departementet:

Den ved departementets brev av 22. oktober 1971 fastsatte frist for fullføring av oppdemningen av Midtbottenvatn, forlenges til 20. mai 1979.

1 eksemplar av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens innstilling av 1. april 1977 vedlegges til orientering.

12. A/S Greker Industrier.

(Konsesjon på erverv av aksjer.)

Det vises til Deres brev av 1. juni 1977 vedrørende ovenstående.

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976 tillates Gifag A/S under stiftelse å erverve 40 pst. av aksjene i A/S Greker Industrier.

Videre tillater departementet at 42 pst. av aksjene erverves av et konsortium bestående av følgende personer: disponent Kaare Andersen, Bærum, overingeniør Ragnar Danielsen, Greåker, direktør, sivilingeniør Trygve Gulliksen, Oslo, overingeniør Erik V. Heieren, Ringelike, direktør Ole Mauritz Mustad, Oslo, siviløkonom Klaus Støa, Greåker, ass. salgssjef Harald Syversen, Greåker, salgssjef Bjørn Vig, Greåker, skipsreder Arne Wilhelmsen, Oslo, og direktør Ernst Zwick, Oslo.

Ovennevnte tillatelser gis under forutsetning av at styrets samtykke blir forelagt for departementet innen rimelig tid, jfr. lovens § 37 a.

13. Norsk Hydro Produksjon A/S.

(Konsesjon på leie av suppleringskraft fra Statskraftverkene.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

I Norsk Hydros brev av 13. februar 1974 søker selskapet på vegne av Norsk Hydro Produksjon A/S, tidligere Rjukanfoss A/S om konsesjon på leie av inntil 100 MW suppleringskraft fra NVE — Statskraftverkene.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 16. september 1974 uttalt følgende:

«1. Innledning.

Med departementets brev av 21. mars 1974 har NVE mottatt til behandling og uttalelse søknad av 13. februar 1974 fra Norsk Hydro A/S på vegne av Norsk Hydro Produksjon A/S, tidligere Rjukanfoss A/S om konsesjon på leie av inntil 100 MW suppleringskraft fra NVE—Statskraftverkene i henhold til kontrakt av 7./12. desember 1973.

NVE har ved kontraktsinngåelsen tatt forbehold om at konsesjon blir gitt.

2. Søknaden.

Søknaden fra Norsk Hydro A/S lyder slik:

«På vegne av vårt datterselskap Rjukanfoss A/S søker vi om konsesjon til inngåelse av avtale med Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (Statskraftverkene) om levering av elektrisk suppleringskraft.

Partene har forhandlet seg frem til et forslag til avtale, som vedlegges hermed i kopi. Statskraftverkene har i separat brev tatt forbehold om at konsesjon blir innvilget.

Ifølge avtaleforslaget skal Statskraftverkene fra 1. juli 1976 stille 100 MW til disposisjon for Norsk Hydro A/S levert Sauda. Statskraftverkene kan etter nærmere regler avbryte kraftleveransen i visse perioder. For kontraktskvantumet skal Norsk Hydro betale kr. 55/kW år inntil den første kabelen i Skagerakoverføringen er driftsklar, deretter kr. 65/kW år enten energi tas ut eller ikke. For energi som uttas, skal det i tillegg betales samme energipris som selgeren ville ha betalt om import hadde funnet sted fra Sverige i henhold til «sperrkraftavtalen» av 28. juni 1973, med 5 pst. tillegg for overføringstap. Avtalen kan sies opp med 5 års gjensidig frist, og med 3 års frist for kjøper ved endring av den faste avgift.

Både nærværende avtaleforslag og et parallelt avtaleforslag om levering av toppkraft fra oss til NVE er kommet istand etter initiativ av NVE med det siktepunkt å øke verdien av den norske vannkraft.

For vårt selskap er forholdet at det er meget stor forskjell mellom et middels og et dårlig vannår når det gjelder tilgjengelig energi både fra egne anlegg og anlegg vi har kontrakter med. Med den utvikling som er skjedd med vårt kraftforbruk, både på metall- og petrokjemisektoren, er det mere påkrevet

enn tidligere å kunne kjøre med jevn belastning. Noe kan utjevnes med magasinene, men vi har funnet det nødvendig å sikre krafttilgangen i dårlige vannår ytterligere ved tegning av kontrakten med NVE. Selv med denne kontrakt vil vi imidlertid ikke på langt nær helt kunne få utjevnet forskjellen mellom dårlige og middels år, men kontrakten representerer den del av denne forskjell som vi finner det økonomisk riktig å kompensere.

Bortsett fra forannevnte oppsigelsesfrister har ikke kontrakten noen bestemt varighet. Vi ber om at konsesjon meddeles for det tidsrom kontrakten med Statskraftverkene består, eventuelt med en ytre tidsfrist som vi ber om gjøres så lang som mulig.

Vi kan opplyse at styret i Rjukanfoss A/S nå består av:

Johan B. Holte, formann
Odd Narud
Sverre Kittelsen,

som alle er norske statsborgere. Samtlige aksjer i Rjukanfoss A/S eies av Norsk Hydro A/S. Som vedlegg følger erklæring etter konsesjonslovens § 24, 2. ledd. Vedrørende selskapets virksomhet henvises for øvrig til tidligere konsesjonssøknader.

Hvis De skulle ønske ytterligere opplysninger, ber vi om å bli underrettet snarest.

Vi tillater oss å anmode om snarlig behandling av konsesjonssøknaden.

En gjenpart av dette brev er sendt NVE, Statskraftverkene, til orientering.»

3. Tilleggsopplysninger fra Norsk Hydro A/S.

I brev til NVE av 27. mai 1974 har Norsk Hydro A/S på henvendelse herfra gitt følgende tilleggsopplysninger:

«Vi viser til Deres ovennevnte brev og oversender vedlagt et utdrag av kraftprognosene for våre anlegg i Syd-Norge for årene frem til 1980.

Som fastkrafttilgang har vi regnet krafttilgang med 90 pst. leveringssikkerhet (bestemmende år) med tillegg for intern samkjøringsevne og sperrekraftkjøp. Vår mulige fastkraftøkning på suppleringskraftavtalen har vi beregnet til 600 GWh, idet vi vil kunne utnytte 100 MW med 25 pst. sperretid, dvs. effektivt 75 MW i 8 000 timer pr. år.

Suppleringsavtalen er inngått for at vi skal kunne utnytte våre forhåndenværende kraftressurser til utvidelse av aluminiumproduksjonen ved Karmøy Fabrikker.

De kontraktkjøp på Østlandet som er oppført i tabellen, gjelder langsiktige kontraktleveranser fra Mår, Skafså, Vrangfoss, Eidsfoss, Brokke, Tokke, Midt-Telemark Kraftlag og Aall-Ulefoss. Vårt kontraktkjøp fra DNN utløper i 1977. Våre kontrakter om kraftleveranse gjelder kortsiktige leveranser til NVE, Tinfos og Kristiansand Elverk, samt langsiktige kontrakter med en del elverk i Telemark.

Vi gjør oppmerksom på at vi under kontraktkjøp har regnet med det fulle kvantum fra Mår som vi hittil har tatt og slik vi fortsatt forstår kontrakten.

Til anleggene på Rafnes har vi ikke ført opp noen kraftleveranse da det i proposisjonen er forutsatt at kraften skaffes tilveie av Staten. Vi er imidlertid klar over fra energimeldingen at Staten vanskelig kan dekke hele

Rafnes' behov før 1980 og vi er derfor innforstått med å forhandle med Statskraftverkene om en viss levering fra oss i tiden inntil 1980. Hvis slik kraftleveranse blir aktuell vil vi enten utbygge nyanlegget ved Karmøy Fabrikker i et langsommere tempo enn forutsatt og/eller bygge det som forutsatt, men drive det delvis på ugarantert kraft.

Vi håper å ha tjent Dem med disse opplysninger.»

4. Kraftleiekontrakten.

Ifølge kontrakten skal NVE være forpliktet til å stille til disposisjon for Norsk Hydro A/S 100 MW fra 1. juli 1976 med rett til å redusere eller avbryte leveransen etter følgende retningslinjer:

Maksimalreduksjon 60 timer/uke i tiden november—februar.

Maksimalreduksjon 20 timer/uke i tiden mars—april og september—oktober.

Kontraktens § 6 har nærmere bestemmelser om reduksjoner under nødvendige revisjonsarbeider.

Senest 1. oktober hvert år skal Norsk Hydro A/S angi en prognose over forventet behov for suppleringskraft for resten av driftsåret. Kraften skal leveres i Sauda transformatorstasjon som trefaset vekselstrøm med en nominellspenning på 275 kV, idet det ved reguleringen skal tas hensyn til selskapets behov. Kraftleveringen skal måles samme sted, hvor NVE setter opp kWh-måler(e) med måleapparater for registrering av den midlere effekt over 1 time. Kraften skal også etter avtale helt eller delvis kunne leveres og måles i Rød eller Porsgrunn transformatorstasjon 275 kV, hvis selskapet snarest mulig og senest 1. januar 1976 angir en fast fordeling av uttaksretten.

For kontraktskvantumet skal selskapet fra 1. juli 1976 og frem til den dato den første kabelen i Skagerakoverføringen er driftsklar betale kr. 55 pr. kW/år enten energi tas ut eller ikke. Etter datoen for idriftsettelsen av første kabel i Skagerakoverføringen skal den faste avgift være kr. 65 pr. kW/år.

For den energi som til enhver tid tas ut skal betales samme energipris som NVE betaler eller skulle ha betalt til de svenske leverandører om import hadde funnet sted i det aktuelle tidsrom ifølge «sperreavtalen» av 28. juni 1973. Hertil skal overføringstap på norsk side innkalkuleres i energiprisen ved et tillegg på 5 pst.

Driftsåret skal regnes fra og med 1. juli til og med 30. juni.

Selskapet skal kunne disponere kraften til et hvilket som helst øyemed som ikke sjenerer driften ved NVE's anlegg.

Leveransen etter kontrakten skal gjelde fra

1. juli 1976. Kontrakten kan sies opp med 5 års gjensidig oppsigelse. NVE skal med 3 års varsel kunne endre den faste årsavgift.

Selskapet har da rett til å si opp kontrakten med samme varsel, 3 år. Ifølge kontraktens særbestemmelser skal den tidligst kunne bringes til opphør 1. juli 1986, såfremt selska-

pet ikke benytter seg av retten til å si opp kontrakten ved endring av effektavgiften.

5. Gitte konsesjoner.

Rjukanfoss A/S, nå Norsk Hydro Produksjon A/S har fra før følgende kraftleiekonsesjoner:

Meddelt	Kvantum kW	Leverandør	Gjelder til	Årlige avgifter	
				staten	kommuner
8. 7.1949	10 000	Mår	1. 7.2007	se kons. 29.4.1949	se. kons. 29.4.1949
16. 1.1953	13 000	Skafså	22. 6.2001	se kons. 27.6.1959	
27. 6.1959	15 000	Skafså	22. 6.2001	24.599 (1973)	
18.12.1959	18 000	Vrangfoss	15. 5.2012	15.732	15.732 (1973)
17. 6.1960	66 000	Svælgfoss III	23.12.1984	11.560	23.119 (1973)
28. 1.1963	5 000	Tokke hovedanlegg	30. 6.1996	5.513 (1972)	
9. 5.1969	18 000	Svælgfoss	23.12.1984	se kons. 17.6.1960	se kons. 17.6.1960
142 000					

Dessuten:

1. Konsesjon av 10. september 1948 på leie av kraften fra Glomfjord med tidsbegrensning til 1. juli 2007. Ifølge kraftleiekontraktens § 1 er staten forpliktet til å levere til Hydro all den kraft og energi som kraftverket kan produsere med fradrag av 10 pst. konsesjonskraft. Ifølge kontraktens § 2 er den midlere yteevne av kraftanlegget beregnet til 88 000 kW levert ved fabrikanlegget og kan ved den forutsette regulering påregnes å veksle år om annet fra 83 000 kW til 97 500 kW.

Den årlige avgift til kommuner på kr. 1 pr. kW er betalt til og med for 1972. For 1972 var den kr. 105 844.

2. Konsesjon av 29. april 1949 på leie av $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk med tidsbegrensning til 31. desember 1998. Den foreløpige energiytelse ble antatt til ca. 41 000 kW som gjennomsnittlig ytelse.

Den årlige avgift på kr. 1 pr. kW til staten og kommuner er betalt til og med for året 1972. For 1972 var den kr. 44 481 hver til staten og kommuner.

3. Konsesjon av 31. august 1962 på leie av kraft fra Midt-Telemark Kraftlag av kraft produsert i Eidsfoss kraftverk, tidsbegrenset til 18. november 2014. Ifølge § 5 i overenskomst mellom kraftlaget og Rjukanfoss A/S skal kraftproduksjonen fordeles likt mellom kraftlaget og selskapet i de første 20 år, ca. 41,5 GWh/år for hver. Etter utløpet av de 20 år skal selskapet i resten av avtaleperioden, dvs de derpå følgende 30 år, ha rett og plikt til å utta så meget

av kraftverkets produksjon at selskapets gjennomsnittspris for kraften regnet over hele kontraktstiden på 50 år, blir 1,533 øre/kWh, eksklusive drifts- og vedlikeholdsutgifter som belastes selskapet forholdsmessig etter kraftuttakets størrelse.

Den årlige avgift til staten på kr. 2 pr. kW er betalt til og med for 1973. For 1973 var den kr. 6 922.

4. Konsesjon av 25. januar 1963 på leie av kraft fra I/S Øvre Otra, tidsbegrenset til 50 år fra anleggets idriftssettelse. Ifølge leieavtalen gjelder konsesjonen normalt 58 MW vinterkraft og 105 MW sommerkraft, totalt ca. 374 GWh fra 1. byggetrinn i Brokke kraftverk. Den årlige avgift til staten på kr. 2 pr. kWh er betalt til og med for 1973. For 1973 var den kr. 113 834.

I forbindelse med Norsk Hydro Produksjon A/S' overtakelse av produksjonsanleggene på Karmøy (tidligere Alnor) har Norsk Hydro A/S i brev til NVE av 3. desember 1973, jfr. tilleggsbrev av 8. januar 1974, søkt om konsesjon på leie av inntil 165 MW/1 250 GWh pr. år fra Røldal-Suldal Kraft A/S og inntil 125 MW/1 000 GWh pr. år fra NVE. Søknaden er for tiden under behandling i departementet, jfr. NVE's brev av 15. mars 1974. (Gitt ved kongelig resolusjon 14. februar 1975.)

5. NVE's uttalelse.

Ved inngåtte avtaler med våre naboland Danmark og Sverige har NVE fått grunnlag for å importere kraft fra disse land for supp-

lering av fastkrafttilgangen fra det innenlandske produksjonssystem, jfr. St. prp. nr. 131 for 1972—73. Avtalene muliggjør nemlig at en del av forskjellen mellom energitilgangen i et middelår og i et år med bestemmende tilslagsforhold kan unyttes som fastkraft. Den totale tilgang på fastkraft i det norske system som følge av disse avtaler er beregnet til 5 TWh, og er ført inn i fastkraftbalansene, jfr. St. meld. nr. 100 for 1973—74 om energiforsyningen. Selv medregnet dette tilskudd får en imidlertid sannsynligvis ikke dekning for fastkraftforbruket fra 1976 og utover.

Norsk Hydro har ved inngåelse av foran nevnte kontrakt med NVE, om kjøp av suppleringskraft (100 MW) med vilkår basert på NVE's avtale med naboland, fått mulighet til å øke fastkraftproduksjonen innen den del av produksjonssystemet som selskapet eier. Hvis imidlertid Norsk Hydro anvender sin del av fastkraftøkningen — beregnet til 600 GWh — til aluminiumproduksjon på Karmøy, slik det antydes i det refererte brev av 27. mai 1974, vil det medføre en tilsvarende økning i fastkraftunderskuddet for alminnelig forsyning i forhold til kraftbalansen i St. meld. nr. 100 for 1973—74.

Hvis derimot fastkraftøkningen brukes til petrokjemisk industri på Rafnes, endres ikke kraftbalansen, fordi denne industri er medregnet. I St. prp. nr. 79 for 1973—74 om kontrakt om levering av våtgass til norsk industri, sies i kontraktsforslaget med selskapene at staten vil medvirke til at selskapene blir gitt de konsesjoner på bl. a. kraftleie som er nødvendig for bygging og drift av de planlagte industri-anlegg. Selv forutsetter selskapene at staten leverer den nødvendige kraft. Departementet uttaler at «Spørsmålet om kraftdekning vil bli tatt opp med NVE og de berørte selskaper».

Staten har følgelig ikke bundet seg til å frita Norsk Hydro for å dekke en del av kraftbehovet selv. Statskraftverkene har foreløpig ikke sikret nok kraft til prosjektet på Rafnes, som ifølge de siste opplysninger krever ca. 1 100 GWh pr. år fra 1980. Foreløpig er det i kraftbalansen regnet med 500 GWh, jfr. nevnte St. meld. nr. 100.

Ifølge § 23, annet ledd, pkt. 2 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 kan det fastsettes vilkår om hva kraften skal brukes til. Det er således adgang til å bestemme at kraften skal brukes til anlegget på Rafnes. Mot dette kan muligens hevdes at det her ikke dreier seg om leie av kraft i vanlig forstand, men om leie av et produksjons tilskudd, i form av støttekraft fra utlandet i tørre år, som gjør det mulig for Norsk Hydro selv å produsere kraft med tilstrekkelig leverings sikkerhet og da for størstedelen fra produksjonsressurser

som selskapet selv har i de normale og vannrike år.

Videre antyder selskapet at det kan tenke seg å utvide kapasiteten på Karmøy i alle tilfelle og basere seg på den tilstedeværende mere tilfældige kraft inntil Staten kan tilby mer fastkraft. Det kan da virke urimelig å stille vilkår om en bestemt kanalisering av hele det kraftkvantum som oppnås ved kombinasjon av leiet statskraft og egen tilfældig kraft.

NVE vil for sin del anta at det for støttekraftens vedkommende utvilsomt dreier seg om kraftleie i lovens forstand, og at vilkår kan fastsettes om anvendelsen. NVE anser det å være en effektiv utnyttelse av landets samlede kraftressurser om Norsk Hydro får leie støttekraft for ved kombinasjon med egen tilfældig kraft å tilveiebringe ny fastkraft, og dette tilsier at konsesjon bør gis. På bakgrunn av den sannsynlige fremtidige kraftbalanse kan en dog ikke tilrå dette med mindre den fastkraft som fremkommer blir nyttiggjort for slike formål som det ut fra en samlet energi og industripolitisk vurdering er riktig å tilgodese.

NVE vil etter en slik vurdering tilrå at konsesjon gis på vilkår om at Norsk Hydro dekker av sin samlede produksjon inklusiv den søkte leie, den del av Rafnes' kraftbehov som faller på Norsk Hydros part, begrenset oppad til 600 GWh/år.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med samme vilkår som foreslått for tillatelse for Norsk Hydro Produksjon A/S på leie av kraft til de overtatte produksjonsanlegg på Karmøy (tidligere Alnor), jfr. NVE's brev av 15. mars 1974. Herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten. Avgiftssatsen foreslås satt til kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløffet i dette tilfelle.

I søknaden er gått ut fra at konsesjon i likhet med tidligere konsesjoner gis til Norsk Hydros datterselskap Norsk Hydro Produksjon A/S, tidligere Rjukanfos A/S.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i hovedstyremøte den 9. september 1974.»

Ved inngåelse av avtalene om kraftutveksling med Danmark og Sverige, jfr. St. prp. nr. 131 for 1972—73 var det forutsatt at en vesentlig del av kraftkvantaene skulle videreformidles av NVE til større produksjonsverk i Norge slik at disse selv kunne øke sin fastkraftproduksjon først og fremst ved hjelp av egen eller innkjøpt tilfældig kraft. Simuleringer som ble foretatt ga som resultat at for

hver kvote garantert suppleringskraft som tas inn, kan fastkraftleveransene i systemet økes med 3—5 TWh når leveringssikkerheten holdes konstant. Den totale tilgang på fastkraft i det norske system som følge av disse avtaler er beregnet til ca. 5 TWh/år, og er ført inn i energibalansene for årene fremover, jfr. St. meld. nr. 100 for 1973—74. Bl. a. på grunn av prisforholdene for elektrisk kraft i Norge har interessen blant norske kraftprodusenter hittil vært liten for slik suppleringskraft. Statskraftverkene har derfor blitt sittende med mesteparten av de rettigheter og forpliktelser avtalen gir. Hittil er det inngått kontrakter om slike leveranser med Norsk Hydro og to verk innen alminnelig forsyning for tilsammen 125 MW hvorav 100 MW til Norsk Hydro i henhold til omhandlede kontrakt av 7. desember 1973 som det her søkes konsesjon for.

Sett fra Statskraftverkernes side er det ønskelig både av driftsmessige og økonomiske grunner at avtalen med Norsk Hydro kan bli godkjent og satt i verk som forutsatt.

Suppleringskraften vil for øvrig passe godt inn i Hydros omfattende produksjonssystem, såvel teknisk som energimessig. Hydros andel av fastkraftøkingen som følge av suppleringskraftavtalen er beregnet til 600 GWh/år. Selskapet vil med dette få betydelig fastkraftoverskudd ut 1970-årene.

Bl. a. vil Hydro med dette kunne forlenge den eksisterende kontrakt med Statskraftverkene om leveranser av 500 GWh fastkraft pr. år fram til 1. juli 1980, alternativt at den forutsatte kraftleveranse fra Statskraftverkene til Rafnesanleggene kan skytes ut tilsvarende.

Uansett hvilke av de to måtene kontraktsforholdet blir ordnet, er virkningene for Statskraftverkene den samme — nemlig en forbedring på 500 GWh/år fastkraft fra 1. juli 1976 til 1. juli 1980.

Norsk Hydro har i sin søknad opplyst at kontrakten om suppleringskraft er inngått for å kunne sikre kraftbehovet ved en planlagt utvidelse av aluminiumsproduksjonen ved selskapets anlegg på Karmøy — Karmøy Fabrikker. Denne plan har imidlertid ikke vært behandlet av Industridepartementet og er derfor ikke aktuell i sammenheng med den foreliggende søknad om konsesjon.

NVE har i det siterte brev pekt på at det kan virke urimelig å stille vilkår om en bestemt kanalisering av det kraftkvantum som oppnås ved en kombinasjon av leiet statskraft og egen tilfeldig kraft. Departementet er imidlertid enig med NVE i at det også her utvilsomt dreier seg om kraftleie i lovens forstand og at det derfor kan stilles vilkår for anvendelsen av kraften. Hovedstyret har på

dette grunnlag tilrådt at konsesjon gis på vilkår om at Norsk Hydro dekker av sin samlede produksjon inklusive den søkte leie, den del av Rafnes' kraftbehov som faller på Norsk Hydros part, begrenset oppad til 600 GWh/år.

Departementet vil i denne forbindelse vise til St. prp. nr. 165 for 1975—76 som ble behandlet og vedtatt av Stortinget den 9. september 1976. Her har Staten gitt tilsagn om å skaffe tilveie 500 GWh i fastkraft til dekning av de petrokjemiske anleggs behov i Bamble.

Departementet forutsetter derfor at Norsk Hydro dekker ytterligere kraftbehovet ved disse anlegg, begrenset oppad til 600 GWh, av suppleringskraften og den fastkraftøking suppleringskraften fører med seg. Vilkår om dette er inntatt i konsesjonsvilkårene.

Med dette vil de forpliktelser staten har påtatt seg når det gjelder konsesjoner og leie av kraft som er forutsatt i avtalen om etablering av petrokjemisk industri i Norge være oppfylt — jfr. pkt. 8 i det avtaleverk som er inntatt i St. prp. nr. 79 for 1973—74 som ble vedtatt av Stortinget 13. juni 1974.

Departementet vil på denne bakgrunn og i tilslutning til NVE's hovedstyre anbefale at Norsk Hydro Produksjon A/S gis konsesjon på omhandlede kraftleie. Det forutsettes da at Norsk Hydro dekker av sin samlede kraftproduksjon inklusive den søkte leie kraftbehovet ved anleggene i Bamble ut over 500 GWh statskraft, begrenset oppad til 600 GWh fastkraft pr. år, jfr. vilkårenes pkt. 1.

Det vises til brev av 18. april 1977 fra Norsk Hydro A/S:

«Vi viser til tidligere korrespondanse og møter angående ovennevnte sak og bekrefter at vi kan godta som betingelse for meddelelse av konsesjon at «de kraftmengder som tas inn av sperrekraft skal anvendes til sikring av kraftforbruket ved de petrokjemiske anlegg m.v. i Bamble som var besluttet utbygget pr. 1. januar 1977.»»

Konsesjonen foreslås gitt på følgende vilkår:

1. Leietid m.v.

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleieforholdet måtte bestå dog ikke lenger enn til 1. juli 2007. Suppleringskraften og den fastkraftøkingen suppleringskraften fører med seg for Norsk Hydro Produksjon A/S, i alt ca. 600 GWh, forutsettes nytt til dekning av kraftbehovet ved de petrokjemiske anlegg i Bamble som er besluttet pr. 1. januar 1977 jfr. St. prp. nr. 79 for 1973—74.

2. Styre m.v.

Norsk Hydro Produksjon A/S skal være et selvstendig norsk aksjeselskap, med sete i Norge.

Styrets flertall, formannen innbefattet, skal til enhver tid bestå av norske statsborgere bosatt i Norge.

Selskapets vedtekter skal være undergitt departementets godkjennelse.

3. Kapital.

Av selskapets aksjekapital skal minst 51 pst. til enhver tid være på norske hender.

Overdragelse av aksjer i selskapet skal ikke finne sted uten departementets godkjennelse.

4. Produksjon m. v.

Selskapet må ikke drive annen virksomhet enn produksjon og salg som er godkjent av Industridepartementet.

Produksjons- og salgsvirksomheten skal skje etter sunne forretningsmessige prinsipper.

Salg av produktene må ikke i noe tilfelle uten samtykke av Industridepartementet finne sted til priser som ligger under de til enhver tid gjeldende og oppnåelige priser på verdensmarkedet.

Selskapet må for øvrig ikke uten samtykke av departementet inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av priser her i riket på elektrisk kraft eller på de produkter som frambringes ved hjelp av den elektriske kraft.

5. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

6. Forholdet til lov om rettshøve mellom grannar.

Energien må bare brukes til produksjon m. v. i henhold til gyldig konsesjon i medhold av grannelovens §§ 19 f. f.

Omkostninger som miljøvernmyndighetene finner nødvendig i forbindelse med å føre tilsyn med at konsesjonsbetingelsene overholdes skal dekkes av konsesjonæren.

7. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forut-

setningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

8. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

9. Avgift.

Av den kraft som det i henhold til kraftleiekontrakten skal betales leie for erlegges

en årlig avgift av kr. 1,50 til staten pr. kW beregnet etter formelen: kWh/8 760.

Avgiften forfaller til betaling pr. 30. juni hvert år. Erlegges den ikke til forfallstid svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

10. Legehjelp og sykehus.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, å skaffe de ved fabrikk-anlegget beskjeftigede arbeidere den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11. Husrom, tomter m. v.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelig vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe de ved fabrikk-anlegget samt ved driften beskjeftigede arbeidere og funksjonærer sunt og tilstrekkelig husrom og tomter til bygging av egne hjem med vegger, vann, kloakk og elektrisk lysanlegg samt grunn til forsamlingslokale med leseværelse m. v., til lokale for kooperativ eller annen handelsvirksomhet og lignende — alt etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeidere fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

Bestemmelsen i annet ledd får ikke anvendelse på leieforholdet mellom konsesjonær og arbeider når § 38 i lov om husleie av 16. juni 1939 gjelder i kommunen og leieforholdet er beskyttet gjennom oppsigelsesreglene i nevnte paragraf.

I tilfelle av salg av hus eller tomter skal konsesjonæren sørge for å innta i hjemmelsbrevet bestemmelse om at der fremtidig ikke skal kunne beregnes større husleie enn at den dekker forrentning av kapitalen, utgifter til vedlikehold, skatter, avgifter og tilsyn samt passende amortisasjon.

Tilsvarende regler skal gjelde hvis bygsel eller tomteleie benyttes istedenfor salg. I tilfelle av tvist om leiens størrelse fastsettes denne av husleienemnda hvis sådan finnes, men ellers av fylkesmannen.

Konsesjonæren plikter å bekoste utarbeidet utkast til reguleringsplan for den bymessige bebyggelse på stedet som er eller påregnes å

bli en følge av konsesjonærens virksomhet og innsende denne til vedkommende departement gjennom de stedlige myndigheter.

Ved regulerings fastsettelse kan departementet forlange avstått av konsesjonærens eiendom uten vederlag grunn til offentlige vegger og gater — både i og utenfor det regulerede strøk — samt grunn til oppførelse av bygninger til skole, kirke, post, telegraf, tollbod, rettslokale og fengsel.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Kongen avstå til vedkommende kommune etter innkjøpspris med tillegg av renter og øvrige utgifter, konsesjonæren tilhørende ubebygde grunn som han ikke har eller antas å få bruk for til sin bedrift og som anses skikket til bebyggelse eller andre kommunale formål utenfor den som er betinget i foregående ledd. Såfremt det ikke oppnås enighet om overdragelssummen, skal den fastsettes ved skjønn på grunnlag av foranstående bestemmelse.

Industridepartementet

tilrår:

- 1) I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Norsk Hydro Produksjon A/S å leie fra Statskraftverkene inntil 100 MW suppleringskraft fra 1. juli 1976 og så lenge kraftleieforholdet måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 2007.
- 2) Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som går frem av Industridepartementets foredrag av 24. juni 1977.

14. Borregaard A/S, Saga Petrokjemi A/S & Co. og Den norske stats oljeselskap.

(Tillatelse til å leie inntil 50 MW/422,5 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A/S til klorfabrikken og etylenfabrikken på Rafnes/Tråk.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

I brev av 28. januar 1976 søker Norsk Hydro Produksjon A/S, på vegne av Den norske stats oljeselskap A/S og Saga Petrokjemi A/S & Co. og Borregaard A/S om konsesjon på leie av inntil 50 MW/422,5 GWh pr. år.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 26. juli 1976 uttalt følgende:

«1. Innledning.

Med departementets brev av 6. februar 1976 er mottatt til behandling kopi av søknad av 28. januar 1976 med bilag fra Norsk Hydro Produksjon A/S om konsesjon på leie av i alt inntil 50 MW/422,5 GWh pr. år fra Statskraft-

verkene til drift av klorfabrikk og etylenanlegg på Rafnes/Tråk i Bamble kommune.

2. Søknaden.

Søknaden av 28. januar 1976 lyder slik:

«Det vises til Norsk Hydros brev av 16. oktober 1975 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og til svar derfra av 30. oktober 1975, som begge vedlegges i kopi.

Som angitt i St. prp. nr. 79 for 1973—74, omfatter den petrokjemiske industri i Bamble følgende anlegg: etylenfabrikk («cracker»), vinylkloridmonomerfabrikk (VCM), klorfabrikk, vinylacetatmonomerfabrikk (VAM) og produksjonsanlegg for polyolefiner med tilhørende service- og hjelpefunksjoner.

Det totale kraftforbruk for disse petrokjemiske industrianleggene, beliggende på Rafnes/Tråk/Rønningen, vil innen 1982 være ca. 1 200 GWh/år. Av dette kvantum forutsettes i første omgang 500 GWh levert fra Statskraftverkene og det resterende fra Norsk Hydro Produksjon A/S. Etter hver forutsettes Statskraftverkene å overta en større andel av leveransen.

Saga Petrokjemii A/S & Co. er operatør for bygging og drift av polyolefinanlegget på Rønningen og vil innsende søknad om konsesjon for dette (anslagsvis 240 GWh). Videre skal VAM-fabrikk (anslått kraftbehov 50 GWh) eies av Borregaard A/S, det vil imidlertid foreløpig ikke bli innsendt konsesjonssøknad for denne da det ikke er tatt endelig beslutning om byggestart. VCM-fabrikk (antatt kraftbehov 65 GWh) vil bli 100 pst. eiet av Norsk Hydro Produksjon og forutsettes å bli dekket av Norsk Hydro Produksjons kraftleveranser til petrokjemianleggene, jfr. nedenfor. Søknad om kraftleiekonsesjon blir derfor ikke innsendt for denne.

Norsk Hydro Produksjon A/S er operatør for anlegg og drift av klorfabrikken og etylenanlegget og skal følgelig på vegne av eierne forestå søknad om kraftleiekonsesjon for disse. Eierforholdet og kraftbehovet er som følger:

Etylenanlegget («crackeren»).

Interessentskap (I/S Noretyl) med følgende eiere:

Norsk Hydro Produksjon A/S 51 pst., Den norske stats oljeselskap A/S 33 pst., Saga Petrokjemii A/S & Co. 16 pst.

Kraftbehov 250 GWh.

Klorfabrikken.

Sameie (Sameiet Alkali) mellom Norsk Hydro Produksjon A/S og Borregaard A/S med 50 pst. til hver.

Kraftbehov 600 GWh.

På denne bakgrunn og i samsvar med den fremgangsmåte det ble oppnådd enighet om ved den foran nevnte korrespondanse mellom Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og Norsk Hydro A/S søkes det om kraftleiekonsesjon for følgende:

1. Borregaard A/S' 50 pst. andel av kraftforbruket på 600 GWh i klorfabrikken, dvs. 300 GWh.
2. Den norske stats oljeselskap A/S' 33 pst. andel av kraftforbruket på 250 GWh i etylenfabrikken, dvs. 82,5 GWh.
3. Saga Petrokjemii A/S & Co's 16 pst. andel av kraftforbruket på 250 GWh i etylenfabrikken, dvs. 40 GWh.

Norsk Hydro Produksjons eierandeler er 50 pst. i klorfabrikken og 51 pst. i etylenfabrikken. Dette tilsvarer et kraftforbruk på 427,5 GWh, som sammen med forbruket i VCM-fabrikken og vår andel av forbruket i polyolefinanleggene i første omgang forutsettes å bli dekket fullt ut ved Norsk Hydro Produksjons samlede leveranser på opptil 650 GWh til petrokjemianleggene.

Det er mulig at også Borregaard A/S vil levere noe av kraften til petrokjemianleggene. Vi vil i så fall komme tilbake til dette og ta opp spørsmålet om de derav følgende endringer i konsesjonskvantum og avgifter når forholdene omkring Borregaards kraftleveranser er nærmere avklart.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at det føres forhandlinger om hvorledes kontraktsforholdet mellom NVE og de enkelte produksjonsbedrifter på Rafnes/Tråk/Rønningen skal fastlegges. Utfallet av disse forhandlinger ventes å foreligge om relativt kort tid.

Denne søknad sendes i en original med tre kopier. Som bilag til originalbrevet følger:

1. Kopi av kontrakt mellom Skiensfjordens kommunale kraftselskap og Norsk Hydro Produksjon A/S om leie av overføringslinjer.
2. Oppstilling av sammensetning av styret i Borregaard A/S, Den norske stats oljeselskap A/S og Saga Petrokjemii A/S & Co.
3. Vedtekter for Borregaard A/S, Den norske stats oljeselskap A/S og Saga Petrokjemii A/S & Co.
4. Kopi av brev av 16. oktober 1975 fra Norsk Hydro A/S og kopi av brev av 30. oktober 1975 fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

3. Tilleggsopplysninger fra Norsk Hydro Produksjon A/S.

Det er gitt følgende tilleggsopplysninger til NVE:

3.1. I brev av 26. mars 1976:

«Det vises til telefonsamtale med konsulent Skagen.

Som avtalt oversendes kopi av de bestemmelser i samarbeidsavtalene (datert 5. august 1974) vedrørende etylenanlegget som har interesse i denne forbindelse. Vi vil spesielt nevne at disse avtalene er ledd i et større avtalekompleks, hvor også Staten ved Industridepartementet er part. Således refereres det til disse samarbeidsavtalene i selskapenes overenskomst av 28. juni 1974 med Industridepartementet om «utnyttelse av våtgass og etablering av petrokjemisk industri.»

Som det fremgår av konsesjonssøknaden er denne sendt med kopi til de aktuelle selskaper som for øvrig har godkjent denne på forhånd.

Forsåvidt angår klorfabrikken vedlegges bekreftelse av 23. mars 1976 fra Borregaard A/S om at Norsk Hydro Produksjon A/S skal forestå innsendelse av søknad om kraftleiekonsesjon på deres vegne.

Vi håper disse opplysninger vil være tilstrekkelige til at søknaden kan viderebehandles. Om ønskelig står vi imidlertid gjerne til tjeneste med ytterligere opplysninger.»

3.2. I brev av 23. april 1976:

«Under henvisning til Deres ovennevnte brev meddeles at det må regnes med følgende maksimale effektuttak for det kraftbehov som konsesjonssøknaden omfatter:

Klorfabrikken:			
Borregaard A/S		300,0 GWh	35 000 kW
Etylenanlegget:			
Den norske stats			
oljeselskap A/S	..	82,5 »	10 000 »
Saga Petrokjemi A/S			
& Co.		40,0 »	5 000 »
Sum		422,5 GWh	50 000 kW

Kraft som Norsk Hydro Produksjon A/S skal anvende på Rafnes/Tråk og som taes fra selskapets egne kraftverk, omfatter:

Klorfabrikken		300,0 GWh	35 000 kW
Etylenanlegget		127,5 »	15 500 »
VCM-fabrikken		65,0 »	8 000 »
		492,5 GWh	58 500 kW

Disse sistnevnte kraftmengder overføres fra Rjukan i henhold til Stortingets vedtak 12. juni 1968 (St. meld. nr. 25 for 1967—68) om tillatelse til overføring av inntil 350 MW fra Rjukan til Rød (Herøya). Med maksimalt kraftforbruk ved Norsk Hydro Rjukan Fabrikker vil det i et middels vannår bli aktuelt å føre ut fra Rjukan ca. 1 300 GWh (inkl. Mår-andelen) i henhold til denne tillatelse. Herav nyttes for tiden inntil ca. 500 GWh ved Norsk Hydro Porsgrunn Fabrikker på Herøya. Det overskytende vil bl. a. bli disponert for selskapets leveranse til Rafnes-anleggene.»

4. Innhentede uttalelser.

4.1. Teknisk sjef i Bamble kommune i brev av 7. april 1976 til kommunen:

«Av søknaden fra Norsk Hydro Produksjon A/S, datert 28. januar 1976, fremgår at det totale kraftforbruk innen 1982 antas å bli følgende:

Etylenanlegget, operatør Norsk Hydro		250 GWh
Klorfabrikken, operatør Norsk Hydro		600 »
VCM-fabrikken, operatør Norsk Hydro		65 »
Polyolefinanlegg på Rønningen, operatør Saga		240 »
VAM-fabrikken, eier og operatør Borregaard		50 »
Sum		1 205 GWh

I første omgang leveres 500 GWh fra Statskraftverkene og resten fra Norsk Hydro Produksjon A/S. Etter hvert skal Statskraftverkene overta større del av leveransen.

Saga Petrokjemi A/S & Co. og A/S Borregaard selv vil sende inn søknader om konsesjon for de anlegg de er operatører for.

Nærværende søknad gjelder derfor bare de anlegg Norsk Hydro er operatør for, men om-

fatter ikke den del av anlegget de selv eier, fordi Norsk Hydro selv vil dekke kraftbehovet til sin andel fra egne kraftverk. Dette er det ikke behov for konsesjon for. Norsk Hydro Produksjon A/S søker følgelig om kraftleiekonsesjon for drift av etylenanlegget og klorfabrikken på vegne av sine medeiere for disses andeler i de 2 fabrikkene.

Teknisk sjef tilrår at konsesjonssøknaden anbefales.»

4.2. Bamble kommune i brev av 4. mai 1976 til fylkesmannen i Telemark:

«Det meddeles at formannskapet behandlet denne sak i møte den 20. fm. Formannskapet besluttet enstemmig å anbefale søknaden av 28. januar 1976. Vedtaket er fattet i medhold av kommunelovens § 22 da det hastet med avgjørelse i saken.

De tilsendte dokumenter samt kopi av teknisk sjefs uttalelse følger vedlagt.»

4.3. Fylkesmannen i Telemark har i påtegning til NVE av 12. mai 1976 meddelt at han for sin del ikke har noe å merke til søknaden.

4.4. Direktoratet for statskraftverkene har i brev av 9. mars 1976 til Elektrisitetsdirektoratet meddelt:

«Statskraftverkene har ikke noe å bemerke til konsesjonssøknaden fra Norsk Hydro Produksjon A/S, bortsett fra at det ikke er tatt standpunkt til noen opptrapping fra 500 GWh/år når det gjelder levering fra Statskraftverkene.»

5. NVE's uttalelse.

Ifølge søknaden fra Norsk Hydro Produksjon A/S er behovet for kraft til etylenanlegget («crackeren») og klorfabrikken for tiden i alt 850 GWh/år, hvorav 127,5 GWh til etylenanlegget og 300 GWh til klorfabrikken forutsettes levert fra Norsk Hydro Produksjon A/S' egne kraftverk.

For det resterende kraftkvantum på 50 MW eller 422,5 GWh/år søkes det konsesjon på å leie fra Statskraftverkene. Av dette vil 35 MW/300 GWh falle på Borregaard A/S' andel i klorfabrikken og 10 MW/82,5 GWh og 5 MW/40 GWh på Den norske stats oljeselskap A/S henholdsvis Saga Petrokjemi A/S & Co.'s andel i etylenanlegget.

Det totale kraftbehovet for de petrokjemiske industrianlegg på Rafnes/Tråk/Rønningen vil bli ca. 1 200 GWh/år innen 1982. Norsk Hydro Produksjon A/S forutsetter at Statskraftverkene etter hvert vil overta en større andel av leveransen enn de nå omsøkte 500 GWh/år. Av uttalelsen av 9. mars 1976 fra Direktoratet for statskraftverkene fremgår imidlertid at det ikke er tatt standpunkt til noen opptrapping når det gjelder levering fra Statskraftverkene.

En viser til St. prp. nr. 165 for 1975—76 om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri og til proposisjonens underliggende dokumenter. Rafnesprosjektet er her ført opp med 500 GWh/år fastkraft levert fra Statskraftverkene.

Differansen opp til Rafnesanleggets totale behov på ca. 1 200 GWh/år kan dels dekkes av Norsk Hydro, som ved abonnement på 100 MW varmekraft («Sperrekraft» og «danskekraft») fra Statskraftverkene gis mulighet til foredling av egen vannkraftproduksjon slik at konsernets egen fastkrafttilgang øker med ca. 600 GWh årlig leveringsevne, jfr. NVE's brev av 16. september 1976. Denne saken er for tiden under behandling i departementet. Hvorvidt Statskraftverkene på sikt skal overta en større leveranse til Rafnesanlegget enn de 500 GWh fastkraft må vurderes ut fra departementets avgjørelse om de 100 MW varmekraft til Norsk Hydro og for øvrig avklares med Statskraftverkene. Muligheten for fremføring av kraft til Rafnesanleggene er avklart, idet Skiensfjordens kommunale kraftselskap i henhold til konsesjon av 17. oktober 1974 har bygget avgrensningsledninger til Hydros transformatorstasjon på Rafnes fra 132 kV ledningen Knardalstrand—Brevik.

Under henvisning til dette finner NVE å kunne anbefale at det gis tillatelse til å leie i alt inntil 50 MW/122,5 GWh pr. år fra Statskraftverkene til klorfabrikken og etylenanlegget på Rafnes/Tråk i Bamble kommune, fordelt slik:

- 35 MW/300 GWh til Borregaard A/S som eier av 50 pst. i klorfabrikken.
- 10 MW/82,5 GWh til Den norske stats oljeselskap A/S som eier av 33 pst. i etylenanlegget.
- 5 MW/40 GWh til Saga Petrokjemi A/S & Co. som eier av 16 pst. i etylenanlegget.

Kontrakt om levering av de 500 GWh/år er forutsatt inngått mellom Norsk Hydro Produksjon A/S og Statskraftverkene. Kontrakten vil bli inngått for 20 år. Konsesjonen foreslås gitt med samme tidsbegrensning.

For øvrig foreslås konsesjonen gitt med samme vilkår som konsesjon 14. februar 1975 til Norsk Hydro Produksjon A/S på leie av kraft fra Røldal-Suldal Kraft A/S og Statskraftverkene til produksjonsanleggene på Karmøy. Herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 2 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. En vil foreslå at avgiften blir å betale av de respektive eiere i forhold til deres eierandel i klorfabrikken og etylenanlegget. Vilkår om produksjon m. v., jfr. post 4 i konsesjonen av 14. februar 1975, forutsettes nærmere vurdert av departemen-

tet. Vilkår om kraftavståelse til kommuner går en ut fra blir å sløyfe i samsvar med praksis.

Det vises ellers til vedlagte forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av NVE's brev av 26. juli 1976, antas det totale kraftbehov for de petrokjemiske industrianlegg på Rafnes/Tråk/Rønningen å være ca. 1 200 GWh/år innen 1982.

Norsk Hydro Produksjon A/S har tidligere søkt om konsesjon for 100 MW sperrekraft. Dette vil gi selskapet ca. 600 GWh/år fastkraft. Departementet har foreslått at denne søknaden innvilges jfr. departementets foredrag av ?? ?? 1977.

Videre viser en til St. prp. nr. 165 for 1975—76. Rafnesprosjektet er her ført opp med 500 GWh fastkraft levert fra Statskraftverkene.

Dette innebærer at til de petrokjemiske anlegg i Bamble vil følgende kraftmengder være sikret:

Statskraftverkene	500 GWh
Sperrekraft	600 »
Total	<u>1 100 GWh</u>

Dette dekker praktisk talt kraftbehovet til samtlige anlegg i Bamble fullt utbygget.

I første omgang forutsettes kraftbehovet ved disse anleggene dekket med kraftleveranser fra Norsk Hydro Produksjon A/S i det statskraftverkernes leveranser er forutsatt først å ta til i 1979.

På bakgrunn av St. prp. nr. 165 og NVE's innstilling anbefaler departementet at det gis konsesjon på inntil 422,5 som forutsettes brukt til etylenanlegget og klorfabrikken fordelt med 300 GWh til Borregaard 82,5 GWh til Den norske stats oljeselskap A/S og 40 GWh til Saga Petrokjemi A/S & Co.

Konsesjonen foreslås gitt på følgende vilkår:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakten med NVE-Statskraftverkene og Norsk Hydro Produksjon A/S måtte gjelde, dog ikke lenger enn til 1. juli 2007.

2. Styre m. v.

Selskapet skal være et selvstendig norsk aksjeselskap, med sete i Norge. Styrets flertall, formannen innbefattet, skal til enhver tid bestå av norske statsborgere bosatt i Norge.

Selskapets vedtekter skal være undergitt departementets godkjennelse.

3. Kapital.

Av selskapets aksjekapital skal minst 51 pst. til enhver tid være på norske hender. Overdragelse av aksjer i selskapet skal ikke finne sted uten departementets godkjennelse.

4. Produksjon m. v.

Virksomheten ved klorfabrikken og etylenfabrikken må ikke uten departementets samtykke være annen en produksjon og salg av klor og kaustisk soda, av hydrokarboner og brenngasser, samt hva dermed står i forbindelse. Produksjons- og salgsvirksomheten skal skje etter sunne forretningsmessige prinsipper.

Salg av produktene må ikke i noe tilfelle uten samtykke av Industridepartementet finne sted til priser som ligger under de til enhver tid gjeldende og oppnåelige priser på verdensmarkedet.

Selskapet må for øvrig ikke uten samtykke av departementet inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av priser her i riket på elektrisk kraft eller på de produkter som frembringes ved hjelp av elektrisk kraft.

5. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

6. Forholdet til lov om rettshøve mellom grannar.

Energien må bare brukes til produksjon m. v. i henhold til gyldig konsesjon i medhold av grannelovens §§ 19 f. f.

Omkostninger som miljøvernmyndighetene finner nødvendig i forbindelse med å føre tilsyn med at konsesjonsbetingelsene overholdes skal dekkes av konsesjonæren.

7. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til-

sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

8. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

9. Avgift.

Av den kraft som det i henhold til kraftleiekontrakten skal betales leie for erlegges en årlig avgift av kr. 2 til staten pr. kW beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling pr. 30. juni hvert år. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

10. *Legehjelp og sykehus.*

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, å skaffe de ved fabrikk-anlegget beskjeftigede arbeidere den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11. *Husrom, tomter m.v.*

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelig vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe de ved fabrikk-anlegget samt ved driften beskjeftigede arbeidere og funksjonærer sunt og tilstrekkelig husrom og tomter til bygging av egne hjem med veger, vann, kloakk og elektrisk lysanlegg samt grunn til forsamlingslokale med leseværelse m.v., til lokale for kooperativ eller annen handelsvirksomhet og lignende — alt etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeidere fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

Bestemmelsen i annet ledd får ikke anvendelse på leieforholdet mellom konsesjonær og arbeider når § 38 i lov om husleie av 16. juni 1939 gjelder i kommunen og leieforholdet er beskyttet gjennom oppsigelsesreglene i nevnte paragraf.

I tilfelle av salg av hus eller tomter skal konsesjonæren sørge for å innta i hjemmelsbrevet bestemmelse om at der fremtidig ikke skal kunne beregnes større husleie enn at den dekker forrentning av kapitalen, utgifter til vedlikehold, skatter, avgifter og tilsyn samt passende amortisasjon.

Tilsvarende regler skal gjelde hvis bygsel eller tomteleie benyttes istedenfor salg. I tilfelle av tvist om leiens størrelse fastsettes denne av husleienemnda hvis sådan finnes, men ellers av fylkesmannen.

Konsesjonæren plikter å bekoste utarbeidet utkast til reguleringsplan for den bymessige bebyggelse på stedet som er eller påregnes å bli en følge av konsesjonærens virksomhet og innsende denne til vedkommende departement gjennom de stedlige myndigheter.

Ved regulerings fastsettelse kan departementet forlange avstått av konsesjonærens eiendom uten vederlag grunn til offentlige veger og gater — både i og utenfor det regulerede strøk — samt grunn til oppførelse av bygninger til skole, kirke, post, telegraf, tollbod, rettslokale og fengsel.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Kongen avstå til vedkommende kommune etter innkjøpspris med tillegg av renter og øvrige utgifter, konsesjonæren tilhørende ubebygd grunn som han ikke har eller antas å få bruk for til sin bedrift og som anses skikket til bebyggelse eller andre kommunale formål utenfor den som er betinget i foregående ledd. Såfremt det ikke oppnås enighet om overdragelssummen, skal den fastsettes ved skjønn på grunnlag av foranstående bestemmelse.

Kommunen kan ikke uten tillatelse av Kongen selge noen del av den således ervervede grunn.

12. *Veger, bruer og kaier.*

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig økt ved anleggsarbeidet og ved transporten til og fra de bedrifter som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft som leies i henhold til nærværende konsesjon.

I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget, og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

13. *Beskyttelse av naturforekomster m.v.*

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er frede i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3

eller andre kulturhistoriske lokaliteter, blir berørt og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminner som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd, sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om nærværende bestemmelser gis vedkommende ingeniør eller arbeidsleder fornøden meddelelse.

14. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement.

15. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av vilkårene kan medføre at konsesjonen tilbakekalles, jfr. § 26, 2. ledd, i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes pkt. 4 vises til bestemmelse om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepunkt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 15.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Borregaard A/S, Den norske stats oljeselskap A/S og Saga Petrokjemi A/S & Co. å leie henholdsvis 35 MW/300 GWh, 10 MW/82,5 GWh og 5 MW/40 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A/S.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 24. juni 1977.

15. A/S Årdal og Sunndal Verk.

(Tillatelse til regulering av Gautingsdalsvassdraget i forbindelse med utbygging av Høyanger Verk.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

Stortinget har i møte 10. juni 1977 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at A/S Årdal og Sunndal Verk får tillatelse til ytterligere reguleringer og overføringer i Gautingsdalsvassdraget m. v. i Høyanger, samt fritaking for å gjennomføre tidligere gitt tillatelse i samme vassdrag, alt i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets foredrag av 6. mai 1977.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra industrikomiteéns flertall i Innst. S. nr. 434 for 1976—77. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 179 for 1976—77.

Etter Stortingets vedtak blir reguleringsvilkårene sålydende:

«1.

Konsesjonen gjelder for den tid leieavtalen mellom staten og konsesjonæren står ved makt, dog ikke utover 31. desember 2006.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel av disse kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i konsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse anleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til overføringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved overføringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- eller bykommuner som Kongen bestemmer kr. 7,50 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 24 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulige å utnytte.

For hver dag fristen uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til

tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anlegget knyttede befolkning eller, hvis departementet måtte anse det mere hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunns-hus.

Konsesjonæren skal stille kr. 50 000 til rådighet for almindelig virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten, med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

Til erstatning for stier som neddemmes skal konsesjonæren sørge for sammenhengende gangsti på nordsiden av Bergsvatn. Det skal bygges gangveg over Grimsosdammen og forbindelse mellom nord- og sydsiden av magasinet med gangbru over landtunga mellom Bergsvatn og Ulldalsvatn.

Videre skal konsesjonæren vedlikeholde og holde vegen opp til området ved Siplo åpen for sommer- og vinterbruk og vedlikeholde og holde vegen videre inn til Grimsosdammen og til Saueskolten åpne for sommerbruk. Konsesjonæren pålegges også å bygge stolheis fra området ved vintervegen og opp på fjellet.

11.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere drift og vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og ved-

likeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten, dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

12.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vasstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskninger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. Gjenstående stubber skal være maksimalt 25 cm lange. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Ryddingen av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddem-

ming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er igang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingenører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vatnet slippes i strid med reglementet kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

16.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal

sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper og innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18.

Konsesjonæren skal uten vederlag finne seg i enhver ytterligere regulering vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

19.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og driften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av reguleringen. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdragene.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av reguleringene skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger finner det nødvendig:

- a) Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, føring og transport av den fisk som skal settes ut.
- b) Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser, og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av reguleringene.
- c) Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
- d) Bekoste viltstelltiltak i de berørte områder som kompensasjon for skadelige innvirkninger av reguleringen, herunder ta viltstellmessige hensyn i ryddeinstrukser ved framføring av kraftledninger.

III.

Dersom det som følge av reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover

det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår og pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

V.

Dersom undersøkelser viser at det under eventuell driftsstans i K 2 vil bli nødvendig for å få tilstrekkelig vannføring til fisken i Dalelva, plikter konsesjonæren å konstruere et tappearrangement i tverrslaget til K 2.

20.

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensingsvirkninger som står i forbindelse med reguleringen.

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements bestemmelser, eller den dette bemyndiger, helt eller delvis å bekoste oppfølgingsundersøkelser i de berørte vassdrag.

21.

Hvis minnelig ordning ikke kommer istand, skal konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av skjønnet avgis vann, treffe tiltak, sørge for nye eller endret vannforsyning og delta i finansieringen av dette for så vidt gjelder Høyanger og Vadheim Vassverk. Det skal herunder tas hensyn til eventuell fremtidig utvidelse av vassverkene. Konsesjonæren tilpliktes etter nærmere bestemmelse av skjønnet også å betale merkostnadene til endret vannforsyning for andre som blir berørt som følge av reguleringen.

22.

Konsesjonæren skal — dersom skjønnet finner det påkrevet og etter dettes nærmere bestemmelser — sørge for tiltak for å sikre trafikanter på riksvegen og folk på fabrikkområdet nedenfor mot skade eller fare på grunn av øking av flomvassføringer i Øreelva.

Konsesjonæren tilpliktes, etter skjønnets nærmere bestemmelse, å sørge for sikkert vatn for vatningsanlegga ved Dale.

23.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Høyanger kommune kr. 200 000, som avsettes til et jordbruksfond for kommunen. Fondet anvendes etter nærmere

bestemmelse av kommunestyret til fremme av jordbruket i kommunen.

Eieren skal samtidig innbetale til kommunen kr. 400 000 som avsettes til et fiskefond for kommunen. Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av fisket i kommunen.

Vedtekter for fondene skal være undergitt vedkommende departementers godkjenning.

24.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringene innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgis til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2.

ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller locout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

25.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regel som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 15, 24 eller 25, første eller annet

ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

26.

Konsesjon skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringene kan medføre forpliktelser.»

Stortinget har vedtatt følgende ajourførte manøvreringsreglement for regulering av Høyangervassdraget:

«1.

A. Reguleringer:

Magasin	Reguleringsgrenser		Oppdemming m	Senkning m	Regulerings- høyde m
	Øvre kote	Nedre kote			
Bergsvatn	597,35	568,74	29,69	—	28,61
Vassdalsvatn	683,3	673,7	6,0	3,6	9,6
Siploelv	524,0	520,0	6,0	—	4,0
Øvre Breidalsvatn	799,3	771,5	5,59	22,21	27,8
Nedre Breidalsvatn	735,5	721,55	3,13	10,81	13,95
Roesvatn	627,2	623,5	0	11,7	11,7
Høgsvatn	694,0	687,0	6,1	0,9	7,0
Norddalsvatn	804,0	777,0	11,45	15,55	27,0
Nedre Gruvlebotnvatn	811,0	796,5	2,5	12,0	14,5
Øvre Gruvlebotnvatn	872,0	834,0	7,6	30,4	38,0
Kaldosvatn	714,0	703,3	3,8	6,9	10,7
Stølsvatn	771,0	739,0	5,8	26,2	32,0
Harbakkevatn	830,6	785,25	14,0	25,85	39,85
Langevatn	611,5	607,0	3,0	1,5	4,5

Kotehøydene for Bergsvatn og Langevatn refererer seg til havets middelvassstand målt i Høyanger i 1961. De øvrige er basert på lokale høydesystemer.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

Avløpene fra følgende nedbørfelter overføres via tunneler til Bergsvatn:

Sæbotn 3,4 km²

Roesvatn 74,4 km²
 Gautingsdalen (med Kringletevatn, Langevatn og Holmevasselv) ... 29,7 »
 Tverrelvene: Vassoselv, Botnelv, Ekreelv, Vårstøelv og Grøvla .. 13,8 »
 Siplo (Vassdalen/Smådalen) 3,8 »

Avløpet fra Siplos restfelt ved K. 518,0, 1,5 km², føres inn i driftstunnelen for kraftstasjonen K 5.

Krekjavatn og Langevatn i Kråkevassdraget, 2,5 km², føres til Ulldalsvatn/Bergsvatn.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragenes naturlige flomvassføringer ikke forøkes. Unntatt herfra er eventuelt Øreelva, der maksimal vassføring fastsettes av reguleringssskjønnet.

I kraftstasjonen K 2 skal vassføringen ikke være under 5 m³/sek. i tida 1. juni—15. september. I tida 1. oktober—31. mai skal vassføringen på samme sted ikke være under 0,7 m³/sek.

For øvrig kan vassslippingen foregå etter kraftverkenes behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringsene består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres av departementet.

6.

Viser det seg at vassslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til erverv og regulering i Gautingsdalsvassdraget på de vilkår som er vedtatt av Stortinget. I tillatelsen inngår også nødvendig tillatelse etter vannvernlovens § 10, jfr. § 4. Videre tilrår departementet at konsesjonæren fritas for å gjennomføre tidligere gitt tillatelse til regulering i samme vassdrag. Fritakelsen gjel-

der den delen av tillatelsen til regulering i Gautingsdalsvassdraget gitt ved kongelig resolusjon 19. november 1915, som hittil ikke er blitt gjennomført.

Industrikomitéen har understreket at kommunen og lokalsamfunnet har fått sine primære interesser ivaretatt ved at kraften anvendes i Høyanger for modernisering av aluminiumsverket.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet

tilrår:

- 1) I medhold av Vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 gis A/S Årdal og Sunndal Verk tillatelse til ytterligere reguleringer i Gautingsdalsvassdraget m. v. i Høyanger, samt fritaking for å gjennomføre tidligere gitt tillatelse i samme vassdrag på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 24. juni 1977.
- 2) Det fastsettes ajourført manøvreringsreglement for reguleringsene og overføringene i Høyangervassdraget i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

16. Tafjord Kraftselskap.

(Tillatelse til overføring m. v. for utbygging av kraftverket Tafjord 5 i Rødalsvassdraget i Tafjord.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

Stortinget har i møte den 2. juni 1977 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at det blir tillatt Tafjord Kraftselskap å foreta regulering og ekspropriasjoner i Rødalsvassdraget m. v. for utbygging av kraftverket Tafjord 5, i samsvar med Industridepartementets foredrag av 15. april 1977 og industrikomitéens innstilling.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra industrikomitéen i Innst. S. nr. 347 for 1976—77. Denne er igjen i overensstemmelse med departementets tilråding i St. prp. nr. 152 for 1976—77.

Reguleringsvilkårene blir sålydende:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg kon-

sesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Dersom vassfall som ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i anlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp kan staten kreve disse vassfalleieres andeler i anlegget avstått uten vederlag.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vasskraften som ved reguleringene (overføringene) tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 6,00 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene (overføringene) antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene (overføringene) innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved reguleringene (overføringene) innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan innføres på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

Så snart konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Norddal kommune kr. 500 000 som avsettes til et næringsfond for kommunen.

Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt Kommunaldepartementets godkjenning.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassfor-

bruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

5 .

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Det kan pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunns-hus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 50 000 til rådighet for almindelig virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlike-

holde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 2 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer,

etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å

unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede,

samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. Konsesjonæren plikter å legge om veger og stier som demmes ned eller ødelegges.

Konsesjonæren plikter etter departementets bestemmelse å innbetale 25 mill. kroner til et veifond, som skal anvendes til å skaffe Tafjord-bygda veiutløsning.

18.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å betale merkostnadene ved eventuelle ekstra rensetiltak forårsaket av reguleringen og fastlagt av fylkesmannen.

19.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene, og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren søke å forebygge forurensning av vassdraget og tilslamming av vassdraget.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

- a) å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, føring og transport av den fisk som skal settes ut.
- b) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
- c) å dekke utgifter med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

III.

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelse av overnevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

20.

Konsesjonæren plikter å treffe tiltak for å holde lav-vannstanden i Langevatn på et slikt nivå at reguleringen ikke fører til skader eller ulemper. Spørsmål om hvilke tiltak som skal treffes og i hvilken utstrekning, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som kan fremmes i forbindelse med skjønn etter vassdragsreguleringslovens § 16, eventuelt § 19.

20 b.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vasstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskninger m.v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynne straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

21.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte reguleringsseffekt.

22.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

23.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillatelse til å benytte driftsvatn som er innvunnet ved reguleringene og overføringene mot en årlig godtgjørelse til anleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

Stortinget har vedtatt følgende vilkår for tillatelse etter vassdragslovens §§ 62, 104 og 105 til ekspropriasjon av grunn og rettigheter og til utbygging av fallene mellom Zakariasvatn og henholdsvis Brusebotnvatn og Heimste Vetledalsvatn:

1.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

2.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

3.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil disponasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtreddelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

4.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

5.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av departementet.

7.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

8.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg som forutsettes å bli permanente skal planlegges med dette for øye. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffes annen bestemmelse. Stier som blir ødelagt ved utbyggingen skal legges om.

10.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

11.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vinteskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal

Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

12.

Konsesjonæren skal legge om turiststien ved Zakariasvatnet på den måte og i den utstrekning som skjønnnet bestemmer.

13.

Anleggsmannskap skal gjøres kjent med gjeldende bestemmelser om jakt og fiske i distriktet.

Ved planlegging av anleggsdrift og senere tilsyn skal has for øye at unødige skremmel av dyrelivet unngås.

14.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Stortinget har videre vedtatt følgende manøvreringsreglement for regulering av Tafjordvassdraget m. v.:

1.

I. Reguleringer:

	Naturlig sommervst. kote	Øvre regule- ringsgrense kote	Nedre regule- ringsgrense kote	Regulerings- høyde m
Fremste Vikvatn	1312,2	1319,0	1302,0	17,0
Heimste Vikvatn	1314,4	1319,0	1299,0	20,0
Grønvatn/Brusebotnvatn . .	1272/ 1275,0	1272,0	1255,0	17,0
Fremste Vetledalsvatn . . .	1190,6	1190,6	1174,0	16,6
Heimste Vetledalsvatn . . .	1165,5	1170,0	1158,8	11,2
*) (Fremste Smettevatn . .	1151,5	1154,0	1146,0	8,0)
Zakariasvatn**)	376,0	450,0	375,0	75,0

*) (e. Avløpet fra Karatindfeltet (nedbørfelt 4,8 km²) overføres til Fremste Smettevatn.)

**) Bortfaller ved den alternative planen.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

II. Overføringer:

- a. Avløpet fra Muldalselva ved kote 450 (nedbørfelt 51,5 km²), overføres til tilløpstunnelen mellom Zakariasvatn og stasjonen Tafjord 4.
- b. Avløpet fra bekk i Tordalen i Ottavassdraget (nedbørfelt 7,4 km²), overføres til Grønvatn.
- c. Grønvatn/Brusebotnvatn i Ottavassdraget (nedbørfelt 27,6 km² + 7,4 km² (Tordalen)), overføres til Rødalsvassdraget.
- d. Avløpet fra Heimste og Fremste Vikvatn (nedbørfelt 23,7 km²), overføres til Brusebotnvatn.
- f. Avløpet fra Øvste Huldrekoppen (nedbørfelt 3,45 km²), overføres til tilløpstunnelen til stasjonen Tafjord 5.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragenes flomvassføring ikke økes. Ellers kan tappingen skje etter Tafjord Kraftselskaps behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

6.

Viser det seg at vasslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for

tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

7.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til å foreta regulering og ekspropriasjoner i Rødalsvassdraget m. v. for utbygging av kraftverket Tafjord 5. Konsesjonen omfatter også tillatelse i henhold til lov av 26. juni 1970 om vern mot vannforurensning § 10, jfr. § 4.

Industrikomitéen ber departementet sørge for at konsesjonæren tar opp forhandlinger med Norddal kommune om en løsning som kan sikre bygden et framtidig forsamlingslokale. Departementet henstiller til konsesjonæren å ta kontakt med kommunen om dette spørsmål snarest mulig.

Industrikomitéen går videre ut fra at kravet fra kommunen om et oppvarmet badebasseng vil få en tilfredsstillende løsning.

Videre anbefaler industrikomitéen at Fiskeridirektoratet gir Fjordlaks A/S konsesjon for et fiskeoppdrettsanlegg i Tafjord og Fjora.

Om bygging av en veiforbindelse Tafjord—Fjorå, uttaler komitéen følgende:

«På bakgrunn av at den prinsipale utbyggingsplan gir store økonomiske fordeler for Tafjord Kraftselskap og de beskjedne fordeler lokalsamfunnet har oppnådd ved tidligere utbygging, støtter komitéen kommunens og bygdefolkets krav om vegforbindelse Tafjord—Fjorå.

Bygging av vei Fjorå—Tafjord er anslått å koste omlag 50 mill. kroner. Av dette er Tafjord Kraftselskap pålagt å betale 25 mill. kroner. Det forutsettes at Møre og Romsdal fylke bevilger 10 mill. kroner. Det forutsettes dessuten at fylket prioriterer eventuelle distriktsutbyggingsmidler med 5 mill. kroner til dette veianlegg etter to andre prosjekter i fylket. Endelig har Norddal kommune forpliktet seg til å båndlegge tilleggsskatten i ti år, noe som antas å tilsvare 4 mill. kroner. Komiteen har dessuten festet seg ved følgende uttalelse fra Regjeringen:

«Departementet finner det ikke mulig å utsette proposisjonen i påvente av en definitiv avklaring av veifinansieringen, men regner med at de nevnte bidrag til veien vil fremtvinge en løsning. Regjeringen er således innstilt på i rimelig grad å medvirke til en slik løsning.»

Komiteen forstår dette som et tilsagn om at en fullfinansiering av veianlegget vil bli sikret, selv om ikke alle deler av finansieringsplanen kan klarlegges i dag. Komiteen er enig i dette.

Komiteén går på denne bakgrunn ut fra at staten stiller de nødvendige midler til disposisjon slik at utbyggingen kan realiseres innenfor en rimelig tid.

Komiteén forutsetter at Tafjord Kraftselskap i samarbeide med fylket, kommunen og staten utarbeider planer og kostnadsoverslag og fastsetter en framdriftsplan for utbyggingen.

Komiteén forutsetter at bevilgninger og avsetninger til vegen blir justert i samsvar med pristigningen slik at ikke fullføring av vegen blir forsinket.»

Departementet viser for øvrig til Stortingsforhandlingene for så vidt angår veispørsmålet.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet

tilrår:

- 1) I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 gis Tafjord Kraftselskap tillatelse til å foreta reguleringer i Tafjordvassdraget på de vilkår og under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 24. juni 1977.
- 2) Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringene og overføringene i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.
- 3) I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 62 tillates Tafjord Kraftselskap å ekspropriere nødvendige rettigheter for å gjennomføre utbyggingen.

Etter §§ 104 og 105 i samme lov, tillates Tafjord Kraftselskap å bygge ut fallene fra Smettevatn og Brusebotnvatn til Zakariasvatn.

17. Sira-Kvina Kraftselskap.

(Tillatelse til utbygging av Roskrepp kraftverk.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

Stortinget har i møte 2. juni 1977 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i:

1. Ubygging av Roskrepp kraftverk,
2. igangsetting av ordinært anleggsarbeid,
3. at staten stiller seg solidarisk ansvarlig med de øvrige interesser i Sira-Kvina Kraftselskap for at anlegget vert fullført,
4. at staten overfor långivere garanterer avtak av og betaling for kraftproduksjonen,

alt i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets foredrag av 29. april 1977.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra industrikomiteén i Innst. S. nr. 368 for 1976

—77. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 177 for 1976—77.

Vilkårene Stortinget har vedtatt for regulering, overføring og erverv av fall i øvre Kvina i forbindelse med utbygging av Roskrepp kraftverk har følgende ordlyd:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon i 2013. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd og konsesjonslovens § 4, tredje ledd.

De utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Konsesjon kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen og overføringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- eller bykommuner som Kongen bestemmer kr. 8,00 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen og overføringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

For den del av fallet som konsesjonen omfatter, skal avgiftene beregnes av den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 19, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år (fra konsesjonens datum), og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tiltdragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulige å utnytte.

For hver dag fristen uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materialer, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anlegget knyttede befolkning eller, hvis departementet måtte anse det mere hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller utbedring av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille kr. 20 000 til rådighet for almindennende virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til benyttelse for almenheten, for så vidt NVE finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget, nærings- og allmenne interesser.

11.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere drift og vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene og vassfallenens utbygging.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

12.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vasstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskninger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjons-skader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter

å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er igang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

14.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart over konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografisk Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

15.

Konsesjonæren skal uten vederlag finne seg i enhver ytterligere regulering vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

16.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og driften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av reguleringen, overføringen og utbyggingen. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av reguleringen m. v. skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger finner det nødvendig:

- a) Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst

- av stamfisk, klekking, føring og transport av den fisk som skal settes ut.
- b) Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser, og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av reguleringen og utbyggingen.
- c) Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.

III.

Dersom det som følge av reguleringen m. v. oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, herunder lette villreinens passasje forbi faste anlegg, og fiskefremmende tiltak som kalking av den berørte del av Kvina såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår og pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

17.

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med reguleringen og utbyggingen.

18.

De partier av isen på Øyarvann og tilstøtende sund som mister sin bæreevne på grunn av utbyggingen, skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles det svekkede parti med et tau festet til pæler som settes fast i isen med passe mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflate på mellom 0,5 og 1,0 m.

19.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften — henholdsvis gjennomsnittlige kraftmengde beregnet som angitt i post 2. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter

begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

20.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av

post 2, 4, 19 eller 20, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd og konsesjonslovens § 26, annet ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen inn-
tatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på
kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver over-
tredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen
straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten
kan inndrives ved utpanting.

21.

Konsesjon skal tinglyses i de tinglag hvor
anleggene er beliggende. Departementet kan
bestemme at et utdrag av konsesjonen skal
tinglyses som heftelse på de eiendommer eller
bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og
overføringene kan medføre forpliktelser.

22.

Det gjeldende manøvreringsreglement for
regulering av Sira-Kvina-vassdragene gis føl-
gende tillegg:

I post 1, Kvinavassdraget.

Ved hjelp av grentunnel og skråsjakt føres
avløpet fra Austre Skjervevatn med et felt på
10 km² inn på tilløpstunnelen for Roskrepp
kraftverk.

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at Sira-Kvina Kraft-
selskap gis tillatelse til regulering, overføring
og erverv av fall i øvre Kvina i forbindelse
med utbygging av Roskrepp kraftverk på de
vilkår og med det tillegg i det gjeldende
manøvreringsreglement som fremgår av Stor-
tingets vedtak. I tillatelsen inngår også nød-
vendig tillatelse etter vannvernlovens § 10,
jfr. § 4.

Industrikomitéen har merket seg at Ros-
krepp kraftverk bare er en del av en kraftut-
byggingssak som departementet arbeider med,
og at departementet ikke kunne bli ferdig med
hele saken så tidlig at Stortinget kunne be-
handle utbyggingen i vårsesjonen.

Komitéen har også merket seg at departe-
mentet i samsvar med kraftverkets og Kvines-
dal kommunes ønske, har fremmet proposi-
sjonen om Roskrepp kraftverk nå av hensyn
til kontinuiteten i anleggsarbeidet og syssel-
settingen i distriktet, og at forutsetningen for
denne løsning er at samtlige vilkår som er
foreslått kan tas opp på nytt når resten av
5. byggetrinn for Sira-Kvina blir behandlet.

Industridepartementet forutsetter at det er
bemyndiget til å samtykke i mindre planend-

ringer og til å foreta de endringer i manøvre-
ringsreglementet som måtte nødvendiggjøres
av slike planendringer.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av
14. desember 1917 og lov om konsesjon for
vannfall, bergverk og annen fast eiendom
m. v. av 14. desember 1917, gis Sira-Kvina
Kraftselskap tillatelse til regulering, over-
føring og erverv i forbindelse med utbyg-
ging av Roskrepp kraftverk i samsvar
med Industridepartementets foredrag av
24. juni 1977.
2. Manøvreringsreglementet for Sira-Kvina-
vassdragene fastsatt ved kongelig resolu-
sjon av 5. juli 1963 gis et tillegg i samsvar
med forslag inntatt i ovennevnte foredrag
som gjeldende inntil videre.

18. Vest-Agder Elektrisitetsverk.

*(Tillatelse til erverv, ekspropriasjon og
utbygging av Laudal kraftverk.)*

Kongelig resolusjon 24. juni 1977.

Stortinget har i møte 24. mai 1977 fattet
følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at det blir tillatt
Vest-Agder Elektrisitetsverk å erverve og
ekspropriere nødvendige vannfallsrettigheter
og å ekspropriere nødvendig grunn og rettig-
heter samt tillatelse i henhold til vassdrags-
loven for utbygging av Laudal kraftverk i
Vest-Agder i samsvar med Industrideparte-
mentets tilråding av 18. mars 1977 og indu-
strikomiteens innstilling.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra
industrikomitéen i Innst. S. nr. 305 for 1976
—77. Denne bygget på departementets til-
råding i St. prp. nr. 13 for 1976—77.

Vilkårene Stortinget har vedtatt for ervervs-
tillatelsen har følgende ordlyd:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til
alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjo-
nens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har
konsesjonæren adgang til å frasi seg conse-
sjonen innen 3 måneder etter at han har fått
underretning om de reviderte vilkår, jfr. kon-
sesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kon-
gens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten stats-
myndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 7,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan innføres på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Driften må ikke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat, kommune eller fylkeskommune etter post 12, og slike stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

For hver dag noen av disse fristene oversites uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke

med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av departementet.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller — hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere — å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere drift og vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft, som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelser å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvarende med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Når konsesjonen er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Marnardal kommune kr. 700 000 som avsettes til næringsfond for kommunen.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjenning av vedkommende departement.

17.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

Vilkårene som er vedtatt av Stortinget etter vassdragsloven har følgende ordlyd:

I.

a)

Vest-Agder Elektrisitetsverk plikter å påse at det ved anleggsarbeidet og kraftverksdriften blir tatt de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen. Herunder skal utbyggeren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdraget.

b)

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger, finner det nødvendig:

1. Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
2. Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen, og undersøkelser m. h. t. elvens egnethet for lakseproduksjon.
3. Anordne sperregitter foran utløpet av kraftstasjonen i Mandalselva og foran tiløpet til kraftstasjonen såfremt kostnaden med dette står i rimelig forhold til det som oppnås.
4. Sikre laks og sjøaures naturlige oppgang i Logåna etter omleggingen av dennes utløp i Mandalselva.
5. Dekke utgifter med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggstida.

6. Gi et bidrag til forskning omkring surt vann og kalking av dette, og forsøk med fiskearter som er mer resistente mot surt vann.

c)

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren, utover det som er nevnt ovenfor, å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer for å kompensere skaden, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

d)

Alle utgifter forbundet med nødvendige kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.

e)

Konsesjonæren skal avsette et fond til Mandalselva på kr. 500 000 som kan brukes etter kommunens nærmere bestemmelse til fremme av fisket. Vedtekter for fondet skal godkjennes av vedkommende departement.

f)

Dersom forholdene senere gjør det mulig å opparbeide Mandalselva til en god lakseelv, kan konsesjonæren tilpliktes å bekoste tiltak og å slippe vatn som er nødvendig for laksens oppgang på elvestrekningen Laudal—Mannflåvatn etter departementets nærmere bestemmelse.

II.

Konsesjonæren kan tilpliktes å betale merkostnader ved at avløpssystemet i Laudal tettsted må legges om og ved at det eventuelt kan stilles skjerpede rensekrav til avløpsvatnet på grunn av utbyggingen.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å la utføre eller bekoste andre tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.

Unntatt fra bestemmelsene i denne post er tiltak ved Laudal som naturlig hører inn under samarbeidsavtalen mellom konsesjonæren og distriktsmyndighetene om utbygging av tettstedet.

III.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vannstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskning

ger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

IV.

Vasstanden i Mannflåvatn kan reguleres mellom kotene 67,8 og 68,8. I månedene mai—september skal likevel vasstanden forsøkes holdt under kote 68,3 dersom noen av grunneierne ved vatnet ønsker det og såvidt tilsig og aggregater gjør det mulig.

De tillatte reguleringsgrenser skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som godkjennes av NVE.

Flomhøyder i vatnet og flomvassføringer i elveløpet skal ikke forøkes.

Minstevassføring nedenfor dammen skal foreløpig være 0,25 m³/sek., men departementet kan senere kreve den øket om det viser seg nødvendig.

Minstevassføring fra kraftstasjonen skal være 15 m³/sek. når tilsiget til Mannflåvatn er over dette. Er tilsiget mindre og verket stoppes, skal det slippes minst 8 m³/sek. fra Mannflåvatn, dog ikke mer enn naturlig tilsig.

Av hensyn til vassdraget nedenfor skal det dessuten vises varsomhet ved lastvariasjoner.

Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som Vest-Agder Elektrisitetsverk plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

Viser det seg at vannslippingen medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan Kongen uten erstatning til utbyggeren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i vilkårenes pkt. IV som finnes nødvendig.

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til erverv, ekspropriasjon og utbygging av Laudal kraftverk på de vilkår som er vedtatt av Stortinget.

I forbindelse med senkingen av Mannflåvann ser industrikomiteén det som viktig for jord-

brukerne ved Mannflåvann at vannstanden kan holdes på kote 68,3 i sommertiden.

Med hensyn til vannføringen mellom Mannflåvann og Mjåland understreker industrikomiteén at dersom denne vannføring ikke viser seg tilstrekkelig til bevaring av innlandsaure, til jordbruksformål og de rent landskapsmessige hensyn, bør vannføringen økes. Ved bygging av tersklene bør en også ha for øye at det senere kan bli aktuelt å øke vannføringen i denne del av elven slik at oppgang av laks blir mulig.

Ut fra ønsket om å bedre mulighetene for ny virksomhet i Marnardal kommune, har industrikomiteén foreslått at næringsfondet settes til kr. 700 000.

Konsesjonsavgiften til kommuner er av komiteén foreslått satt til kr. 7 pr. nat.-hk.

Når det gjelder vannføringen nedenfor Mjåland sett i sammenheng med spørsmålet om kunstige flommer, bemerker industrikomiteén at utbyggingen av Laudal kraftverk ikke fører til mindre vannføring i forhold til dagens situasjon. Komiteén slutter seg til departementets forslag til vannslipping, men vil understreke pkt. IV der det heter at dersom vannslippingen medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til utbyggeren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i vilkårenes pkt. IV som finnes nødvendig. Tilsvarende bestemmelser som her er sitert, finnes i de gamle reguleringskonsesjoner for Mandalsvassdraget. Dette betyr at departementet i en krisesituasjon har anledning til å endre vannslippingen etter en nærmere vurdering, herunder også innbefattet kunstige flommer.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer i pkt. IV i vilkårene etter vassdragsloven som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet
tilrår:

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Vest-Agder Elektrisitetsverk tillatelse til erverv av fallrettigheter i mandalselva ved Kleveland på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 24. juni 1977.
2. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 148, 104 og 105 gis Vest-Agder Elektrisitetsverk tillatelse til ekspropriasjon av rettigheter og til bygging av Klevelandsfossen i Mandalselva på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets ovennevnte foredrag.

19. I/S Sundsfjord Kraftlag.

(Tillatelse til å erverve bruksrett til fall i Sundsfjord i Gildeskål kommune, Nordland.)

Kongelig resolusjon 26. august 1977.

I/S Sundsfjord Kraftlag ble ved kongelig resolusjon av 4. juli 1958 gitt tillatelse til erverv og regulering av Forsåga samt regulering av Sundsfjordelv med overføring til Forsåga i Gildeskål kommune i Nordland.

Ved kongelig resolusjon av 9. juli 1961 fikk kraftlaget tillatelse til erverv av fallrettigheter i Næveråga og regulering av Arstadelva med overføring til Forsåga i Gildeskål og Beiarn kommuner.

Den foreliggende sak gjelder en søknad fra I/S Sundsfjord Kraftlag om tillatelse etter ervervslovens § 5 til å erverve bruksrett til fall i Sagelva i Gildeskål kommune.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 1. juli 1977 avgitt følgende innstilling i saken:

«I/S Sundsfjord Kraftlag har sendt inn følgende søknad datert 3. mai 1977:

«I/S Sundsfjord Kraftlag søker herved konsesjon på å erverve bruksrett på vannfallet mellom Fellvann og Langvann i Sundsfjordvassdraget i henhold til § 5 i lov om erverv av vannfall.

Fallet søkes utnyttet i forbindelse med planer om å etablere en tappeturbin i eksisterende overføringstunnel mellom Fellvann og Langvann. Prosjektet er gitt betegnelsen Langvann I kraftverk.

Tillatelse til regulering og overføring av Sundsfjordelv til Forsåga er gitt I/S Sundsfjord Kraftlag ved kongelig resolusjon 4. juli 1958.

Den omsøkte del av vassdraget ligger på statens umatrikulerte eiendom og forvaltes av Salten Skogforvaltning, Fauske.

I anledning turbinprosjektet vil I/S Sundsfjord Kraftlag søke Direktoratet for Statens skoger om å få leie fallrettighetene Fellvann—Langvann, samt rett til å disponere over nødvendig grunn til kraftverket i samsvar med kontraktsformular som utarbeides av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Fellvann og Langvann ble tatt i bruk som reguleringsmagasiner for Sundsfjord kraftverk ved fullførelsen av kraftverkets første byggetrinn i 1961.

Fellvann har en magasinkapasitet på 55,2 mill. m³ og midlere årstilsig til magasinet i bestemmende 30-årsperiode (registreringsperiode 1912—1942) er beregnet til 222 mill. m³. Årstilsiget er beregnet ut fra et midlere spesifikt årsavløp for sjøkomplekset Sundvan, Seglvann, Fiskvann og Fjellvann på 80 l/sek/km² og et samlet nedslagsfelt på 88 km².

Magasinet har en reguleringshøyde på 30 m, med øvre og nedre reguleringsgrenser på h.h.v. HRV = 393,2 m o. h. og LRV = 363,2 m o. h.

Langvann har en magasinkapasitet på 65,0 mill. m³ og midlere årstilsig fra eget nedslagsfelt i bestemmende 30-årsperiode (registreringsperioden 1912—1948) er beregnet til 54 mill. m³. Årstilsiget er beregnet ut fra et midlere spesifikt årsavløp på 75 l/sek/km² og et nedslagsfelt på 23 km².

Magasinet har en reguleringshøyde på 26,20 m med øvre og nedre reguleringsgrenser på h.h.v. HRV = 331,3 m o. h. og LRV = 305,1 m o. h.

På grunnlag av vannstandsobservasjoner og transittberegninger via overføringstunnelen Fellvann—Langvann har vi for perioden 1965—1975 beregnet et midlere årstilsig til Fellvann på 226,0 mill. m³. Påliteligheten av slike beregninger er først og fremst knyttet til usikkerheten i transittberegningene.

Under henvisning til NVE, Vassdragsdirektoratets brev av 23. april 1974 til ingeniør Chr. F. Grøner A/S (Deres ref. 1472/74-V KW/Wg) vil vi nevne at det spesifikke avløp som er antydnet av NVE er noe høyere enn de som er lagt til grunn for bestemmende 30-årsperiode. Vi vil også nevne at senere kartmateriale utarbeidet av ingeniør Chr. F. Grøner viser et samlet nedslagsfelt for sjøkomplekset Sundvann—Seglvann—Fiskvann og Fellvann på 92,5 km².

Ved å benytte NVE's spesifikke avløp for felt III i ovennevnte brev samt ingeniør Chr. F. Grønens angitte nedslagsfelt vil beregningene gi et midlere årstilsig til Fellvann på 262,5 mill. m³, som er 18,2 pst. høyere enn det man vil forvente ut fra registreringsperioden 1912—1948, eller 20,1 pst. lavere enn beregnet middel for driftsperioden 1965—1975.

Reguleringsgraden for Fellvannmagasinet referert årstilsiget i bestemmende 30-årsperiode blir

$$\frac{100 \times 55,2}{222} = 24,9 \text{ pst.}$$

Tilsvarende vil reguleringsprosenten for Langvannsmagasinet bli

$$\frac{100 \times 65}{54} = 120,4 \text{ pst.}$$

Vedlagt følger som bilag nr. 1 en «Tilsigs- og tappeoversikt» for Fellvann.

Overføringstunnelen mellom Fellvann og Langvann er ca. 3 500 m lang og har teoretisk tversnitt 6 m². På grunnlag av senere tids observasjoner er det grunn til å tro at effektivt tunneltverrsnitt er nærmere 7,8 m². Tunnelen har inntak i Fellvann på kote 353,20 m o. h. og utløp mot Langvann på kote 343,75 m o. h. Reguleringen skjer i dag med tappeluke ved inntaket.

På grunn av tekniske problemer med det bestående lukearrangement skal det installeres en ny tappeluke nær ved utløpet mot Langvann. Bestående lukearrangement ved inntaket blir beholdt som revisjonsluke.

Det nye lukearrangementet betinger at det må sprenges en ca. 50 m lang horisontal adkomsttunnel fra vegen ved tunnelutløpet ved Langvann og inn til nytt lukekammer hvor det installeres glideluke med pakkboksløsning.

Tunnellarbeidene i forbindelse med luken er tenkt satt igang så langt det er praktisk mulig sommeren 1977. Resterende tunnellarbeider

og lukemontasjen tas etter at Fellvann er nedtappet i løpet av perioden 1. februar—1. mai 1978.

Det nye kraftverket, Langvann I, er planlagt bygd i forbindelse med det nye lukearrangementet, ved at det innstilleres en tappe-turbin parallelt med luken.

Stasjonen skal sprenges inn i fjell og får en ca. 110 m lang 18 m² adkomsttunnel, en ca. 70 m lang avløpstunnel med gjennomslag i Langvann på kote ca. 317 m o. h. og en ca. 110 m lang tilløpstunnel som tas inn på overføringstunnelen på kote ca. 344 m o. h.

Videre sprenges en 6 m², 24 m lang skråsjakt for ventilasjon og kabelføringer mellom kraftstasjonshallen og adkomsttunnelen til lukekammeret. Skråsjakten vil samtidig tjene som nødutgang fra kraftstasjonen.

Sprengningsmassene antas å kunne legges ved eksisterende tipp og på platået foran adkomsttunnelen til kraftstasjonen.

Ved ugunstigste magasinkombinasjoner kan brutto fallhøyde variere mellom ca. 32 m og ca. 76 m. Midlere brutto fallhøyde vil variere mellom ca. 46 m før vårflommen og opp til ca. 63 m senhøstes.

Med bakgrunn i de utredninger som er foretatt i samarbeide mellom kraftlaget, sivilingeniør Nybro Hansen og ingeniør Chr. F. Grøner A/S har vi blitt stående ved et aggregat med følgende foreløpige hoveddata:

— Horisontal Francisturbin	
med merkeeffekt	5,4 MW
— Installert generatrytelse ..	6,5 MVA
— Konstruksjonsfallhøyde for turbinen	55 m
— Turbinens omløpstall	600 o/min.
— Vannføring ved best mulig virkningsgrad	8,3 m ³ /sek
— Fullvannføring ved konstruksjonsfallhøyden	10,0 m ³ /sek
— Fartstall	0,96
Turbinsenter	315 m o. h.
Aggregatets maksimale effekt	
begrenses til	5,4 MW

Netto midlere årlig kraftproduksjon forutsatt dagens reguleringsanlegg er beregnet til ca. 25 GWh.

Produksjons- og optimaliseringsberegninger som er lagt til grunn for maskininstallasjonen fremgår av vedlagte bilag nr. 2.

Ved en eventuell senere realisering av planene for tilleggsreguleringer som meddelt i brev av 17. juni 1975 til NVE, Vassdragsdirektoratet, vil en oppdemming av Sundvann/Fiskvann/Seglvann redusere tilsiget til Fellvann. Midlere årsproduksjon for tappeturbinen etter en slik regulering er anslått til ca. 10 GWh.

Natureffekten kan beregnes av formelen: $N = 13,3 \times Q \times M$ (Naturhestekrefter) hvor Q = midlere tilsig til Fellvann (m³/sek) H = brutto midlere fallhøyde.

Det foreslås at midlere tilsig stipuleres ut fra midlere årstilsig i bestemmende 30 årsperiode, og at brutto midlere fallhøyde beregnes som differansen mellom midlere vannstand i Fellvann og midlere vannstand i Langvann og at magasinenes midlere vannstand settes til $\frac{2}{3}$ av reguleringshøydene.

Innsetting i formelen gir da:

$$N = 13,3 \times \frac{222 \times 100}{365 \times 24 \times 60 \times 60} \times (383,2 - 322,6) = 5677 \text{ (Nhk).}$$

Nettokostnadene for kraftverket — total-kostnadene for det vedtatte lukearrangement er beregnet til 17,8 mill. kroner. Beløpet inkluderer investeringsavgift og renter i byggetiden, mens pris- og lønnsstigninger er holdt utenfor.

For NVE, Vassdragsdirektoratets bruk vedlegges et eksemplar detaljert kostnadsoverslag. Jfr. bilag nr. 3.

Eksisterende 22 kV kraftlinje mellom Sundsfjord og Langvann vil bli benyttet for såvel anleggsdriften som for senere overføringslinje til Sundsfjord kraftverk. Kraftverket vil bli fjernkontrollert over bære-frekvenssamband på 22 kV linjen til Sundsfjord.

Fjernkontrollforbindelsen til Sundsfjord vil bli tilknyttet eksisterende fjernkontrollforbindelse med Norsk Hydro a.s. anlegg i Glomfjord, hvorfra alle Sundsfjordverkene i dag har kontinuerlig overvåking.

Det fremgår av prosjektets natur at det har ingen relevans å utføre undersøkelser med hensyn på skadevirkninger i forbindelse med det omsøkte anlegg. Det samme gjelder vurderinger av alternative tracéer og bygggesteder.

Fornminnelovens § 6 kommer ikke til anvendelse.

Den ovenfor antydde plassering av tippmasser er drøftet med Statens skoger ved Skogforvalteren i Salten, Fauske, som uttaler at en slik plassering må være gunstig for å jevne ut skjemmende skjæringer i eksisterende tipp.

Da anlegget i sin helhet blir liggende i fjell vil arealer bortsett fra steder hvor det legges masser ikke bli berørt. Den geografiske og terrengmessige plassering fremgår på tegningene S.K. 75 og 76.

Prosjektet medfører ikke bianlegg som veier, bruer, inspeksjonshytter, betjeningsboliger osv. Det er allerede etablert anleggsveg til Langvann som vil bli benyttet i anleggstiden. Plassering av brakkerigg i anleggstiden er vist på vedlagte tegning nr. S.K. 76.

Det ansees utenkelig at prosjektet har noen innvirkning på almene interesser.

Anlegget skal eies og drives av I/S Sundsfjord Kraftlag, hvor interessentene består av A/S Salten Kraftsamband og Norsk Hydro a.s.

Sprengningsarbeidene er tenkt satt igang ca. 1. juli 1977. Luker og tilloprøret monteres i februar—april 1978, i en periode da det ikke foregår tapping i overføringstunnelen.

Turbin- og generatormontasjen vil foregå i tiden 15. august—15. november 1978. Planlagt idriftsettelse er 1. desember 1978.»

Med søknaden fulgte utredning datert 16. mars 1977 vedrørende produksjon og optimalisering fra sivilingeniør Nybro Hansen:

«1.0 Falltap i nåværende tunnel.

På fig. no. 3 er falltap i den nåværende tunnel vist etter forskjellige antagelser.

Av magasinoversiktene for Fellvann og Langevann er det for de forskjellige år regnet ut noen sannsynlige falltap under tapping. Dataene sprer mye, og den viste kurven er sannsynlig minimums falltap.

Det er videre vist en teoretisk kurve etter vårt notat av 26. november 1976.

For turbinberegningene er det benyttet en midlere kurve, og forskjellen mellom de forskjellige kurvene er liten ved vannføringer opp til 10 m³/sek. Følgelig er det ikke tatt hensyn til hvordan endringer i falltapskoeffisienten påvirker resultatet. Falltapene i varegrinden, turbinens tilloprør og avløpstunnel er små og er her neglisert p.g.a. usikkerheten i tapene i tillopstunnelen. Det kan nevnes at teoretisk kapasitet i den nye tappe-luken ved HRV er ca. 18,3 m³/sek ved det midlere, antatte falltap, og ca. 30 m³/sek ved det sannsynlige minimums falltap.

2.0 Disponible vannmengder, tapping, magasinivolum.

I fig. no. 1 er det et konsentrat av de over-sendte data. Gjennomsnittstallene er relativt ufølsomme for feil i enkeltdataene ved en såvidt lang periode som 11 år.

Ut fra dette er det laget et midlere beregnet kjørepogram, se fig. nr. 2.

I perioden 1. mai—1. juni kjøres ut hele tilsiget, i middel 7,2 m³/sek, og magasinet holdes helt nedtappet. I perioden 1. juni—1. august fylles magasinet opp med 45 mill. m³, og det overskytende, i middel 8,0 m³/sek, kjøres ut. I perioden 1. august—1. oktober holdes magasinet på 45 mill. m³, og tilsiget, i middel 7,0 m³/sek, kjøres ut. I perioden 1. oktober—31. desember holdes magasinet på 45 mill. m³, og tilsiget, i middel 6,6 m³/sek, kjøres ut. I perioden 1. januar—1. mai tappes magasinet tomt, sammen med det naturlige tilsiget blir midlere utkjøring 6,45 m³/sek.

Dette idealistiserte programmet er benyttet ved de etterfølgende optimaliseringer. Tilsiget varierer mye fra år til år, og det er videre beregnet antatte flomtap ved forskjellige turbinstørrelser. Med et dempningsvolum på 10 mill. m³, skulle det ikke tappes vann ut av systemet p.g.a. flomtap. Men en må tappe gjennom lukene for å hindre at vann tapes ut av systemet, og da kan ikke turbinen gå samtidig.

3.0 Vurdering av turbinstørrelse.

Som det sees av de midlere verdiene, blir største midlere utkjøring 8,0 m³/sek i perioden 1. juni—1. august. Største tilsig i perioden 1. juni—1. august var på 125,7 mill. m³, i 1965. Med et aktivt magasinivolum på 45 mill. m³, ville det være nødvendig med en midlere tapping på ca. 15,6 m³/sek for å unngå flomtap i den perioden.

Det er da antatt at et dempningsmagasin på 10 mill. m³ gir tilstrekkelig utjevning.

Se for øvrig fig. no. 4, som viser de to ekstreme flomsituasjonene i perioden 1965 til 1975.

Stilles det som kriterium at turbinens slukeevne skal være tilstrekkelig for å klare det midlere tilsiget i perioden 1. juni—1. august for 9 av 11 år, blir turbinens slukeevne ca. 13,0 m³/sek. Det er da benyttet samme forutsetninger som ovenfor, en magasininfylling på 45 mill. m³, og at et dempningsmagasin på 10 mill. m³ er tilstrekkelig for utjevning ved en lukekapasitet på ca. 20 m³/sek.

Hvis magasininfyllingen i Fellvann overstiger ca. 45 mill. m³ i første del av vårflommen, bør en tappe med lukene for å unngå flomtap ut av systemet. Normalt vil en vel ved vårflommen kjøre turbinene for fullt til magasinet er oppe i ca. 45 mill. m³, og så tappe gjennom

luken med stengt turbin til flommen har kullminert og tilsiget er såvidt lite at en ikke vil få flomtap ut av magasinet. Størrelsen av dette flomtapet avhenger av turbinens slukeevne.

Ut fra de oversendte data kan flomtapene beregnes forholdsvis nøyaktig ved forskjellige maksimale turbinslueevner. Flomtapene i perioden 1. juni—1. august kan beregnes tilnærmet ved å ta det totale tilsig i perioden og trekke fra det volum som representeres

Turbinens slukeevne

av turbinens slukeevne under forutsetning av at turbiner går for fullt hele tiden og den aktive magasinutfyllingen på 45 mill. m³.

For de andre periodene kan flomtapet beregnes tilnærmet ved å trekke tilsig fra det volum som representeres ved turbinens slukeevne i perioden.

Beregnet flomtap i perioden 1. juni—1. august utgjør største delen av de totale beregnede flomtap. Samlet får en følgende beregnede midlere verdier:

8 m ³ /sek, midlere flomtap	22,1 mill. m ³
11 m ³ /sek, midlere flomtap	7,6 mill. m ³
13 m ³ /sek, midlere flomtap	2,3 mill. m ³
15 m ³ /sek, midlere flomtap	0,3 mill. m ³

Ved å anta midlere data for turbinsenter, energiekivalent etc., kan disse verdiene benyttes til en optimalisering av turbinestørrelsen. Se tabell fig. nr. 5 og fig. no. 6.

Som konklusjon kan en si at turbinens maksimale slukeevne kan være i området 8 til 10,5 m³/sek.

Hva som bør velges avhenger av hvilken verdi en tillegger de forskjellige faktorene. Eksempelvis, høyere kraftpris gir større turbin, snarlig utbygging Seglvann—Langvann gir mindre turbin.

4.0 Vurdering av turbinens senterlinje.

Som det sees av kurvene for antatt magasinstand, fig. no. 2, beveges vannstanden i Fellvann og Langvann omtrent i takt. Turbinene trenger en viss dykking for ikke å kavitere, jo lavere en legger kraftstasjonen dess lenger ned kan en benytte hele fallhøyden og dess større blir produksjonen.

Kostnadene på turbin etc., øker imidlertid litt, og bygningskostnadene øker mye p. g. a. lengre tunneler.

Hvor dypt kraftstasjonen bør legges kan optimaliseres ved å beregne midlere produksjonsgevinst og samholde dette med kostnadene. Midlere fallhøyder er antatt i henhold til fig. no. 2. Disponibel vannmengde er midlere vannmengde fratrasket midlere flomtap, antatt til 7,6 mill. m³ i perioden 1. januar—1. august og 3,1 mill. m³ i perioden 1. august—1. oktober. Som en ser av tabell, fig. no. 7 og fig. no. 6, så ligger den optimale senterlinjen antagelig mellom kote 313 og kote 317.

Jo lavere turbinen ligger, dess bedre driftsforhold får turbinen ved vanlige magasinbevegelser. Dette oppveier antagelig ulempene ved større lensebehov etc.

Turbinsenter er foreløpig valgt på kote 315,0. Ved vanlige magasinbevegelser i Langvann er da avløpstunnelen tilgjengelig i en 4 måneders periode om sommeren. Det er forutsatt at terskelen i avløpstunnelen ligger på kote 317,0.

Fra Ing. Chr. F. Grøner A/S har vi fått oppgitt de marginale bygningskostnader ved forskjellig dybde av kraftstasjonen. Disse er tillagt kr. 3 000 pr. m øket lengde av adkomsttunnel for lense og ventilasjonsrør, kabel og kabelgrøft.

5.0 Foreløpige turbindata.

På grunnlag av det foregående er det valgt en turbin med følgende data:

Konstruksjonsfallhøyde	55,0 m
Omløpstall	600 o/min.
Vannføring v/beste virkningsgrad	8,3 m ³ /sek
Fullvannføring v/konstruksjonsfallhøyde	10,0
Fartstall	0,96
Turbinens senterlinje v. kote ..	315,0 m

Et virkningsdiagram for turbinen og forventet nødvendig dykking av turbinsenteret for horisontal oppstilling er vist på fig. no. 8.

Som en ser, så er turbinens beste virkningsgrad i området 8 til 9 m³/sek. ved de vanligste fallhøyder. Da falltapene øker ved økende vannføring, får en maksimal produksjon ved en noe lavere vannføring. Eksempelvis er ved en brutto fallhøyde på 60 m optimal produksjon ved en vannføring ved ca. 7,5 m³/sek. Den tilhørende energiekivalent er ca. 0,137 KWh/m³.

I perioder hvor gjennomsnittlig utkjøring skal være mindre enn 7,5 m³/sek., bør turbinen periodevis stå.

På grunn av den store reguleringen, kan en tenke seg situasjoner med Fellvann høyt og Langvann lavt. En kan da få brutto fallhøyder opp til ca. 76,2 m. Dette er en lite tenkelig driftssituasjon, og vi vil foreslå at generator etc. effektbegrenses. Eksempelvis er en effektbegrensning på 5,4 MW akselytelse vist i diagrammet. Dette tilsvarer for eks. en vannføring på 10,5 m³/sek. ved en brutto fallhøyde på ca. 70 m.

6. Innvirkning på produksjon i Sundsfjord

Av totaltilsiget til Sundsfjord kommer noe under 30 % fra Fellvann. Dette gjør at driftsmåten som gir størst produksjon i tappeturbinen Fellvann, ikke nødvendigvis må medføre størst totalproduksjon. Sundsfjord—Fellvann under ett.

Etter noen forsøk på å beregne dette ut fra de oversendte data, synes det som om konklusjonen er følgende:

- Fellvannsmagasinet er forholdsvis lite, og den nåværende tappeluken er benyttet relativt mye over hele året.
- Turbinen har forholdsvis god kapasitet, en kan velge en driftsmåte som gjør at en, bortsett fra i perioden juni—august, kan få nær samme utkjøring som nå. Dette gjør at et eventuelt produksjonstap i Sundsfjord i forhold til den nåværende situasjonen kan bli neglisjerbart.

- Beste totalvirkningsgrad er i området 7—7,5 m³/sek. med en slik kjøring tømmes 45 mill. m³ på ca. 2½ måned.
- Velger en en utkjøring med tappeturbinen som kanskje gir noe produksjonstap i Sundsfjord i perioden januar—mars, får en likevel en større total produksjonsevne i denne perioden på grunn av tappeturbinen. Kraften er vel mest verdifull i denne perioden, og det gjør at en slik kjøring likevel kan være å foretrekke fremfor en tidligere utkjøring.

Disse forholdene gjør en eventuell beregning av et eventuelt produksjonstap komplisert, og vi vil i første omgang se bort fra dette. Dette betyr i alle tilfelle en ren marginal endring av lønnsomheten av en eventuell utbygging.»

Med søknaden fulgte dessuten 3 stk. kartblad og følgende kostnadsoverslag av 13. april 1977:

BYGNINGSMESSIGE

ARBEIDER

Graving	50 000	
Sprengning	1 280 000	
Sikringsarbeider	300 000	
Betongarbeid	330 000	
Forskaling	150 000	
Armering	100 000	
Puss, maling, stål- arbeider	170 000	
Rigg, transport	1 100 000	
Vannmåling	100 000	
Diverse og uforutsett	500 000	kr. 4 100 000

MASKINTEKNISKE

INSTALLASJONER

Turbin ink. spjeld- ventil	2 900 000	
Tilløpsrør, vare- grind m. v.	250 000	
Sugerør inkl. suge- rørsluke	300 000	
Lenseanlegg inkl. pumper m. v.	80 000	
Kjøleanlegg	70 000	
Maskinsalkran	200 000	
Sjaue- og håndlanger- hjelp	400 000	
Diverse og uforutsett	300 000	« 4 500,000

ELEKTROTEKNISKE

INSTALLASJONER

Generator	2 500 000	
Hovedtransformator	400 000	
Apparatanlegg	1 800 000	
Dieselaggregat	100 000	
Fjernstyringsanlegg	150 000	
Håndlangerhjelp og diverse	250 000	» 5 200 000

DIVERSE

KOSTNADER

Vinterutgifter	200 000	
Fremføring av elektrisk kraft	50 000	
Byggherrens felles- kostnader	800 000	
Renter i byggetiden	900 000	
Investeringsavgift	2 050 000	« 4 000 000
		kr. 17 800 000

I tillegg kommer pris- og lønnsstigning i anleggstiden.»

Søknadsdokumentene har vært forelagt Gildeskål kommune, fylkeskommunen og fylkesmannen i Nordland i henhold til ervervslovens § 24.

Fra Gildeskål kommune er mottatt følgende utskrift av møtebok for 16. mai 1977:

«Gildeskål generalplanutvalg har uttalt seg i sak 5/77:

1. Generalplanutvalget mener at det er en uheldig måte konsesjonssøkeren har behandlet saken på. Tiden er for kort til at kommunen kan få behandlet saken forsvarlig.

Generalplanutvalget nevner at kommunen bør kontakte sakkyndig bistand (advokat) før svar blir gitt.

2. I/S Sundsfjord ser utbyggingen i sammenheng med utbyggingen Sundvann/Fiskvann/Seglvann, dette bør ikke skje uten at kommunen blir kontaktet i god tid.

I/S Sundsfjord må ikke arbeide med saken uten at kommunen er informert.

3. Generalplanutvalget mener at kommunen bør kreve en eller annen form for kompensasjon for utbyggingen i form av en bedrift eller et næringsfond. Dette også sett på bakgrunn av hva som er utbygd tidligere uten noen form for vederlag.

Gildeskål friluftsnemnd har i sak 6/77 uttalt følgende:

Det som det søkes om her er vel å forstå slik at det skal bygges en kraftstasjon med turininstallasjon ved søndre del av Langvann. Ved slike anleggsarbeider vil det vel alltid bli sjenerende sår i terrenget, selv om konsesjonssøkeren i dette tilfelle forsikrer at så ikke skal skje. Ved Langvann er det utlagt 2 hytteområder som fullt utbygd teller ca. 26 hytter, ellers er området vel egnet som friluftsområde. En må kunne anta at området i framtida vil bli meget populært utfartsområde, da særlig når kystriksvegen er ferdig.

Friluftsnemnda er enig i at konsesjon for Langvann I Kraftverk gis, men vil sette følgende vilkår:

Alle steinslipper, fyllinger o. l. bør plasseres i terrenget på steder hvor de sjenerer minst, om nødvendig påfylles masse så de kan beplantes eller såes igjen. Videre at det etter endt anleggstid blir ryddet ordentlig

opp i terrenget, og at alle spor etter brakkeleiren blir omhyggelig fjernet.

Bygningsrådet har uttalt seg i sak 44/77:

Bygningsrådet vil gi sin tilslutning til Gildeskål friluftsnemnds vedtak i sak 6/77, men vil tilføye følgende:

Vegen fra Sundsfjord til Langvann må bli vedlikeholdt til offentlig bruk.

Videre har jordstyret v/formannen og herredsagronomen i skriv av 11/5-77 uttalt følgende:

«— da det i søknaden forutsettes at arealer så og si ikke blir berørt, tør en mene at det landbruksmessig sett ikke er noe å innvende mot foreliggende konsesjonssøknad.»

Det ble referert brev av 4. mai 1977 fra fylkesmannen i Nordland og brev av 28. april 1977 fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Ove Madsen fremmet følgende forslag:

Gildeskål kommune mener det er en uheldig måte konsesjonssøkeren har behandlet saken på. Tiden er for kort til at kommunen kan behandle saken forsvarlig. En mener kommunen må kreve en skikkelig kompensasjon i form av bedrift eller næringsfond. Dette også sett på bakgrunn av hva som er utbygd tidligere uten noen form for vederlag.

Gildeskål kommunestyre er ikke villig til å tilrå konsesjon til noen form for kraftutbygging i Gildeskål kommune for utvetydige løfter om kompensasjonsbedrift er avgitt.

Kommunestyret velger et 3 manns utvalg bestående av ordfører, varaordfører og Magne Sundsfjord, som får som mandat å forhandle med byggherren.

Først når resultatet av disse forhandlingene foreligger, vil formannskapet ta endelig avgjørelse i saken.

Ordføreren fremmet følgende forslag:

Gildeskål kommune må beklage den korte frist som er gitt for å uttale seg i saken, men finner likevel å kunne tilrå at nødvendig konsesjon for utbygging og drift av kraftstasjon Langvann I blir gitt.

Kommunestyret vil imidlertid kreve at som konsesjonsvilkår blir medtatt:

1. Konsesjonsavgiften, for både dette uttak og tidligere uttak, blir regulert opp til dagens nivå for konsesjonsavgifter, jfr. lov av 19. juni 1969 om bygging og drift av elektriske anlegg. Likeledes at konsesjonsavgiften i fremtiden blir regulert i samsvar med andre gitte nyere konsesjoner.
2. Det forutsettes også at anleggsveien (fjellveien) fram til Langvann blir forsvarlig vedlikeholdt av konsesjonssøkeren.
3. Gildeskål kommune anser det heller ikke for urimelig at det gies kompensasjon i form av et næringsfond for utbygging av industri i kommunen.

Ove Madsens forslag ble vedtatt med 13 mot 9 stemmer.»

Nordland fylkeskommunes næringsavdeling, brev av 7. juni 1977:

«Ved den opprinnelige regulering av Sundsfjordvassdraget ble det bl. a. bygget i en overføringstunnel fra Fellvann til Langvann. Når det nå finnes økonomisk regningssvarende å utnytte fallhøyden mellom Fellvann og Langvann ved å bygge en kraftstasjon som planlagt vil dette innebære en ekstra utnyttelse av et allerede regulert vassdrag. Etter næringsavdelingens mening kan det ikke være tvil om at et slikt prosjekt bør anbefales. Av søknaden framgår det videre at det er svært begrenset av nye, synlige inngrep i naturen dette anlegget vil medføre. Så vidt næringsavdelingen har forstått vil de synlige inngrep begrense seg til plassering av utsprengt masse fra nødvendige tilførselstunneler og selve stasjonshall, samt påkobling, kabel/luftspenn (kort avstand) på eksisterende 22 kv — overføringslinje Langvann—Sundsfjord. De utsprengte masser skulle det trolig være mulig å plassere på en, ut fra naturvernmessige hensyn tilfredsstillende måte. Næringsavdelingen vil likevel si seg enig i uttalelsen på dette punkt fra den kommunale friluftnemnd, og også i friluftsnemndas forutsetning om at det etter endt anleggstid blir ryddet ordentlig opp i terrenget.

Av det som er sagt foran følger også at næringsavdelingen vil anbefale at det innvilges konsesjon for erverv av bruksrett på vannfallet mellom Fellvann og Langvann.

Næringsavdelingen er kjent med Gildeskål kommunestyres behandling av konsesjonssøknadene fra I/S Sundsfjord Kraftlag. Næringsavdelingen er enig at i den grad ikke gjeldende regler og bestemmelser er til hinder for det bør det i samband med behandling av foreliggende søknad tas sikte på også en oppregulering til dagens nivå av tidligere fastsatte konsesjonsavgifter.

Næringsavdelingen er også enig i at det bør settes som vilkår at anleggsvegen fram til Langvann blir vedlikeholdt på en forsvarlig måte av konsesjonssøkeren. Dette vil være av betydning for friluftsinteressenes utnytting av dette fjellområde.

Næringsavdelingen er derimot ikke så sikker på at det vil være rimelig å ta med betingelsen om kompensasjon i form av et næringsfond. Riktignok kan en si at i dag er spørsmål om kompensasjoner og andre vilkår i langt større grad trukket inn i behandlingene om konsesjon for utbygging av vannkraft enn tilfellet var da Sundsfjordreguleringen fant sted. Det er derfor forståelig at Gildeskål kommune i den nå foreliggende sak forsøker å rette opp litt på dette forholdet. Når næringsavdelingen følger seg noe usikker i denne sammenheng, er det ikke fordi avdelingen er uenig i at kommunen forsøker å få til et slikt næringsfond, men fordi en følger seg usikker på om det er mulig på denne måten å komme tilbake til en sak som i realiteten er avgjort for flere år siden. Næringsavdelingen er fullt oppmerksom på at Gildeskål kommune i høyeste grad kan ha bruk for og nytte av et slikt næringsfond.»

Nordland fylkes friluftsnemnd, brev av 3. juni 1977:

«Nordland fylkes friluftsnemnd har ingen merknader til etablering av tappeturbin i den eksisterende overføringstunnel mellom Fellvatn og Langvatn i Gildeskål kommune idet

nemnda forutsetter at tiltaket ikke vil få virkninger for vassdraget overfor Fellvatnet.»

De innkomne uttalelser har vært forelagt søkeren, som under hånden opplyser at han har vært i konferanse med representanter for Gildeskål kommune. Han regner med at kommunen vil avgi ny uttalelse med det aller første, og at det da muligens vil vise seg unødvendig med kommentarer fra søkerens side.

Før Hovedstyrets møte den 27. juni 1977 forelå utskrift av Gildeskål formannskaps møtebok for 14. s. m. og uttalelse datert 22. s. m. fra fylkesmannen i Nordland.

1. Gildeskål formannskap:

«Det vises til kommunestyrets vedtak i sak 45/77.

Videre vises til brev av 1/6-1977 fra Norsk Hydro, brev av 1/6-77 fra Salten Kraftsamband og brev av 9/6-77 fra I/S Sundsfjord Kraftlag.

Det framgår at interessentene i I/S Sundsfjord Kraftlag ikke kan imøtekomme kommunens krav om kompensasjonsbedrift eller næringsfond.

De er imidlertid villige til å drøfte en heving av konsesjonsavgiften.

Andreas Opsahl foreslo følgende:

På grunn av det tvetydige forhandlingsresultat finner vi å måtte fastholde det tidligere flertallsvedtak fra kommunestyret av 16. mai 1977.

Forslag fra Håkon Willumsen:

Gildeskål kommune må beklage den korte frist som er gitt for å uttale seg i saken, men finner likevel å kunne tilrå at nødvendig konsesjon for utbygging og drift av kraftstasjon Langvann I blir gitt.

Vilkår for å anbefale konsesjon er følgende:

1. Konsesjonsavgiften, for både dette uttak og tidligere uttak, blir regulert opp til dagens nivå for konsesjonsavgifter, jfr. lov av 19. juni 1969 om bygging og drift av elektriske anlegg. Likeledes at konsesjonsavgiften i fremtiden blir regulert i samsvar med andre gitte nyere konsesjoner.
2. Det forutsettes også at anleggsveien (fjellveien) fram til Langvann blir forsvarlig vedlikeholdt av konsesjonssøkeren.
3. Gildeskål kommune anser det heller ikke for urimelig at det gies kompensasjon i form av et næringsfond for utbygging av industri i kommunen.

Håkon Willumsens forslag ble vedtatt med 4 mot 3 stemmer.»

Fra de 3 brev som formannskapet innledningsvis har vist til, siteres:

Norsk Hydro A/S:

«Når Hydro har gått inn for å bygge dette lille anlegg, er det under forutsetning av at anlegget kan bygges til en akseptabel pris.

Saken er fremmet med meget kort tidsmargin for å kunne dra fordel av en kombinasjon med det nye lukearrangement som av driftsmessige og sikkerhetsmessige hensyn må påbegynnes i sommer.

Kraftverket vil bli sprengt inn i fjellet ved nåværende tappetunnels utløp i Langvann. Det blir ingen endring av etablerte vannveier, og ingen inngrep i terrenget, bortsett fra en steintipp. Kraftlinje er dessuten forhånden til anleggstedet. Det er i tråd med myndighetenes energispareprogram å søke utnyttet alle muligheter for tilleggsproduksjon i allerede bestående reguleringsanlegg.

Det må være klart at dette lille anlegg som vil gi mindre enn 5 % økning i den årlige kraftproduksjon fra Sundsfjord kraftverk, ikke vil kunne tåle noen ekstrabelastning i form av kompensasjonsbedrift eller næringsfond. Utbygningskostnadene for et så lite kraftverk blir i seg selv relativt høye som følge av at grunnlagsinvesteringene varierer lite med kraftverkets størrelse.

Hvis Gildeskål kommunestyre holder fast ved sitt vedtak i møte 16. mai 1977, vil ikke Norsk Hydro kunne gå inn for å bygge ut det planlagte kraftverk i tappetunnelen mellom Fellvann og Langvann.»

A/S Salten Kraftsamband:

«Spørsmål om kompensasjonsbedrift har tidligere vært behandlet i Kraftsambandets styre og da i forbindelse med Lomi-utbyggingen. Styret uttalte da at det neppe er mulig for Kraftsambandet å etablere kompensasjonsbedrifter rundt om i kommunene hvor det bygges ut kraftverk.

Kraftsambandet antar at kommunene vil få en rimelig kompensasjon gjennom konsesjonsavgiften.»

I/S Sundsfjord Kraftlag:

«Som det fremgår av interessentenes brev kan disse ikke imøtekomme Deres krav om kompensasjonsbedrift eller næringsfond.

Vi er imidlertid villige til å drøfte en heving av konsesjonsavgiften og møtedeltagerne var enige om at man skulle søke NVE's bistand ved fastsettelse av ny konsesjonsavgift, felles for Sundsfjord 1. og 2. byggetrinn, samt det nye Langvann kraftverk. Avgiften blir å fordele mellom Gildeskål og Beiarn etter vanlige regler.

Konsesjonsavgiften blir å vurdere ut fra Statskraftverkenes regulering av konsesjonsavgiften med regulering hvert 10. år.

Når det gjelder veien fra Forsaakrysset til Langvann, så vil vi i forbindelse med utbygging og drift av Langvann kraftverk, måtte heve veistandarden tilsvarende veien frem til Forsaa.

Vi håper at vår redegjørelse er tilstrekkelig og at De finner å kunne gå inn for forhandlingsresultatet.»

2. Fylkesmannen i Nordland:

«Jeg viser til formannskapets uttalelse av 14. juni 1977 vedtatt med 4 mot 3 stemmer som tilrår at konsesjon blir gitt på visse vilkår. Jeg slutter meg til anbefalingen og forutsetter at de av formannskapet oppstilte vilkår blir vurdert.»

Hovedstyret vil bemerke:

I/S Sundsfjord Kraftlag er et interessentskap der A/S Salten Kraftsamband og Norsk Hydro A/S nå skal ha 50 % hver av interessene i eventuelle tilleggsutbygginger. Kraftlagets styre mener det bør være anledning til denne fordeling også ved det foreliggende prosjekt.

Ved kgl. res. av 4. juli 1958 fikk kraftlaget tillatelse til erverv og regulering av Forsåga samt regulering av Sundsfjordelv med overføring av denne til Forsåga.

Ved kgl. res. av 9. juni 1961 fikk kraftlaget tillatelse til erverv av fallrettigheter i Næveråga og regulering av Arstadelva med overføring av denne til Forsåga.

Reguleringene nyttes til kraftproduksjon i Sundsfjord og Forså kraftverker.

De etablerte magasiner i den overførte del av Sundsfjordelv er Langvatn og Fellvatn. Midlere vassstand etter reguleringen er anslått til henholdsvis ca. kote 383 og ca. kote 323 i disse to magasinene, som er forbundet med en 3 500 m lang overføringstunnel.

Plan og søknad

Planen går ut på å nytte ut det ca. 60 m høye fallet mellom Langvatn og Fellevatn ved å sette inn en såkalt tappeturbin i overførings-tunnelens nedre del ved Langvatn.

Den foreliggende sak gjelder:

Søknad fra I/S Sundsfjord Kraftlag om tillatelse etter konsesjonsloven av 14. desember 1917 til å erverve bruksrett til nevnte fall.

Eiendomsforhold m. v.

Område og fallrettigheter tilhører staten ved Direktoratet for statens skoger.

I forbindelse med konsesjoner av 1958 ble det mellom I/S Sundsfjord Kraftlag på den ene side og nevnte direktorat og Hovedstyret på den annen inngått kontrakt der de første 8 poster var følgende:

«1.

Direktoratet og Hovedstyret gir hermed — for så vidt angår deres rettigheter — interessentskapet rett til å føre tilløpet til Feldvatn (ca. 395 m. o.h.) — derfra dog unntatt tilløpet til Sandvatn — med en tunnel til Langvatn (ca. 327 m. o.h.) og det samlede tilløp til begge disse vatna videre til Sokumvatn (ca. 333 m. o. h.) for utbygging sammen med tilløpet til Sokumvatn i fallet derfra til sjøen.

2.

Interessentskapet kan ikke uten samtykke fra Direktoratet og Hovedstyret pantsette eller overdra sine rettigheter etter denne kontrakt.

3.

Den i pkt. 1 omhandlede rett til overføring er betinget av at interessentskapet får den nødvendige konsesjon på regulering og overføring, og faller bort når konsesjonen faller bort.

4.

Interessentskapet overtar statens forpliktelse overfor A/S Sjøfossen kraftlag (tidligere Gildeskål kraftlag A/S) i henhold til § 8 i kontrakt mellom dette selskap og Hovedstyret om leie av Sjøfossen, datert mai 1947. Det er således en forutsetning at statens leieinntekter fra sistnevnte selskap ikke skal reduseres som følge av overføringen av vann til Forsåga i henhold til nærværende kontrakt.

5.

Kraftanlegget med vassdrags-, regulerings- og overføringsanlegg og kraftoverføringsanlegg skal utføres med sikte på eventuell senere utnyttelse av statens gjenværende rettigheter, herunder fallet mellom Feldvatn og Langvatn og utvidelser i samband med en eventuell overføring av vann fra Arstadvassdraget — alt i henhold til planer som på forhånd er godkjent av Hovedstyret.

6.

Staten har rett til å benytte seg av interessentskapets anlegg av enhver art i samband med eventuelle utnyttelser av sine gjenværende rettigheter — herunder også fallene mellom Feldvatn og Langvatn — også etter at vannføringen eventuelt måtte være øket ved overføring av vann fra Arstadvassdraget.

Når staten i henhold hertil tar en anleggsdel i bruk, skal den betale de merutgifter — eksklusive renter — som utførelsen av vedkommende anleggsdel i henhold til pkt. 5 og statens bruk av den medfører.

7.

For sine rettigheter etter denne kontrakt, betaler interessentskapet årlig avgift til Direktoratet med kr. 24 400 og til Hovedstyret med kr. 9 600. Beløpene forfaller i sin helhet den dag overføringen av vann settes i verk. De skal betales uten påkrav.

8.

I tillegg til de beløp som er nevnt under pkt. 7 betaler interessentskapet etter avtale eller rettslig skjønn erstatning for skade og ulempe som påføres statens eiendommer og rettigheter — bortsett fra fallrettighetene. For de erstatninger som fastsettes ved rettslig skjønn

stiller selskapet sikkerhet i samsvar med de til enhver tid gjeldende lovregler.»

Spørsmålet om leie av fallrettigheter og disponering av nødvendig grunn er av søkeren tatt opp med Direktoratet for statens skoger.

Produksjon m.v.

Magasinet i Fellvatn er på ca. 55 mill. m³ og magasingraden ca. 227. Regulert vassføring ved utløpet er i Vassdragsdirektoratet beregnet til ca. 6,45 m³/s i medianår, som i et fall på ca. 60 m til Langvatn skulle utbringe ca. 5 100 nat.bk beregnet etter ervervslovens bestemmelser. Tallene gis med forbehold om senere justering.

Produksjonen i det planlagte Langvatn I kraftverk er i Vassdragsdirektoratet anslått til ca. 23 GWh. Anleggskostnaden er anslått til ca. 18 mill. kroner med priser pr. 1. kv. 1977, eller ca. 78 øre pr. kWh.

Produksjonens brutto nytteverdi er beregnet til ca. 32 mill. kroner. Med ovenfor nevnte anleggskostnad blir nettoverdien da ca. 14 mill. kroner, og nyttefaktoren ca. 1,8. Prosjektet anses som økonomisk gunstig.

I juni 1976 sendte Sundsfjord Kraftlag inn melding i henhold til reguleringslovens § 4 a om planlegging av ytterligere regulering, overføring og utbygging i Sundsfjordvassdraget, også kalt byggetrinn 3. Dette prosjekt vil eventuelt medføre en vesentlig reduksjon av Fellvatnets nedbørfelt, slik at produksjonen i Langvatn I kraftstasjon i tilfelle kan bli redusert til anslagsvis 10 GWh. Nevnte planlegging er imidlertid stilt i bero, og en regner ikke med at byggetrinn 3 vil bli realisert de nærmeste 10—12 år. Vassdragsdirektoratet mener da at det nå aktuelle prosjekt — Langvatn I — likevel vil være lønnsomt.

Behov og anvendelse

Norsk Hydro har behov for sin andel av kraften til Glomfjord Fabrikker, og Salten Kraftsamband til alminnelig forsyning i distriktet.

Skader og ulemper

Etter det som er opplyst vil inngrepene i terrenget begrense seg til kraftstasjonsområdet ved Langvatn. En vil her få påhugg for adkomsttunneler til stasjonen m. v., steintipp og mindre vegarbeider. Hertil kommer en kort tilknytning til eksisterende kraftlinje Langvatn—Sundsfjord, samt midlertidig brakkeområde.

Det er opplyst at det ved Langvatn er planlagt hytteområde med plass for ca. 26 hytter.

Konklusjon

Et flertall i Gildeskål kommunestyre går i en foreløpig uttalelse imot konsesjon, men overlater til formannskapet å ta endelig standpunkt i saken etter at det er ført forhandlinger med kraftlaget. Et flertall av formannskapet har så anbefalt søknaden på visse vilkår. Det samme har kommunens friluftsnemnd og bygningsråd gjort, og likeledes fylkeskommunens næringsavdeling. Fylkesmannen slutter seg til kommunens anbefaling. Fylkets friluftsnemnd har ingen merknader.

Hovedstyret finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene for private såvel som for offentlige interesser er små i forhold til nytten av den kraftmengde som vinnes. Under forutsetning av at det oppnås avtale om leie av fallrettigheter og disponering av grunn, vil Hovedstyret tilrå at den omsøkte tillatelse til erverv av bruksrett blir gitt på de vilkår som følger i vedlagte utkast.

Om vilkårene for tillatelsen bemerkes:

Konsesjonstid, post 2

Kraftlagets øvrige konsesjoner i vassdraget utløper 4. juli 2018.

Loven gir adgang til en konsesjonstid på 60 år, og Hovedstyret har funnet det riktig å foreslå dette.

Årlige avgifter, post 3

Utbyggingen anses som økonomisk gunstig, og størstedelen av kraften regnes å bli ført ut av kommunen. Skadevirkningene er små.

Som avgiftssatser foreslås kr. 1,50 pr. nat.hk til staten og kr. 5,— pr. nat.hk til kommuner. Sistnevnte er såvidt vites fremdeles gjeldende maksimalsats ifølge ervervslovens § 5.

Tilsyn og naturvern, post 11

Fra distriktets side er det pekt på at området ved Langvatn er egnet som hytte- og utfartsområde, og at det må legges vekt på opprydding og landskapsmessige hensyn.

Under denne posten blir det bl. a. foreslått at konsesjonæren pålegges å planlegge, utføre og vedlikeholde anlegget slik at det landskapsarkitektoniske resultat blir så godt som mulig.

Videre er det tatt med bestemmelse om samarbeid med kommunen når det gjelder planlegging av tipper og massetak.

Veger og bruer, post 12

Posten er tatt inn i vanlig form.

Etter det som er opplyst vil det ikke bli bygget ny veg utenom selve anleggsområdet. Den eksisterende anleggsveg inn til Langvatn tenkes imidlertid utbedret, har søkeren under hånden opplyst.

Fra distriktet er det krevet at konsesjonæren

skal vedlikeholde anleggsvegen til bruk for allmennheten. Såvidt Hovedstyret kan se er kraftlaget forpliktet til dette i vilkårene for konsesjonen av 1958, og er også fortsatt innstilt på det, har Vassdragsdirektoratet fått opplyst.

Andre merknader

Kommunen krevde opprinnelig kompensasjonsbedrift — også på bakgrunn av tidligere kraftutbygging. Hovedstyret ser ingen mulighet for å imøtekomme kravet i denne forbindelse, men mener slike spørsmål i tilfelle bør tas opp på annen måte.

Hovedstyret kan heller ikke se at det er rimelig grunnlag for å foreslå opprettelse av næringsfond. Det kan riktignok synes som om kommunen får lite igjen for denne utbyggingen. Den er imidlertid svært beskjeden i seg selv og gjør etter Hovedstyrets oppfatning ingen nevneverdig skade.

Når det gjelder kommunens krav om oppjustering av avgiftssatser som er fastsatt i forbindelse med tidligere gitte konsesjoner, er Hovedstyret enig i prinsippet, og har også oppfordret samtlige landets kraftselskaper til å gjøre dette. Myndighetene har som kjent ikke hjemmel i lov til å gi pålegg om slik justering. Sundsfjord Kraftlag har imidlertid under hånden opplyst at laget overveier en oppjustering av avgiftene i samsvar med NVE's retningslinjer.

Behandlet i Hovedstyrets møte 27. juni 1977.

Hovedstyrets utkast til vilkår for erverv av bruksrett for I/S Sundsfjord Kraftverk innbefattet departementets tillegg til post 3, 1. ledd lyder:

1.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og et styre hvor flertallet, formannen innbefattet, er norske statsborgere.

Selskapet skal føre fortegnelse over samtlige deltakere med angivelse av deres statsborgerskap.

Selskapets vedtekter og senere endringer i disse skal forelegges vedkommende departement til godkjenning.

2.

Konsesjonen gis for et tidsrom av 60 år regnet fra konsesjonens datum.

Rettighetene kan ikke overdras uten Konsens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller vassfallet, de til utbyggingen av kraftanlegget erver-

vede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjonen med tilhørende maskineri og annet tilbehør, staten med full eiendomsrett og uten vederlag.

Ved konsesjonstidens utløp skal anlegget med bygninger og installert maskineri være i full driftsmessig stand. Tvist herom avgjøres ved skjønn. Konsesjonæren plikter å utføre hva skjønnen i så henseende måtte bestemme. Skjønnnsretten avgjør hvem som skal bære skjønnssomkostningene.

3.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 5,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte. Sistnevnte avgiftssats kan senere forhøyes dersom maksimalsatsen på kr. 5 til kommuner i ervervsloven blir gjenstand for revisjon.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 14, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Driften må ikke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskinpris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat, kommune eller fylkeskommune etter post 12, og slike stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært

umulig å utnytte. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mukten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene

omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

9.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av departementet.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller — hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere — å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille kr. 10 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

11.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere drift og vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for all-

mennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

13.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

14.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inn-til 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettene, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i ved-

kommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft, som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

16.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet

av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 3, 5, 14 eller 16, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

17.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

Miljøverndepartementet har i brev av 12. juli 1977 avgitt følgende uttalelse i anledning Hovedstyrets innstilling:

En viser til Deres brev av 5. juli 1977 vedlagt innstillingen fra Hovedstyret for NVE av 1. juli 1977 vedrørende ovenstående.

Miljøverndepartementet har ingen merknader.

Gildeskål kommune har avgitt følgende uttalelse i brev av 19. juli 1977:

Det ble ref. skriv av 5.7.77 fra Industridept. ang. saken der de ber om kommunens uttalelse til Hovedstyrets innstilling. Det ble også ref. utdrag av innstilling.

Det ble dessuten ref. skriv av 13.7.77 fra I/S Sundsfjord ang. heving av konsesjonsavgiftene for tidligere gitte konsesjoner.

Ordfører Håkon Willumsen framsatte følgende forslag:

Gildeskål formannskap har ingen merknader til Hovedstyrets innstilling men synes ikke at det er urimelig at det i konsesjonsvilkårene blir tatt med bestemmelse om at kompensasjon for Kraftutbyggingen skal gies i form av et næringsfond.

Representant Andreas Opsahl fremsatte følgende forslag:

Opptar mindretallets forslag om at det opprettes en form for kompensasjon enten ved at der blir opprettet varige arbeidsplasser eller i form av et næringsfond så kommunen selv kan opprette en mindre bedrift som kompensasjon for den foreslåtte Kraftutbyggingen.

Ordfører Håkon Willumsens forslag ble vedtatt med 5 mot 2 stemmer.

Landbruksdepartementet har uttalt følgende i brev av 21. juli 1977:

En viser til oversendelse av 5.7.77.

Hovedstyrets innstilling har vært sendt Nordland landbruksselskap til uttalelse. Det

vises til uttalelsen fra jordstyrets formann og herredsaagronom i innstillingens side 11 om at søknaden ikke berører landbruksarealer. Landbruksdepartementet viser til dette og har ikke ytterligere merknader til søknaden.

Departementet skal bemerke:

I/S Sundsfjord Kraftlag er et interessentskap der A/S Salten Kraftsamband og Norsk Hydro A/S skal ha 50 % hver av interessene i eventuelle tilleggsutbygginger.

Kraftlagets reguleringer, som bygger på ervervs- og reguleringskonsesjoner fra 1958 og 1961, nyttes til kraftproduksjon i kraftverkene Sundsfjord og Forså. De etablerte magasiner i den overførte del av Sundsfjordelva er Langvatn og Fellvatn, som er forbundet med en 3500 m lang overføringstunnel.

Den foreliggende plan går ut på å nytte ut det ca. 60 m høye fallet mellom Langvatn og Fellvatn ved å sette inn en såkalt tappeturbin i overføringstunnelsens nedre del ved Langvatn.

Området og fallrettighetene tilhører staten ved Direktoratet for statens skoger. I forbindelse med konsesjonen av 1958 ble det mellom I/S Sundsfjord Kraftlag på den ene side og nevnte direktorat og Hovedstyret på den annen inngått kontrakt, der pkt. 5 er av særlig interesse i denne sammenheng.

Pkt. 5 har følgende ordlyd:

«Kraftanlegget med vassdrags-, regulerings-, og overføringsanlegg og kraftoverføringsanlegg skal utføres med sikte på eventuell senere utnyttelse av statens gjenværende rettigheter, herunder fallet mellom Feldvatn og Langvatn og utvidelser i samband med en eventuell overføring av vann fra Arstadvassdraget — alt i henhold til planer som på forhånd er godkjent av Hovedstyret.»

Fallet mellom Fellvatn og Langvatn vil utbringe ca. 5100 nat.hk. Produksjonen i det planlagte kraftverk er anslått til 23 GWh i Vassdragsdirektoratet.

Anleggskostnadene er beregnet til ca. 18 mill. kr. med priser pr. 1. kvartal 1977, eller ca. 78 øre pr. kWh. Prosjektet ansees som økonomisk gunstig.

I juni 1976 sendte Sundsfjord Kraftlag inn melding i henhold til reguleringslovens § 4 a om planlegging av ytterligere regulering, overføring og utbygging i Sundsfjordvassdraget. Dette prosjekt vil eventuelt medføre vesentlig reduksjon av Fellvatns nedbørsfelt, slik at produksjonen i Langvatn I kraftstasjon i tilfelle kan bli redusert til anslagsvis 10 GWh. Planleggingen er imidlertid stilt i bero, og det antas at dette byggetrinn ikke vil bli realisert de nærmeste 10—12 år. Vassdragsdirektoratet mener da at det nå omsøkte prosjekt likevel vil være lønnsomt.

Norsk Hydro vil anvende sin del av kraften til Glomfjord Fabrikker. Andelen til Salten Kraftsamband vil gå til alminnelig forsyning i distriktet.

Inngrepene i terrenget vil begrense seg til kraftstasjonsområdet ved Langvatn. Det vil her bli påhugg for atkomsttunneler til stasjon m. v., steintipp og mindre veiarbeider. I tillegg kommer en kort tilknytning til eksisterende kraftlinje Langvatn—Sundsfjord, samt midlertidig brakkeområde.

Gildeskål kommunestyre har tidligere under saksbehandlingen stilt seg negativ til den omsøkte plan, men vedtok samtidig at formannskapet skulle ta den endelige avgjørelse i saken etter at forhandlingene med I/S Sundsfjord Kraftlag var fullført. Kommunen fremmet opprinnelig krav om varige arbeidsplasser eller et næringsfond, vedlikehold av anleggsveien frem til Langvatn for almenheten samt en justering av konsesjonsavgiftene for de to tidligere byggetrinn.

Kommunen mener at det er grunnlag for disse krav, sett på bakgrunn av at de tidligere utbygginger har gitt lite vederlag til Gildeskål.

I/S Sundsfjord Kraftlag er innstilt på å vedlikeholde anleggsveien frem til Langvatn for almenheten. Veien vil også i forbindelse med utbyggingen få økt standard tilsvarende veistrekningen til Forså.

For konsesjonsavgiftens vedkommende har kraftlaget gått med på å oppjustere avgiftene for reguleringskonsesjonene av 1958 og 1961 etter de retningslinjer som er utarbeidet av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Kraftlaget har på den annen side ikke kunnet gå med på å skaffe varige arbeidsplasser eller å opprette et næringsfond. Dette begrunnes med at utbyggingen vil gi liten kraftøkning sett i forhold til de tidligere utbygginger, og at tiltak som nevnt derfor ikke vil stå i forhold til det som innvinnes ved utbyggingen.

Etter at forhandlinger har vært ført med I/S Sundsfjord Kraftlag har Gildeskål formannskap anbefalt konsesjon på visse betingelser. Fylkesmannen i Nordland har sluttet seg til formannskapets anbefaling.

Hovedstyret ser ingen mulighet for å imøtekomme kommunens opprinnelige krav om varige arbeidsplasser i forbindelse med denne utbygging, men mener at spørsmålet eventuelt bør tas opp på annen måte.

Hovedstyret har heller ikke funnet å kunne støtte kommunens krav om kompensasjon i form av et næringsfond. Departementet slutter seg til Hovedstyrets innstilling for disse spørsmåls vedkommende. Den omsøkte utbygging er av liten størrelsesorden og vil heller ikke medføre særlig ulempe for kommunen. På den annen side vil oppjusteringen av konsesjons-

avgiftene gi kommunen et mer tilfredsstillende vederlag for de tidligere utbygginger, samtidig som avgiften for den planlagte utbygging er foreslått satt til lovens maksimalsats.

Ingen av de berørte departementer som har fått saken til uttalelse har merknader til Hovedstyrets innstilling.

Hovedstyret har i sin innstilling uttalt at skadevirkningene for private såvel som for offentlige interesser er små i forhold til nytten av den kraftmengde som innvinnes. Hovedstyret anbefaler derfor at den omsøkte tillatelse til erverv av bruksrett blir gitt på de vilkår som fremgår av innstillingen. Spørsmålet om leie av fallrettigheter og disponering av nødvendig grunn er av søkeren tatt opp med Direktoratet for statens skoger. Det er en forutsetning for tillatelsen at det inngås avtale om disse forhold.

Departementet antar at skadevirkningene av utbyggingen vil være av mindre betydning i forhold til nytten av den kraftmengde som kan innvinnes i et vassdrag som på forhånd er regulert.

Departementet tilrår at det gis tillatelse etter ervervslovens § 5 til erverv av bruksrett. Tillatelsen foreslås gitt i det vesentlige på de vilkår som er foreslått av Hovedstyret.

Om vilkårene for erverv av bruksrett bemerkes:

Post 3. Årlige avgifter.

Hovedstyret har foreslått avgiftssatser på kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten og kr. 5,— pr. nat.hk. til kommuner. Dette er begrunnet med at utbyggingen ansees som økonomisk gunstig og at størstedelen av kraften regnes å bli ført ut av kommunen.

På den annen side er skadevirkningene små.

Den foreslåtte avgiftssats til kommuner er gjeldende maksimalsats etter ervervslovens § 5. I særlige tilfelle kan imidlertid avgiften settes høyere. Departementet arbeider for tiden med en odeltingsproposisjon, hvor også en forhøyelse av maksimalsatsen for avgifter av bruksrettskonsesjoner vil bli vurdert. Deres ervervsloven skulle bli endret på dette punkt, vil departementet senere vurdere om den fastsatte avgiftssats bør forhøyes.

Departementet viser for øvrig til Hovedstyrets bemerkninger til vilkårene, som en slutter seg til.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis I/S Sundsfjord Kraftlag tillatelse til å erverve bruksrett til fall i Sundsfjordelv i Gildeskål kommune på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 26. aug. 1977.

20. Norzink A/S.

(Norzink A/S tillatelse til å leie inntil
2 000 kW fra Larvik El.verk til drift
av Larvik Pigmentfabrikk.)

Kongelig resolusjon 26. august 1977.

Norzink A/S har i brev av 25.7.77 søkt om tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Larvik El.verk til drift av Larvik Pigmentfabrikk.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 25.7.77 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning.

Ved NVE's brev av 29.7.1974 ble Larvik Pigmentfabrikk A/L gitt tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Larvik El.verk. Tillatelsen er tidsbegrenset til 1.8.1984.

Ved Kgl. res. av 6.3.1964 ble Norzink A/S, tidligere Det Norske Zinkkompani A/S, gitt tillatelse til å leie 38 715 kW fra A/S Tyssefaldene, med rett å utta ytterligere energi inntil et samlet kvantum av 73 600 kW. Tillatelsen er tidsbegrenset til 31.12.2006.

2. Søknaden.

Fra 1.1.1977 er Larvik Pigmentfabrikk en avdeling av Norzink A/S og i den anledning er selskapet bedt om å søke ny konsesjon. Søknaden er av 13.4.77 og lyder:

«Det vises til Deres brev av 4/4-77 hvor De påpeker at vi grunnet det nye eierforhold må søke om fornyelse av konsesjon på kraftleie.

Forandret eierforhold.

Larvik Pigmentfabrikk A/L ble den 11/6 1976 solgt av bedriftens eier, G. B. Lundevall til NORZINK A/S. Bedriften var under et avviklingsstyre bestående av adm. direktør Leif von Krogh og øk. direktør Harald Ingebrigtsen frem til 31/12-76. Pr. 1/1-77 ble bedriften fusjonert med NORZINK A/S og eies nu 100 % av NORZINK A/S.

Fra 1/1-77 tok virksomheten navnet Larvik Pigmentfabrikk NORZINK A/S.

Ingen forandring av driften i Larvik.

Virksomheten Larvik Pigmentfabrikk NORZINK A/S fortsetter uforandret driften i Larvik som egen resultatenhed innenfor NORZINK-gruppen. Innkjøp av råvarer og salg av produktene skjer fortsatt i Larvik og bedriften føre sitt eget regnskap.

Vedtekter.

Bedriften har ingen skriftlige vedtekter, men det ble ved overtakelsen utarbeidet retningslinjer for innpassing av Larvik Pigmentfabrikk i NORZINK-gruppen som finnes vedlagt i kopi.

Kopi av tidligere konsesjon på kraftleie.
(Se vedlegg.)

Bedriftens virksomhet.

Larvik Pigmentfabrikk har ansvar for en optimal resirkulering av alt økonomisk anvendelig zinkavfall som faller i Norden. Anvendelsen av ikke metallisk zinkavfall forsøker vi å innpasse i NORZINK's øvrige virksomheter mens raffinering av metallisk zinkavfall skal foregå i Larvik.

Virksomheten drives på en unik prosess benevnt Larviksprosessen. I denne prosessen kan det termisk raffineres alle typer metallisk zinkavfall til høyverdige zinkprodukter. For tiden raffineres ca. 6 000 tonn zinkavfall til ca. 5 000 tonn zinkstøv, zinkhvitt, zinkgranuler og zinkblokker.

Ca. 80 % av produktene går på eksport — hovedsakelig i Øst- og Vesteuropa, mens ca. 20 % finner anvendelse på hjemmemarkedet. Omsetningen er i underkant av N. kr. 30 millioner. Bedriften beskjeftiger 39 personer.

Miljøproblemene er under kontroll.

Kraftens anvendelse.

Kraften går i sin helhet til termisk raffinering av avfallszink, inklusiv klassifisering og homogenisering av produktene samt drift av røykrenseutstyret.

Bedriftens ledelse.

NORZINK A/S (konsernledelsen):

Adm. dir. Leif von Krog,
svensk statsborger.
Salgsdir. Kjell Stavnsborg,
norsk statsborger.

Larvik Pigmentfabrikk:

Disponent Tore Schau,
norsk statsborger.
Markedssjef Alf Johannessen,
norsk statsborger.
Innkjøpssjef Kjell Christensen,
norsk statsborger.
Økonomisjef Erling G. Nilsen,
norsk statsborger.

Søknad om konsesjon på kraft.

Under henvisning til opplysningene ovenfor søker Larvik Pigmentfabrikk NORZINK A/S om tillatelse til å leie 2 000 kW fra Larvik El.verk til drift av bedriftens anlegg i Larvik kommune.

Om De trenger ytterligere opplysninger så vennligst kontakt oss.»

NVE ba i brev av 22.4.77 om ytterligere opplysninger og fikk svar i brev fra NORZINK A/S av 29.4.77:

«Vi viser til Deres brev av 4.4.77 til vår bedrift Larvik Pigmentfabrikk, Larvik, angående ny konsesjon på leie av kraft fra Larvik Elverk, og bedriftens søknad av 13.4.77, og skal få gi følgende tilleggsopplysninger:

Fra 1. januar 1977 er Larvik Pigmentfabrikk en avdeling av firmaet Norzink A/S, registrert i Odda kommune. Styret i Norzink består for tiden av følgende representanter:

Høyesterettsadvokat Finn Arnesen jr.,
formann
Øvre Slottsgt. 8, Oslo 1.

Direktør Jean-Louis Blain,
Cie Royale Asturienne des Mines
Avenue Gabriel 42, Paris 8 e
Frankrike.

Herr Reidar Breistein, Ø. Kalvanes 22,
5750 Odda.

Direktør Tom Børresen,
Boliden AB
Box 5508, S-11485 Stockholm
Sverige.

Sivilingeniør Robert Grøner
Boks 15, 1322 Høvik.

Herr Bjørn Korssund
Nordnes, 5766 Nå.

Adm. direktør Leif von Krogh
Norzink, 5750 Odda.

Leif von Krogh er selskapets administrerende direktør og daglige leder. Som daglig leder av avdelingen i Larvik, Larvik Pigmentfabrikk er tilsatt disponent Tore Schau.

Grunn-kapitalen i Norzink A/S, 75 mill. kroner, eies med 50 % av Boliden AB, Sturegatan 22, Stockholm, Sverige og 50 % av Cie Royale Asturienne des Mines, 12, place de la Liberté, 1000 Bruxelles.

Kopi av vedtektene for Norzink A/S finnes vedlagt.

Norzink A/S har en tidligere konsesjon, datert 6.3.1964, for leie av inntil 73 600 kW fra A/S Tyssefaldene for anvendelse i selskapets fabrikk i Odda, og vi søker herved konsesjon for leie av inntil 2 000 kW fra Larvik Elverk til drift av Larvik Pigmentfabrikk. Nærmere detaljer om anvendelsen av kraften etc. fremgår av Larvik Pigmentfabrikk's ovennevnte brev av 13.4.77.»

3. Avgitte uttalelser.

3.1 Larvik Elverk har i styremøte 12.5.77 ikke noe å bemerke til søknaden.

3.2 Larvik bystyre har i møte 2.6.77 etter formannskapetets innstilling heller ikke noe å bemerke til søknaden.

3.3 Vestfold fylkeskommune, fylkesrådmannen uttaler i brev av 7.6.77 følgende:

«Fylkesrådmannen antar at fylkeskommunen ikke vil ha bemerkninger til at konsesjon blir gitt. Jeg viser i denne forbindelse til fylkesutvalgets behandling av to tidligere søknader om konsesjon, sak 135/77 og 136/77 som er oversendt fylkesmannen. Det ble i nevnte saker gitt uttrykk for at fylkesutvalget ikke ser det påkrevet å få seg forelagt konsesjons-søknader som antas ikke å ha særlige konsekvenser.»

3.4 Fylkesmannen i Vestfold slutter seg i brev av 22.6.77 til NVE, til uttalelsen fra Larvik kommune.

4. NVE's uttalelse.

Norzink A/S har som nevnt i innledningen konsesjon på kraftleie fra A/S Tyssefaldene

gitt ved kgl. res. 6.3.64. Tillatelsen er gitt med vilkår om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere og med vilkår om kraftavståelse til kommuner, produksjon, legehjelp og sykehus, husrom, veier, broer og kaier samt sikringsfond og forsorgsfond. Den er dessuten gitt med vilkår om avgift som inntil 3.10.1984 skal erlegges med kr. 0,25 pr. kW og år til staten og kr. 0,50 pr. kW og år til kommuner. Avgiften erlegges av det samme energikvantum hvorav det betales leie. Kommuneavgiften skal i henhold til NVE's brev av 17.6.65 fordeles mellom kommunene Odda med 60 % og Ullensvang med 40 %.

Konsesjonsavgiften er betalt til og med for 1976. For 1976 utgjorde den til staten kr. 9 678,43 og til kommuner kr. 19 356,85.

Larvik Pigmentfabrikk A/L er ved NVE's brev av 29.7.74 gitt tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Larvik Elverk. Tillatelsen er gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre og med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

Konsesjonsavgiften er betalt til og med for 1976. For 1976 var den kr. 1 553,—.

Grunnet fusjon av selskapene 1.1.1977 mottok NVE søknad av 13.4.1977 om konsesjon på leie av inntil 2 000 kW fra Larvik Elverk til drift av Larvik Pigmentfabrikk Norzink A/S i Larvik.

NVE har for sin del ikke noe å bemerke til søknaden og da det her i prinsipp dreier seg om overtagelse av tidligere gitt konsesjon vil en anbefale at den omsøkte tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Larvik Elverk blir gitt Norzink A/S til drift av Larvik Pigmentfabrikk.

Tillatelsen foreslås i hovedsak gitt med de samme vilkår som i tillatelsen til Larvik Pigmentfabrikk A/L av 29.7.74, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

I samsvar med Norzink A/S's konsesjon av 6.3.64 foreslås tillatelsen gitt med vilkår om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere. Vilkår om kraftavståelse m.v. forutsettes sløffet. Tillatelsen foreslås gitt med tidsbegrensning til 1.1.1987.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter vedlegges.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av NVE's brev dreier det seg i realiteten om overtagelse av konsesjonen som ble gitt Larvik Pigmentfabrikk 29.7.74. Tillatelsen foreslås nå gitt frem til 1.1.1987 og, som følge av de endrede eierforhold, vilkår

om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere. For øvrig foreslås tillatelsen i hovedsak gitt med de samme vilkår som i tillatelsen til Larvik Pigmentfabrikk A/L.

Industridepartementet vil i likhet med NVE anbefale at Norzink A/S gis konsesjon på omhandlede kraftleie fra Larvik El.verk på følgende vilkår:

«1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Larvik Elverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1987.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Konsesjon etter lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Dersom selskapet bruker energien til å drive slik virksomhet som omfattes av granelovens § 19, må det foreligge tillatelse fra miljøvernmyndighetene. Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftleiekonsesjonen medfører at et tidligere utslipp økes vesentlig, at ulempe for omgivelsene av andre grunner blir vesentlig større enn tidligere, eller at søknadsplikt følger av forurensningslovgivningen til enhver tid. Søknad om slik tillatelse skal sendes Statens forurensningstilsyn/Røyk-skaderådet.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger

over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industri-departementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.»

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.»

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16. av 14. desember 1917, kap. IV tillates Norzink A/S å leie inntil 2 000 kW fra Larvik Elverk til drift av Larvik Pigmentfabrikk på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 26. august 1977.

21. Arendal Smelteverk A/S.

(Arendal Smelteverk A/S tillatelse til å leie i alt inntil 38 000 kW hvorav 22 900 kW og 5 700 kW tilfeldig kraft fra Arendal Fossekompagni A/S og 9 400 kW fra Aust-Agder Kraftverk til drift av selskapets smelteverk i Eydehavn i Moland kommune.)

Kongelig resolusjon 16. september 1977.

Arendal Smelteverk A/S har i brev av 12.6. 1974 søkt om tillatelse til å leie i alt inntil 38 000 kW fra Arendal Fossekompagni og Aust-Agder Kraftverk til drift av selskapets smelteverk i Eydehavn i Moland kommune.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 29.7.77 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning.

Ved kgl. res. av 15.12.1961 fikk Arendal Smelteverk A/S konsesjon på leie av inntil 21 700 kW og ved Regjeringens res. av 21.11. 1968 konsesjon på leie av inntil 7 500 kW tilfeldig kraft fra A/S Arendals Fossekompagni til smelteverket i Eydehavn i Moland kommune. Begge konsesjoner er tidsbegrenset til 1.4.1973.

Videre er selskapet til drift av smelteverket i Eydehavn ved kgl. res. av 11.10.1968 gitt konsesjon på leie av inntil 5 800 kW/35 mill. kWh pr. driftsår og ved NVE's brev av 24.3. 1972 konsesjon på leie av ytterligere inntil 4 200 kW/45 mill. kWh pr. driftsår fra Aust-Agder Kraftverk. Konsesjonene er tidsbegrenset til 1.7.1973.

I NVE's brev av 6.4.1973 ble selskapet minnet om konsesjonenes utløp, og det forutsattes innsendt søknad om fornyelse hvis kraftleieforholdene var tenkt å skulle fortsette.

2. Søknaden.

Søknaden fra Arendal Smelteverk A/S er av 12.6.1974 og lyder slik:

«Under henvisning til tidligere skriftveksel — senest vårt brev av 17. september 1973 — og til telefonsamtale med herr Skagen for noen dager siden kommer vi nu tilbake til fornyelsen av våre kraftleiekonsesjoner som er utløpet.

Vi hadde følgende kraftleiekonsesjoner:

(1)	21 700 kW	ved Kgl. res. av 15. desember 1961
(2)	5 800 kW	ved Kgl. res. av 11. oktober 1968
(3)	7 500 kW	(tilfeldig kraft) ved Regj. res. av 21. november 1968
(4)	4 200 kW	ved Hovedstyret 24. mars 1972

I alt 39 200 kW

Konsesjonene under (1) og (3) løp ut 1. april 1973 og konsesjoneen under (2) og (4) løp ut 1. juli 1973.

Lenge før utløpet av konsesjonene var forhandlinger igang med Arendals Fossekompani A/S, Aust-Agder Kraftverk og Statskraftverkene om nye kontrakter. Da alt trakk ut søkte vi 2. februar 1973 om en generell kraftleiekonsesjon for vårt kraftuttak som en midlertidig ordning. Dette førte til den skriftveksel som det er henvist til — senest vårt brev av 17. desember 1973. De usikre forhold i forbindelse med nedleggelsen av DNN Aluminium A/S i Eydehavn har vært medvirkende årsak til de stadige forsinkelser. Nu ser det endelig ut til at vi forholdsvis raskt skal få kontraktsforholdene om kraften ordnet.

Vårt selskap bruker

ca. 38 000 kW

når anleggene er i full drift — som de er idag.

Vi dekker nu opp vårt kraftbehov som følger:

(1) <i>Fra Arendals Fossekompani A/S:</i>	
(a) Kontrakter som løper til 1985 (6 000 + 1 500) ..	7 500 kW
(b) Kontrakt som løper til 1998 48 GWh pr. år med 8000 brukstimer	6 000 kW
(c) Avtale som løper til 1/10 1974 (underleveranse fra Rygene)	3 400 kW
	16 900 kW
(2) <i>Fra Aust-Agder Kraftverk:</i>	
(a) Kontrakt av april 1971 som løper til 1975 80 GWh pr. år, med 8 000 brukstimer	10 000 kW
(b) Avtale om garantert overkraft frem til 1. juli 1974 (som nu blir fornyet frem til 1. juli 1975)	11 100 kW
	Totalt: 38 000 kW

Dekningen etter 1. juli 1975 vil se slik ut:

(1) <i>Fra Arendals Fossekompani A/S:</i>	
(a) Kontrakt som løper til 1985	7 500 kW
(b) Kontrakt som løper til 1998	6 000 kW
(c) Ny kontrakt som vil løpe frem til 2000 (del av felleskontrakt med AAK og AF)	9 400 kW
	22 900 kW
(2) <i>Fra Aust-Agder Kraftverk:</i>	
(a) Ny kontrakt som vil løpe til 2000 (del av felleskontrakt med AAK og AF)	9 400 kW
	32 300 kW
(3) Tilfeldig kraft	5 700 kW
	Totalt: 38 000 kW

Felleskontrakten med AF og AAK om levering av 18 800 kW (9 400 kW på hver) — eller 150 GWh ved 8 000 timers brukstid — regner vi med vil være i orden om kort tid.

Vårt selskap har Røykskaderådets konsesjon for drift av 8 ovnsaggregater og en tonnasje opp til 40 000 tonn silisiumkarbid. Idag har vi 8 ovnsaggregater, men klarer ikke å produsere mer enn ca. 34 000 tonn. Det kan derfor bli aktuelt med bygging av det 9de aggregat og vi har søkt Røykskaderådet om konsesjon for slik utvidelse. Såvidt vi kan forstå vil konsesjon bli gitt. I så tilfelle kan det bli aktuelt med en økning av tilførslene av fast elektrisk energi med 3 750 kW — antagelig fra 1. januar 1978. Aust-Agder Kraftverk har tilbudt oss disse 3 750 kW (30 GWh/år) fra nevnte dato — og vil vel også her gå sammen med Arendals Fossekompani om leveransen. Den tilfeldige kraft fra Samkjøringen vil da samtidig øke med ca. 1 250 kW, dvs. samlet øket kraftbehov ca. 5 000 kW.

På grunnlag av foranstående tillater vi oss høfligst å søke om kraftleiekonsesjon

- (1) for det kraftleieforhold som gjelder frem til 1. juli 1975 — 38 000 kW ?
- (2) for det kraftleieforhold som vil gjelde etter 1. juli 1975 — 38 000 kW
- (3) for det kraftleieforhold som kan komme til å gjelde fra 1. januar 1978 — ca. 43 000 kW.

Vi vedlegger kopier av følgende kontrakter:

1. Kontrakter med Arendals Fossekompani A/S av 26. juli 1960 for 6 000 kW og av 26. september 1966 for 1 500 kW — begge utløp 1985 — 7 500 kW.
2. Kontrakt med d.s. av 8. februar 1974 utløp 1998, 48 GWh/år — 6 000 kW.
3. Kontrakt med Aust-Agder Kraftverk av 2. mars 1973 utløp 1975 80 GWh/år — 10 000 kW.

De nye kontrakter med AF og AAK vil bli oversendt såsnart de er i orden og undertegnet. Til orientering sender vi vedlagt vårt regnskap for året 1973.»

Med brev av 16.1.1975 er mottatt kopi av de to nye kraftleiekontrakter med Aust-Agder Kraftverk og A/S Arendals Fossekompani, datert 25.10.1974 henholdsvis 30.12.1974. Brevet lyder slik:

«Under henvisning til vårt brev av 12. juni 1974 — og til senere telefonsamtaler — angående fornyelsen av våre kraftleiekonsesjoner, vedlegger vi kopier av de to nye kraftleiekontrakter som nu er i orden og undertegnet og som var advisert i brevets siste avsnitt.

Det gjelder:

- (1) Kontrakt med Aust-Agder Kraftverk av 25. oktober 1974, utløp år 2000 for 75 GWh/år fra 1.7.1975 med mulighet til å øke med 15 GWh/år fra 1/1-1977.
= 9 400 kW
som kan økes opp til 11 275 kW
- (2) Kontrakt med A/S Arendals Fossekompani av 30. desember 1974, utløp år 2000

for 75 GWh/år fra 1/7-1975 med mulighet
til å øke med 15 GWh/år fra 1/1-1977.
= 9 400 kW
som kan økes opp til 11 275 kW

Som uttalt i vårt brev av 12. juni 1974 har vi søkt om Røykskaderådets konsesjon for en utvidelse av siliciumkarbidproduksjonen ved bygging av et 9. aggregat. Denne konsesjon har vi mottatt med brev av 19. september 1974 fra Statens Forurensningstilsyn. Det er imidlertid ennå ikke formelt besluttet av vårt styre at utvidelsen skal gjennomføres, men vi har sikret kraften og regner med å få klarsignal i de kommende uker slik at aggregatet kan stå ferdig 1. januar 1977.

3. Kraftleiekontraktene.

De to kraftleiekontrakter er likelydende, bortsett fra at kontrakten med A/S Arendals Fossekompani inneholder en del særbestemmelser gjeldende inntil det er installert og tatt i bruk et fjerde 50 Hz aggregat i Bøylefoss kraftstasjon, jfr. kontraktens § 13.

Aust-Agder Kraftverk og A/S Arendals Fossekompani har ifølge kontraktene forpliktet seg til hver for seg for hvert driftsår å stille følgende kraftkvanta til disposisjon for Arendal Smelteverk A/S:

Fra tidspunkt	1.7.1975	1.1.1977
Total energikvantum	75,0 GWh	90,0 GWh
Effekt timemiddel	9,4 MW	11,3 MW
Effekt momentanverdi	9,4 MW	11,3 MW

I den utstrekning A/S Arendals Fossekompani ikke finner å kunne utvide leveransen fra 1.1.1977 med 156 wh vil Aust-Agder kraftverk overta denne leveransen.

Arendal Smelteverk A/S skal være forpliktet til å betale for det totale energikvantum selv om det i vedkommende driftsår ikke har tatt ut så meget, jfr. dog kontraktens § 8 punkt 1 og 2.

Kraften skal leveres på inntaktsstasjonens vegg i Eydehavn som trefaset vekselstrøm med 50 perioder pr. sekund og med en spenning av ca. 60 kV, idet det ved regulering skal tas hensyn til bedriftens behov. Kraftleveringen skal måles samme sted hvor kraftleverandørene skal sette opp kWh-måler med 1 times registrerperiode samt registrerende MW-MVAr meter.

For kraften skal betales kr. 43,50 pr. MWh. Prisen skal kunne reguleres hvert år pr. 1. januar opp eller ned i samme forhold som engrosprisindeksen.

Kontrakten skal gjelde i 25 år fra leveringsbegynnelse 1.7.78. Arendals Fossekompani A/S kan si opp kontraktene med 5 års varsel. Oppsigelse skal dog tidligst kunne finne sted 10 år etter leveringsbegynnelse.

For øvrig vises til de vedlagte kontraktskopier.

4. Avgitte uttalelser.

Søknaden har bl. a. vært forelagt følgende:
4.1 Moland kommunestyre som i møte 3.9.1974 etter innstilling fra formannskapet enstemmig har vedtatt å anbefale søknaden.

4.2 Fylkesmannen i Aust-Agder, som i brev til NVE av 12.9.1974 har meddelt at han ikke har noe å bemerke til at konsesjon blir gitt.

4.3 A/S Arendals Fossekompani som i brev til NVE av 22.6.1974 har meddelt:

«Vi viser til Deres brev av 17/6-74 og har intet å innvende mot at Arendals Smelteverk A/S blir meddelt konsesjon på:

38 000 kW frem til 1. juli 1975

38 000 kW fra 1. juli 1975

43 000 kW fra 1. januar 1978

som omsøkt.

Når det gjelder pkt. 2 b — søknadens side 2 — antar vi at leveransen av «garantert» overkraft vil bli fordelt inte mellom AAK og A.F.

Når det gjelder ytterligere leveranser av 3 750 kW fra 1. januar 1978, antar vi at denne blir fordelt mellom AAK og A.F.»

4.4 Aust-Agder Kraftverk som i brev til NVE av 2.7.1974 har meddelt:

«Vi henviser til Deres brev av 17.6.d.å. vedlagt kopi av Arendal Smelteverks søknad av 12.6.d.å.

Vi har intet å bemerke til at Arendal Smelteverk A/S får konsesjon på:

38 000 kW frem til 1. juli 1975.

38 000 kW fra 1. juli 1975.

43 000 kW fra 1. januar 1978.»

Søknaden har videre vært forelagt:

4.5 Direktoratet for statskraftverkene, som i brev av 21.6.1974 til Elektrisitetsdirektoratet har meddelt at det ikke har noe å bemerke i anledning konsesjonssøknaden.

5. NVE's uttalelse.

De tidligere nå utløpte konsesjoner til Arendal Smelteverk A/S på leie av i alt 31 700 kW pluss 7 500 kW tilfeldig kraft fra A/S Arendals Fossekompani og Aust-Agder Kraftverk til smelteverket Eydehavn var gitt med følgende vilkår om styre m. v.:

«A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Styret skal til enhver tid bestå av uteluk-

kende norske statsborgere, og samtlige skal også være fast bosatt i Norge. Selskapets representantskap skal for minst halvpartens vedkommende, formannen innbefattet, bestå av norske statsborgere fast bosatt i Norge. Selskapets revisjon skal forestås av statsautorisert norsk revisor fast bosatt i Norge.»

Konsesjonene av 15.12.1961, 11.10.1968 og 24.3.1972 hadde følgende vilkår om salg av bedriftens produkter:

«Salg av bedriftens produkter må ikke i noe tilfelle uten samtykke av Industridepartementet finne sted til priser som ligger under de til enhver tid gjeldende og oppnåelige priser på verdensmarkedet.

Selskapet må for øvrig ikke uten samtykke av departementet inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av priser her i riket på elektrisk kraft eller på de produkter som frembringes ved hjelp av den elektriske kraft.»

Konsesjonen av 15.12.1961 på leie av 21 700 kW fra A/S Arendals Fossekompani hadde dessuten vilkår om forsorgsfond samt husrom og tomter.

For øvrig var konsesjonene gitt på vanlige vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Utenom konsesjonen av 24.3.1972 var kraft erstatning for kull eller brenselolje fritatt for avgift. Vilkår om kraftavståelse var sløyfet for samtlige konsesjoner.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1976. For 1976 var den til sammen kr. 35 559,—.

De tidligere i alt konsederte 31 700 kW (eksklusive 7 500 kW tilfeldig kraft) var basert på kontrakter med A/S Arendals Fossekompani på 16 900 kW og med Aust-Agder Kraftverk på 21 100 kW, til sammen 38 000 kW kontraktskraft.

Den foreliggende søknad fra Arendal Smelteverk A/S gjelder tillatelse til å leie i alt inntil 38 000 kW basert på følgende kontrakter:

A/S Arendals Fossekompani:

a. Kontrakt som løper til 1985 ..	7 500 kW
b. Kontrakt som løper til 1998 ..	6 000 kW
c. Ny kontrakt som vil løpe til 2000 (del av felleskontrakt med Aust-Agder Kraftverk)	9 400 kW
	22 900 kW

Aust-Agder Kraftverk:

a. Ny kontrakt som vil løpe til 2000 (del av felleskontrakt med A/S Arendals Fossekompani)	9 400 kW
	32 300 kW
<i>Tilfeldig kraft:</i>	5 700 kW
	38 000 kW

Som referert foran under pkt. 2 har Statens Forurensningstilsyn gitt konsesjon for bygging av et 9. aggregat i forbindelse med en eventuell utvidelse av siliciumkarbid-produksjonen. Selskapet har ennå ikke formelt besluttet at utvidelsen skal gjennomføres, men har sikret seg den nødvendige kraft på til sammen 5 000 kW slik:

3 800 kW fra A/S Arendals Fossekompani og Aust-Agder Kraftverk med en halvpart på hver, jfr. de to nye kontrakter av 1974,
1 200 kW tilfeldig kraft.

NVE har etter dette ikke noe å bemerke til at A/S Arendal Smelteverks tidligere, nå utløpte konsesjoner på ialt 31 700 kW og 7 500 kW tilfeldig kraft avløses av en ny konsesjon på leie av inntil 32 300 kW og 5 700 kW tilfeldig kraft fra Arendals Fossekompani A/S og Aust-Agder Kraftverk.

Når det gjelder de ytterligere omsøkte 5 000 kW fra 1.1.1978 til et eventuelt nytt 9. aggregat, har selskapet ennå ikke formelt avgjort om utvidelsen skal gjennomføres. NVE vil derfor foreslå at konsesjonsavgjørelsen for dette kvantum utstår inntil videre.

6. Konklusjon.

NVE vil foreslå at A/S Arendal Smelteverk gis konsesjon på leie av i alt inntil 38 000 kW, fordelt slik:

22 900 kW og 5 700 kW tilfeldig kraft fra Arendals Fossekompani og
9 400 kW fra Aust-Agder Kraftverk

til drift av selskapets smelteverk i Eydehavn i Moland kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års-periode som vanlig, regnet fra utløpet av konsesjonene på leie av kraft fra A/S Arendals Fossekompani, 1.4.1973.

Konsesjonen foreslås gitt med følgende vilkår og styre m. v., jfr. departementets brev av 28.8.73 — 6174/73 V og NVE's brev av 30.11.73 angående endring av konsesjonsvilkår i forbindelse med innføring av bedriftsdemokrati:

«A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Av styrets medlemmer med varamenn skal til enhver tid flertallet, formannen medregnet, være norske statsborgere fast bosatt i Norge. Selskapet skal ha norsk statsautorisert revisor bosatt i Norge.»

For øvrig foreslås konsesjonen gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift

til staten av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8760 kW. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Når det gjelder de ytterligere omsøkte 5 000 kW fra 1.1.1978 til et eventuelt nytt 9. aggregat foreslås konsesjonsavgjørelsen å utstå inn-til videre.

Sakens dokumenter vedliggjer.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av foranstående søker Arendal Smelteverk A/S om konsesjon på leie av i alt inntil 38 000 kW som skal dekke selskapets nåværende totalforbruk ved full drift. Dette tilsvarer en produksjon på 34 000 tonn/år.

I tillegg antyder selskapet i søknaden at det kan bli aktuelt å øke produksjonen til 40 000 tonn ved å bygge et nytt ovnsaggregat. Til dette er det behov for ytterligere 5 000 kW som tenkes dekket med 3 750 kW fastkraft fra Arendal Fossekompani og 1 250 kW tilfelig kraft fra Samkjøringen.

I brev av 8.1.76 i forbindelse med utfyllingen av spørreskjemaet «Forbruk og tilgang av elektrisk energi til industri» opplyser selskapet følgende:

«På grunn av den gode dekning med fastkraft som vi allerede har oppnådd — sett i relasjon til en vekst i produksjonen som er noe langsommere enn tidligere antatt — er det mulig at vi vil anmode de to kraftselskaper om å få utsatt tilleggsleveringene til 1980.»

Selskapet har ikke formelt besluttet å bygge et nytt aggregat. I forhold til søknaden av 12.6.74 synes dessuten en eventuell realisering å være forskjøvet med ca. 2 år (fra 1.1.78 til 1980).

Når det gjelder de 5 000 kW til et eventuelt nytt 9. aggregat finner departementet etter dette i samsvar med NVE's innstilling å måtte tilrå at konsesjonsavgjørelsen utstår inntil videre.

For øvrig vil departementet anbefale at A/S Arendal Smelteverk gis konsesjon på leie av inntil 38 000 kW som foreslått i NVE's brev av 29.7.77 på følgende vilkår:

Arendal Smelteverk A/S for leie av i alt inntil 38 000 kW fra Arendals Fossekompani A/S og Aust-Agder Kraftverk til smelteverket i Eydehavn i Moland kommune.

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge de nevnte kraftleieforhold måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. april 1983.

2. Styre m. v.

A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Av styrets medlemmer med varamenn skal til enhver tid flertallet, formannen medregnet, være norske statsborgere fast bosatt i Norge.

Selskapet skal ha norsk statsautorisert revisor bosatt i Norge.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Konsesjon etter lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Dersom selskapet bruker energien til å drive slik virksomhet som omfattes av grannelovens § 19, må det foreligge tillatelse fra Miljøvernmyndighetene. Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftleiekonsesjonen medfører at et tidligere utslipp økes vesentlig, at ulmpene for omgivelsene av andre grunner blir vesentlig større enn tidligere, eller søknadsplikt følger av forurensningslovgivningen til enhver tid. Søknad om slik tillatelse skal sendes Statens forurensningstilsyn/Røykskaderådet.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger

i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Industridepartementet

tilrå :

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S Arendal Smelteverk å leie inntil 38 000 kW til drift av selskapets smelteverk i Eydehavn i Moland kommune, fordelt slik:

22 900 kW og 5 700 kW tilfeldig kraft fra Arendal Fossekompani A/S og 9 400 kW fra Aust-Agder Kraftverk.

Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 16. september 1977.

22. A/S Norsk Jernverk.

(Tillatelse til å leie
ytterligere inntil 109 MW/867 GWh pr. år
fra Statskraftverkene.)

Kongelig resolusjon 16. september 1977.

Norsk Jernverk har i brev av 15.3.77 søkt om tillatelse til å leie ytterligere inntil 109 MW/867 GWh pr. år fra Statskraftverkene.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 5. juli 1977 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 23.11.1956 fikk A/S Norsk Jernverk tillatelse til å leie inntil 146 MW/933 GWh pr. år fra Røssåga kraftverk på vilkår som er foreslått i departementets tilråding av 23.11.1956. Tillatelsen er tidsbegrenset til 50 år regnet fra jernverkets idriftsettelse, dvs. fra 7.4.1955.

I brev til NVE av 15.3.1977 har selskapet søkt tillatelse til å leie ytterligere kraft fra Statskraftverkene i henhold til kontrakt av 10.11.1971.

2. Søknaden

Søknaden av 15.3.1977 fra A/S Norsk Jernverk lyder slik:

«Ved Kronprinsregentens resolusjon av 23.11.1956 ble A/S Norsk Jernverk gitt konsesjon til leie av inntil 933 mill. kWh elektrisk energi pr. driftsår og inntil 146 000 kW fra Røssåga kraftverk.

Til grunn for konsesjonen lå kraftleieavtale av 9.8.1956 mellom NVE og A/S Norsk Jernverk.

Ved Tilleggskontrakt nr. 1 av 19.1.1970 ble det inngått avtale om ytterligere leveranser av elektrisk kraft med inntil 567 GWh pr. driftsår og 71 MW, og ved Tilleggskontrakt nr. 2 av samme dato, leveranser av inntil 300 GWh pr. driftsår og inntil 38 MW.

Den 10.11.1971 ble det mellom NVE og A/S Norsk Jernverk inngått ny kraftleiekontrakt hvorved den opprinnelige kontrakten av 9.8.1956 og de to tilleggskontraktene av 19.1.1970, ble samordnet i én kontrakt om levering av inntil 1 800 GWh pr. driftsår og 255 MW. Samtidig utgikk de tre foran nevnte kontrakter.

Ved muntlig henvendelse fra Elektrisitetsdirektoratet er det påpekt at A/S Norsk Jernverk må ha formell konsesjon for kraftleveransen i henhold til tilleggskontraktene. Sett på bakgrunn av den brede behandling som tilleggskontraktene i sin tid fikk gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 111/1968—1969 om A/S Norsk Jernverk, har vi kommet i skade for å overse dette.

Under henvisning til dette og i medhold av lov av 14.12.1917, nr. 16, § 22, søker vi her ved om konsesjon til leie av tilleggskvantum

av elektrisk kraft med inntil 867 GWh pr. driftsår og inntil 109 MW. A/S Norsk Jernverks kraftbehov m. v. er behandlet i St. prp. nr. 111/1968—1969 og det henvises for så vidt til denne.

Vedlagt følger kopi av tilleggsavtaler nr. 1 og 2 av 19.1.1971 samt kopi av den nye kontrakten av 10.11.1971.

A/S Norsk Jernverk har en aksjekapital på kr. 210 000 000 som i sin helhet eies av den norske Stat, ingen aksjer er således på utenlandske hender. Styret består av 7 medlemmer som alle er norske statsborgere. For tiden har styret denne sammensetning:

1. Adm. direktør Bjarne Hurlen (formann), Myntgt. 43, 3600 Kongsberg.
 2. Nestformann i LO Odd Højdaahl, (varafarmann), Høyenhallvn. 23, Oslo 6.
 3. Adm. direktør Per Blidensol Doktorbakken 1, 8600 Mo.
 4. Adm. direktør Bernt J. Grøndahl, Utsiktsveien 7, 1320 Stabekk.
 5. Adm. direktør Otto L. Larssen, Gamleveien 29, 3190 Horten.
 6. Professor Marius Brostrup Müller, Lillegårdsbakken 36, 7000 Trondheim.
 7. Bygningsarbeider Håkon Rennemo, Skytterveien 7, 8600 Mo.
- Personlig varamann for Håkon Rennemo er reparatør Asbjørn Fagertun, Heiabakken 5, 8610 Grubhei.

Vedlagt følger erklæring fra styret i henhold til konsesjonslovens § 24, samt selskapets vedtekter.

Dersom det skulle være behov for ytterligere opplysninger i anledning søknaden, står vi gjerne til tjeneste.»

3. Kraftleiekontrakten

I følge kontrakten av 10.11.1971 har Statskraftverkene forpliktet seg til fra 1.7.1969 å stille til disposisjon for A/S Norsk Jernverk 255 MW (timemiddel) og 1 800 GWh pr. driftsår. Totalkvantumet er sammensatt av følgende delkvanta:

- a. Hovedkvantum: 933 GWh pr. driftsår, 146 MW, St. prp. nr. 5 (1956).
- b. Tilleggskvantum 1: 567 GWh pr. driftsår, 71 MW, St. prp. nr. 111 (1968/69).
- c. Tilleggskvantum 2: 300 GWh pr. driftsår, 38 MW, St. prp. nr. 111 (1968/69).

Fra 1.7.1969 er A/S Norsk Jernverk forpliktet til å betale for minst $\frac{3}{4}$ av hvert delkvantum selv om selskapet i vedkommende år ikke har tatt ut så meget.

Kraften skal leveres ved Svabo transformatorstasjon som trefaset vekselstrøm. Kraftleveringen skal måles samme sted, hvor A/S Norsk Jernverk setter opp kWh-måler samt registrerende MW-MVAR-måler.

For kraftleveringen skal A/S Norsk Jernverk betale for:

- a. Hovedkvantum: (933 GWh):
1,2 øre/kWh + 17 % = 1 404 øre/kWh.
- b. Tilleggskvantum 1: (567 GWh):
1,5 øre/kWh + 17 % = 1 755 øre/kWh.
- c. Tilleggskvantum 2: (300 GWh):
1,8 øre/kWh + 17 % = 2 106 øre/kWh.

Ifølge kontraktens § 4 pkt. 1 skal prisene være gjenstand for nærmere regulering.

Kontrakten skal gjelde i 50 år fra leveringsbegynnelse til 6.4.2005, dog ikke utover konsesjonstiden.

For øvrig kan vises til selve kontrakten.

4. Avgitte uttalelser

Søknaden har herfra vært forelagt

4.1 Rana kommunestyre som i møte 31.5.1977 gjorde slikt vedtak:

«I henhold til ervervsloven av 14. desember 1917, nr. 16, § 24 anbefales A/S Norsk Jernverk gitt konsesjon for leie av tilleggskvantum av elektrisk energi med inntil 867 GWh pr. driftsår og inntil 109 MW som forutsatt i tilleggsavtaler av 19. januar 1970, kfr. kraftleiekontrakt av 10. november 1971, hvor alle kontrakter er samordnet.»

4.2 Nordland fylkeskommune har i brev av 24.5.1977 til fylkesmannen anbefalt at søknaden blir innvilget.

Det samme har

4.3 Fylkesmannen i Nordland gjort i påtegning til NVE av 22.6.1977.

For øvrig har

4.4 Direktoratet for statskraftverkene i brev av 15.4.1977 til Elektrisitetsdirektoratet meddelt at Statskraftverkene ikke har noen merknader til søknaden.

5. NVE's uttalelse

Som nevnt har A/S Norsk Jernverk for tiden konsesjon på leie av inntil 146 MW/933 GWh pr. år fra Røssåga kraftverk med tidsbegrensning til 6.4.2005. Ifølge konsesjonsvilkårenes post 9 skal erlegges en årlig avgift av kr. 0,50 pr. kW til kommuner og kr. 0,50 pr. kW til staten av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, dog slik at avgiften til staten hittil ikke har vært oppkrevet. For 1976 var avgiften til kommuner kr. 94 937,— basert på et gjennomsnittlig kW-uttak på 189 874 kW.

Den foreliggende søknad gjelder leie av ytterligere inntil 109 MW/867 GWh pr. år fra Statskraftverkene i henhold til kontrakt av 10.11.1971. Kontrakten er tidsbegrenset til 6.4.2005.

Søknaden har vært forelagt Rana kommunestyre, Nordland fylkeskommune og fylkesmannen i Nordland samt Direktoratet for stats-

kraftverkene, som samtlige har anbefalt at konsesjon blir gitt.

NVE har ikke noe å innvende mot at konsesjon blir gitt som søkt om og anbefaler at A/S Norsk Jernverk gis tillatelse til å leie ytterligere inntil 109 MW og 867 GWh/år fra Statskraftverkene i henhold til kontrakt av 10.11.1971.

Tilleggskonsesjonen foreslås gitt for den tid kraftleieforholdet måtte bestå, dog ikke utover 6.4.2005.

Det forutsettes inntatt vilkår om helt norsk styre og om at selskapets aksjer til enhver tid skal være på norske hender.

Videre foreslås innatt vilkår om en årlig avgift av kr. 2,— pr. kW beregnet etter formelen: kWh: 8760 timer = kW.

Avgiften foreslås i helhet erlagt til staten. Jfr. bl. a. konsesjon av 14.2.1975 til Norsk Hydro Produksjon a.s på leie av kraft fra Røldal-Suldal Kraft A/S og Statskraftverkene.

For øvrig foreslås konsesjonen i det vesentlige gitt med samme vilkår som konsesjonene av 23.11.1956, herunder vilkår om kraftavståelse, legehjelp og sykehus, om husrom, tomter m. v. og om veger, bruer og kaier. Vilkår om norske tjenestemenn og arbeidere og om sikringsfond og forsorgsfond forutsettes å utgå i samsvar med praksis.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter følger vedlagt.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av NVE's brev har A/S Norsk Jernverk konsesjon på leie av inntil 146 MW/933 GWh pr. år fra Røssåga kraftverk.

Tilleggskvantumet på 867 GWh som det nå søkes om konsesjon på er utførlig behandlet i St. prp. nr. 111 om A/S Norsk Jernverk s. 20 flg. og s. 27 og vedtatt av Stortinget 17.6.1969.

Departementet vil således i likhet med NVE anbefale at A/S Norsk Jernverk gis konsesjon på omhandlede kraftleie fra Statskraftverkene på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 6. april 2005.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer skal til enhver tid befinne seg på norske hender.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. Konsesjon etter lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Dersom selskapet bruker energien til å drive slik virksomhet som omfattes av grannelovens § 19, må det foreligge tillatelse fra Miljøvernmyndighetene. Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftleiekonsesjonen medfører at et tidligere utslipp økes vesentlig, at ulmpene for omgivelsene av andre grunner blir vesentlig større enn tidligere, eller søknadsplikt følger av forurensningslovgivningen til enhver tid. Søknad om slik tillatelse skal sendes Statens forurensningstilsyn/Røykskaderådet.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene

når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonene eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

8. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 2,— pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års

utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

9. Legehjelp og sykehus.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, å skaffe de ved fabrikkianlegget beskjeftigede arbeidere den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

10. Husrom, tomter m. v.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe de ved fabrikkianlegget samt ved driften beskjeftigede arbeidere og funksjonærer sundt og tilstrekkelig husrom og tomter til bygging av egne hjem med veger, vann, kloakk og elektrisk lysanlegg samt grunn til forsamlingslokale med leseværelse m. v., til lokale for kooperativ eller annen handelsvirksomhet og lignende — alt etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

Bestemmelsen i annet ledd får ikke anvendelse på leieforholdet mellom konsesjonær og arbeider når § 38 i lov om husleie av 16. juni 1939 gjelder i kommunen og leieforholdet er beskyttet gjennom oppsigelsesreglene i nevnte paragraf.

I tilfelle av salg av hus eller tomter skal konsesjonæren sørge for å innta i hjemmelsbrevet bestemmelse om at der fremtidig ikke skal kunne beregnes større husleie enn at den dekker forrentning av kapitalen, utgifter til vedlikehold, skatter, avgifter og tilsyn samt passende amortisasjon.

Tilsvarende regler skal gjelde hvis bygsel eller tomteleie benyttes istedenfor salg. I tilfelle av tvist om leiens størrelse fastsettes denne av husleienemnda hvis sådan finnes, men ellers av fylkesmannen.

Konsesjonæren plikter å bekoste utarbeidet utkast til reguleringsplan for den bymessige bebyggelse på stedet som er eller påregnes å bli en følge av konsesjonærens virksomhet og innsende denne til vedkommende

departement gjennom de stedlige myndigheter.

Ved reguleringens fastsettelse kan departementet forlange avstått av konsesjonærens eiendom uten vederlag grunn til offentlige veger og gater — både i og utenfor det regulerede strøk — samt grunn til oppførelse av bygninger til skole, kirke, post, telegraf, tollbod, rettslokale og fengsel.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Kongen avstå til vedkommende kommune etter innkjøpspris med tillegg av renter og øvrige utgifter, konsesjonæren tilhørende ubebygd grunn som han ikke har eller antas å få bruk for til sin bedrift og som ansees skikket til bebyggelse eller andre kommunale formål utenfor dem som er betinget i foregående ledd. Såfremt det ikke oppnås enighet om overdragelsessummen, skal den fastsettes ved skjønn på grunnlag av foranstående bestemmelse.

Kommunen kan ikke uten tillatelse av Kongen selge noen del av den således ervervede grunn.

11. Veger, bruer og kaier.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som Samferdselsdepartementet bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig økt ved anleggsarbeidet og ved transporten til og fra de bedrifter som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft som leies i henhold til nærværende konsesjon.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

12. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

13. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 12 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen

bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Krafttuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 8, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetstjenesten.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 12.

Krafttuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S Norsk Jernverk å leie inn til 109 MW/867 GWh pr. år fra Statskraftverkene i henhold til kontrakt av 10.11.1971.

Tillatelsen gis på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 16. september 1977.

23. Nord-Salten Kraftlag A/L.

(Tillatelse til regulering av Rotvatn og Strindvatn og erverv av fall i nedre del av Sagelvassdraget i Hamarøy kommune, Nordland.)

Kongelig resolusjon 16. september 1977.

Nord-Salten Kraftlag A/L regulerer Sagelv- og Muskenvassdragene i Hamarøy kommune i Nordland i henhold til konsesjoner gitt ved

kgl. res. av henholdsvis 11. februar 1955, 9. juni 1961 og 15. august 1969.

Den foreliggende sak gjelder søknad fra Nord-Salten Kraftlag A/L om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til å regulere Rotvatn og Strindvatn i Sagelvassdraget. Saken vil videre omfatte tillatelse etter ervervsloven til å erverve fallet mellom Rotvatn og sjøen samt tillatelse etter vassdragslovens § 104 og 105 til å bygge ut fallet.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetstjenesten har i brev av 8. juni 1977 avgitt følgende innstilling i saken:

«Nord-Salten Kraftlag A/L har sendt inn følgende 2 søknader datert 29. mars 1976:

«Nord-Salten Kraftlag A/L tillater seg her ved å søke om tillatelse til å regulere Rotvatn/Strindvatn i Hamarøy herred. Reguleringen skal foretas i forbindelse med utbygging av fallet fra Rotvatn til sjøen.

Det vises til vedlagte plan utarbeidet ved Nordland Fylkes Elektrisitetskontor.

Det søkes om tillatelse til:

Regulering av Rotvatn på kote 44,95 med 0,5 m senkning og 0,5 m oppdemning.

Regulering av Strindvatn på kote 44,25 med 0,2 m oppdemning.

Beregning av kraftøkningen

Vi viser til vedlagte beregninger foretatt ved Nordland Fylkes Elektrisitetskontor. Kraftytelsen i bestemmende år er beregnet til 7474 Nat. HK, hvorav 2800 Nat. HK skyldes tilleggsreguleringer i Rotvatn/Strindvatn.

Skadevirkninger

Den moderate regulering av Rotvatn/Strindvatn vil neppe medføre nevneverdig skade på fisket i disse vatn. Derimot vil fiskemulighetene i elven fra Rotvatn til sjøen og under Sagfossen på det nærmeste falle bort.

Oppdemningen av Rotvatn/Strindvatn kan muligens medføre noen skade eller ulempe for enkelte lavtliggende jordbruksområder m. v.

Videre må nevnes at Sagfossen som utgjør et tiltalende bilde i landskapet, bare i enkelte tilfeller vil få vannføring av betydning.

Steinmassene fra tunnel og kraftstasjons-tomten forutsettes planert ut langs bukten nedenfor kraftstasjonen.

Fordeler ved utbyggingen

Middelproduksjonen i Sagfossen kraftverk er beregnet til 42,5 GWh pr. år, og utbygningskostnadene er beregnet til 22 millioner kroner, tilsvarende 52 øre pr. kWh.

Kraften forutsettes anvendt til alminnelig forsyning. En del av kraften vil medgå til å dekke øket forbruk i kraftlagets forsyningsområde, men den største del vil antas overført til området nordenfor, hvor behovet for kraft ifølge prognosene vil bli særlig stort i de nærmeste år.

Fordelingen av kraften i eget område kan skje gjennom bestående linjenett, mens overføringen til det nordlige distrikt må gå over

den prosjekterte 132 kV-linje Kjøpsvik—Balangen, som derfor forutsettes ferdigbygget samtidig med Sagfossen kraftverk.

Terminplan

Selve terminplanen kan antakelig gjennomføres på 2 år. Dersom de nødvendige konsesjoner blir innvilget og finansieringen kan bli ordnet i løpet av 1976, vil anlegget kunne bli ferdig i slutten av 1976 som tidligste tidspunkt.

Nord-Salten Kraftlag A/L tillater seg her ved å søke om tillatelse til erverv av fallrettigheter i elven mellom Rotvatn og sjøen i Hamarøy herred.

Rettighetene forutsettes ervervet i forbindelse med utbygging av fallet Rotvatn—sjøen, og vi viser til søknad av samme dato om tillatelse til regulering av Rotvatn/Strindvatn. Nord-Salten Kraftlag A/L har tidligere kjøpt fallrettighetene på elvens østre side.

De øvrige rettighetshavere er
Magne Lien, Tømmerneset
Olaf Lisen, Tømmerneset
Knut Lien, Mosjøen
Einar Vik, Tømmerneset
Ansgar Eliassen, Tømmerneset
Henriette Kristiansen, Tømmerneset
Magnus Mathisen, Bjerkvik
Nicoline Lindahl, Bjerkvik
Sara Hågensen, Narvik
Hildur Fridtjofsen, Saltdal
Mildrid Hansen, Harstad
Anna Aarø, Horten

Vi vedlegger kopi av kjøpekontrakt/skjøte vedr. de rettigheter kraftlaget har ervervet samt håndgivelse fra de private rettighetshavere.»

Med søknaden fulgte:

1.

Beskrivelse av prosjektet datert mars 1975 fra Nordland fylkes elektrisitetskontor:

«Planen går ut på å utnytte fallet mellom Rotvatn og sjøen i Sagfjordvassdraget, Hamarøy kommune.

I vassdraget er tidligere fallhøyden mellom Rekvatnet og Fjerdevatn utnyttet i forbindelse med overføring og regulering av Goigijavrre, Slunkajavrre og Rekvatnet. Tegn. nr. 5289 gir en oversikt over nedbørsfeltene og regulerte vann m. v.

Fallhøyden mellom Slunkajavrre og Rekvatn er planlagt utbygd, og overføringstun-

nelen fra Slunkajavrre vil da tjene som driftstunnel.

I forbindelse med utbygging av Sagfossen forutsettes Rotvatn regulert ca. 1 m, hvorav 0,5 m ved senkning og 0,5 m ved oppdemning. De regulerte magasiner i vassdraget blir da:

Goigijavrre	5 mill. m ³
Slunkajavrre	80 « «
Rekvatnet	77 « «
Rotvatn—Strindvatn	4 « «
	166 mill. m ³

NVE, avdeling for vasskraftundersøkelser, har foretatt produksjonsberegninger for Rekvatn kraftverk samt for de prosjekterte kraftverk Slunkajavrre og Sagfoss. Kopi av beregningene vedlegges. I henhold til beregningene regner vi med en middelproduksjon i Sagfoss Kraftverk på 42,5 GWh pr. år, hvorav 20,2 GWh sommerkraft og 22,3 GWh vinterkraft.

Utførelsen av Sagfoss kraftverk fremgår i hovedsaken av de vedlagte tegninger. Inntaket blir plassert i elva litt nedenfor utløpet av Rotvatn. Over elva støpes en betongdam med fast overløp med krone 0,5 m over nåværende normalvannstand i Rotvatn. I inntaket monteres finvaregrind og stengeluke for driftstunnelen som sprenges med ca. 20 m² tverrsnitt med jevnt fall mot kraftstasjonen. Tunnelens lengde blir ca. 710 m. I nedre ende av tunnelen innstøpes turbinrør med tilslutning til turbin med ventil. Fra turbinen sprenges avløpstunnel på ca. 20 m² og ca. 50 m lengde. Mellom avløpstunnel og driftstunnel sprenges forbindelses-tunnel for transport under sprengningsarbeidene i driftstunnelen og kraftstasjon og for senere adkomst og tømning av driftstunnelen. I kraftstasjonen monteres en francisturbin på ca. 14 000 hk med en generator på 12 000 kVA samt hovedtransformator på 12 000 kVA for opptransformering fra generatorspenning til 66 kV, som blir utgående hovedspenning. Det vil muligens også bli installert en transformator for transformering til 22 kV for lokal-forsyning.

De bestående 66 kV-linjer fra Rekvatn kraftstasjon til Skjelvereid, Kaldvåg og Kjøpsvik transformatorstasjoner forutsettes ført innom Sagfoss kraftstasjon som dermed får 5 66 kV linjefelter.

Over nedre del av driftstunnelen mot kraftstasjonen er det endel løsmasser, og siviling. Ottar Kummeneje, Trondheim, har gitt en foreløpig vurdering av forholdene. Kopi av vurderingen vedlegges.

Kostnadsoverslag.

Inntak med dam.

Fjellsprengning	1600 m ³ á kr. 150,—	kr. 240 000,—
Forskaling	800 m ² « « 80,—	« 64 000,—
Betong	400 m ³ « « 400,—	« 160 000,—
Armering	6 t « « 4000,—	« 24 000,—
Fangdam, vannulemper, diverse		» 112 000,—
		kr. 600 000,—

Tunneler.

Tilløpstunnel 20 m ²	710 m á kr. 2000,—	kr. 1 420 000,—
Avløpstunnel 20 m ²	50 « « « 2000,—	» 100 000,—
Tverrtunnel 16 m ²	50 « « « 2000,—	» 100 000,—
Skråsjakt 16 m ²	20 « « « 2000,—	» 40 000,—
Innstøping, turbinrør m. v.		» 140 000,—
		kr. 1 800 000,—

Kraftstasjon.

Fjellsprenkning	1500 m ³ á kr.	160,—	kr.	240 000,—
Forskalning	4000 m ² « «	100,—	«	400 000,—
Betong	800 m ³ « «	400,—	«	320 000,—
Armering	40 t « «	4000,—	«	160 000,—
Puss, maling, dører, porter			«	100 000,—
Diverse arbeider			«	80 000,—
			kr.	1 300 000,—

Maskinelt og elektrisk utstyr.

Varegrind, luke, adkomstrør, tømmeventil ..	kr.	400 000
50 tonn	«	300 000
14 000 hk	«	4 500 000
12 000 kVA	«	3 500 000
12 000 kVA	«	500 000
Koblingsanlegg	«	3 000 000
Løpekran, diverse	«	150 000
Montasjehjelp, lokaltransporter	«	150 000

kr. 12 500 000

Andre omkostninger.

Utbedring veg, planering arbeidsplass	kr.	200 000
Frakter maskiner, rør, luke m. v. med jernbane/skip	«	150 000
Krafttilførsel under anleggsdriften	«	100 000
Omlegging 66 kV-linjer	«	300 000
Entreprenørens tilrigging	«	500 000
Grunnundersøkelser, målinger, konsulenter, kontroll, adm.	«	300 000
Renter i byggetiden, låneomkostninger	«	1 500 000
Erstatninger, uforutsett	«	450 000

kr. 3 500 000

Sammendrag.

Inntak med dam	kr.	600 000
Tunneler m. v.	«	1 800 000
Kraftstasjon, bygn.messig	«	1 300 000
Maskinelt og elektrisk utstyr	«	12 500 000
Andre omkostninger	«	3 500 000

kr. 19 700 000

« 2 300 000

kr. 22 000 000

Beregning av kraftøkingen etter regulering av Rotvatn/Strindvatn

Samlet nedbørsfelt til utløpet av Rotvatn målt etter gradteigskartet er ca. 274 km². Gjennomsnittlig avløp er i samsvar med observasjonene ved Rotvatn VM antatt til 52 sl pr. km², tilsvarende et gjennomsnittlig årlig avløp på 449 mill. m³ eller 14,25 m³/sek.

Tidligere er Rekvatn, Slunkajavvre og Goigijavvre regulert med magasiner på tilsammen 162 mill. m³. Ved regulering av Rotvatn/Strindvatn oppnåes et magasin på ca. 4 mill. m³. Totalt magasininnhold blir således 166 mill. m³ eller 36,9 % av midlere årsavløp. Etter bestemmende reguleringskurve for Sagelv ved Rotvatn kan man regne med en regulert vannføring på 87,5 % av den gjennomsnittlige eller 12,47 m³/sek. Midlere bruttofall Rotvatn-sjøen blir ca. 44,95 m og kraftytelsen 7474 nat. hk i bestemmende år.

Nedbørsfeltet til utløpet av Rekvatn er ca. 113 km². Etter fratrekk av flomtap fra Goigijavvre regnes med et midlere årsavløp på 212

mill. m³ eller 6,73 m³/sek. Magasinene i Rekvatn, Slunkajavvre og Goigijavvre er på tilsammen 162 mill. m³, eller 76,4 % av midlere årsavløp. Etter den bestemmende reguleringskurve kan man regne med en regulert vannføring på 95,5 % av den gjennomsnittlige eller 6,42 m³/sek.

Gjennomsnittlig minstevannføring fra feltet nedenfor Rekvatn antas i samsvar med observasjonene ved Rotvatn VM til 8,6 sl/km eller 1,38 m³/sek. fra feltet på ca. 161 km².

Økingen i regulert vannføring blir da $12,47 \div 6,42 \div 1,38 = 4,67$ m³/sek. Dette svarer til en kraftøking på ca. 2800 nat.hk. for bestemmende år i fallet Rotvatn-sjøen.»

2.

Produksjonsberegning datert 14. mars 1974 fra Vassdragsdirektoratet:

«Ved produksjonsberegning for de 3 kraftverksprosjektene i Sagelva er benyttet følg-

	MW	kWh/m ³
03 Slunkajav'ri	18	0,58
02 Rekvatn	20,5	0,456
01 Rotvatn	8,0	0,10

Tilløp og magasin for de enkelte felter framgår av vedlagte skjema. Installasjonens størrelse er ikke forsøkt optimalisert. Ved endelig fastleggelse av fallhøyder og falltap må produksjonstallene korrigeres proporsjonalt med energiekvivalentene.

Ved produksjonsberekningen er benyttet VM nr. 728, Sørfjordvatn:

	Produksjon i GWh		
	Sommer	Vinter	år
Middel:			
Slunkajav'ri	22,9	58,2	81,1
Rekvatn	25,8	66,4	92,2
Rotvatn	20,2	22,3	42,5
Sum	68,9	146,9	215,8
Fastkraft	60	134	194

Bereket produksjon i *Rekvatn kraftverk*:

	Middel	Fast
Sommre	23,9 GWh	20,5 GWh
Vinter	68,3 «	63,3 «
År	92,2 «	83,8 «

Som vinter reknes tiden fra og med 1. oktober til og med 30. april.»

3.

Utredning datert 11. november 1974 fra sivilingeniør Ottar Kummeneje om geologiske forhold i kraftstasjonsområdet:

«Etter anmodning av overing. A. Alfson ved brev av 24. sept. -74 foretok vår siv.ing. Kåre Sand i samråd med driftsbestyrer Normann den 17/11 en befaring til Nord-Salten Kraftlags planlagte kraftstasjon ved Sagfossen på Hamarøy.

Det foreligger to alternative plasseringer av stasjonen. Den var først planlagt å skulle ligge i fossen øst for pkt. B, men det vurderes nå å flytte den til tungen ved pkt. F. I begge tilfellene tenkes turbinene plassert i sjakter ned imot sjønivå og med tilførselstunnel sørfra. Tunneltversnittet antas bli 4 x 5 m og den forutsettes stå råsprengt. Tunnelens tracé i vertikalplanet er ikke kjent.

Ved begge de alternative plasseringer av stasjonen er det fjell i dagen. En har en grovkrystallisk granittisk bergart. Den er lite oppsprukket og strøk og fall kan ikke bestemmes entydig. En antar imidlertid strøk N 20° Ø med 20° vestlig fall. Forholdene skulle således ligge godt tilrette for en tunnel i nord-syd retning.

Det er rester av et eldre kraftverk på stedet med bl. a. noen tunneler med tverrsnitt ca. 3 x 3 m. Ved befaring av disse fikk en bekreftet inntrykket fra overflaten om lite oppsprukket fjell. En antar minimale overmasser bortsett fra i et tverrslag sør for brua hvor en har gått inn vinkelrett strøket og hvor en har fått noe overmasse. Taket er ikke boltet, men har

likevel stått ned til bare 1—2 m tykkelse i over 30 år hvilket bekrefter fjellets kvalitet.

I den ene tunnelen fant en et 30—40 cm tykt glimmeranviket lag. Det hadde ca. strøk N 30° Ø med ca. 20° sørvestlig fall. Laget kommer ikke ut i dagen. Glimmeren er lett eroderbar. Den har ikke gitt synlig overmasse i tunnelen da denne aldri har vært i drift, men i en råsprengt tunnel under vanntrykk vil en tilrå at utstøping overveies for å forhindre erosjon.

Mellom veien og fossen kommer en løsmasserigg østfra. Massen er marinesediment stort sett i finsandfraksjonen med en dynesand, ren kalksand i mellom-sandfraksjonen, øverste. Lengst vest har en steinmaterialer fra tunnel-driften.

Løsmasselaget antas ha liten mektighet bortsett fra ryggen ut mot pkt. B. En finner derfor ikke nødvendig med større undersøkelse av området. Når tunneltracéene er fastlagt i horisontal- og vertikal planet bør forholdet imidlertid vurderes på nytt. Det kan da være nødvendig med en nøyere kartlegging av fjelloverflaten der tunneltaket får minst tykkelse samt om nødvendig vurdere de eksisterende tunnelers plassering og innvirkning på de nye.

En står gjerne til tjeneste med en slik undersøkelse og vurdering. En vil anslå kostnadene til kr. 10—15 000 ekskl. merverdiavgift, avhengig av undersøkelsens omfang. Arbeidet vil bli utført som regningsarbeid med timesatser ifølge NIF's vegledende normer, faste satser for utstyrsleie og refusjon av direkte utlegg.»

4.

7 blad tegninger vedrørende prosjektet.

5.

Rapport fra Tromsø Museum om arkeologisk registrering. Konklusjonen er datert 15. januar 1976 og siteres:

«De arkeologiske registreringene ble foretatt av to personer i tiden 07.08—11.08 1975.

Det ble tilsammen registrert fem fortidsminner av hvilke fire ligger ved selve Rotvatn og 1 ved Sagelv. De fire fortidsminnene ved Rotvatn ligger alle over høyeste foreslåtte reguleringsnivå og vil følgelig ikke bli direkte skadelidende. Indirekte vil en hver regulering forandre det naturmiljø som fortidsminnene må sees som en del av, men i dette tilfelle er ulempene små.

Det femte fortidsminnet er helleristningene ved det foreslåtte tunnelinntaket av selve Sagelva. Disse helleristningene er av en type som er meget sjelden og som også er av den eldste type helleristninger i Norge.

For å beskytte disse mest mulig og samtidig bevare mest mulig av det naturmiljø de ligger i, ber vi om at det ikke foregår noen form for anleggsvirksomhet innen en 35 meters sone fra ristningene. For å kunne gjennomføre dette ber vi om at helleristningene og omkringliggende område blir sperret av med et gjerde under selve anleggsperioden.»

6.

Søkerens kommentarer til innkomne uttalelser etter forhåndsmeldingen:

«De innsigelser som er kommet inn i forbin-

delse med utbygging av Sagfossen kraftanlegg, er ikke særlig store.

Tromsø Museum har foretatt undersøkelser etter arkeologiske og etnografiske kulturmidler i dette område som blir berørt av utbyggingen. Resultatet av undersøkelsene legges ved søknaden.

Reguleringen av Rotvatn er forutsett 0,5 m oppdemning og 0,5 m senkning. De neddemmede og forsumpede arealer ved Rotvatn og Strindvatn blir relativt små.

På grunnlag av gradteigskartet over området er det foretatt en tilnærmet beregning av neddemmet og forsumpet areal ved Rotvatn og Strindvatn. For Rotvatn som demmes 0,5 m, blir neddemmet areal ca. 55 dekar. Nytt forsumpet areal blir av samme størrelse, ca. 55 dekar.

Ved Strindvatn som demmes 0,2 m, blir neddemmet areal ca. 3 dekar og forsumpet areal ca. 3 dekar.

Dyrket mark

Det er noen få jorder som delvis er dyrket og går ned mot vannet. Arealet som blir berørt, vil være uten særlig betydning.

Det er kommet brev fra en del grunneiere som støter til Rotvatn: Olaf Djuplasti, Roald Rødely, Knut Rødely, Kåre H. Dragnes og Alf Mathisen. Disse grunneiere vil bli berørt, men ved den oppdemning som er forutsatt, vil det få liten betydning.

De ulemper som eventuelt måtte bli påført de respektive eiendommer, vil selvsagt bli erstattet.

Statens Forurensningstilsyn sier i et brev av 8.6.1974: Det er på det rene at det bare er sparsom bebyggelse rundt Rotvatn og ovenforliggende vassdrag. Forurensningsproblemene skulle således være relativt ubetydelige i området.

Dette kan bekreftes er riktig.

Den Norske Turistforening sier i et brev av 17.6.1974 at den ikke er kjent i området, som heller ikke synes å ha betydning for turistforeningens virksomhet.

Hamarøy Friluftsnemnd har i styremøte 10.2.1974 gjort følgende vedtak:

«Området som planlegges utbygget, har en meget verdifull natur og det må derfor under eventuell utbygging vises stor varsomhet. Det er ønskelig at reguleringen av Rotvatn blir minst mulig.

De kjente helleristninger ved Sagfossen og adkomst til disse må ikke berøres.»

Nordland Fylkes Friluftsnemnd har i sak 220/74 gitt uttalelse i likhet med Hamarøy Friluftsnemnd hvor det pekes på at varsomhet må vises. Det pekes på at varsomhet ved og omkring helleristningene blir vist så ikke disse blir berørt av veger, tipper, bygninger m. v.

Med den utbygningsplan som er aktuell, vil ikke dette område bli berørt.

Kommuneingeniøren Hamarøy har pekt på at kommunen har bygget en jordbruksveg på vestsiden av vannet fram til gården Rota. Vegen ligger lavt på noen partier.

Dette er selvsagt en sak som må vies spesiell oppmerksomhet, og rettes på dersom utbygningsplanene blir realisert.

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfiske har i brev av 19.9.1974 til Det Kgl. Miljøverndepartement antydning tiltak for fiske av laks og ørret. Direktoratet ber

Nord-Salten Kraftlag A/L ta kontakt med Fiskerikonsulenten i Nordland, Tromsø, for å komme fram til et reglement for slipping av vann og for utformingen av dammen ved Rotvatn slik at skadene på fisket i elva blir minst mulig.

Vi har hatt kontakt med Fiskerikonsulenten som har sagt seg hit til våren for å se på forholdene.

Hamarøy Jeger og Fiskerforening har i møte 3.5.1974 gjort vedtak om bygging av laksetrapp i Sagfossen.

Kraftlaget er selvsagt interessert i at laksetrapp blir bygget og vil eventuelt kunne delta i finansieringen med et begrenset beløp når omkostningsoppgave for prosjektet foreligger.

Lappefogden i Nordland skriver i brev av 19.9.1974 at Rotvatn ligger i Hamarøy reinbeitedistrikt og nyttes sammen med Mørkvatn reinbeitedistrikt, idet deler av Hamarøy er avsatt til vinterbeite.

Det opplyses at det p. t. beiter 400 rein, men ved beitegranskning er det muligheter for utvidelse til 1 800 rein.

Lappefogden opplyser at området ved Rotvatn er markert som kalvingsland og at det muligens ved oppdemning vil gå beiteland tapt for rein.

Det er ganske små arealer som blir neddemmet sett i relasjon til de store arealer som er til rådighet for reinbeite i dette området.»

Søknaden er blitt kunngjort i Norsk lysingsblad og lokalpressen og har vært framlagt for distriktet på vanlig måte. Følgende uttalelser er innkommet:

Hamarøy kommunestyre, utskrift av møtebok for 17. februar 1977:

«Hamarøy formannskap har foretatt befaringsav området.

I forbindelse med utbyggingsplanene vil vi bemerke følgende:

- A. Inntaksdam m/damhus blir liggende svært nært til helleristningsfeltet i Sagelva. Det er i dette området endel sår i terrenget etter den virksomhet som tyskerne drev i 1940—1945. I forbindelse med utbyggingen bør disse sår skjermes i størst mulig utstrekning. Inntaksdammen der den er forelått vil føre til at det blir stående et vannspeil nedenfor helleristningsfeltet. Damhuset må flyttes å legges slik at det ikke skjemmer i naturen.
- B. Området ved kulpen står en gammel betongbygning fra okkupasjonstiden (kraftstasjonen). Denne er lite pen og bør i forbindelse med utbyggingen fjernes.
- C. Planlagt steintipp langs stranden i kulpen må bare nyttes slik at kulpen ikke insnevres og slik at fyllingen ikke blir for høy. Resterende del av overskuddsmasse må det finnes annen egnet plassering av.
- D. Det er planlagt 5 overføringslinjer mellom kraftstasjonen og eksisterende linjenett. Det bør vurderes frittstående kopplingsanlegg slik at en bare får en overføringslinje mellom stasjon og eksisterende nett.
- E. Reguleringen av Rotvannet vil by på visse ulemper for enkelte oppsittere, veien til Rota m. v. Hamarøy kommune, forutsetter at disse ting løses i forbindelse med utbyggingen.

F. Det er fra innlandsfiskenemnda, Sagvatnan grunneierlag og styret for utmarksplanlegging reist krav om bygging av laksetrapp i Sagfossen.

Hamarøy kommune slutter seg til dette og finner det rimelig at utbyggeren pålegges å medvirke til at det bygges laksetrapp fra sjøen og til Rotvannet.

Innstilling:

Hamarøy formannskap tilrår kommunestyret å gjøre slikt vedtak.

Hamarøy kommunestyre tilrår at Nord-Salten Kraftlag A/L gis konsesjon for regulering av Rotvannet på de vilkår som er anført. Likeledes at det gis konsesjon for de elektriske anlegg i kraftverket.»

Nytt 2. ledd til punkt F foreslått av Ovid Pettersen:

«Hamarøy kommune slutter seg til dette og finner det rimelig at utbyggeren pålegges å ta initiativ til at det bygges laksetrapp fra sjøen til Rotvatnet med de tilskudd som en kan påregne å få fra stat/fylke eller andre institusjoner og at laksetrapp bygges i takt med utbyggingen av fossen.»

Ved alternativ avstemning mellom formannskapets forslag til punkt F 1. ledd og Ovid Pettersens forslag ble Pettersens forslag vedtatt med 18 mot en stemme.

Hele innstillingen opptatt og enstemmig vedtatt.

Odd Korsmo og Olav Kisbak jr. fratrådte som inhabile ved behandling av saken.»

ølgende 5 uttalelser var på forhånd innhentet av kommunen:

1.

Hamarøy jordstyre, vedtak av 18. august 1976:

«Hamarøy jordstyre har ingen vesentlige merknader til reguleringskonsesjonen. En går ut fra at det ikke foregår en forsumping utover det som er nevnt.

Hamarøy jordstyre vil ellers bemerke at konsesjonen for utbygging må medføre en tilføring av nye og varige arbeidsplasser i Hamarøy kommune.»

2.

Hamarøy innlandsfiskenemnd, vedtak av 10. august 1976:

«Som betingelse for konsesjon for utbygging av Sagfossen, bør følgende krav innfris:

1. Laks og sjørret må gis gode muligheter til å komme fra Sagfjorden til Rotvatn. Dette kan gjøres ved damanlegg og laksetrapp.
2. Det bør anlegges klekkeri og oppforingsanlegg i forbindelse med kraftstasjonen slik at smolt kan settes ut i vassdraget.
3. Nedenfor stasjonen må det fortsatt være et basseng slik at fisken kan stå her. Videre må elva nedenfor stasjonen beholde sin nåværende naturlige form. En tenker her særlig på utfylling av tunnelmasse.
4. Eventuelle uforutsette skader som senere kan oppstå, må rettes opp.

Hamarøy innlandsfiskenemnd ser det som meget viktig for stedet at det berørte vassdrag i stedet for å bli forringet, kan bli forbedret. Vassdraget kan etter vårt skjønn gi gode mu-

ligheter for fiske av sjørret og laks ved hjelp av relativt enkle midler.»

3.

Hamarøy viltnemnd, vedtak av 24. august 1976:

«Etter de undersøkelser som er foretatt vil reguleringen av Rotvatn bli på 1/2 meter fra «normal vannstand».

En såvidt beskjedne reguleringshøyde vil etter viltnemndas syn neppe ha særlig uheldig innvirkning på viltstellet i området.»

Styret for utmarksplanlegging i Hamarøy, vedtak av 12. august 1976:

«Hamarøy kommune bør få klarlagt høyden i Strandsonen i Rotvatnet for utgangspunktet for reguleringsberegningen og manøvreringsreglementet, i søknaden kalt nåværende vannstand 44,95 m, før kommunen fatter endelig vedtak. Ellers slutter styret for utmarksplanlegging seg til Sagvatna grunneierlag's uttalelser i saken.»

Sagvatna grunneierlag, vedtak 8. oktober 1976:

«a. Sagvatna grunneierlag godtar regulering under forutsetning av at de tekniske oppgaver og beregninger i henhold til søknaden holder, og at full erstatning gis for alle skadevirkninger.

b. Dersom reguleringen medfører uheldige virkninger på gyteforhold og oppvekstvilkår for innlandsfisken, slik at balansen mellom disse fiskeartene ytterligere forskyves, må dette søkes kompensert ved utsetting av settefisk av ørret.

c. Laget støtter fullt ut de krav om tiltak for oppgang av laks og sjørret som er framsatt av Hamarøy Innlandsfiskenemnd.

d. Laget forutsetter at uttatte steinmasser ikke blir lagt slik at de innsnevrer elveutløpet. Steinfyllingen ber kles med jord. Naust og nausttomter forutsettes bevart.

e. Laget forbeholder den enkelte grunneier/rettighetshaver rett til å søke erstattet all skade og ulempe som senere vil vise seg å oppstå på grunn av reguleringen.»

Fylkesmannen i Nordland viser i brev datert 28. mars 1977 til følgende uttalelse av 17. mars fra fylkesrådmannen:

«Hamarøy kommunestyre tilrår at reguleringskonsesjon blir gitt på nærmere angitte vilkår eller forutsetninger. Det som kommer fram i punktene A—E i innstillingen vil neppe være vanskelig å få gjennomført. Bygging av laksetrapp ved Sagfossen (pkt. F) vil i første rekke være et spørsmål om kostnad og hva de fiskerisakkyndige mener. Innlandsfiskenemnda mener dessuten at det bør anlegges klekkeri og oppforingsanlegg i forbindelse med kraftstasjonen slik at smolt kan bli satt ut i vassdraget.

Fylkeslandbruksstyret har i henhold til jordloven ikke vesentlige innvendinger

mot reguleringskonsesjon. Det blir bemerket at det ut fra andre hensyn er grunn til å vurdere søknaden meget nøye.

Nordland fylkeskogs-kontor har ingen innvendinger mot den foreslåtte regulering.

Fylkesfriluftsnemnda har merknad om at inntak med dam bør bli lagt lenger bort fra helleristningsfeltet ved elven. Dessuten har nemnda merknader om plassering av overskuddsmasse ved Sagfossen og om kraftlinjer ut fra stasjonen. Videre mener fylkesfriluftsnemnda det er et rimelig krav at kraftutbyggeren blir pålagt å medvirke til bygging av laksetrapp.

Den midlere årsproduksjon av elektrisitet i Sagfossen kraftverk er beregnet til 42,5 GWh. Utbyggingskostnadene er kalkulert til 22 millioner kroner som tilsvarer 52 øre pr. kWh for ett års produksjon. Dette er en rimelig utbyggingspris. Det er forutsetningen at kraften skal gå til alminnelig forbruk.

Sagfossen kraftstasjon blir beliggende nær bestående ledningsnett for kraftoverføring. I planen er forutsatt flere kraftlinjer ut fra stasjonen. Kraftlaget regner med at det bare blir en linje.

De fleste innvendinger og merknader til utbyggingsplanen som er kommet fram skulle det etter min mening ikke være særlig vanskelig å imøtekomme. Bygging av laksetrapp kan imidlertid by på problemer og vil bli relativt kostbart.

Det er ingen innvendinger mot konsesjon for de elektriske anlegg.

Under forutsetning av at det blir tatt nødvendige hensyn til berørte interesser anbefaler jeg at det blir gitt reguleringskonsesjon og konsesjon for de elektriske anlegg.»

Den av fylkesrådmannen omtalte uttalelse fra fylkesfriluftsnemnda er datert 17. november 1976 og siteres:

«Nemnda vil peke på at utbyggingen berører et meget naturskjønt landskap. Utbyggingen synes særlig å ville få konsekvenser for området ved hellerisningsfeltet ved Rotvatn og for området ved Sagfossen. Damanlegg og tunnelinnslag er planlagt ca. 20 m nord for hellerisningsfeltet ved Rotvatnet. Etter nemndas vurdering bør dammen og inntaktstunnelen trekkes lengst mulig vekk fra hellerisningsfeltet. Etter nemndas vurdering skulle det ikke by på vesentlige problemer å trekke dammen og tunnelinntaket ytterligere 40–50 m vekk fra hellerisningsfeltet. Nemnda vil slutte seg til Tromsø museums uttalelse av 15. januar 1975 hvor man ber om at det ikke må foregå noen form for anleggsvirksomhet innen en 35 m sone fra hellerisningsfeltet.

Det er foreslått at overskuddsmasse i forbindelse med tunnel og kraftstasjon skal plasseres ved og i kulpen under Sagfossen. Nemnda finner dette forslaget meget uheldig idet en vanskelig kan se at det er mulig å plassere 4–5 000 m³ stein i dette området uten at det vil by på vesentlige endringer av landskapsbildet. Med den nære avstand utbyggingsområdet har til offentlige veier burde det kunne la seg gjøre å finne anvendelse for disse massene andre steder i kommunen.

Det er planlagt tilknyttet 5 kraftlinjer til kraftstasjonen. Nemnda vil peke på at det bør

vurderes oppføring av et frittstående kopplingsanlegg noe vest for kraftstasjonen slik at man kan klare seg med framføring av en linje fra stasjonen.

Etter nemndas vurdering vil det være et rimelig krav at utbyggeren gjennom konsesjonsbestemmelsene pålegges å medvirke til at det bygges laksetrapp fra sjøen og opp til Rotvatnet. Likeledes må det tas inn i konsesjonsbestemmelsene at regulanten skal sørge for tilstrekkelig vann til en slik trapp. Dersom Sagelvassdraget kan gjøres laks- og sjørørretsførende har man kompensert noe av de ulemper kraftutbyggingen vil medføre.»

Nordland Naturvernforening
brev av 29. september 1976:

«Vår kontaktsmann i Hamarøy mener at den planlagte regulering ikke i vesentlig grad vil ødelegge dyrket jord eller annet produktivt område.

Derimot knytter det seg visse betenkeligheter til forventet råddannelse i vannene med fare for klimaforvring. Dessuten vil større gjennomstrømming i vannene vinterstid føre til usikre isforhold som vil hindre ferdsel over vannene. Berettigelse og lønnsomhet trekkes også i tvil.

Det er intet nevnt om plassering av evt. kraftstasjon, og vi vil gjerne komme tilbake dersom utbygging blir aktuelt. Vi vil også peke på at der er helleristninger i området, der veivesenet allerede har laget en skjæring for vei/bru gjennom den «hvalen» som helleristningene er på. Vi forutsetter at eventuell reguleringsdemning ikke ytterligere vil forstyrre helleristningene.»

Samme forening har dessuten gjort følgende vedtak på årsmøte den 25. februar 1977:

«Det arbeides i dag med følgende kraftutbyggingsprosjekter i Nordland:

Åbjøra i Bindal, Lomivatn i Fauske og Skjomen i Narvik.

Det arbeides med planer for utbygging av følgende vassdrag i Nordland:

Vefsna i Grane, Lomdalsvassdraget i Vel-fjord, de fleste elver og vassdrag i Saltfjell/Svartisområdet, Kobbolvassdraget og Faulvatn i Sørfold, Rotvatn i Hamarøy, Rauvatn i Ballangen, Sildvik/Rombakkvassdraget i Narvik, Austerdal og Hellemovassdraget i Tysfjord samt en del andre mindre prosjekter.

Om dette utbyggingsprogrammet blir gjennomført, vil de fleste elver og vassdrag av nevneverdig størrelse i fylket være regulert. Det er kjent for de fleste at kraftutbygging/vassdragsregulering har en rekke lokale virkninger som f. eks.:

Forstyrrelser og forandring av tradisjonell næringsutøvelse, klimaforandringer, isproblemer i vassdraget og fjordene, nedsatt produksjon av fisk og vilt, andre økologiske virkninger, nedsatt rekreasjonsverdi osv. I tillegg til disse lokale virkningene av reguleringsinngrepene, kan summen av kraftutbyggingen langs kysten vise seg å få langt alvorligere følger. De kystnære farvann blir hver vår/for-sommer normalt tilført store mengder ferskvann i forbindelse med snøsmeltingen. Livet og miljøet i disse farvann synes å ha tilpasset sin livssyklus til denne situasjonen. Når de fleste

utbyggbare elver og vassdrag er regulert, vil mye av vårflommen være regulert, og ferskvannet blir i stedet sluppet ut i havet fordelt over hele året. Nyere forskningsresultater tyder på at dette kan få alvorligere følger for livet i havet langs kysten, fiskenes vandringsmønster, gyting og oppvekst. Disse forhold kan få uoverskuelige konsekvenser for fiskeressursene langs kysten og er så alvorlige at de må tillegges stor vekt ved vurdering av utbyggingstillatelser.

Nordland Naturvernforening er av den oppfatning at nye større utbyggingstillatelser ikke bør gis før de muligheter som ligger i energisparing er utnyttet. Det sløses i dag energi både i den kraftkrevende industrien, i kraftoverføringssystemene og i det alminnelige forbruk. Det må i dag være riktigere å ofre innsats og penger på å utnytte den tilgjengelige energi mer effektivt enn hva tilfellet nå er. For å oppnå en mer effektiv energitnyttelse vil det være nødvendig å vurdere en økning i prisene på elektrisk energi. Dette henger også sammen med at de siste utbyggbare vassdrag representerer større verneverdi enn gjennomsnittet av de som til nå er utbygd. Stilt overfor de store økologiske virkningene som kraftutbygging kan vise seg å få, må myndighetene være svært varsomme med å tillate ytterligere utbygging.

Nordland fylke har i dag overskudd av elektrisk kraft. En ytterligere utbygging vil derfor i det vesentligste bli sendt ut av fylket, og vil derfor bare i beskjeden grad bety en oppbygging av varige arbeidsplasser i fylket. En forsert utbygging vil innebære en økt utførsel av fylkets viktigste råvare, uten at dette vil skape virksomhet av betydning i fylket. Fylkets politikere bør derfor ikke ha noen grunn til å gå inn for nye, større kraftutbyggingsprosjekter på det nåværende tidspunkt.

Statens Naturvernråd, uttalelse fra møte den 7. desember 1976:

«Rådet vil peke på at Rotvatnet og Sagfossen med omgivelser utgjør et meget attraktivt og naturskjønt område. Vannet er meget lett tilgjengelig for almenheten ved at det ligger ved E-6. Gabrielsen-komiteén foreslo nedre del av Sagfjordvassdraget bevart uberørt.

Den moderate reguleringen av Rotvatn vil neppe medføre skader av betydning. Derimot vil Sagfossen og ca. 700 m av elva tørregges med de landskapsmessige skader dette medfører. Fiskemuligheten i elva og under Sagfossen vil dessuten falle bort.

Rådet vil likevel ikke fraråde prosjektet. Forutsetningen for rådets uttalelse er at det bygges fisketrapp opp til Rotvatn, at inntaket og dammen trekkes lengst mulig vekk fra helleristningsfeltet, og at det ved fastsettelsen av vilkår også blir tatt hensyn til de andre mulighetene for å begrense skadevirkningene som er nevnt i de innkomne uttalelser.»

Statens Friluftsråd, uttalelse fra møte den 3. desember 1976:

«Rådet vil peke på at hele nedre del av vassdraget med omgivelser utgjør et attraktivt og naturskjønt område. Vassdraget er lett tilgjengelig for almenheten ved at det ligger ved E-6 fra Femte vann og helt ned til sjøen.

Den øvre, regulerte delen utgjør tredjeparten av vassdragets nedbørfelt. En eventuell utnyttelse av fallet mellom de allerede regulerte vannene Slunkajavrre og Rekvatn synes ikke å by på særlige konflikter, og vil trolig ikke influere på de nedre delene av vassdraget. På tross av inngrepene øverst i vassdraget, har den nedre uregulerte delen fortsatt betydelige naturverdier.

På bakgrunn av de små kraftmengder og de betydelige naturverdier, slutter rådet seg til Gabrielsen-komiteéns innstilling hvor nedre del av Sagfjordvassdraget er foreslått bevart urørt. En eventuell videre utbygging i vassdraget bør skje ved å utnytte fallet mellom Slunkajavrre og Rekvatn.»

I tillegg til det som er referert under pkt. 5 i vedleggene til søknaden, sier Arkeologisk avdeling ved Tromsø Museum i brev datert 1. september 1976:

- «Dersom konsesjon blir innvilget ber vi om:
- 1) At det ikke foregår noen form for anleggsvirksomhet innen en 35 m sone rundt ristningene på den side av elva ristningene ligger. For å kunne gjennomføre dette må dette området bli sperret av med et gjerde under anleggsperioden.
 - 2) At det vises stor aktsomhet ved spernging av selve tunnelinntaket på motsatt side av elva så ristningen ikke blir skadet av steinsprang.
 - 3) At området på motsatt side av elva fra helleristningene blir urørt fordi dette er en del av miljøet ristningene ligger i. I tillegg kan ristningene bare sees fra denne siden over elva. (Se vedlegg).
 - 4) At det blir laget en forsvarlig og pen parkeringsplass ved E 6 eller veien fra E 6 til brua over Sagelva, for besøkende. Parkeringsplassen bør være så stor at busser kan få plass.

Dersom disse fire punktene blir gjennomført, har vi ingen innvendinger mot den foreslåtte regulering.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, brev av 3. november 1976:

«Hamarøy viltneimnd, som i møte den 24. august d. å. har behandlet søknaden sier i sin uttalelse:

«Etter de undersøkelser som er foretatt vil reguleringen av Rotvatn bli på 1/2 m fra «normal vannstand».

Med en såvidt beskjeden reguleringshøyde vil det etter viltneimndas syn neppe ha særlig uheldig innvirkning på viltstellet i området.»

Viltkonsulenten har ingen ytterligere merknader til søknaden.

Reguleringene skal foretas i et område som delvis er utbygd fra tidligere. En kjenner ikke til at spesielt viktige biotoper eller sjeldne arter berøres. Direktoratet slutter seg til viltneimndas uttalelse.

Når det gjelder fisket, vil DVF spesielt peke på betydningen av fisketrapper i Sagfossen og i elva opp til Rotvatn. Dette vil i noen grad øke oppvekstmulighetene for laks og sjørret, men spesielt for sjørøye vil denne fisketrappen ha stor betydning.

Ved driftsstans i tiden 1. mai—1. oktober må det anordnes forbislippingsmulighet, eller det må slippes like mye vann over dammen som om kraftverket var i drift.

FORSLAG TIL KONSESJONS- BETINGELSER

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene, og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren søke å forebygge forurensing og tilslamming av vassdraget.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

- å sette ut yngel og³eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, foring og transport av den fisk som skal settes ut.
- å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
- å dekke utgifter med utvidet jakt- og fiskeoppsyn.
- å bygge terskler og fiskesperrer.
- å dekke utgifter til uttynning av fiskebestander.

III

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk kan konsesjonæren pålegges å bygge fisketrapp i Sagfossen og i elva opp til Rotvatn, samt å avgi nødvendig driftsvann, dersom omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som DVF bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

V

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.»

Fiskerikonsulenten i Nordland og Troms, brev av 20. september 1976:

«Vedrørende nevnte regulering ble det av fagassistent Paul Hagala den 27. og 28. august d. å. foretatt befaring, prøvefiske m. v., samt samtale med elverksjef U. Normann i Nord-Salten Kraftlag A/L.

Når det gjelder laks- og sjørørretbestanden som opptrer under Sagfossen, så valgte en å

foreta befaring når det forekom springflo, dvs. et til tre døgn etter ny- eller fullmåne. Dette for å få konstatert om det ved flo sjø kommer sjøvann helt inntil Sagfossen. Ut i fra det en kunne se er det grunn til å anta at det ikke kan komme sjøvann nærmere Sagfossen enn ca. 150 meter fra denne. Dette gjør at det kan foregå gyting og oppvekst av laks og sjørørret under Sagfossen i et område på ca. 30—40 meters bredde og minimum 150 meters lengde. Under befaringen ble det konstatert minimum 4 stk. laks hvorav 2 i gytedrakt, som sprang på fossen. En sportsfisker fra stedet som var og fisket hadde fått 8 stk. sjørørret. Han påsto å ha fått 15 laks og ca. 60 sjørørret i Sagfossen i 1976. Ved forsøk med stang ble det tatt 3 laksunger under fossen. To av disse var i elvedrakt. Alt dette taler for at Sagfossen har en stedegen stamme av laks og sjørørret.

Natten til 28. august ble det prøvefisket i Rotvatn med 2 prøvegarnserier. Resultatet ble 5 små ørret og 104 røye, hvorav tilsammen 109 fisk ble tatt på 32 og 39 omfars garn. Dette viser at fiskebestanden i Rotvatn kan karakteriseres som: noen ørret og overtallig bestand av røye.

Da vannene ovenfor Sagfossen nærmest ikke blir regulert, unntatt Rotvatn med 0,5 meter opp, og 0,5 meter ned, må det i dette tilfelle være det eneste riktige å pålegge regulanten å bekoste fisketrapp i Sagfossen, for å kompensere nåværende naturlige gyte- og oppvekstområder for laks og sjørørret nedenfor fossen. Samtidig vil en på sikt kunne regne med at det vil etablere seg en egen sjørørestamme for vassdraget, eller at en forsøker å tilføre vassdraget sjørøye ved utsetting.

Dersom det ved en eventuell regulering blir bygget fisketrapp i Sagfossen, og en til fisketrappen får de nødvendige vannmengder for opp- og utvandring for fisken, eksempelvis i tiden 1. mai—15. oktober, så er det grunn til å anta at fisketrappen fullt ut vil kompensere de gyte- og oppvekstområder for laks og sjørørret som vil gå tapt nedenfor Sagfossen ved regulering, dertil kommer fordelene med eventuell fast sjørørestamme, som forhåpentligvis vil fortrenge noe av den overtallige innlandsrøya en nå har i vannene.

Når det gjelder nye oppvekstområder for laks- og sjørørretunger, så må en regne med at en stor del av disse vil vokse opp i vannene. Derimot når det gjelder nye gyteplasser for laks og sjørørret kan bl. a. nevnes følgende steder:

1. *Utløpet fra Rotvatn, ca. 200 meter lang, jfr. bilde 1.*
Dette stedet som gyteplass blir trolig avhengig av at Rotvatn er i middels sommervannstand i gytetiden, september—oktober. Da den eventuelle Sagfossen Kraftstasjon skal samkjøres med andre kraftstasjoner i området, antar en at Rotvatn om høsten burde kunne reguleres slik at denne gyteplass kunne nyttes. Samtidig vil en innvinne gyteplass i sundet mellom Rotvatn og Strindvatn.
2. Strømmen mellom Strindvatn og Sandnesvatn.
3. Hofmannselva, ca. 400 meter oppover fra Sandnesvatn.
4. Rotelva som renner fra vest ut i Rotvatn.

Anslagsvis 300—500 meter, alt etter vannstanden i elva.

Når det gjelder Sagfossen, foto 2, så er denne ca. 20 meter høy. Derfra fram til Rotvatn er det ca. 1 km med en fallhøyde på ca. 24 meter hvor det er nødvendig med delvis trappearrangement på tilsammen ca. 10 meters fallhøyde. Fisketrappa kan følge det naturlige elveleie fra Sagfossen fram til Rotvatn, og på denne strekning er det nærmest ikke nødvendig med fjellsprenkning for anlegg av fisketrapp. Kort sagt så vil det eventuelle fisketrappprosjektet i Sagfossen falle langt billigere pr. fallmeter enn det som ellers er vanlig. Dette ikke minst dersom anlegget blir utført samtidig med reguleringsarbeidene for øvrig.

Under samtalen med el.verksjef U. Normann i Nord-Salten Kraftlag A/L, så opplyste denne at arbeidet i marken med bygging av det eventuelle kraftverk i Sagfossen tidligst ville komme igang i 1978. Men han var svært interessert i å få planene og beregning m. v. for fisketrapp så tidlig som mulig før anleggsarbeidene settes igang.

Dersom det blir aktuelt med bygging av fisketrapp i forbindelse med Sagfossen-reguleringen, bør følgende detaljer tas med i pålegget eller fisketrappplanen:

1. Kulpen og elveleiet for øvrig under Sagfossen, jfr. fig. 2, må ikke fylles igjen med steinmasser etc. Dette bl. a. fordi området vil beskytte fisken i tilvenningsperioden mellom sjø og ferskvann eller omvendt. Ved innskrenkning til en kanal vil området bli meget begrenset, og fisken derved mere utsatt for ytre påvirkninger av både fugler, dyr og mennesker osv.
2. Trappa må munne ut i avløpskanalen, og et gitter på skrå oppstrøms i kanalen må stoppe (lede) fisken til trappetløpet.
3. Trappeinntaket må plasseres ved siden av turbininntaket, og også her må et gitter hindre at fisk på utvandring går inn i turbininntaket, men lede fisken til utvandring gjennom fisketrappen. I følge el.verksjef U. Normann blir turbininntaket 1,5—2 meter under overflaten.
4. Da fisken må vandre ut av vassdraget gjennom fisketrappen, antar en at trappen bør dimensjoneres for noe mer vanngjennomstrømming enn det som ellers er vanlig.
5. Ved eventuell driftstans av kraftverket i månedene mai—oktober bør det *kontinuerlig* om mulig slippes like meget vann som om kraftverket var i drift, eller i minste tilfelle ca. halvparten av dette kvantum. Dette som beskyttelse for eventuelle fisk nedenfor kraftverket.

På grunnlag av det som foran er nevnt, og at trappeprosjektet i tilfelle trolig blir en del av anleggsarbeidene for øvrig, bør planlegging og beregning av fisketrapp så vidt mulig utføres snarest.

Da det i følge el.verksjef U. Normann i Nord-Salten Kraftlag A/L kan komme på tale å utbygge kraftverk i fallet mellom Sandnesvatn og Fjerdevatn, har en ikke vurdert eventuell fisketrapp der. Men dersom det ikke blir aktuelt med anlegg av kraftverk bør fisketrapp mellom Sandnesvatn og Fjerdevatn senere vurderes ut fra utviklingen etter at laks, sjøørret og sjørøye har etablert seg i vassdraget nedenfor Fjerdevatn.»

Hamarøy Jeger- og Fiskeforening, uttalelse fra styremøte den 5. juli 1976:

«Hamarøy Jeger og Fiskeforening har i styremøte 5. d. m. behandlet saken (9/76) og vil gi følgende uttalelse:

«Hamarøy Jeger og Fiskeforening viser til sak 19/74 — og opprettholder krav om lakse-trapp i Sagfossen. HJFF mener også at konsesjonssøkeren må opprettholde klekkeri og foringsanlegg i forbindelse med utbygging av Sagfossen. HJFF mener at konsesjonssøkeren under enhver omstendighet må pålegges å levere et visst antall settefisk og yngel til HJFF årlig.»

Fiskeridepartementet viser i brev av 31. august 1976 til følgende 3 uttalelser:

1.

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt, brev av 16. august 1976:

«Fra fiskerimessig synspunkt er det spesielt økningen i vintervannføringen som har interesse. Etter det en kan se av det materiale som foreligger vil den foreslåtte regulering øke vintervannføringen til Vestfjorden med 3—4 m³/s. Denne relativt beskjedne økning antas å ha ingen innflytelse på det marine liv.»

2.

Statens havnevesen, 4. distrikt, brev av 30. juni 1976.

«Spørsmålet som vanligvis melder seg i forbindelse med kraftutbygging er endring i isforholdene i fjordbassengene og dettes betydning blant annet for sjøtrafikken.

I dette tilfelle gjelder det et vassdrag som allerede er betydelig regulert, og som ikke nå skal tilføres nye nedslagsfelt.

Såvidt jeg forstår vil det derfor bli snakk om en gradsending i vintervannføringen. Jeg har henvendt meg muntlig til kommuneingeniøren for å spørre om det idag var spesielle isproblemer i sjøområdet ved Sagelva's utløp i selve fjordbassenget. Jeg har ikke fått dette bekreftet.

Selve Sagfjorden er relativt dyp.

Selv om jeg uten underlag nødig vil uttale meg bestemt om såvidt komplekse forhold som isdannelse, har jeg liten tro på at foreliggende planer for utbygging av Sagfossen vil få særlig betydning for isforholdene i selve fjorden.»

3.

Havnefogden i Narvik, brev av 21. juli 1976:

«Selve fysiske utbygging av kraftverket berører ikke havneinteressene, men spørsmålet som melder seg er om den omsøkte utbygging kan skaffe isproblemer i sjøområdet ved Sagelvas utløp og i selve fjorden.

Etter innhentede opplysninger — blant annet fra statslosene som er bosatt i det aktuelle område — finnes det idag ingen spesielle isproblemer verken i fjordbassenget eller ved Sagelvas utløp.

Da fjorden er relativt dyp, og på grunn av innhentede opplysninger, mener havnefogden i Narvik at de foreliggende planer for utbyggingen ikke skulle skape isproblemer i selve fjorden.»

Statens Forurensningstilsyn, brev av 20. september 1976:

«Ved Rotvatn/Strindvatn er det en del gårdsbruk. Reguleringen ved at vannet i perioder kan få økt oppholdstid, vil neppe i vesentlig grad føre til forurensning av de to vatnene, med det synes likevel aktuelt med en oppfølging av forholdene. Konsesjonssøker har ikke planlagt å slippe vann til Sagelva, som etter utbyggingen må forventes å bli tørrlagt bortsett fra i flomperioder. I forbindelse med planlagt laksetrapp vil det bli aktuelt å slippe vann i elven. Det er ingen bebyggelse langs elven, og så vidt en kjenner til er det heller ingen byggeplaner.

Den planlagte utbyggingen antas ikke å føre til noen vesentlige forurensningsmessige ulemper, men en finner det likevel riktig å ta med et generelt vilkår om tiltak mot forurensning.

Det er ikke foretatt noen biologiske/kjemiske prøver av vassdraget i forbindelse med utbyggingsplanene. SFT finner det rimelig at konsesjonæren er med å bekoste en forholdsvis del av slike undersøkelser i forbindelse med oppfølging av forholdene i vassdraget etter en eventuell utbygging.

Under henvisning til ovennevnte og lov om vern mot vannforurensning (§§ 4 og 10) vil SFT tilrå at følgende vilkår tas med i en eventuell konsesjon.

— Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departementets nærmere bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.

— Konsesjonæren tilpliktes av vedkommende departement eller den dette bemyndiger, helt eller delvis å bekoste kjemiske og biologiske oppfølgingsundersøkelser i det berørte vassdrag.»

Landbruksdepartementet viser i brev datert 4. januar 1977 til uttalelse av 27. september 1976 fra *Lappefogden i Nordland*:

«En regulering av Rotvatn/Strandvatn vil berøre 3 forskjellige reinbeitedistrikter, som støter sammen akkurat i dette område, nemlig distriktene Hamarøy, Mørkvatn og Skotstind.

Distriktene Hamarøy/Mørkvatn brukes under ett. Der er nå en familie som har reindrift.

Etter en del tilbakegang de siste år antas nå reinantallet å ligge på ca. 300. Det optimale reinantall for de to distriktene bør, etter resultatet etter beitegransking som er foretatt ikke overstige 1 800.

2 reineiere fra nabodistriktet Frostisen har meldt at de akter å flytte med sine dyr til Hamarøy i løpet av den kommende vinter.

I Skotstind reinbeitedistrikt finnes f. t. ingen reindrift, men de østlige delene av distriktet har vært endel nytt av rein fra distriktene Hamarøy/Mørkvatn. Forøvrig foreligger det flere søknader fra Finnmark om tillatelse til innflytting i distriktet. Det er også sannsynlig at slik tillatelse vil bli gitt når de innkomne søknader er nærmere vurdert.

Det er søkt om tillatelse til å regulere Rotvatn 0,5 m ved demning og 0,5 m ved senking. Strindvatnet er søkt oppdemt med 0,2 m. Dette vil føre til at beitemark for rein blir berørt.

Hvor store arealer som i tilfelle vil bli neddemt er ikke opplyst. Det er likevel klart at reguleringen ikke vil medføre noe stort inngrep i beitemarkene.

Det må forutsettes at Sagelva tidligere har hatt en viss betydning som naturlig grense mellom reinbeitedistriktene Hamarøy og Skotstind og at det vil skje en endring i dette når elva blir lagt i rør mellom Rotvatnet og den planlagte kraftstasjon.

Selv om de skader reindriften blir påført ved en regulering tilsynelatende ikke er store bør de, såfremt konsesjon blir gitt, nærmere vurderes med tanke på et erstatningsoppgjør til reindriften.»

Olaf Djuplatti, brev av 16. november 1976:

«I de fremlagte dokumenter fremgår det at vatnet skal reguleres en halv meter ned, og en halv meter opp. Dette er vel rett nok, i og for seg — men dette sier ikke hvor høyt vatnet vil komme til å stå under høyeste vannstand. For å kunne bedømme dette så noenlunde må en kjenne til grunnvannstanden før vatnet blir regulert. Og — det er her usikkerheten kommer inn. Det hevdes at tyskerne senket vatnet i krigstiden i Sagelvens utløp med opp til en meter. Dersom dette holder stikk vil vatnets grunnvannstand måtte heves minst 0,60 m høyere enn vatnes grunnvannstand i dag. Dette vil da si: At en må regne med en totalhøyde hos meg på 2,30 m under flom. — Altså minst 0,60 m høyere enn i dag. Ved måling med utgangspunkt i dagens grunnvannstand har jeg en største høyde på 1,70 m under flom. — Og da er jeg omtrent i nivå med gulvet i kjelleren under våningshuset. Med en stigning på 0,60 m utover dette kan vatnet komme i kjelleren. Det viser seg nemlig: trods Sagelvens løp og tillegg av tunnelen som ble sprengt av tyskerne under krigen, er disse to løp tilsammen ikke i stand til å svelge vatnet unna i flom — men det vokser opp til en høyde av 2,30 m omtrent i nivå med kjellergulvet.

Det som da kan komme til å skje er følgende: Sentralfyringens kjele, varmtvannsbeholder, hydrofonanlegg, elektriske installasjoner og husholdningskjeller, potetkjeller og annet utstyr kan bli ødelagt. Dette kan en jo ikke med sikkerhet si før ved nøyaktige målinger, men det er mye sannsynlig at det kan komme til å skje. Jeg bare gjør oppmerksom på det.

Omlegg av vannanlegget.

Vannanleggets kum er lagt i den dype kulpen i vatnet foran Lielvens utløp. Vannkummen må jeg ha opp med mellomrom for å rense

ventiler og gjøre rent for slam. Ved en permanent oppdemming av vatnet kan ikke dette gjøres uten froskemanssutstyr. Dersom grøfter og avløp blir hindret, kan det bevirke at sanitæranlegget må føres ut i vatnet, og da må vannanlegget legges om da det vil forurenses.

Neddemming av Sandfjæren.

Ved heving av grunnvannspeilet vil den sandfjæren som ligger nedenfor huset bli neddemt. Denne fjæren er av betydelig verdi for eiendommen. Der henter jeg støpesand og kjører opp sand som tilføres eiendommens myrholdige åkerland, samt kjører opp sand for jordblanding. Eiendommen er av «generalplanutvalget» lagt ut som jordbruk.

Utgraving av strandkanten inn mot hus og hage.

Ved oppdemming av vatnet til en konstant høyere vannstand vil terrenget mot huset og hagen bli skyllet bort under storm og uvær. Dette vil komme til å skje med omtrent hele strandlinjen. Dette og de ovenfor nevnte ting er av meg påpekt under formannskapets befarings i oktober.

Eiendomsretten til vann og grunn på Sagelvens vestre side, gnr. 105.

Det er ganske eiendommelig at jeg ikke er oppført som grunneier i de dokumenter som er lagt ut fra kraftlaget til eftersyn. Dette er av meg gjort kjent for driftsbestyrer Ulrik Normann Ulvsvåg. Det vises til mitt brev av 24. august 1976. Det må bare beklages at kraftlaget til dags dato ikke har funnet det nødvendig å gi svar på brevet. De berørte instanser gjøres med dette kjent: Nord-Salten Kraftlag har ingen underskrift fra min side til å berøre min eiendom med noe som helst arbeide angående utbygging. Dette er ikke det samme som at jeg har nektet å bygge ut Sagfossen, men jeg gjør oppmerksom på: Det er jeg som er grunneier på en stor del av Sagelvens vestre side gnr. 105, bnr. 3.

I følge tinglest kontrakt 15/7 1897 har C. eller andre mineraler», samt utnytte eiendommens tilhørende vannkraft. Dette angår hovedbruket gnr. 105, som min eiendom er fraskilt, og har samme gnr. 105, men bnr. 8. Vi har en annen lov som sier: Elver og vann kan ikke fradeles en eiendom for mer enn 10 år. Om selve vannretten i Sagelven, som på østre side eies av Nord-Salten Kraftlag — de har jo kjøpt hos R. M. D. Schølbergs etterkommere, og der sier de også grunnen — om den samme eiendomsrett eksisterer for vannets vedkommende på vestre side gnr. 105 er et spørsmål for jurister. Skulle en annen lov, som sier noe annet, angående en 10 års periode, kan vannretten nu tilhøre vestre side gnr. 105. Det er jo nemlig det: Elven blir jo fjernet fra eiendommen fra tunnelens øvre løp — den er for all tid tapt for gnr. 105.

Sagelva og Sagfossen.

Dette er to ting: Elven er et — fossen et annet, selv om der er en sammenheng. Ved anlegg av dammen må damfeste foregå på min eiendom på vestre side. Jeg har trodd at feste ble på Torstein Larsens eiendom, men dammen kommer så langt ned om helleristningene at det er jeg som er grunneier. Og da er det min

eiendom som berøres. Så er det dammens østre side. Her nevnes da den gamle kjøreveien nedover til sjøen — den blir bare nevnt etter oppfordring.

Fisket i Sagelva

Sagelva, slik den er i dag, har en hel del gode fiskekulper, samtidig som der er gyteplasser for nedre del av vatnets fisk. At Sagelva blir tørrlagt mesteparten av året — det kom som en stor overraskelse for oss alle. Det hadde vi ikke trodd. Vi henstiller til Kraftlaget å overveie at elven får nødvendig vannføring til kulpene.

Fisket under Sagfossen

I og med at Sagfossen blir tørrlagt, må en regne med at laksefisket blir skadet i flere år fremover. Særlig går det utover stangfisket på fossens østre bredd. Dersom tunnelmassen skal fylles opp på denne side, er det alt som taler for: «At fisket er slutt». Det er vel mulig, om fyllingen blir samvittighetsfullt utført, at noe kan berges — men det vil gå tid. Det påsees at de firmaer som gjør jobben ikke slurver med dette.

Kompensasjon for ødelagt fiske

Efter de samtaler jeg har haft med driftsbestyrer Normann, har jeg haft et stille håp om at vi fikk laksetrapp i Sagfossen — så vidt jeg kan se: Er det det eneste vi i grunnen har igjen for hele utbyggingen. Turismen, de som kom for å fiske — de blir borte. Ikke så lite av fiskelysten publikum kom hit — de tok inn på campingplasser, og de besøkte butikkene under fisket — de blir borte. For Tømmerneset blir inntektssiden 0. Jeg er ikke lenger så sikker på om kraftlaget går sterkt inn for laksetrapp i Sagfossen. At trappen etter Karsmos utsagn blir dyr — dyrere enn noen kunne ane — kan lett forklares ved at Sagelva blir uten vann. Ellers hadde det blitt forholdsvis rimelig med laksetrapp under fossen. Fra kjønna oppe på fossen, og siden oppover, har naturen selv laget en dyp renne. Vargspranget kunne muligens forbigås ved å bruke sidetunnelen som tyskerne laget, men som mangler et ubetydelig gjennomslag. Men det er klart: I en elv uten vatten nytter det ikke med noen kulp — hverken naturlig eller kunstig. Laksen må ha vann. — Jeg viser til hva alle instanser angående fisket har anført i sine skrivelser angående laksetrappen i Sagfossen i forbindelse med utbyggingen. Jeg må i det lengste håpe på at kraftlaget setter alt inn på å bygge trappen i forbindelse med det øvrige arbeide med tunnelen. Det henstilles dessuten til formannskapet «at konsesjonen» skal forplikte Nord-Salten Kraftlag til å bygge laksetrappen som erstatning for de store ødeleggelser som stedet påføres i forbindelse med utbyggingen.

Det er vel så: Vi får vel endel erstatning — det teller bare så lite. Noen kroner er ingen erstatning for en vannløs elv — og en tusenårig sagnomsust foss, som griner ut i uendeligheten og aldri kan slukke sin tørst.»

I forbindelse med forhåndsmeldingen om saken gjorde ytterligere 3 grunneier merksam på erstatningskrav.

De innkomne uttalelser har vært forelagt søkeren, som i brev av 26. april 1977 bemerker:

«Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske har i brev av 3.11.76 kommet med forslag til konsesjonsbetingelser, og det heter her under pkt. III bl. a.:

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske kan konsesjonæren pålegges å bygge fisketrapp i Sagfossen og elva opp til Rotvatn.

Dette pkt. mener vi ikke må tas tilfølge.

Slike laksetrappene koster nokså mye. Vi mener det ville være uriktig å forlange av konsesjonæren å dekke disse omkostninger alene.

Derimot synes vi det ville være rimelig at kraftlaget forestod bygging av slike laksetrappene dersom det skulle finnes nødvendig, og *delvis* var med på finansiering av dette. Vi kan være enige i den formulaten som er brukt om dette i fylkesfriluftsnemndas brev av 17.11.1976, at det «vil være et rimelig krav at utbyggeren gjennom konsesjonsbestemmelsene pålegges å medvirke til at det bygges laksetrapp osv». De forslag som Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske har formulert under pkt. II og V (bl. a. II c) synes vi er altfor kategoriske, og vi er noe betenkt over at disse bestemmelsene skal medtas i konsesjonsbetingelsene.

Vi kan nevne at kraftlaget som grunneier er med i Sagvatna Grunneierlag og selvsagt er interessert i å vareta vassdraget m. v. på beste måte.

Når det gjelder klekkeri og fôringsanlegg kan vi nevne at vi hittil har fått utlevert og utsatt yngel i henhold til tidligere konsesjon gjennom Sagvatna jeger- og fiskerforening. Dette mener vi er en ordning som har fungert bra. I og med at denne foreningen — som har klekkeri — får ansvar for at yngel som passer i vassdraget, blir utsatt, vil det etter vår mening tjene saken best.

Når det gjelder fylkesfriluftsnemndas uttalelser i brev av 17.11.76, er vi innstilt på å imøtekomme mange av de innvendinger som gjøres.

Bl. a. vil det i stedet for 5 kraftlinjer til kraftstasjonen, maksimalt bli 2 linjer.

Også når det gjelder plassering av over-skuddsmasse, plassering av tunnelinntaket m. v., vil dette bli endret mer i overensstemmelse med de fremsatte ønsker, enn de opprinnelige planer viste.

Nord-Salten Kraftlag A/L vil i det hele tatt ta de hensyn og de endringer som det er teknisk mulig å gjøre innenfor en ramme som er økonomisk forsvarlig.

Vi har ellers ingen vesentlige bemerkninger å gjøre til de uttalelser som er fremkommet.»

Etter anmodning fra Vassdragsdirektoratet har søkeren i brev av 14. februar 1977 gitt følge tilleggsopplysninger:

«Nord-Salten Kraftlag A/L's forsyningsområde dekker deler av Solfold og Tysfjord samt hele Steigen og Hamarøy kommuner.

Dessuten har Nord-Salten Kraftlag A/L en fastkraftkontrakt for levering av 22 GWh

til A/S Norcem, avd. Kjøpsvik, og som løper ut i 1987, en tilleggskontrakt for levering av 10 GWh som i 1979 trappes ned til 5 GWh og som løper ut i 1984.

Rekvatn kraftstasjon er beregnet til å produsere 92,2 GWh i middel. Produksjonen i 1975 var totalt 91,6 GWh. Av dette tok A/S Norcem ut 33,5 GWh. Produksjonen i 1976 var totalt 85,8 GWh. Av dette tok A/S Norcem ut 22,2 GWh.

Det alminnelige forbruk har siden 1970 øket med ca. 75 %. Siste års stigning i det alminnelige forbruk var over 9 %. Nord-Salten Kraftlag A/L har ikke tilknytning til samkjøringen. Det er nå i gang arbeide med å bygge en 145 kV-linje fra Ballangen til Kjøpsvik (tilknytning til Skjomen kraftverk). Denne linja vil knyttes til en transformatorstasjon i Kjøpsvik, som blir stående like ved Nord-Salten Kraftlags sekundærstasjon. Dette gir da en tilknytning over 66 kV-linja Kjøpsvik—Rekvatn Kraftstasjon.

Det i søknaden nevnte «nordenforliggende område» er Samkjøringen, Region 4, som nå har underdekning. Som det framgår av forannevnte, finnes ingen andre muligheter for å dekke behovet.

Vannstanden i Rotvatn vil ved flom stige til maksimum 0,5 m over nåværende maksimale flom.

Grunneierforholdene ved Rotvatn og Sagfossen må ansees å være i orden. Vi legger ved kopi av brev fra advokatfirmaet Holm, Bodø.

Vi kan i dag ikke se at det er eiendommer som berøres av utbyggingen, og som vil framtinge en ekspropriasjon.»

Det av søkeren ovenfor nevnte brev fra advokatfirmaet Holm er datert 3. januar 1977 og lyder:

Det kan ikke være tvilsomt at Carl Bjørseth og senere Ragnar og R. M. B. Schjølberg har eiet de fulle oppdemnings- og reguleringsrettigheter i Sagfossen/Rotvatn i forhold til gnr. 105 etter kontrakter av 31.5.1897 vedrørende gnr. 114 bnr. 1, gnr. 105, bnr. 1 og bnr. 105 bnr. 2.

Etter kontraktene er det overdratt rett «til udnyttelse af den til ejendommen hørende vandkraft med ret til opdemning af vand i den udstrækning rettighedshaveren maatte finde hensigtsmessig og nødvendige og med ret til at faa afstaaet grund efter behov for anlæg av veie.»

For gnr. 105 bnr. 1 er erstatningen avtalt slik at kr. 200,— skulle betales 1.7.1897. Dette er gjort. Videre skulle betales kr. 300,— dersom anlegg ikke var påbegynt innen 19. okt. 1899. Om dette er betalt vites ikke, men jeg antar at så har skjedd. Det spiller forøvrig mindre rolle.

Videre heter det at: «saasnaert anlæg foretages ved fossene eller paa ejendommen og saasnaert opdemning af elven og vandet er begynt, skal erlægges til os kr. 500,— saaledes at den samlede sum kr. 1 000,— ialt skal være kjøbesummen for overdragelse af elven og grunden samt de rettigheter som kontrakten hjemler forøvrigt, dog skal vi tilkomme særskilt skadeserstatning for afstaaelse af ager, eng og træ i udmarken paa den maade som beskrevet i kontrakten.» (Måten er vanlig voldgift.) Disse rettigheter er også utvilsomt

overdratt Nord-Salten Kraftlag A/L ved skjøtet av 28.8.51 fra Ragnar og Eiler Schjølberg.

Gnr. 105, bnr. 8 er fraskilt fra bnr. 3 den 10.5.1937. Samme dato er gnr. 105 bnr. 9 fradelt bnr. 3.

Bnr. 3 er fradelt bnr. 1 22/8 1912.

Både gnr. 105 bnr. 8 og bnr. 9 stammer derfor fra bnr. 1 og har hvilende de samme heftelser på seg som bnr. 1.

Dette må innebære at Nord-Salten Kraftlag A/L har full rett til alle nødvendige anlegg, veier, oppdemning e. l. på alle eiendommer langs vassdraget — derunder også gnr. 105, bnr. 8 og bnr. 9.

Det som kan komme til å volde noen plager er erstatningsspørsmålene, men selve vannkraften er betalt (med unntak av de kr. 500,— som skal betales ved anleggets igangsetting.)

Fra sorenskriveren i Ofoten har jeg fått opplyst at gnr. 105 bnr. 8 eies av Frank Avenes, Mildrid Nilsen, Åge Djuplasti, Magnor Djuplasti, Ragnar Djuplasti og Arne Djuplasti.

Gnr. 105 bnr. 9 eies av Terje Larsen, Eirik Larsen og Sissel Larsen.

Jeg har tilskrevet advokat Annfinn Johansen, her som vedlagte gjenpart viser.

Nord-Salten Kraftlag A/L bør snarest overfor deg runneiere som har gitt erklæring og avståelse av rettigheter, gi meddelelse om at kraftlaget allerede fra gammelt av anser seg som eier av disse rettigheter.»

Under sakens behandling er det kommet inn 3 rapporter fra Tromsø Museum vedrørende vitenskapelige undersøkelser som er utført etter avtale med kraftlaget:

1. Rapport datert 15. oktober 1976 fra konservator Kåre Landmark om geologisk befarings:

«Jeg foretok befarings av Rotvatnet og omkringliggende område den 3. juni i år.

Vatnet utgjør et lite basseng i en granittisk gneis. Det er ingen forhold ved denne bergarten som gir grunnlag for befarings som eventuelt vil bli vanskelige etter reguleringen. Omkring vatnet forekommer heller ikke morfologiske trekk, som f. eks. kvartærgeologiske dannelser, som vil bli skadelidende ved den planlagte regulering.

Fra geologisk vitenskapelig synspunkt har jeg derfor ingen innvendinger mot de reguleringer som er angitt i Deres brev til Tromsø Museum, i skriv av 6. juni 1975.»

2. Rapport datert 20. mai 1977 fra Ola Skifte og Viktor Johansen, Botanisk avdeling om botaniske befarings. Rapportens siste avsnitt «Totalvurdering» siteres:

«Rotvatn- og Strindvatnområdet viser meget artsfattige vegetasjonstyper. Dette må tilskrives den sure, tungtforvitrende berggrunn. De steder i dette området, hvor det finnes litt krevende arter, er svært begrenset i omfang og opptrer sporadisk.

Ved gjennomføringen av reguleringen kan det bli nødvendig å felle en del skog som står helt nede ved strendene. En del engvegetasjon vil gå tapt, men denne har nok større beiteverdi enn botanisk verneverdi.

Området er plantegeografisk ikke helt uinteressant. Men de arter som de plantegeografiske interesser knytter seg til, er vanlige i området, også ovenfor reguleringsgrensene.

I Rotvatn—Strindvatnområdet har muligens blåknapp (*Succisa pratensis*) sin nordøstgrense. Arten er imidlertid vanlig her i en rekke samfunnstyper, både over og under det aktuelle reguleringsnivå.

Konklusjonen etter registreringene må bli at de vegetasjonstyper som forekommer i dette området, ikke tilsvarer de kriterier en setter for botanisk verneverdi (Marker, E. 1973). Med de beskjedne omfang som den foreslåtte regulering har, kan en ikke se at utbyggingen vil føre til nevneverdige skader på floraen i området.»

3. Rapport datert 18. mai 1977 fra Arne Nilssen, Zoologisk avdeling om undersøkelse av dyrelivet. Rapportens siste avsnitt «Vurdering av skadeomkostninger» siteres:

«Siden reguleringshøyden i Rotvatn bare er prosjektert til $+ 0,5 \text{ m} \div 0,5 \text{ m}$ vil virkningen av dette bli minimal, og vannstandsvariasjonene vil neppe bli noe særlig større enn det som naturlig finner sted i dag. Riktignok vil største og minste vannstand ved regulering avhenge av kraftbehovet isteden for som nå av naturlige flommer, men det er usikkert om dette får noen effekt for f. eks. næringsfaunaen i gruntvannsområdene og i strandsonene. Vannstandsvariasjonene vil heller neppe skape problemer for hekkende fugler, muligens med unntak for lom-artene, som krever meget stabil vannstand.

Sagelva, som tidligere er berørt ved en kanal er sprengt parallelt med elva ca. 100 m mellom Rotvatn og elva, vil periodevis bli tørrlagt. Elva vil derfor delvis bli ødelagt som produksjonsområde for vanninsekter og andre smådyr og vil derfor forringe elva som biotop for fugler. Ved utløpet av Sagelva i havet ble funnet en interessant taksvallekoloni med 12 reir under en berghammer. Disse taksvalene hentet sin næring blant flygende insekter over de mer stilleflytende partier av elva. Dersom elva delvis blir tørrlagt, vil antagelig næringsgrunnlaget for taksvalende bli kraftig redusert.

Hvordan den antatt økte vintervannføringen vil virke på fjæresonen ved utløpet av Sagelva, avhenger av hvor mye is det dannes og hvor graverende effekt vannet vil ha. Alle former for forstyrrelser i sedimentene vil endre næringsfaunaen og kan få konsekvenser for beitende fugler i trekketida. For å kunne vurdere disse forhold nærmere, er ytterligere undersøkelser påkrevd.»

Dessuten har Samisk-etnografisk avdeling ved samme museum sendt inn rapport datert 1977 om «SagFrjordvassdraget — Reindriften m. m.»

Første del av rapportens innledning siteres:

«Kildematerialet viser at området fra gammelt har vært et samisk bruks- og bosetningsområde. I dag er det som samisk reindriftsområde at området har verdi. Med hensyn til lende-, bær-, snø- og beiteforhold reg-

nes reinbeitedistrikt Hamarøy/Mørkvatn for å være et av de sikreste i Nordland. I dag er det bare en reindriftsgruppe (Labbagruppen) som driver reindrift i området, mot tidligere 7 til 9 grupper med tilsammen flere tusen rein. Lav lønnsomhet i reindriften sett i forhold til andre yrker. I dag har denne situasjonen utøvere etter krigen avvirket og begynte i andre yrker. I dag har denne situasjonen endret seg og reindrift er igjen blitt et attraktivt yrke. Vi kan derfor med sikkerhet forvente at beiteene i distrikt Hamarøy/Mørkvatn igjen vil bli maksimalt utnyttet for produksjon av menneskeføde (kjøtt). Dette gjennom innflytting fra naboland distrikt evt. Finnmark og den gruppe som alt er i området.

Den planlagte regulering vil eventuelt bli 4de byggetrinn i reguleringen av Sagfjordvassdraget og vassdraget Jovanis-, Rogge- og Goigejavre med anløp til Hellemofjorden. Disse vassdrag ligger i tradisjonelle vår-, sommer og høst-beiteområder for rein. Med hensyn til vurderingen av skader og ulemper for reindriften må de tre tidligere reguleringer sees i sammenheng med det planlagte, da hvert byggetrinn gradvis har forverret og redusert områdets verdi som driftsområde. Som modell for vurderingen av skader/ulemper og kompensasjonstiltak har jeg nyttet Kalstadgruppens driftsmønster (den siste av de tradisjonelle gruppene i området). Labbagruppen er egentlig en svensk innlandsgruppe som flyttet til området 1964/65. Av årsaker som nevnt i rapporten lar det seg ikke gjøre å nytte denne gruppe som modell. I den tradisjonelle tilpasning inngår regelmessige forflytninger mellom de forskjellige beiteområder. (vår-, sommer-, høst- og vinterbeiteområder).

Dette for overhode at reindriften skal gi noen rimelig avkastning.

Forutsatt at skader/ulemper ved de tidligere byggetrinn og det planlagte blir kompensert, vil jeg personlig ut fra reindriftshensyn ikke gå imot den planlagte regulering.»

Neste avsnitt i rapporten er en historikk om samene og reindriften i området. Deretter omhandles tidligere vassdragsreguleringer og deres relasjon til reindriftsområdet, og det gis en oversikt over avgrensede beiteområder for tidligere reindriftsgrupper. Så følger en utretning om årssyklusen for reindriften i området, hvorefter skader og ulemper ved tidligere reguleringer behandles.

Om skader og ulemper ved det aktuelle reguleringsprosjektet heter det i rapporten:

«Vil isen på Rotvatn bli usikker ved en eventuell regulering og vil dette vanskeliggjøre/umuliggjøre flytteløp over vatnet? Flytteløp nr. 6. Hvordan vil det forholde seg med flytteløp nr. 5 som krysser Nerstraumen er også vanskelig å si.

Som vi tidligere har nevnt ligger også en rekke sommerbeiteområder (2, 5, 6, 7, 8), også kalvingsplasser, på vestsida av Sagfjordvassdraget. I tillegg til de nevnte høstflytteløp som går fra vest- til østsiden av Sagfjordvassdraget, flytter en også den motsatte vei om våren, bl. a. over vårisen på Rotvatn og på østsiden av Rekvatnet. Disse driftsmønstre særlig fra tider før krigen.»

Videre følger et avsnitt med forslag til tiltak/kompensasjon:

«Isolert sett vil det planlagt fjerde byggetrinn bare ha mulige konsekvenser for to flytteleier, men dette byggetrinn må sees i sammenheng med de tre tidligere for å få en totalvurdering. Hvert byggetrinn har gradvis redusert områdets verdi som reindriftsområde. Jeg vil derfor her komme med en del forslag til kompensasjon for om mulig å redusere skadevirkningene av de tidligere reguleringer og den planlagte. *Jeg vil her på det sterkeste understreke at disse forslag ikke er å regne som de endelige/fullstendige, da det nok er flere forhold som må komme i betraktning. Dette gjøres best ved at en sakkyndig kommisjon foretar befaringer i området og kommer med forslag til kompensasjon.*

1) Av de seks flytteløp fra høstbeiteområdet til fjellområdene øst for Sagfjordvassdraget er fire allerede stengt (avsperrret) som følge av de tre første byggetrinn. Hvilke konsekvenser fjerde byggetrinn vil ha på de to gjenværende flytteløp, er vanskelig å si.

Skulle også disse to flytteløp bli stengt, må den (de) aktuelle reingruppe (ene) foreta en meget strabasios flytting som både for rein og mennesker er meget energikrevende. Ekstra-arbeidet kan bli 1—2 uker. Gruppen(e) må da flytte tilbake til sommerbeiteområdet før de igjen kan vende vestover mot vinterbeiteområdet. I tillegg til alt ekstra-arbeid er høyfjellet i sommerbeiteområdet meget værhardt om vinteren, og det er dessuten sparsomt med vinterbeiter under flyttingen.

For mulig å unngå dette foreslår jeg at det blir bygget minst to store broer over Kvitsteinelva. Dette i forbindelse med flytting, beiting (uten at elva skal være til hinder), og for å unngå at kalver drukner i elva. Broene vil også være til stor nytte for gjeterne bl. a. under reinsamling.

Videre foreta utbedring ved elveutløpet fra Rekvatn, slik at denne flytteløp kan åpnes igjen.

Når det gjelder flytteløpene 5 og 6 (planlagt fjerde byggetrinn), er det vanskelig på det nåværende tidspunkt å gi forslag til eventuelle tiltak.

2) De to viktigste fiskevann er Slunka- og Goigejavre (regulert ved andre og tredje byggetrinn). Her bør settes i verk kultiveringstiltak. En ting som også bør tas opp til vurdering er at redusert fiske i disse to vann bør kompenseres ved at andre vann blir kultivert. Bl. a. kan nevnes Roggejavre, vannene i Neidavagge, Skunke- og Giertojavre.

3) Ved nedtapping av Rekvatnet og Slunkajavre er det meget vanskelig å dra båtene opp på land og ned til vannet. Det bør bygges båtdrag ved Rekvatn, Slunka- og Goigejavre. Bygging av naust bør også tas opp til vurdering.

I samme sammenheng kan følgende nevnes: Ved elveutløpet fra Rekvatn har (hadde) Kalstadgruppen naust, og ved full nedtapping av dette vann måtte en dra båtene ca. 200 m, mot før 2—3 m.

4) Sommerbosted på østsiden av Slunkajavre, og en er avhengig av båt for transport fra

og til dette sted. Vanskelighetene ved båttransport nevnt under pkt. 3. En bør her ta opp til vurdering å bygge en ny hytte på et sted hvor en ikke er så avhengig av båt.

- 5) Ekstra arbeidsinnsats og tap av ren som følge av reguleringene må kompenseres i form av penger.
- 6) Utgangspunktet for forslag til kompensasjon er Kalstadgruppens driftsmønster fra begynnelsen av 50-årene og til ut i 60-årene, men som allerede nevnt i forrige kapittel, er det også flere driftsmønstre (særlig fra før krigen), som er blitt/vil bli berørt av reguleringene. Skulle disse igjen bli aktuelle, må det foretas en videre vurdering med hensyn til tiltak for kompensasjon.
- 7) Ut fra alminnelige hensyn bør det foretas opprydding fra tidligere anleggsperioder (andre og tredje byggetrinn). Anleggsbrakke, ammunisjonshus, jernbaneskinner m. m. Nevnt i forrige kap.
- 8) Andre tiltak til kompensasjon etter sakkyndig vurdering.»

Fra et avsnitt om framtidig reindrift siteres:

«Fra reindriftsamer i Finnmark er det kommet en rekke søknader om innflytting til reinbeitedistrikt i Nordland. Til Hamarøy/Mørkvatn er det søkt om tilflytting både fra Finnmark og fra reindriftsungdom i nabo-distriktet 39 Frostisen. Dessuten har Labbagruppen også ungdom i vekst.

Ved tilflytting av rein og reindriftsutøvere fra andre områder vil en makte å rette opp den reindrift som i dag er i området, og forholdene skulle således ligge til rette for en lønnsom og velordnet reindrift. Dette til tross for vassdragsreguleringene. Skadevirkningene må en håpe å kunne bøte på ved hjelp av kompensasjonstiltak.»

Så følger et avsnitt om samiske kulturlevninger:

«I området rundt Rot- og Strindvatn finns en rekke samiske kulturlevninger, bl. a. fangstgraver for villrein. Disse er registrert på Strindnesset (vil ikke bli berørt ved regulering).

Lokalbefolkningen mener at det også skal være fangstgraver på neset mellom Rotvatn og Strindvatn, og videre på eidet mellom Rotvatn og sjøen. Disse er ikke registrert av Samisk-etnografisk avdeling. Om disse vil bli berørt ved den planlagte regulering, kan vi derfor ikke uttale oss om. Det bør i denne forbindelse nevnes at avdelingen ikke har hatt budsjett fra Vassdragsvesenet for å foreta registreringer av samiske kulturlevninger rundt det gjeldende vassdrag.

Ved de tre første byggetrinn ble følgende samiske kulturlevninger rasert:

- 1) Samisk leirplass ved elva fra Rekvatn.
- 2) Pulkjemme og deler av pulker ved elva fra Rekvatn.
- 3) Melkeplass (gjerde) ved Slunkajavre.

- 4) Ved Slunkajavre var utbyggerne i ferd med å rasere en samisk gravplass, men en av reingjeterne fikk stoppet dette i siste øyeblikk.»

Rapporten avsluttes med følgende:

«Denne regulering må ansees som en ytterligere forringelse av driftsområdene i distriktene 37 Hamarøy, 36 Mørkvatn og 38 Hellemo. Ved eventuell regulering må her iverksettes kompensasjonstiltak. Hvis ønskelig kan Samisk-etnografisk avdeling utarbeide rapport (ang. reindrift).»

Med rapporten fulgte 4 stk. kartblad over reinbeitedistrikter, beiteområder, flytteleier m. v.

Hovedstyret vil bemerke:

Generelt.

Nord-Salten Kraftlag A/L er et interkommunalt selskap. Medlemmer er kommunene Tysfjord, Hamarøy, Steigen og Sørfold samt en del personlige andelseiere fra nevnte kommuner. Lagets formål er å skaffe distriktene i nordre Salten elektrisk kraft.

Kraftlaget regulerer Sagelv- og Muskenvassdragene i henhold til konsesjoner gitt ved kgl. res. av henholdsvis 11. februar 1955, 9. juni 1961 og 15. august 1969.

Goigijavre i Muskenvassdraget er regulert og overført til Slunkajavre i Sagelvassdraget. Slunkajavre er regulert og overført til Rekvatn, som videre er regulert og overført til Fjerdevatn. Vatnet utnyttes i Rekvatn kraftstasjon i fallet mellom de to sistnevnte vatn som er på ca. 207 m. Konsesjon på erverv av fallet ble gitt kraftlaget ved kgl. res. av 11. februar 1955.

Magasinvolumentene er i ovennevnte rekkefølge henholdsvis 5 mill. m³, 80 mill. m³ og 77 mill. m³, og magasingrad ved inntaket ca. 76 %.

Produksjonen i Rekvatn kraftstasjon regnes å være ca. 90 GWh i årlig middel. Av dette leveres i dag ca. 30 GWh til A/S Norcem i Kjøpsvik.

Plan og søknad.

Planen går ut på å bygge ut fallet mellom Rotvatn og sjøen, som er på ca. 45 m. I denne forbindelse tenkes Rotvatn regulert 0,5 m opp og 0,5 m ned, hvorved det ovenforliggende Strindvatn blir regulert 0,2 m opp.

Søkeren har opplyst at fallrettigheter m. v. ble kjøpt av kraftlaget i 1951.

Den foreliggende sak gjelder:

1. Søknad fra Nord-Salten Kraftlag A/L om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven

- av 14. desember 1917 til å foreta de planlagte reguleringer.
2. Tillatelse etter konsesjonsloven av 14. desember 1917 til å erverve fallet.
 3. Tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til å bygge ut fallet.

Produksjon m. v.

Produksjonen i det planlagte Sagfossen kraftverk er i Vassdragsdirektoratet beregnet til ca. 44 GWh, hvorav 24 GWh vinterkraft og 20 GWh sommerkraft. Anleggskostnaden er anslått til ca. 35 mill. kr. med priser pr. 1. januar 1977, eller ca. 80 øre pr. kWh.

Produksjonens bruttoverdi er beregnet til ca. 54 mill. kr. Med ovenfor nevnte anleggskostnad blir nettoverdien da ca. 19 mill. kr., og nyttefaktoren 1,5. Prosjektet ansees som økonomisk gunstig.

Den planlagte regulering vil gi et samlet magasin i Rotvatn/Strindvatn på ca. 4 mill. m³. Total magasingrad ovenfor inntaket økes dermed fra ca. 36 % til ca. 37 %. Regulert vassføring ved inntaket er i Vassdragsdirektoratet beregnet til 14 m³/sek. i medianår, og dette skulle gi en kraftøkning på ca. 8 400 nat.-hk i fallet til sjøen beregnet etter ervervslovens bestemmelser. Talloppgavene gis med forbehold om senere justering.

Behov.

En del av kraften vil gå med til alminnelig forsyning i lagets eget område, som siste år øket med ca. 9 %. Det meste av den nye kraften skal imidlertid overføres til det nordenforliggende område, som har udekket behov. Overføringen vil i tilfelle gå over den prosjekterte kraftlinjen Kjøpsvik—Ballangen, som ventes ferdigbygget samtidig med Sagfossen kraftverk. Byggingen av kraftverket regnes å ta to år.

Skader og ulemper.

Den meget beskjedne regulering av Rotvatn og Strindvatn vil — såvidt Hovedstyret kan bedømme ut fra foreliggende opplysninger — ikke medføre større skadevirkninger. Et areal på ca. 60 dekar antas å bli neddemmet og et liknende areal forsumpet. Dyrka mark vil bli ubetydelig berørt. Enkelte gårdsbruk m. v. som ligger til vatn kan imidlertid få ulemper, og enkelte lave partier av en jordbruksveg på vestsiden av Rotvatn vil sannsynligvis måtte heves. Ellers vil litt reinbeite gå tapt, uten at dette kan forventes å bli særlig merkbart, og det kan muligens oppstå visse ulemper for enkelte reinflytteleier.

Ved lave vasstander må en regne med mer usikker is i sundet mellom de to vatna og på eventuelle grunne partier. I tappeperioden vil

det også være usikker is i området foran kraftverksinntaket.

Når det gjelder utbyggingen, forutsetter denne tørlegging eller sterkt redusert vassføring i Sagelva. I dag foregår det her lakse- og sjørretfiske. Undersøkelser tyder på at elva har en stedegen stamme av disse fiskeslag med gyte- og oppvekstplass under Sagfossen. I vassdraget ovenfor fossen finnes bare innlandsfisk — i Rotvatn overveiende røye.

Nær det planlagte kraftstasjonsinntak i Sagelva finnes helleristninger, som antas å være av de eldste i Norge. Dersom nødvendig hensyn blir tatt ved endelig plassering av inntaket og inngrepene ellers i terrenget, vil forholdene etter arkeologenes oppfatning likevel kunne bli tilfredsstillende.

I det hele bør det vises varsomhet ved denne utbyggingen, som i tilfelle vil berøre et lett tilgjengelig område. Ved planlegging av kraftlinjer til stasjonen og av steintipper bør en ha dette for øye. Det skal her nevnes at kommunen har foreslått 3 større hyttefelter langs vestsiden av vatnet og i Sagelvdalen. Gabrielsen-komiteén foreslo i sin tid nedre del av vassdraget bevart uberørt.

Konklusjon.

Statens Friluftsråd foreslår nedre del av Sagelvvassdraget bevart uberørt, og en av de berørte grunneiere har satt fram sterke innvendinger, men det er ikke kommet noen direkte protest mot søknaden. Såvel Hamarøy kommune som fylkesrådmannen i Nordland anbefaler konsesjon på visse vilkår.

Hovedstyret finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene for private såvel som for offentlige interesser er små i forhold til nytten av den kraftmengde som vinnes. Hovedstyret vil tilrå at de omsøkte tillatelser blir gitt på de vilkår som følger i vedlagte utkast.

Om vilkårene for tillatelsen bemerkes:

Vedtekter m. v., post 1.

I samsvar med kravene i ervervslovens § 4 er det foreslått bestemmelse om at andelslagets kapital for den overveiende del skal være i kommunalt eie. Dessuten er det tatt med bestemmelse om at endringer i lagets vedtekter skal godkjennes av departementet.

Konsesjonstid, post 2.

Tidligere gitte konsesjoner vedrørende Sagelvvassdraget gjelder den øvre delen og utløper i år 2003. Etter Hovedstyrets syn ville det ikke være rimelig å begrense de nå aktuelle konsesjoner vedrørende vassdragets nedre del til samme tidspunkt. Kraftlaget tilfredsstiller dessuten etter Hovedstyrets oppfatning de nå

gjeldende krav for konsesjoner på ubegrenset tid, og dette er da foreslått.

Avgifter, post 3.

Prosjektet er økonomisk gunstig. Hamarøy kommune er medlem av kraftlaget, men størstedelen av den nye kraft vil bli ført ut av kommunen.

Det foreslås avgiftssatser på kr. 7,50 pr. nat.hk til kommuner og kr. 1,50 pr. nat.hk til staten.

Byggefrister, post 5.

Vanlige frister er foreslått. Dagmulkt for overskridelse er satt til kr. 1 000,—.

Forsamlingslokale og allmenndannende virksomhet, post 10.

Spørsmålet om forsamlingslokale er ikke tatt opp i distriktet, men Hovedstyret har funnet det riktig å ta posten med i vanlig form.

Det foreslås også at konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig tjeneste.

Veger, bruer m. v., post 11.

Det blir ubetydelig vegbygging i forbindelse med dette prosjektet. Posten er tatt med i vanlig form.

Tilsyn og godkjenning av planer, post 12.

Betydelige naturvern- og friluftsinnteresser er knyttet til området. Såvel fra distriktet som fra Tromsø Museum og Statens Naturvernråd er det kommet krav i den forbindelse, og spesielt når det gjelder forholdene ved helleristingene nær kraftverksinntaket. Søkeren har sagt seg villig til i stor grad å imøtekomme disse kravene.

Ut fra det vanlige innhold i denne posten vil inngrepene i naturen bli planlagt og utført i samråd med NVE's naturvernavdeling, som også fører kontroll med utførelse og med opprydding etter at arbeidene er ferdige, og som samråd seg med kommunen. Hovedstyret regner derfor med at nevnte krav blir imøtekommet i størst mulig utstrekning.

Terskler og sikringsarbeid, post 13.

Posten er tatt med i vanlig form. Planlegging av terskler blir i tilfelle gjort av NVE's naturvernavdeling i samråd med distriktet og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Før avgjørelse om bygging av terskler m. v. blir tatt, vil det bli vurdert om kostnadene står i rimelig forhold til det en kan oppnå og til virkningen av det nye inngrepet.

Vassliping, post 16.

Posten er tatt med i vanlig form. For det tilfelle at vatn blir sluppet i strid med manøvreringsreglementet, er det foreslått en tvangsmulkt på inntil kr. 10 000,— for hver gang.

Vilt og fiske, post 20.

Posten er i det vesentlige i samsvar med forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. En har imidlertid sløffet pålegget om at driftsvassføringen skal slippes ved eventuell driftsstans i tida 1. mai—1. oktober, da dette vil kunne føre til urimelige kostnader i forhold til nytten for eventuell fisk nedenfor verket. Hovedstyret har også funnet det vanskelig uten videre å foreslå at konsesjonæren skal bekoste eventuelle fisketrapper i Sagelva. Forslaget går derfor ut på at han skal kunne pålegges å delta i bygging av trapper samt å avgi driftsvatn til disse. Industridepartementet er forbeholdt den endelige avgjørelse i så tilfelle med hensyn til bidragets størrelse og mengden av driftsvatn som skal avgis. Når det gjelder terskelbygging, kommer denne mulighet inn under post 13.

Hamarøy innlandsfiskeriemnd og Hamarøy Jeger- og Fiskerforbund ønsker dessuten anlagt klekkeri og oppforingsanlegg i forbindelse med utbyggingen. Hovedstyret anser ikke pålegg om dette som påkrevet i tillegg til de foreslåtte bestemmelser. Kravet om at elva nedenfor stasjonen må beholde sin naturlige form, regner en imidlertid med blir imøtekommet i størst mulig utstrekning, jfr. Hovedstyrets merknader til post 12. Olaf Djuplasi ønsker tilstrekkelig vassføring for fisken i kulpene i Sagelva. På bakgrunn av de fiskerisakkyndiges uttalelse vurderer Hovedstyret det slik at det bare i forbindelse med eventuelle fisketrapper vil være tilstrekkelig grunnlag for pålegg om vassliping.

Forurensing, post 21.

Etter forslag fra Statens Forurensningstilsyn er her tatt inn en generell bestemmelse om at konsesjonæren kan bli pålagt å bekoste tiltak som følge av forurensingsvirkninger i forbindelse med reguleringen og utbyggingen, samt helt eller delvis å bekoste kjemiske og biologiske oppfølgingsundersøkelser i den berørte del av vassdraget.

Isforhold, post 22.

Her er foreslått bestemmelse om at partier av isen på Rotvatn og tilstøtende sund som mister sin bæreevne, skal markeres på foreskrevet måte.

Konsesjonskraft, post 23.

Posten er tatt inn i vanlig form.

Manøvreringsreglement, post 26.

Reguleringsgrensene for Rotvatn og Strindvatn er foreslått inntatt i gjeldende manøvreringsreglementet, er det foreslått en tvangsmulkt på inntil kr. 10 000,— for hver gang.

reringsreglement for regulering av Sagelv- og Muskenvassdraget.

Andre merknader.

Statens Naturvernråd har bl. a. pekt på tørrleggingen av Sagelva og dermed følgende skader. Når det nå likevel ikke fraråder prosjektet, er det under den forutsetning at det bygges fisketrapper, at inntaket og dammen trekkes lengst mulig vekk fra helleristningsfeltet og at det ved fastsettelsen av vilkår også blir tatt hensyn til de andre mulighetene for å begrense skadevirkningene som er nevnt i de innkomne uttalelser. Hovedstyret er stort sett enig med Naturvernrådet. Det er hovedsakelig i spørsmålet om fisketrapper at Hovedstyret har tatt et noe annet standpunkt, slik det framgår av post 20 i utkastet til vilkår og av merknadene til denne.

Med hensyn til Nordland Naturvernforenings betenkeligheter vil Hovedstyret bemerke at en ikke ser noen grunn til å frykte for råkdannelse på vatna i den grad at det vil føre til klimaforverring eller hindre ferdelsen i særlig grad.

Olaf Djuplasti frykter for omfattende skader på vassanlegg, diverse installasjoner i kjeller og på terrenget langs fjæra på sin eiendom med have og støpesandtak. Disse spørsmål vil bli vurdert av reguleringsskjønnet, som i denne forbindelse også har anledning til å pålegge konsesjonæren å utføre tiltak til avhjelp av skadevirkninger.

Djuplasti mener dessuten å eie grunn og rettigheter ved Sagfossen, uten dermed å protestere mot utbyggingen. Søkerens advokat hevder at fallrettene er ervervet, men at det kan være noen uklarhet i forbindelse med erstatningsspørsmålene for øvrig. Eventuell tvist i denne forbindelse blir en sak mellom partene, som konsesjonsmyndighetene ikke trenger å ta standpunkt til.

Samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø Museum mener at skader og ulemper for reindriften må sees i sammenheng med tidligere reguleringer i vassdraget, da hvert byggetrinn gradvis har redusert områdets verdi som driftsområde. Nevnte avdeling foreslår derfor en rekke tiltak som kompensasjon for samtlige reguleringer, så som bygging av bruer, naust og båtdrag samt en ny hytte. Videre nevnes fiskekultivering, pengebidrag, opprydding etter tidligere anleggsperioder og annet etter sakkyndig vurdering.

Når det gjelder skadevirkninger som følge av det aktuelle prosjektet, er nevnt mulige problemer for flytteleiene over isen på Rotvatnet og over sundet mot Strindvatn.

Etter Hovedstyrets syn er det vanskelig i forbindelse med denne saken å gi pålegg om

tiltak m. v. vedrørende tidligere reguleringer. En annen sak er det om konsesjonæren finner grunn til å gjøre noe som billighetserstatning. Ellers er Hovedstyret i prinsippet enig i at det bør foretas omhyggelig opprydding etter ethvert anleggsarbeid.

For øvrig kan ikke Hovedstyret se at skadevirkningene for reindriftsnæringen i forbindelse med denne saken kan bli betydelige.

Om det ønskes, bør det imidlertid etter Hovedstyrets oppfatning gis anledning til registrering av eventuelle fangstgraver på neset mellom Rotvatn og Strindvatn og på eidet mellom Rotvatn og sjøen, slik det er antydnet i rapporten fra Samisk-etnografisk avdeling.

Behandlet i Hovedstyrets møte 6. juni 1977.»

Hovedstyrets forslag til vilkår for regulerings- og ervervstillatelsen har følgende ordlyd:

1.

Andelslagets kapital skal for den overveiende del være i kommunalt eie.

Endringer i lagets vedtekter skal forelegges departementet til godkjenning.

2.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd og konsesjonslovens § 4, tredje ledd.

De utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

3.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. nat.-hk beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet kan frembringe etter den foretatte regulering og utbygging med den påregnelige vassføring år om annet, og en årlig agift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr. 7,50 pr. nat.-hk beregnet på samme måte. Hvilke årlige reguleringsavgifter på fallet, skal de komme i fra- drag i de avgifter som pålegges i henhold til denne post, for så vidt angår den del av kraftmengden hvorav reguleringsavgifter erlegges.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 3 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 23 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulige å itnytte.

For hver dag fristen uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes, erlegges konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 1 000.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert

i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

9.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anlegget knyttede befolkning eller, hvis departementet måtte anse det mere hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller utbedring av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille kr. 10 000 til rådighet for almindelig virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvor-

vidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, for så vidt NVE finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget, nærings- og allmenne interesser.

12.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere drift og vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene og vassfalletenes utbygging.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

13.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vassstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elevkorreksjoner, opprenskninger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil

inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

14.

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. Gjenstående stubber skal være maksimalt 25 cm lange. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HKV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Ryddingen av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

15.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

16.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vatnet slippes i strid med reglementet kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

17.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper og innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

Konsesjonæren skal uten vederlag finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

20.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og driften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av reguleringen og utbyggingen. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdragene.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av reguleringen m. v. skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette myndiger finner det nødvendig:

- a) Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, føring og transport av den fisk som skal settes ut.
- b) Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser, og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av reguleringene.
- c) Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
- d) Dekke utgifter til uttynning av fiskebestander.
- e) Bygge fiskesperrer.

III.

Konsesjonæren skal avsette et fond til Hamarøy kommune på kr. 300 000 som kan brukes etter kommunens nærmere bestemmelse til fremme av fisket i distriktet, derunder til bygging av fisketrapp i Sagfossen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av vedkommende departement.

Konsesjonæren kan pålegges å avgi nødvendig driftsvann til en eventuell fisketrapp etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

IV.

Dersom det som følge av reguleringen og utbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

V.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår og pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

21.

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensingsvirkninger som står i forbindelse med reguleringen og utbyggingen samt helt eller delvis å bekoste kjemiske og biologiske oppfølgingsundersøkelser i den berørte del av vassdraget.

22.

De partier av isen ved kraftverksinntaket, på Rotvatn og det tilstøtende sund mot Strindvatn som måtte miste sin bæreevne på grunn av reguleringen og utbyggingen, skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles det svekkede parti med et tau festet til peler som settes fast i isen med passe mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflate på mellom 0,5 og 1,0 m.

23.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet kan frambringe etter den foretatte regulering og utbygging (beregnet som angitt i post 2) til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Unighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av

departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

24.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 3, 5, 16, 23 eller 24, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd og konsesjonslovens § 26, annet ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

25.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringene kan medføre forpliktelser.

26.

Det gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Sagelv- og Muskenvassdraget gis følgende tillegg i post 1 A:

	Normal vasstand kote	Øvre reg.grense kote	Nedre reg.grense kote	Reg.høyde m
Rotvatn	44,95	45,45	44,45	1,0
Strindvatn	45,25	45,45		0,2

Industridepartementet har mottatt følgende utskrift av møteboken for Hamarøy kommune-styre av 11. juli 1977:

«Fra Industridepartementet har vi mottatt innstilling fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen angående ovennevnte utbygging av Sagfossen kraftverk.

Når det gjelder de merknader kommunestyret gjorde i møte 17.2.77 finner jeg at det er tatt hensyn til følgende punkter i innstillingen:

- Pkt. 11. Erstatning av offentlige veier.
(Jfr. krav om Rotaveien.)
- Pkt. 12. Departementet skal godkjenne detaljplanene. Kommunen skal uttale seg om anleggsveier, masseuttak og plassering av overskuddsmasse.
(Jfr. merknad om damhusets plassering, planlagt steintipp.)
- Pkt. 20. Om settefisk, fisketrapp.
(Jfr. krav om fisketrapp.)

Vedlagt følger:

«Utkast til vilkår for tillatelse for Nordre Salten Kraftlag A/L til regulering og erverv av fall i nedre del av Sagvassdraget.»

Kontorsjefens innstilling:

Hamarøy formannskap innstiller overfor kommunestyret på slikt vedtak:

Hamarøy kommune gir sin tilslutning til utkast til vilkår for tillatelse for Nord Salten Kraftlag A/L til regulering og erverv av fall i nedre del av Sagvassdraget vedtatt av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 6. juni 1977, med slik tilføyelse:

Når det gjelder § 20 pkt. III viser kommunestyret til sitt vedtak av 17.2.77 og opprettholder ønske om et klarere pålegg til konsesjonæren om utbygging av fisketrapp.

Vedtak:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Odd Korsmo og Olav Elsbak jr. fratrådte ved behandling av saken.»

Kommunaldepartementet har avgitt følgende uttalelse 26. juli 1977:

«Kommunaldepartementet har ingen merknader og vil tilrå at konsesjon blir gitt. Økt tilgang på kraft vil være en viktig forutsetning for framtidig næringsutbygging i dette meget svakt utbygde området.»

Miljøverndepartementet avga 15. august 1977 denne uttalelse i saken:

«En viser til Deres brev av 14. juni 1977 vedlagt innstilling fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen av 8. juni 1977 vedrørende ovenstående.

Miljøverndepartementet vil peke på at området som berøres av planene er meget attraktivt og naturskjønt og lett tilgjengelig for allmennheten.

Departementet vil for sitt vedkommende ikke frarå at det blir gitt konsesjon. Forutsetningen er at det vises særlig stor varsomhet ved utbyggingen slik at området ikke skades unødig.

Vilkår vedrørende tilsyn og godkjenning av planen, post 12.

Tromsø Museum, Arkeologisk avdeling har avgitt uttalelse til Hovedstyrets innstilling. Departementet viser til uttalelsen som vedlegges.

Etter det en har bragt i erfaring ved kontakt med kraftselskapet, vil inntaket bli flyttet ut i vannet og tunneltracéen lagt på vestsiden av elva. Området ved helleristningsfeltet blir derved ikke berørt.

Vilkår av hensyn til fisk, vilt m. v.

Vedlagt oversendes kopi av brev av 11. august 1977 fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Departementet slutter seg til uttalelsen.

Vilkår etter lov om vern mot vannforurensing.

For så vidt gjelder vilkår etter lov om vern mot vannforurensing vises det til Statens forurensningstilsyns uttalelse av 20. september 1976. I uttalelsen ble det foreslått vilkår etter lov om vern mot vannforurensing. Disse vilkår er inntatt i Hovedstyrets innstilling post 21.

Tillatelse etter § 10, 1. ledd jfr. § 4 i lov om vern mot vannforurensing kan gis under forutsetning av at de i post 21 foreslåtte vilkår fastsettes.»

Som vedlegg til Miljøverndepartementets brev fulgte følgende uttalelse av 11. august 1977 fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk:

«Saken er forelagt fiskerikonsulenten i Nordland og Troms til uttalelse.

Det er klarlagt at Sagelva i dag har en selvreproduserende stamme av laks og sjørret. Området for gyting og oppvekst er imidlertid meget begrenset idet disse fiskeartene bare finnes nedenfor Sagfossen. Nedenfor Sagfosskulpulen er det en ca. 1 km lang utleire på fjære sjø. For å hindre sjøvann i å trenge inn i kulpulen under redusert vannføring på grunn av den omsøkte regulering, vil en foreslå at noe av fjellmassene fra anleggsarbeidet plasseres langs Sagfosskulpulens østre side og ned til utløpet av Sagfossen, slik at elveutløpet innsnevres. Dette gir større muligheter for å bevare det lakse- og sjørretfiske som drives idag i tilknytning til vassdraget.

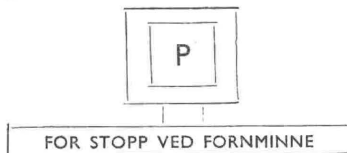
Forøvrig har en ingen kommentar til Hovedstyrets innstilling.»

Vedlagt Miljøverndepartementets ekspedisjon var også følgende brev fra Tromsø museum — Arkeologisk avdeling av 14. juli 1977:

«Regulering av Rotvatn i Hamarøy.»

Uttalelsene fra Tromsø Museum vedrørende helleristningen ved Sagelv er referert på s. 10 og s. 22 i innstillingen og Hovedstyrets konklusjon angående helleristningen på s. 49. Tromsø Museum forutsetter at setningen «Søkeren har sagt seg villig til i stor grad (understreket av oss) å imøtekomme disse kravene» skal tolkes derhen at punkt 1—3 på s. 22 etterkommes. En vernesone på 35 m er en minimumsgrense for dette fortidsminnet som er med på Miljøverndepartementets liste over høyt prioriterte fortidsminner i landet.

Når det gjelder punkt 4, skal vi få komme med følgende konkrete forslag: Tekstskiltet flyttes 3—3½ m nærmere elven, stangen forkortes og støpes fast. — Ved E6 opparbeides det på sydsiden av nedkjørselen mot helleristningen en parkeringsplass/busslomme, merket med følgende skilt.

En parkeringsplass nærmere helleristningen er ikke tilrådelig, da man kan komme i skade for å gjøre et vel stort inngrep i landskapet, som er en viktig del av helheten omkring helleristningen.»

Fiskeridepartementet avga følgende uttalelse 23. august 1977:

«Omhandlede sak har herfra vært forelagt Kystdirektoratet og Fiskeridirektoratet.

Kystdirektoratet har i brev av 5. juli 1977 uttalt at omhandlede regulering ikke vil medføre noen spesielle isproblemer i Sagfjorden.

En viser forøvrig til vedlagte gjenpart av Kystdirektoratets brev.

Fiskeridirektoratet har i brev av 18. august 1977 uttalt at de relativt beskjedne forandringene i vannføringen antas ikke å få innflytelse på det marine liv eller fiskeriinteresser i sjøen.

Gjenpart av Fiskeridirektørens brev følger vedlagt.

Fiskeridepartementet har for sin del ikke noe å bemerke til omsøkte regulering.»

Som vedlegg til Fiskeridepartementets brev fulgte følgende uttalelse av 5. juli 1977 fra Kystdirektoratet:

«Utover det som tidligere er anført om isforholdene i Sagfjorden, kfr. tidligere oversendt gjenpart av direktoratets brev av 29. juli 1976, ref. 3460/76 RK1/Se til Fiskeridirektoratet foranlediger saken ingen merknader.

Som Statens havnevesen, 4. distrikt og havnefogden i Narvik antar heller ikke Kystdirektoratet at omsøkte regulering vil medføre noen spesielle isproblemer i Sagfjorden.

Saksdokumentene er med brev av idag videresendt til Fiskeridirektøren med anmodning om uttalelse og retur som anmodet om.»

Vedlagt Fiskeridepartementets ekspedisjon var også følgende brev fra Fiskeridirektoratet av 18. august 1977:

«En viser til brev hertil av 5. f. m. fra Kystdirektoratet med bilag.

Fiskeridirektoratet har ingen innvendinger mot den planlagte regulering. De relativt beskjedne forandringene i vannføringen antas ikke å få innflytelse på det marine liv eller fiskeriinteresser i sjøen.»

Departementet skal bemerke:

Nord-Salten Kraftlag A/L er et interkommunalt selskap. Medlemmer er kommunene

Tysfjord, Hamarøy, Steigen, og Sørfold samt en del personlige andelshavere fra nevnte kommuner. Lagets formål er å skaffe distriktene i nordre Salten elektrisk kraft.

Kraftlagets reguleringer i Sagelv- og Muskenvassdragene utnyttes i dag i Rekvatn kraftstasjon, som har en produksjon på ca. 90 GWh i årlig middel. Av dette leveres ca. 30 GWh til A/S Norcem i Kjølpsvik.

Den foreliggende plan går ut på å bygge ut fallet mellom Rotvatn og sjøen, som er på ca. 45 m. I den forbindelse er Rotvatn planlagt regulert 0,5 m opp og 0,5 m ned. Det ovenforliggende Strindvatn vil bli regulert 0,2 m opp. Kraftlaget har opplyst at fallrettigheter m. v. ble kjøpt i 1951.

Produksjonen i det planlagte Sagfossen kraftverk er i Vassdragsdirektoratet beregnet til ca. 44 GWh, hvorav 24 GWh vinterkraft og 20 GWh sommerkraft. Anleggskostnaden er beregnet til ca. 35 mill. kr. med priser pr. 1. januar 1977, eller ca. 80 øre pr. kWh. Prosjektet ansees som økonomisk gunstig. Kraftøkningen i fallet til sjøen er beregnet til ca. 8 400 nat.hk. etter ervervslovens bestemmelser.

En del av kraften vil gå med til alminnelig forsyning i lagets eget område, som siste år øket med ca. 9 %. Det meste av den nye kraften skal imidlertid overføres til det nordenforliggende område, som har udekket behov. Overføringen vil i tilfelle gå over den prosjekterte kraftlinjen Kjølpsvik—Ballangen, som ventes ferdigbygget samtidig med Sagfossen kraftverk. Byggingen av kraftverket regnes å ta 2 år.

Skader og ulemper i forbindelse med den omsøkte plan, refererer seg dels til reguleringen av Rotvatn og Strindvatn, dels til utbyggingen av fallet fra Rotvatn til sjøen.

Reguleringen av Rotvatn og Strindvatn er av meget beskjedent omfang, og vil ikke medføre større skadevirkninger. Ca. 60 da. antas å bli neddemmet, og et lignende areal vil bli forsumpet. Dyrket mark vil kun bli ubetydelig berørt. Enkelte gårdsbruk m. v. som ligger til vannene kan imidlertid få ulemper. Disse spørsmål vil bli vurdert av reguleringskommunen, som også har anledning til å pålegge konsesjonæren å utføre tiltak til å avhjelpe skadevirkninger. Jordbruksveien som er anlagt av kommunen på vestsiden av Rotvatn vil sannsynligvis måtte heves. Departementet kan her vise til utkast til vilkår pkt. 11 der det foreslås at konsesjonæren skal erstatte utgiftene til istandsettelse av offentlig vei, dersom utgiftene blir særlig øket ved anleggsarbeidet.

For reindriftsnæringens vedkommende vil noe reinbeite gå tapt, og det kan muligens også oppstå visse ulemper for enkelte reinflytteleier. Samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø

museum mener at skader og ulemper på rein-driften må sees i sammenheng med tidligere reguleringer i vassdraget, i og med at hvert byggetrinn gradvis har redusert områdets verdi som driftsområde. Avdelingen foreslår derfor en rekke tiltak som kompensasjon for samtlige reguleringer. Hovedstyret finner det vanskelig i forbindelse med denne sak å gi pålegg om tiltak m. v. vedrørende tidligere reguleringer.

Departementet er enig i dette tatt i betraktning den forholdsvis lille kraftproduksjon denne utbygging gis. Man er videre enig med Hovedstyret i at skadevirkningene for rein-driftsnæringen i denne sak ikke kan sees å være betydelige.

Ved lave vannstander må en regne med mer usikker is i sundet mellom de to vann og på eventuelle grunne partier. I tappeperioden vil det også være usikker is i området foran kraftverksinntaket. Departementet skal her bemerke at det ikke vil oppstå så store råkdannelser at det vil føre til klimaforverring eller hindre ferdsele i særlig grad. Det vises for øvrig til utkastet til vilkår pkt. 22, der det er foreslått bestemmelse om foreskrevet markering av is som mister bæreevnen. Når det gjelder utbyggingen, vil den føre til tørrlegging eller sterkt redusert vannføring i Sagelva. Det foregår lakse- og sjørrettsfiske i elva, som har en stedegen stamme av disse fiskeslag med gyte- og oppvekstplass under Sagfossen. I vassdraget ovenfor fossen finnes bare innenlandsfisk. Departementet vil for øvrig for disse spørsmåls vedkommende vise til kommentarene til pkt. 20 i utkastet til vilkår for utbyggingen.

Nær det planlagte kraftstasjonsinntak i Sagelva finnes helleristninger, som antas å være av de eldste i Norge. Det må i den forbindelse tas nødvendig hensyn ved plassering av inntaket og øvrige inngrep i terrenget. Man viser til merknadene til pkt. 12 i forslaget til vilkår.

Hovedstyret er av den oppfatning at det må vises varsomhet ved denne utbygging, som i tilfelle vil berøre et lett tilgjengelig område. Departementet slutter seg til dette syn.

Området som blir berørt, er naturskjønt og er lett tilgjengelig. Fra kommunens side er det foreslått 3 større hyttefelter langs vestsiden av vannet og i Sagelvdalen. For øvrig foreslo Gabrielsenkomitéen i sin tid nedre del av vassdraget bevart urørt.

Såvel Hamarøy kommune som fylkesrådmannen i Nordland har anbefalt konsesjon på visse vilkår.

Landbruksdepartementet har i brev av 5.9. 1977 uttalt at det har ingen merknader til saken. Heller ikke de øvrige berørte departementer som har fått saken til uttalelse har innvendinger mot at det gis konsesjon. Fra

Miljøverndepartementet er der imidlertid en forutsetning at det vises særlig stor varsomhet ved utbyggingen, slik at området ikke skades unødig.

Hovedstyret har i sin innstilling uttalt at skadevirkningene for private såvel som for offentlige interesser er små i forhold til den nytten av den kraftmengde som innvinnes. Hovedstyret tilrår derfor at de omsøkte tillatelser blir gitt på de vilkår som fremgår av innstillingen.

Departementet antar at skadevirkningene av utbyggingen og reguleringen vil være av mindre betydning i forhold til nytten av den kraftmengde som kan innvinnes i et vassdrag som på forhånd er regulert. Det tilrår derfor at Nord-Salten Kraftlag gis tillatelse til erverv og regulering for utbygging av Sagfossen kraftverk. I tillatelsen inngår nødvendig tillatelse etter lov om vern mot vannforurensning av 26. juni 1970, § 4, jfr. § 10. Departementet vil også tilrå at det fastsettes vilkår for tillatelsen i det vesentlige i samsvar med Hovedstyrets forslag.

Om vilkårene for tillatelse til erverv og regulering bemerkes:

Post 2. Konsesjonstid.

De tidligere gitte konsesjoner for den øvre del av Sagelvvassdraget utløper i år 2003. Hovedstyret finner det imidlertid ikke rimelig å begrense de nå omsøkte konsesjoner for vassdragets nedre del til samme tidspunkt. Kraftlaget tilfredsstiller dessuten etter Hovedstyrets oppfatning de nå gjeldende krav for konsesjoner på ubegrenset tid. Departementet forstår Hovedstyrets innstilling slik at Nord-Salten Kraftlag for den overveiende del eies av kommunene i distriktet, og derfor oppfyller vilkårene i ervervslovens § 4 for å gi konsesjon på ubegrenset tid. Dette er derfor foreslått.

Post 3. Avgifter.

Det omsøkte prosjekt regnes som økonomisk gunstig med en utbyggingspris på 80 øre/kWh. Hamarøy kommune er selv andelshaver i kraftlaget, men det meste av kraften som innvinnes vil bli ført ut av kommunen. Departementet vil foreslå at det fastsettes avgiftssatser på kr. 7,50 pr. nat.hk. til kommuner og kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten i overensstemmelse med Hovedstyrets innstilling.

Post 12. Tilsyn og godkjenning av planer.

Betydelige naturvern- og friluftsinnteresser er knyttet til området. Det må derfor vises forsiktighet ved utbyggingen, slik at området ikke påføres unødige skader. Når det gjelder planene for plassering av anleggsveier, masse-

tak og overskuddsmasser, skal Hamarøy kommune gis anledning til å uttale seg før de nevnte planer godkjennes.

For helleristningenes vedkommende nær kraftverksinntaket er det reist egne krav fra Statens Naturvernråd og Tromsø Museum. Søkeren har i stor grad sagt seg villig til å imøtekomme kravene ved å flytte inntaket slik at helleristningsfeltet ikke blir berørt.

Post 20. Vilt og fiske.

Posten er i det vesentlige i samsvar med forslaget fra Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk. Fra direktoratet og kommunen er det også fremsatt krav om at utbyggeren skal pålegges å bekoste fisketrapper i Sagelva. Hovedstyret har ikke imøtekommet dette krav fullt ut, men har foreslått at utbyggeren skal kunne pålegges å delta i bygging av fisketrapper og å avgi nødvendig driftsvann til dette. Å pålegge driftsvannføring utover dette ved en eventuell driftsstans i sommerhalvåret, vil etter Hovedstyrets syn kunne føre til urimelige kostnader i forhold til nytten for eventuell fisk nedenfor verket.

Etter konferanse med Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk er Industridepartementet i tvil om nytten av en fisketrapp i Sagelva i det hele tatt vil stå i forhold til omkostningene.

Man har derfor i forståelse med direktoratet foreslått at konsesjonæren avsetter et fond på kr. 300 000,— til Hamarøy kommune til fremme av fisket. Fondet kan brukes til bygging av fisketrapp eller til f.eks. kultivering av andre vassdrag i distriktet.

Vilkårenes post 20 punkt III skal da lyde:

«Konsesjonæren skal avsette et fond til Hamarøy kommune på kr. 300 000,— som kan brukes etter kommunens nærmere bestemmelse til fremme av fisket i distriktet, derunder til bygging av fisketrapp i Sagfossen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av vedkommende departement.

Konsesjonæren kan pålegges å avgi nødvendig driftsvann til en eventuell fisketrapp etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.»

Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har videre foreslått at noe av fjellmassene fra anleggsarbeidet plasseres langs Sagkulpens østre side og ned til utløpet fra Sagfossen, slik at elveløpet innsnevres. Dette vil hindre sjøvann i å trenge inn i kulpene under redusert vannføring på grunn av den omsøkte regulering. Departementet antar at et slikt tiltak vil bidra til å bevare det lakse- og sjørretfiske som i dag drives i tilknytning til vassdraget. En forutsetter derfor at kraftlaget disponerer noe av fjellmassene som foran beskrevet.

Departementet viser for øvrig til Hovedstyrets kommentarer vedrørende utkast til vilkår, som en slutter seg til.

Industridepartementet

tilråd:

- 1) I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 og lov om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom m. v. av 14. desember 1917 gis Nord-Salten Kraftlag A/L tillatelse til regulering av Rotvatn og Strindvatn og erverv av fall i nedre del av Sagelvvassdraget i Hamarøy kommune i samsvar med Industridepartementets foredrag av 16. september 1977.
- 2) Manøvreringsreglementet for regulering m. v. i Sagelv- og Muskenvassdraget fastsatt ved kgl. resolusjon av 15. august 1969 gis et tillegg i post 1 A i samsvar med forslag inntatt i ovennevnte foredrag.

24. Saugbruksforeningen.

Tillatelse til å leie ytterligere inntil 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets anlegg i Halden kommune

Kongelig resolusjon av 14. oktober 1977.

Saugbruksforeningen har i brev av 26.3.1976 søkt om tillatelse til å leie ytterligere 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 19.8.77 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning.

Ved kgl. res. av 15.10.1976 — jfr. NVE's brev av 6.1.1975 — fikk Saugbruksforeningen konsesjon på leie av:

1. Inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden og Berg kommuner.
2. Ytterligere inntil 20 MW/181 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.

I tillegg til disse kraftkvanta har Saugbruksforeningen i brev til NVE av 26.3.1976 søkt om konsesjon på leie av ytterligere inntil 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene.

2. Søknaden.

Søknaden av 26.3.1976 lyder slik:

«I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917, kap. 4, tillater vi oss å søke Hovedstyret om kraftleiekonsesjon på leie av kraft fra Statskraftverkene til drift av Selskapets anlegg i Halden kommune. Kraften skal anvendes til produksjon av papir, kartong og cel-

lulose samt til pålagte kraftkrevende miljøvernanslegg i våre industrianlegg i Halden. Vi sendte det ærede Hovedstyre vår konsesjons-søknad dater 29. mai 1974 som følger vedlagt i fotostatkopi etter at vårt kraftkvantum fra Statskraftverkene ble øket til 280 GWh henholdsvis 36,5 MW, levert Hasle 50 kV. Nevnte konsesjonsandragende lød på kraftkonsesjon for 121 GWh pr. år henholdsvis 10 MW.

Etter anmodning fra Elektrisitetsdirektoratet søkte vi med vår skrivelse av 10. juni 1974, som også ligger vedlagt som fotostatkopi, om fornyelse av våre to tidligere kraftleiekonsesjoner som løp ut 1. januar 1976.

Som det fremgår av skrivelse fra Statskraftverkene datert 5. januar 1976 har Hovedstyret tildelt vårt Selskap et nytt kraftkvantum på 40 GWh pr. år — 5 MW årskraft. En kopi av sistnevnte skrivelse vedlegges.

Vårt totale kontraherte kraftkvantum fra Statskraftverkene utgjør nå 520 GWh pr. år — 41,5 MW, levert 50 kV Hasle. Vi søker her ved om kraftleiekonsesjon for det nye kvantum statskraft på 40 GWh pr. år — 5 MW årskraft.

Vi tør be Dem overveie om det ikke ville være rasjonelt å gi oss en ny kraftleiekonsesjon for hele statskraftkvantumet på 320 GWh pr. år — 41,5 MW årskraft.

Herværende skrivelse med bilag oversendes i 5 eksemplarer.

Vi tør be Hovedstyret om velvillig behandling av vårt andragende.»

Det i søknaden nevnte brev av 5.1.1976 fra Statskraftverkene lyder:

«I møte den 15.12.1975 behandlet NVE's hovedstyre bestillinger fra statskraftavtagerne om nye utvidelser av leveransene i ovennevnte periode. Vi kan i denne forbindelse meddele at Deres selskap ble tildelt 5 MW — 40 GWh pr. år årskraft.

Vi er klar til å starte arbeidet med kontraktene. Hvis vi ikke får inn noe ønske om korreksjoner fra Dem før 20. d.m., utarbeider vi et kontraktsutkast på grunnlag av foreliggende tildeling. Dette vil så bli sendt Dem for godkjennelse og eventuell undertegning.»

Søknaden har vært forelagt:

3.1. Halden kommunestyre behandlet saken i møte 1.6.1976. Fra møteboken refereres følgende uttalelse fra rådmannen:

«Halden kommune har mottatt søknaden gjennom fylkesmannen i østfold, til uttalelse. Elverksjefen har gitt følgende uttalelse i saken:

Saugbruksforeningen søker om konsesjon på leie av ytterligere 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene. — Som det fremgår av dokumentene leier Saugbruksforeningen fra tidligere 26,5 MW/159 GWh pr. år samt 10 MW/121 GWh pr. år i alt 36,5 MW/280 GWh pr. år. Kraftleiekonsesjon på denne kraftmengde ble i henhold til ervervslovens § 25 anbefalt av kommunestyret i møte 17.9.74, se sak 30/74.

Den økede kraftmengde på 5 MW/40 GWh pr. år skal nyttes til produksjon av papir, kartong og cellulose samt til pålagte kraftkrevende miljøvernanslegg i Saugbruksforeningens industrianlegg her i Halden. —

Den konsesjon som det her er søkt om, berører ikke våre anlegg, og er nødvendig for driften av Saugbruksforeningens anlegg i Halden, og bør derfor anbefales innvilget. — Det skulle forøvrig ikke være noe til hinder for at det gis en kraftleiekonsesjon på det samlede statskraftkvantum til Saugbruksforeningen på 41,5 MW/320 GWh pr. år.

Jeg har ingen særlige bemerkninger og vil — under henvisning til elverksjefens uttalelse — anbefale formannskapet å forelegge saken for kommunestyret med slik innstilling:

Søknad fra Saugbruksforeningen av 26.3. 1976 til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen vedrørende konsesjon for kraftleie fra Statskraftverkene på ytterligere 5 MW/40 GWh pr. år anbefales innvilget.»

Halden kommunestyre gjorde enstemmig vedtak i samsvar med rådmannens innstilling som også formannskapet hadde sluttet seg til.

3.2. Østfold kraftforsyning har i brev av 22.9.1976 til fylkesmannen uttalt:

«Saugbruksforeningen søker i brev av 26.3. 1976 om konsesjon på kraftleie fra Statskraftverkene av ytterligere 5 MW/40 GWh/år, slik at det samlede kvantum blir 41,5 MW/320 GWh/år.

Saken er forelagt fylkeskommunens elektrisitetsstyre til uttalelse. Elektrisitetsstyret har i møte 9. september 1976 besluttet å anbefale at det gis konsesjon på det omsøkte kvantum, men med forbehold om at konsesjonstiden foreløpig begrenses til f. eks. 3 år. Begrunnelsen for dette er følgende:

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen avga i mai 1975 en innstilling til Industridepartementet om elektrisitetsforsyningens fremtidige organisasjon i Norge. Det antas at denne saken vil bli behandlet av Stortinget våren 1977.

I nevnte innstilling er det anført at Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen antar at det er riktig å arbeide for en konsentrasjon av de mindre enheter til elektrisitetsverk omtrent av fylkes-størrelse, eller der hvor særlige forhold tilsier det, 2—4 elektrisitetsverk innen fylket.

I Østfold er elektrisitetsforsyningen nå ivaretatt av:

- 21 kommunale elektrisitetsverk, som har ansvaret for distribusjonen innenfor sine respektive forsyningsområder,
- 1 fylkeskommunalt elektrisitetsverk, Østfold Kraftforsyning som har ansvaret for engrosforsyningen til de kommunale elektrisitetsverkene, og
- 1 privateid kraftselskap, A/S Hafslund, som foretar formidling av kraft og direkte leveranse til en rekke større industribedrifter i Østfold. Disse industribedrifter, som dels har egen kraftproduksjon, står for nær halvparten av det samlede kraftforbruk i Østfold.

Dersom behandlingen av organisasjons-spørsmålet i Stortinget og den videre utvikling skulle føre til en vesentlig endring av

elektrisitetsforsyningens organisasjon i Østfold, bør spørsmålet om leveranse av statskraft vurderes på nytt. Levering av statskraft bør i alle tilfelle foregå etter samme prinsipper i Østfold som i landet forøvrig. Dette vil antagelig si at Statskraftverkene vil kunne foreta direkte levering av statskraft til kraftkrevende industri og til statseide bedrifter, men at all annen leveranse av statskraft blir kanalisert gjennom fylkesverk.

Ønsket om å kanalisere statskraft gjennom fylkesverk er bl. a. begrunnet med at vedkommende fylkesverk da vil oppnå den gevinst det innebærer å disponere statskraft sammen med sine øvrige ressurser.

Foreliggende søknad om kraftleiekonsesjon, som gjelder direkte leveranse fra Statskraftverkene, bør derfor kunne tas opp til fornyet vurdering når spørsmålet om elektrisitetsforsyningens organisasjon er nærmere avklart. I Østfold vil det forøvrig være nødvendig med en avklaring av spørsmålet om funksjonsfordeling mellom Østfold Kraftforsyning og A/S Hafslund hva angår formidling av statskraft.

3.3. Fylkesmannen i Østfold har i brev av 15.10.1976 til NVE uttalt:

«Som det fremgår av vedlagte dokumenter er saken forelagt kommunestyret i Halden som anbefaler konsesjon gitt.

Saken har også vært forelagt Østfold kraftforsyning som har gitt uttalelse av 22. september 1976 som vedlagte kopi viser.

Som det fremgår av uttalelsen er fylkeskommunens kraftforsyningsorgan innstilt på at all statskraft til industrier i Østfold bør gå gjennom Østfold kraftforsyning. Et lignende standpunkt er tatt når det gjelder Hafslundkraft som leveres direkte til større industribedrifter i fylket.

Jeg går ut fra at en nyordning som ønsket ikke kan finne sted straks. Jeg har heller ikke kunnet gjøre meg opp noen klar oppfatning om hva som vil være den beste ordning på lang sikt. Jeg kan tenke meg at den industri som er direkte mottaker fra A/S Hafslund og Staten vil være interessert i å fortsette denne leveranse. En eventuell omlegging kan etter min mening tidligst gjennomføres etter at denne sak har blitt undergitt en allsidig vurdering der alle interesserte parter har kunnet fremlegge sitt syn. Jeg anbefaler at konsesjon på kraftleie fra Statskraftverkene til Saugbrugsforeningen gis med det kvantum som det er søkt om.»

Søknaden har dessuten vært forelagt

3.4. Direktoratet for Statskraftverkene som i brev av 15.7.1977 til Elektrisitetsdirektoratet har uttalt:

«Deres forespørsel om ovennevnte sak er blitt liggende ubesvart hittil, idet vi som det vil være kjent har hatt gående forhandlinger om en eventuell kjelekraftleveranse, og at det for både vår primakraft- og vår eventuelle kjelekraftleveranse til bedriften var innkøbet spørsmål om den fremtidige organisering av kraftforsyningen i Østfold fylke. Disse spørsmål forstår vi imidlertid det vil ta tid å løse, og da den her omhandlede kraftleve-

ring begynte å løpe fra 1. juli d.å., antar vi at konsesjonsspørsmålet for denne leveranse bør løses midlertidig.

Den her omhandlede kontraktsleveranse gjelder en økning av tidligere kontrakt pr. 1.7. d.å. fra 36,5 MW, 280 GWh pr. år til 41,5 MW, 320 GWh pr. år. Kontrakten er tegnet på vanlige statskraftvilkår, bortsett fra at oppsigelsestiden er satt til 3 år, mot normalt 5 år. Dette er gjort for å markere at vår primakraftleveranse til Saugbrugsforeningen kan bli å kanalisere gjennom fylket med et kortere varsel enn 5 år ved en eventuell omorganisering av elforsyningen i Østfold. Dette forhold bør has for øye ved meddelelse av konsesjon for kraftleien.»

4. NVE's uttalelse.

«Saugbrugsforeningen har fra tidligere konsesjon på leie av i alt 36,5 MW/280 GWh pr. år fra Statskraftverkene til anleggene i Halden og Berg kommuner, jfr. kgl. res. av 15.10.1976. Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Direktoratet for statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1.1.1985.

Den foreliggende søknad gjelder som angitt konsesjon på leie av ytterligere inntil 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene. Kraften er opplyst å skulle anvendes til produksjon av papir, kartong og cellulose samt til pålagte kraftkrevende miljøvernanslegg i selskapets industrianlegg i Halden.

Det framgår at Østfold kraftforsyning er av den mening at all statskraft til industrier i Østfold bør gå gjennom Østfold kraftforsyning. Et lignende standpunkt er tatt når det gjelder Hafslundkraft som leveres direkte til større industribedrifter i fylket.

Når det gjelder spørsmålet om den fremtidige organisering av kraftforsyningen i Østfold fylke går NVE ut fra at dette vil kunne ta tid å løse.

Direktoratet for statskraftverkene har opplyst at den her omhandlede kraftlevering tok til å løpe fra 1.7.1977. Kontrakten er tegnet på vanlige statskraftvilkår, bortsett fra at oppsigelsestiden er satt til 3 år, mot normalt 5 år.

NVE vil etter dette anbefale at Saugbrugsforeningen gis konsesjon på leie av ytterligere inntil 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.

Konsesjonen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som konsesjonen av 15.15.1976, slik at den gjelder så lenge kraftleieforholdet med Direktoratet for statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1.1.1985. Dette innebærer at begge konsesjoner vil kunne bortfalle fra den tid det måtte bli aktuelt for eksempelvis Østfold kraftforsyning å overta leveransene. NVE vil foreslå at dette for tydelighets skyld blir presisert i vilkåret om leietid for den nye konsesjon.

For øvrig foreslås konsesjonen gitt mer samme vilkår som konsesjonen av 15.10.1976, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$. Vilkår om 10 % kraftavståelse forutsettes fortsatt sløffet.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter, herunder gjeldende kraftleiekontrakt av 13.3.1976, vedlegges.»

Departementet skal bemerke:

Saugbruksforeningen strukturrasjonaliserer, celluloseproduksjonen reduseres og tremasseproduksjonen (termomekanisk) økes. Samtidig bygges omfattende anlegg for å reduseres utslippene (sulfutlutforbrenning).

Totalt vil energiforbruket gå ned (mindre fyringsolje). Men el. forbruket vil øke, særlig på grunn av anlegget for termomekanisk masse.

I forbindelse med miljøvernansleggene er både miljø- og energispørsmål blitt utredet, og omleggingen til termomekanisk foretas i forståelse med myndighetene.

Industridepartementet vil i likhet med NVE anbefale at Saugbruksforeningen gis konsesjon på omhandlede kraftleie fra Rena Kraftselskap A/S på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Direktoratet for statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1.1.1985. På bakgrunn av den fremtidige organisering av kraftforsyningen i Østfold fylke innebærer dette at konsesjonsspørsmålet når som helst kan tas opp til ny vurdering hvis det måtte bli aktuelt å overføre kraftleveransen til andre.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1,— en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. «Konsesjon etter lov om rettshøve mellom grunner av 16.6.1961.

Dersom selskapet bruker energien til å drive slik virksomhet som omfattes av grannelovens § 19, må det foreligge tillatelse fra Miljøvernmyndighetene. Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftleiekonsesjonen medfører at et tidligere utslipp økes vesentlig, at ulemperne for omgivelsene av andre grunner blir vesentlig større enn tidligere, eller søknadsplikt følger av forurensningslovgivningen til

enhver tid. Søknad om slik tillatelse skal sendes Statens forurensningstilsyn/Røykskaderådet».

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendig elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 prosent over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over 5 000 kroner av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve

opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2.000,— kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første

ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttaket er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 kap. IV tillates Saugbrugsforeningen å leie ytterligere inntil 5 MW/40 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrilegg i Halden kommune på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 14. oktober 1977.

25. A/S Union.

A/S Union. Konsesjon på erverv av aksjer.

Industridepartementets samtykke 17. oktober 1977.

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 36 og bemyndigelse gitt til Industridepartementet ved kgl. res. av 9. januar 1976 meddeles konsesjon til Silvanor A/S under stiftelse til erverv av inntil 100 % av aksjene i A/S Union (Union Co.) på følgende vilkår:

- 1) Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bestå av bare norske statsborgere.
- 2) Staten skal til enhver tid være representert i selskapets styre og eventuelt representantskap i forhold til sin aksjeandel.

I medhold av samme lovs § 36, jfr. § 39 a tredje ledd og ovennevnte bemyndigelse meddeles konsesjon til de A-aksjonærer i A/S Union (Union Co.) som har inngått avtale med staten (kalt Oslo-gruppen) til erverv av 70 % av aksjene i Silvanor A/S uten at det til denne konsesjon knyttes spesielle vilkår.

For øvrig gjør en oppmerksom på at søknaden for så vidt angår konsesjon etter lov av 31.5.74 blir behandlet og besvart direkte av Landbruksdepartementet, jfr. vedlagte kopi av vårt brev av 24.8.77.

26. Vågå kommune.

Vågå kommune. Konsesjon på erverv av aksjer i A/S Eidefoss.

Industridepartementets samtykke 24. oktober 1977.

I medhold av lov av 14. desember 1917, nr. 16 § 36 og bemyndigelse gitt Industridepartementet ved kgl. res. av 9.1.76 meddeles konsesjon til Vågå kommune på erverv av 50 % av aksjekapitalen i A/S Eidefoss ved overdragelse fra A/S Østlandske Stenexport.

Konsesjonen har virkning fra det tidspunkt Vågå kommune ervervet aksjene fra A/S Østlandske Stenexport, nemlig 1. januar 1974. Konsesjonen er gitt under den forutsetning at Vågå kommune sørger for at den videre overdragelse til de øvrige kommuner i Nord-Gudbrandsdal blir endelig gjennomført innen utgangen av 1978 i det alt vesentlige i samsvar med brev av 10.3.77 fra fylkesmannen i Oppland og vedtak i Vågå kommunestyre den 22.4.77.

Når det gjelder vedtekter, vil disse i sin tid måtte bli å vedta på generalforsamlingen til A/S Eidefoss i Forbindelse med omorganiseringen.

Det forutsettes av vedtektene etter vedtaket i generalforsamlingen blir sendt Industridepartementet til godkjenning.

Gjenpart av dette brev er sendt til kommunene Lom, Sel, Lesja, Dovre, fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune, samt Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

27. Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap.

(Tillatelse til erverv og ekspropriasjon m.v. for utbygging av Strandfossen i Glomma.)

Kgl. res. av 4. november 1977.

Innledning.

Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap har i brev av 21.9.76 søkt om tillatelse til å bygge ut Strandfossen i Glomma. Strandfossen ligger i Elverum kommune, ca. 5 km nord for tettstedet Elverum. Utbyggingsområdet omfatter en ca. 1 700 m lang elvestrekning med et fall på ca. 12,5 m.

Hamar kommune har hittil eiet ca. 77 % av fallene. Disse er nå overdradd til Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap. Resten av fallene eies av private.

Søknaden gjelder tillatelse etter vassdragslovens §§ 62 og 148 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter og tillatelse etter samme lovs §§ 104 og 105 til å bygge ut Strandfossen i Glomma etter de fremlagte

planene. Videre søkes om ervervstillatelse etter ervervslovens § 4 for erverv av samtlige fallrettigheter på utbyggingsstrekningen.

Hovedstyret for NVE har i brev 1.7.77 avgitt følgende innstilling i saken:

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap har med brev av 21.9.76 sendt Hovedstyret følgende søknad:

«I forbindelse med utbyggingen av Strandfossen kraftverk i Elverum kommune søkes herved om:

1. Tillatelse til erverv av en del manglende fallrettigheter i Glomma i medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 med senere endringer.
2. Tillatelse i henhold til vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148.

I. Planer.

Strandfossen kraftverk vil utnytte fallstrekningen ved Strandfossen (Grundsetfallene) i Glomma beliggende ca. 5 km nord for Elverum.

Planene for utbyggingen av Strandfossen kraftverk er utarbeidet av Norsk Vandbyggningskontor i samarbeide med byggherren og en del andre konsulenter.

Planene for kraftverket vil fremgå av vedlagte prosjektheft utarbeidet av Norsk Vandbyggningskontor. Bilag nr. 1.

Brutto fallhøyde for kraftverket utgjør ca. 12,5 m og årsproduksjonen med slipping av minstevannføring og fløtningsvann er beregnet til å utgjøre ca. 134 mill. kWh, hvorav ca. 74 mill. kWh utgjør vinterkraft i perioden 1. oktober—1. mai. Byggesummen inklusive et ca. 1,5 km langt 24 kV kabeloverføringsanlegg fra kraftverket frem til Grindalsmoen transformatorstasjon er forhåndskalkulert til ca. 126 mill. kroner med prisnivå 1. kvartal 1976. Utbyggingsprisen referert samme kvartal utgjør således ca. 94 øre pr. kWh.

II. Beskrivelse av de tekniske installasjoner.

Som angitt i Norsk Vandbyggningskontor's prosjektheft forutsetter utbyggingsplanen at det bygges en lav terskeldam over Glomma ved toppen av fallet. Kraftverkets fallhøyde pv ca. 12,5 m oppnåes ved at det med tilknytting til terskeldammen graves og anlegges en ca. 1 500 m lang nivåkanal på elvens vestsida parallelt med elven frem til kraftverket beliggende ved roten av fallet. Vannet føres etter å ha passert kraftverket ut i elven igjen via en kortere avløpskanal supplert med en mindre kanalisering i selve elveløpet. I kraftstasjonen forutsettes det installert en vertikal kaplanturbin med beste virkningsgrad i området ca. 140 m³/sek. som ved flom eller stor vannføring i elven får en maksimal slukeevne på ca. 235 m³/sek., tilsvarende ca. 24 MW. Tilhørende generatorer blir dimensjonert for ca. 26 MVA. Kraftverkets maskintekniske data samt traséen for 2 x 240 Al kabelanlegget fremgår av bilag nr. 1 A.

I stasjonsarrangementet for vannveien inngår varegrind, hurtiglukkende inntaksluke og sugerørsluke. I terskeldammen som er bygget som en fast overløpsdam vil det bli montert 1 alternativt 2 klappeluker for tømmerfløting og flomavledning. De hydrauliske forhold ved

dammen inklusive flomavledning og fløtningsarrangement er for tiden under utprøving ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet i Trondheim. Damanlegget blir etter avtale med hydrologisk avdeling ved NVE dimensjonert for en maksimal flomavledning ekskl. turbin på 3 400 m³/sek.

Det forutsettes bygget fisketrapp i terskeldammen og denne vil bli utført i samråd med Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske. Under modellforsøkene vil det bli samarbeidet med Glomma Fellesfløtningsforening og de fiskerisakkyndige for å sikre at fløting og fisketrapp skal virke etter forutsetningene. Kraftverket forutsettes derfor ikke å bli til hinder for fløtingen eller den frie fiskegang.

Oppstrøms dammen vildet bli bygget voller på begge elvesider da det på en viss strekning umiddelbart ovenfor dammen vil bli høyere vannstand enn tidligere. Damkronen forutsettes lagt på en slik kotehøyde og gitt en slik utforming at elven skal være upåvirket av utbyggingen ovenfor Bånerudfossen ved VM 3 (N.V. tegn.nr. 351—37, bilag nr. 1). På elvens vestbredd forbi Grundset gård, forutsettes bygd et flomverk fra inntaksdammen og frem til Nordstua. Dette er begrunnet med at store deler av jordveien ved Grundset gård ble oversvømmet under flommen i 1934, og det ble etter denne flommen fra forbygningsavdelingen ved NVE's side planlagt et slikt flomverk, men av en eller annen grunn har disse planene ikke kommet til utførelse.

Oppstuvningsforholdene i inntaksmagasinet umiddelbart ovenfor terskeldammen fremgår av bilag nr. 2.

Ved byggingen av inntaksdammen kan under storflom eventuelt flomvann på de sydligst liggende jordene delvis bli forhindret fra å renne tilbake til elven igjen, og HVF har derfor etter konferanse med gårdens eier, sagt seg villig til å bygge det aktuelle flomverket langs Glomma opp til jernbanelinjen ved Nordstua. På den aktuelle elvestrekningen som blir berørt av utbyggingen, har Norsk Vandbyggningskontor registrert alle utslipp i Glomma, og det vises til vedlagte brev av 11.8.76 fra Norsk Vandbyggningskontor med beskrivelse av utslippene og de tiltak som foreslås truffet i den anledning. (Bilag nr. 2 A.)

Vedrørende vannslipping og minstevannføringer vises til hva som er anført i Norsk Vandbyggningskontors prosjektheft (bilag nr. 1) under avsnittet: «Vannslipping og minstevannføring». Det er her forutsatt en minstevannslipping på 20 m³/sek. i sommerperioden og vedlagte tegn.nr. 378—21 viser vannivålinjer i elven ved en slik minstevannføring uten og med bygging av terskler på steder hvor dette synes å kunne være fordelaktig. (Bilag nr. 3.)

Kraften fra Strandfossen kraftverk vil som tidligere nevnt bli overført til Grindalsmoen transformatorstasjon via et ca. 1,5 km langt 24 kV jordkabelanlegg. Kraften vil helt eller delvis bli forbrukt i det bestående 24 kV fordelingsnett eller bli transformert opp til 72,5 kV og overført og fordelt over det bestående 72,5 kV nettet. Driftsmessig og tapsmessig har således kraftverket en meget gunstig beliggenhet og det blir ikke nødvendig å bygge nye overføringslinjer ved realiseringen av kraftverket. Dette gjelder også fremføring av anleggskraft idet man for dette formål for-

utsettes å benytte kraftverkets 24 kV kabelanlegg til Grindalsmoen.

III. Naturforhold, friluftsliv.

Som arkitekt for kraftanlegget er engasjert Egil Sorteberg som i samarbeide med NVE's landskapskontor vil ivareta den landskapsmessige siden ved utbyggingen. I likhet med som for Løpet kraftverk, vil det fra HVF's side bli lagt meget stor vekt på den landskapsmessige siden ved utbyggingen. Arkitekt Sorteberg har i brev av august 1976 beskrevet den landskapsmessige siden ved utbyggingen. Kopi av beskrivelsen vedlegges. (Bilag nr. 4.)

Amanuensis Reidar Borgstrøm har i brev av 23.8.76 gitt en utredning over fiskeforholdene i Strandfossen med angivelse av antatt skade på fisket på grunn av utbyggingen. Kopi av utredningen vedlegges. (Bilag nr. 5.)

IV. Hamar, Vang og Furnes komm. kraftselskap (HVF) — organisasjon og kraftbehov.

HVF er et interkommunalt kraftselskap som eies av Hamar, Vang og Ringsaker kommuner. Selskapet ble etablert for mere enn 60 år siden og selskapet har helt fra etableringen hatt ansvaret for elektrisitetsforsyningen innenfor sitt forsyningsområde samtidig som selskapet ved sitt engasjement i stor grad har vært med på å bygge opp og tilrettelegge elektrisitetsforsyningen i det indre Østlandsområdet. Selskapets detaljsalg av kraft til egne abonnenter vil for året 1976 utgjøre ca. 340 mill. kWh samtidig som selskapet også har engroskraftleveringer på kontrakter til nabokommunene Løten og Stange samt Åmot kommune. Ved sin kraftbalanse og avregning av Vinstra Kraftselskap står selskapet sammen med Oslo Lysverker også ansvarlig for kraftleveringer til Nord- og Sør-Fron, Lillehammer, Gausdal og Øyer kommuner samt NSB.

Selskapet får den vesentligste delen av sin kraft fra 2 kraftverk hvor selskapet er del-eier eller eneeier. Selskapet er således sammen med Oslo Lysverker og Stange komm. Elektrisitetsverk eier av Nedre Vinstra Kraftverk (HVF's andel 28,3 %) og står som eneeier av Løpet kraftverk. Fra disse to kraftverkene disponerer HVF en midlere årsproduksjon på ca. 335 mill. kWh. I tillegg har selskapet kraftleiekontrakter med Statskraftverkene og Hedmark Kraftverk på tilsammen 19 MW.

HVF's samlede krafttilgang pr. 1. juli 1976 utgjør et middels år ca. 460 mill. kWh. HVF overfører og fordeler den alt overveiende delen av kraften over egne overføringslinjer og anlegg samtidig som selskapet også i stor grad overfører og transformerer kraft for andre selskaper.

Forbruksøkningen i HVF's forsyningsområde øker for tiden med ca. 6 % pr. år i gjennomsnitt over en flerårs periode og prognosene viser at HVF for vinteren 1979/80 uten ny krafttilgang og med nåværende kraftleiekontrakter ved bestemmende års produksjonstilgang, vil få et beregnet kraftunderskudd i størrelsesorden ca. 70 mill. kWh, tilsvarende ca. 12 MW. Strandfossen kraftverk vil således ved sin begrensede størrelse og ved en eventuell justering av kraftleiekontraktene få en meget fin innpassing i HVF's kraftsystem ved

dette tidspunkt samtidig som det for HVF med sine relativt store kraftleveringsforpliktelser vil være driftsmessig fordelaktig å få fordelt krafttilgangen på flere produksjonsheter.

V. Rettigheter og arealer som må erverves.

Med tanke på senere kraftutbygging ervervet Hamar kommune i sin tid vannrettigheter og arealer i Strandfossen.

Disse rettighetene dekker ca. 80 % av vannrettighetene og store deler av de nødvendige grunnrettigheter. Som en av eierkommunene i HVF har Hamar kommune erklært seg villig til etter nærmere avtale å overdra eller stille disse til disposisjon for HVF. En slik avtale er enda ikke satt opp og undertegnet, men avtalen kan hvis det skulle være ønskelig ettersendes på et senere tidspunkt. Nærværende ekspropriasjonssøknad er således ment å gjelde samtlige tilleggsrettigheter som HVF må erverve ut over Hamar kommunes rettigheter for å sikre selskapet nødvendige rettigheter for utbyggingen. Oversikt over disponible rettigheter og rettigheter som må erverves fremgår av kartet og oppstillinger i vedlagte hefte (bilag nr. 6). I tillegg til disse spesifiserte rettigheter og arealer, kan det på begge sider av elven også bli nødvendig å ekspropriere eller erverve nødvendig grunn for flomverk, adkomstveier, riggformål, naturmessig tilpassing og arrondering samt rett til uttak og transport av morene, grus og sten fra egne etablerte massetak. Det er derfor nødvendig at ekspropriasjonstillatelsen gis en generell utforming som gir muligheter for slike ervervelser. Det kan i den forbindelse opplyses at HVF under planleggingen av anlegget har hatt en meget god kontakt med de berørte grunneiere, og disse har valgt sin egen grunneierkomité for å ivareta sine interesser under utbyggingen. HVF er i forhandlingsposisjon med komiteén, og det er HVF's målsetting i størst mulig grad å søke å komme frem til minnelige overenskomster med de respektive grunneiere. Ekspropriasjonstillatelsen vil således kun komme til anvendelse hvor det ikke lykkes å vinne frem ved minnelige overenskomster eller hvor saken er av en slik natur at partene finner det riktigst å gå veien om offentlig skjønn.

Av arealer som må erverves nevnes spesielt bruket Gravningen hvor eierne har uttalt at de kan være innforstått med salg av eiendommen. Eiendommen omfatter bl. a. en del mere arealer enn hva HVF trenger etter anleggets fullførelse. HVF er i den forbindelse hvis det skulle bli aktuelt å overta hele eiendommen innstillet på eventuelt å stille slike arealer til disposisjon for andre berørte grunneiere slik at disse kan få best mulig arrondering av sine eiendommer.

HVF's planleggingsarbeider for Strandfossen kraftverk har i lengre tid vært kjent av offentlige myndigheter og har likeledes også ved flere anledninger vært omtalt i lokalpressen. I den forbindelse vedlegges herved et hefte (bilag nr. 7) hvor vi har samlet en del brevkopier som viser hvilke myndigheter og institusjoner som tidligere har vært i berøring med saken hvorved noen også har inngitt sin uttalelse til saken.

Ved et eventuelt skjønn søker vi om tilatelse til å stevne grunneierne på den måten som er foreskrevet i lov av 9. juli 1851 om almenningssaker.

Etter vårt selskaps oppfatning vil de arealer og de skader som utbyggingen og driften av Strandfossen kraftverk fører med seg være meget beskjedne sammenlignet med den samfunnsmessige nytten av kraftverket.

Planleggingsarbeidene for prosjektet har fra HVF's side nå kommet så langt at komplette anleggstegninger og anbudsdokumenter vil foreligge i løpet av desember måned d. å. Fra HVF's side kan det være ønskelig allerede kommende ettervinter eller vår å starte opp med forberedende arbeider som skogrydding, etablering av sikringsanlegg for NSB, anleggskraft etc. slik at anleggsarbeidene eventuelt kan startes opp sommeren 1977. Med en slik fremdriftsplan er det derfor sterkt ønskelig at saken kan få en rask behandling fra myndighetenes side.»

Av Norsk Vandbygningsskontors (bilag 1) prosjektheft av februar 1976 (revidert august s. å.) siteres:

«Orientering.

Glomma faller ca. 13 m på en 2,5 km elvestrekning fra og med Bånerudfossen ved Grundset til Velta nedenfor Strandfossen. Det er i dette prosjektet regnet med å utnytte 12,5 m hvorav 10,5 m utgjør fallet ut fra Strandhagen og i Strandfossen. Fallstrekningen ligger i Elverum kommune.

Elveleiet består stort sett av stor stein på dype løsmasser. Bare et par steder i vestre elveside er det fjell i dagen. For nærmere orientering om grunnforholdene henvises til A/S Geoteams rapporter.

På østre elveside er det flere gårdstun med dyrket mark beliggende relativt lavt over elven. På vestsiden er det en skogkledd elvebrink nederst. På øvre del noe dyrket mark, og et gårdstun (Gravningen).

Det er noen skogkledd øyer i øvre del av fallet. Ved selve Strandfossen er det på vestsiden et gammelt elveløp som nå er stengt ved flomverk utført av Forbygningsavdelingen i NVE.

Mesteparten av fallet på begge elvesider med utbyggingsrettigheter og grunn eies av Hamar kommune. For øvrig er det private grunneiere. Bortsett fra stryket i selve Strandfossen er elven relativt bred og i strykene meget grunn. Mange steder stikker det sten opp og elvebunnen er tildels synlig ved små vannføringer.

Fallet er som nevnt langstruktet med lave elvesider og med løsmasser i elveleiet. Bygging av en konvensjonell lukedam med en større oppdemning, er således problematisk. Kostnadsutviklingen i anleggssektoren har dog gått i den retning at større masseforflytninger har steget relativt mindre enn stål- og betongarbeider. Samtidig har man fått større erfaring i å anlegge enkle overløpsterskler i elveleier uten fjell. Ved nærværende prosjekt er fallet tenkt utnyttet ved en ca. 1 500 m lang nivåkanal gjennom brinken på vestsiden frem til kraftverket og med avløp via en kortere avløpskanal supplert med en kanalisering i selve elveløpet.

Som inntaksdam er valgt en lang, lav terskeldam som går i slak bue på skrå over fra elvens vestsida mot østsiden. Derved spares noe land på østsiden for oppdemning samtidig

som dammen får den nødvendige lengde for flomavledning. Dammen blir således stort sett beliggende på de grunne partiene ved toppen av fallet ut fra Strandhagen. Utenom flomtiden regnes det med i sommerperioden å slippe en nærmere avtalt minstevannføring.

Det gis i det følgende en kort orientering om de enkelte anleggsdeler:

Dammen.

Terskeldammen er tenkt utført av betong fundamentert direkte på eksisterende elvebunn. Damhøyden er maks. ca. 3,0 m, men for den største delen av dammen er høyden vesentlig lavere.

For å gi nødvendig tetning for å forhindre vanngjennomgang under dammen, er det oppstrømt en vertikal spuntvegg som er tilknyttet dammen med en betongplate. Spuntveggen er forutsatt ført ned og omfylt med tette morenemasser til et nivå som ut fra grunnundersøkelser og målinger har vist akseptable permeabiliteter mht. vanntap under dammen. Dette nivået (laget) ligger fra 5–8 m under eksisterende bunn.

Maksimal vannføring over flomløpet pr. lm utgjør ca. 7,6 m³/s ved dimensjonerende flom 3 400 m³/s. Ved normal flom er overløpet pr. lm under det halve av dette.

Erosjonssikring og «energidreper» nedstrøms dammen er tegnet i to alternativer. I kostnadsoverslaget er det regnet med det alternativet som har lengst plate og uten gravning i elven. Den eksakte utforming forutsettes bestemt ut fra modellforsøk.

Oppstrøms dammen blir det på en kortere strekning bygget voller på begge elvesider da det på en viss strekning umiddelbart ovenfor dammen blir høyere vannstand enn tidligere. Utenom flomperiodene blir vannspeilet i inntaksområdet holdt på ca. kote 192,00 opp til Bånerudfossen som er det øverste stryket som delvis medtas. Det er imidlertid flomvannstanden som er avgjørende for hvor høyt vollene må bygges. Det er foretatt omfattende vannstandsmålinger på strekningen. Damkronen er lagt på en slik kotehøyde og gitt en slik utforming at elven skal være upåvirket av utbyggingen ovenfor Bånerudfossen.

Flomvollen på vestsiden blir bygget opp av masser fra tilføpskanalens øvre del. Til vollen på østsiden vil det bli tatt masse fra massetak på samme side av elven. Slike flomvoller er konvensjonelle tiltak som det finnes mange av både i Norge og i andre land. Vannhastigheten i elven ovenfor dammen blir relativt beskjedent og erosjonssikringen likeså. Flomvollene blir ca. 1 til 2,5 m høye.

I dammen blir det montert en klappeluke for slipping av vann for tømmerfløting og flomvannføring.

Dimensjonerende flom er av NVE stipulert til 3 400 m³/s. Maksimal flomvannføring ved Elverum V.M. siden 1871 er flommen i 1934 som var oppe i maksimalt 3 129 m³/s. Flommene i 1916 og 1966 var oppe i henholdsvis 3 071 m³/s og 2 700 m³/s. Midlere årlig maksimalflom er lik ca. 1 600 m³/s.

Tilføpskanal.

Fjellet ligger slik at hele kanalen kan graves i løsmasse. Massene i kanaltraséen er ut fra de foretatte prøvene lette å grave og da spesielt med det relativt store anleggsmaskineri som her vil være aktuelt. En del av massene

kan legges direkte i vollene, mens noe må transporteres før den legges på plass. Over-skuddsmasser legges i det gamle elveløpet. Massene i kanalen er på grensen til å kunne aksepteres uten tetning, men det er av hensyn til vanntap og sikkerhet valgt å asfaltere bunnen og sidene opp til kronen. Asfalteringen er diskutert med en av våre større asfalt-entreprenører som med grunnlag i egen erfaring og erfaring fra tilsvarende anlegg i utlandet går god for slik metode.

Kanalen forutsettes ikke å islegge seg i vinterperioden da den er dimensjonert for en vannhastighet på ca. 1 m/s ved aktuell vannføring i vinterperioden. Av hensyn til gravning og tetning er hele kanalen lagt over grunnvannstanden.»

«Avløpskanalen.

De seismiske målingene viser at fjellet i avløpskanalen ligger så dypt at fjellsprenning unngås når man ser bort fra et mindre parti nærmest sugerørsutløpet.

Kanaldybden blir ikke større enn at de dypeste massene kan nåes med stor bakgraver fra grunnvannsnivå. Vannhastigheten i avløpskanalen er beregnet til ca. 1 m/s ved 235 m³/s. Det er nødvendig å erosjonssikre begge kanalsidene på den del av kanalen som er gravd ut over land.

I elven må vestsiden erosjonssikres, men bare øvre del av østsiden. Eksakt fjellnivå er ikke kjent ute i elven, men kanalbredde kan eventuelt tilpasses fjellnivået. Det regnes ikke med at fjellet ligger grunnere her en innenfor.

Massene fra avløpskanalen kjøres opp i det gamle elveløpet som er stengt med flomverk.

Berørte interesser.

Bruket Gravningen må utløses. I alt blir det nødvendig å erverve ca. 160 da grunn, hvorav ca. 50 da er dyrket mark, ca. 35 da er skog og resten kratt o.l. I tillegg kommer eventuelt leie eller kjøp av arealer under flomvoller.

På vestsiden av inntaket til kanalen er det foreslått bygget en mindre inntaksdam for Grundsetbekken og for grunnvannstilsig fra de tiliggende dyrkningsarealer som blir berørt av oppdemningen. Fra dammen føres vannet i kulvert under kanalen og ut i Glomma. På Glommas østside blir det, bortsett fra damterskel og flomvoll ved elvekanten, ingen inngrep i jordbruksinteressene. Det ventes ingen endringer av betydning i grunnvannstanden på østsiden.

For opprettholdelse av fiskens gang og for elvens utseende forutsettes det å bli sluppet minstevann i elven i sommerperioden. Angående minstevannslipping vinterstid henvises til avsnittet om vannslipping og minstevannføring side 7. Det er i omkostningsoverslaget medregnet fisketrapp i dammen ved klappelukene.

Tømmerfløtingen skal skje gjennom klappeluken ved hjelp av et lensarrangement oppstrøms dammen. Det vil bli lagt en dyplense på tvers av inntaket for å hindre tømmer i å komme inn i kanalen. Eventuelt vill-tømmer vil kunne passere kraftstasjonen via isluken eller bli tatt opp av grindrenskeren og slått ut i elven påny.

Dimensjonering av dam, inntaks- og flomforhold forutsettes å bli avklart ved modellforsøk ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet.

Fløtningsspørsmålet vil bli behandlet i forståelse med Glomma Fellesfløtningsforening. Jernbanen går parallelt og like utenfor vestre kanalvoll. Som en ekstra sikring mot en heving av grunnvannstanden som følge av oppdemningen, er det forutsatt gravet en stor drengskulvert langs kanalen på vestsiden mot jernbanelinjen. Massene er slike at det ikke vil bli stabilitetsproblemer for jernbanen.

Elven ovenfor dammen og inntakskanalen vil islegge seg, og det ventes ikke isproblemer hverken ovenfor eller nedenfor kraftverket. Om det er frostrøykplage i område, så vil denne bli mindre enn før.

Normalt vil isen gå opp i god tid før flom, så det ventes ikke problemer med isgang pga. den nye dammen.

Landskapsmessig ligger anleggsområdet forholdsvist bortgjemt og er uten alminnelig turistmessig interesse. Kraftverket blir praktisk talt skjult i terrenget, og vollene vil bli tilsådd. Det vil bli lagt stor vekt på den landskapsmessige behandlingen.

Når det gjelder berørte interesser i området generelt, gjøres det oppmerksom på at størstedelen av fallet og store arealer tidligere er solgt for kraftutbyggingsformål og at en derfor har måttet regne med at en slik utbygging vil komme før eller senere.

Karakteristisk for en utbygging som denne er at vannet blir ledet vekk fra elveleiet. Om sommeren innvirker dette på tømmerfløtingen, fiskens gang og elveløpets utseende.

Glomma Fellesfløtningsforening har foreløpig anslått nødvendig vannslipping for fløtingen til ca. 250 m³/s for å være sikker på at tømmeret går uhindret fra dammen og forbi kraftanlegget. Det vil normalt være rikelig med vann i fløtningsperioden. Normal fløtningsperiode er fra tiden etter vårflommens kulminasjon til midten av juni.

Vårflommen er som regel slutt i juni eller i begynnelsen av juli. Flomvannføringen er vesentlig større enn de ca. 235 m³/s som kraftstasjonen kan utnytte. Middelvannføringen i juni er f. eks. ca. 500 m³/s og i juli ca. 300 m³/s. Resten av sommeren vil vannføringen kunne variere sterkt avhengig av nedbøren. Magasinprosenten er liten i Glomma og utgjør ved Elverum V.M. ca. 15 %. Det betyr at relativt lite regnvann kan holdes tilbake selv om magasinene er under oppfylling.

Middelvannføringen i august er ca. 200 m³/s og i september og oktober ca. 250 m³/s. Middelvannføringen sier ikke alt om vannforholdene idet vannføringen som tidligere nevnt varierer sterkt med nedbøren. Det er som regel i slutten av juli, i august og i begynnelsen av september at vannføringen kan gå under 235 m³/s. I slutten av september og i oktober inntrer ofte perioder med stor vannføring som

følge av høstregn. Det er store variasjoner fra år til år. Minstevannføringen i elven kan ved nåværende forhold ved tørre somre komme godt under ca. 60 m³/s. De laveste sommervannføringene siden 1960 har vært:

1968	79 m ³ /s
1969	59 m ³ /s
1970	60 m ³ /s
1971	67 m ³ /s
1972	65 m ³ /s
1973	74 m ³ /s
1974	86 m ³ /s
1975	52 m ³ /s

Før Glomma fikk større reguleringer var vintervannføringene lave: Alminnelig lavvannsføring 1907—1917 var 17 m³/s. Absolutt laveste vannføring i samme periode var 12,4 m³/s.

Norsk Vandbygningskontor har vurdert minstevannføringen 20 m³/s til å være en riktig minstevannføring i perioden fra vårflommen tar til og frem til 30. september. I oktober synes det naturlig å redusere vannføringen til 10 m³/s. Dette burde være tilstrekkelig for fiskegangen i denne tiden. Om det skal slippes vann forbi dammen i vinter-sesongen vil avhenge av om det dannes kulper der fisken blir stående nedenfor dammen.

Ved en sommervannføring på 20 m³/s er det uklart om en vil oppnå noen vesentlig forbedring av utseendet til fossen ved å bygge terskler, da disse må gjøres lave av hensyn til flomstuvnnigsfaren. På grunn av den spesielle topografien i Strandfossen er det imidlertid vanskelig å danne seg et sikkert bilde av dette før kraftverket er kommet i drift. En foreslår derfor at et endelig vedtak i dette spørsmålet utsettes til da.

Sommerminstevannføringen, 20 m³/s, tilsvarende en vannhøyde over dammen på ca. 10 cm når klappeluken er stengt. I perioden fra fløtingen er slutt og frem til 1. oktober, kan minstevannføringen automatisk bli opprettholdt ved å legge inn den automatiske vannstandsreguleringen for turbinregulatoren i kraftstasjonen slik at vannstanden i inntaket blir holdt konstant på en kotehøyde 10 cm over overkant av damkronen. En slik regulering vil gi vann over hele bredden av elveløpet nedenfor dammen og dermed virke gunstig utseendemessig. Ved større vannføringer kan det likeledes reguleres slik at klappen ikke blir åpnet før vannstanden har steget til henimot 60 cm over damkronen. Vannføringen over damkronen er da ca. 320 m³/s. (Dette vil bli kontrollert ved modellforsøk.) Kraftverket får ved en slik regulering noe høyere fallhøyde ved vannføringer opp til 320 + 235 m³/s som kan sees som en delvis kompensasjon for slipping av minstevannføringen. Ved en vannføring over 320 + 235 m³/s forutsettes klappeluken å bli benyttet.

Energiproduksjon.

Tabell over fallhøyder ved ulike vannføringer:

	235 m ³ /s	400 m ³ /s	1 000 m ³ /s
Vannstand ovenfor dam	192,00	192,10	192,75
Vannstand nedstrøms avløp	180,10	180,60	181,75
Brutto fall	11,90	11,50	11,00
Falltap i tilløps- og avløpskanal	0,40	0,50	0,50
Netto fall ved stasjon	11,50	11,00	10,50

I oktober vil det av hensyn til fiskens gang være gunstig å slippe minste vannføringen ved å åpne på klappeluken slik at fisken blir ledet mot fisketrappen. Om sommeren antas at fisken blir ledet mot fisketrappen ved at hovedstrømmen naturlig vil samle seg i dypløpet som går fra klappen og nedover langs vestsiden av elven. Dette forhold vil modellforsøkene gi en nærmere avklaring på.

For å bedre fløtningsforholdene, kan det bli aktuelt å fjerne noen stener i elveløpet.

Glomma har ved Strandfossen praktisk talt den samme vannføring som ved Skjefstadfoss kraftverk. I Skjefstadfoss kraftverk er fallet 11,9 m ved nominell vannføring 180 m³/s og om sommeren i flomperioden i middel ca. 11,3 m. Produksjonen i kraftverket et middels år er oppgitt til å utgjøre ca. 120 GWh fordelt med 68 GWh i vinterperioden (1.10—30.4) og 52 GWh i sommerperioden (1.5—30.9).

Ved samme turbin størrelse i Strandfossen ville produksjonen ut fra disse tall et middels år utgjøre ca. 119 GWh. (71 vinter, 48 sommer.) Det antas at nye reguleringer vil øke vinterproduksjonen med 4 GWh. Herfra må trekkes tap for slipping av minste vannføringen tilsvarende ca. 3 GWh samtidig som de nye reguleringene vil ta ca. 1 GWh av sommerkraften.

Den større produksjonen i Strandfossen pga.

større slukeevne enn Skjefstadfoss er beregnet ut fra vedlagte varighetskurver nr. 351—68.

Beregnet produksjon i Strandfossen blir således:

Totalt	134 GWh
Vinterkraft	74 GWh
Sommerkraft	60 GWh

I kalkylene regnes 10 % til driftskostnader, vedlikehold m. v., og på dette grunnlag angis en produksjonspris på 9,44 øre/kWh.

Av bilagene hitsettes (bilag 2):

«Strandfossen kraftverk — Stuvning i inntaksmagasinet.

En har utført en oppstuvningsberegning for å kunne stipulere vannstandsendingen ved dammen pga. utbyggingen. Tallmaterialet vil bli kontrollert ved modellforsøk, og dammen justert dersom forsøkene viser det nødvendig for å unngå stuvning oppstrøms Bånerudfossen.

I Tabell 1 under har en vist noen nøkkeltall. På grunn av at damaksen danner en skrå vinkel med hovedstrømretningen vil vannstanden variere langs dammen. En har derfor valgt å referere alle vannstander til VM 4, som ligger ca. 100 m oppstrøms øvre ende av dammen. Her har en også pålitelige målinger av vannstanden før utbygging.

Vann- føring m ³ /sek.	Vannstand ved VM 4		Opp- stuvning (m)	Ca. høyde over dam (m)	Merknad
	Før oppd.	Etter oppd.			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
235	190,85	192,06	1,21	0	Maksimal turbin vannføring
500	191,25	192,07	0,83	0	Maksimal turbin vannføring og
1 400	192,20*)	193,11**)	0,91	1,00**)	klappeluken helt åpen
3 400	192,90	194,15	1,25	2,00**)	Vannstand ved damsted i naturlig elveløp opp til planlagt topp dam- krone Stipulert maksimalflom (NVE)

*) Tilsvarende vannspeil til topp damkrone ved dam (kt 192.05).

**) Korrigert for friksjonstap mellom VM 4 og dam.

Tabell 1. Vannstander i inntaksmagasinet.

Døgnregulering.

Strandfossen kraftverk vil bli et rent elvekraftverk uten døgnregulering. Inntaksmagasinet vil bli på 2,5 Gl.»

Alle direkte kloakkutslipp til Glomma på utbyggingsstrekningen er registrert (bilag 2 A). Samlet omfatter disse 31 personenheter.

Av arkitekt Sorteberg's beskrivelse, (bilag 4), datert august 1976, siteres:

«Utbyggingen av Strandfossen vil først og fremst påvirke området mellom Grundset og Skogstad, der hele elveleiet og arealet på vestsiden av elven inn til jernbanelinjen blir berørt av utbyggingen. Strekningen nord til Vesle Grundset påvirkes også i noen grad, da

vannstanden blir hevet i nedre del av området, og det eventuelt blir bygget forbygning (flomverk) langs elvekanten.

Landskapet i området må hovedsakelig karakteriseres som kulturlandskap med store, flate jord- og skogbruksområder og lave, skogkledde åser i bakgrunnen.

Langs østre elvebredd og nordre del av vestre bredd går jordene helt ut til den bratte elvekanten. I selve kraftstasjonsområdet og området som berøres av inntaks- og avløpskanal, går skogen ned til strandkanten.

I dette landskapet renner Glomma for det meste rolig og bred, men i utbyggingsområdet snevres løpet noe inn og danner Bånerudfossen og Strandfossen. Med tanke på utseendet kan disse fallene snarere karakteriseres som strie stryk enn som fosser.

Elvesiden varierer noe i karakter og dimensjoner. Østre bredd danner i sydenden av om-

rådet en slak og lett tilgjengelig slette som i dag nyttes til tømmeropplag. Fra dette standpunkt vil kraftstasjon med avløpskanal fremtre som et dominerende element i landskapet. Videre nordover utgjøres bredden av en brink bevokst med kratt og løvtrær. Elvesidene er ikke noe sted høye, men skjærer likevel selve elveleiet mot innsyn fra gårdene og veiene på østsiden av elven.

Vestre breidd adskiller seg noe fra østbredden. I sør danner elvesiden en bratt og relativt høy skråning, hvor det i dag ligger noen få hytter med utsikt over elven.

I kraftstasjonsområdet og området opp til dam og inntak er det jevnere overgang mellom det høyreliggende skogbevokste platået og det flate strandpartiet langs elven. Vest for selve Strandfossen ligger Kvanåløya som tidligere var adskilt fra vestbredden med et smalt elveløp. Løpet er nå stengt ved forbygning (utført av N.V.E.) og bevokst med skog.

Lengst nord i utbyggingsområdet er elvesiden lav med jorder helt ut mot elvekanten.

Hovedferdselsårene gjennom området er riksvei 3 og jernbanen på vestsiden av elven og fylkesvei 535 på østsiden. Fra jernbanen vil en ha utsyn til kraftstasjonsområdet. Jernbanen vil bli liggende like inntil foten av voll for vestre kanalside, og vollen vil sperre for utsikt østover.

Fra de nevnte veiene er det ikke nevneverdig utsyn hverken til elven eller kraftstasjonsområdet. Inntaksmagasinet oppstrøms for dammen vil bare glimtvis være synlig fra f.v. 535.

3. Oversikt over de forskjellige kategorier av landskapsmessige skadevirkninger.

Ved «landskapsmessig skadevirkning» forstås her den visuelle virkning av ethvert inngrep eller byggverk uten hensyn til hvorvidt inngrepet eller byggverket kan gis en tiltalende landskapsmessig eller arkitektonisk utforming.

De landskapsmessige skadevirkninger ved den planlagte utbygging av Strandfossen kraftverk kan prinsipielt deles inn i følgende kategorier:

3.1 Varige virkninger.

3.1.1 Beslaglagte arealer.

3.1.2 Virkning av endret vannføring i vassdrag og av heving eller senking av vannstanden i magasin.

3.1.3 Permanente bygninger og betongkonstruksjoner inkl. betongdam.

3.1.4 Tilløpskanal, avløpskanal, flomforbygning.

3.1.5 Permanente veier.

3.1.6 Permanente kraftlinjer.

3.1.7 Den visuelle virkning av fyllinger, skjæringer, massetak samt provisoriske veier og anleggsprovisorer som måtte kunne registreres også etter at disse anleggsdeler er arrondert som nedenfor beskrevet og vegetasjon etablert.

3.2 Midlertidige virkninger.

3.2.1 Virkninger selve anleggsdriften fører med seg i anleggsperioden.

3.2.2 Massetak, tipper, provisoriske veier, skjæringer, fyllinger etc. inntil vegetasjon er etablert etter avsluttet arrondering.

3.2.3 Midlertidige kraftlinjer for fremføring av anleggskraft.

4. Omtale av de enkelte deler av anlegget.

4.1 Beslaglagte arealer

(kategori 3.1.1)

Det vises til N.V.'s beskrivelse «berørte interesser».

4.2 Magasin og elv (kategori 3.1.2).

I N.V.'s beskrivelse vedr. «Dammen» på side 2—3 og «Vannslipping og minstevannføring» på side 7—9 er det redegjort for de endringer i vannstand og vannføring som forventes å følge av utbyggingen.

En må regne med å erosjonssikre elvesiden i partiet oppstrøms nærmest dam og inntak ved steinplastring. Lenger opp antas det på grunn av lave vannhastigheter ikke å bli nødvendig med plastring. Angående plastring av avløpet vises til pkt. 4.6 nedenfor.

En vesentlig landskapsmessig skadevirkning som følger av utbyggingen er den reduksjon i vannføringen en får mellom dammen og utløpet i tørre perioder, når kraftstasjonen er i drift. Den forutsatte minstevannføring på 20 m³/sek. vil uten tvil bidra til å bedre landskapsbilledet, men det er vanskelig å forutsi med sikkerhet i hvor stor grad. Elvebunnens form i detalj vil være avgjørende for i hvilken grad vannet vil fordele seg utover løpet eller samle seg i en smalere renne.

Det kan bli aktuelt å søke å bedre utseendet ved å etablere terskler for å opprettholde et visst vannspeil i partier i elven som har karakter av loner mellom strykene. Spørsmålet må sees i sammenheng med fiskeriinteressene, og vurderes nærmere etter nivellering og befarings under lav vannføring. De visuelle ulemene ved redusert vannføring nedenfor dammen vil imidlertid bare gjøre seg gjeldende på relativt nært hold og vil neppe påvirke det øvrige landskapsbilledet i særlig grad. For øvrig vises til vedlagte fotografier som gir et inntrykk av elven ved en vannføring på ca. 75 m³/sek.

Når det gjelder vannstandsforholdene ovenfor dammen vises til N.V.'s beskrivelse. De viste elveforbygninger (flomverk) vil ødelegge den eksisterende elvebredden og være skjemmende inntil ny vegetasjon er etablert. Det er ønskelig å påskynde vegetasjonsetableringen ved tilsåing samt utplantning av kjerr.

4.3 Dam (kategori 3.1.3).

Det vises til N.V.'s beskrivelse side 2, samt tegning 351—37 og tegning 351—41.

Dammens rette linjer på skrå over elven slik den er vist på tegning 351—37 kan virke noe hard og fremmed sett i relasjon til de øvrige linjer i landskapet, og det ville være en fordel om en uten å komme i konflikt med vesentlige tekniske eller økonomiske interesser kunne gi dammen en svakt buet form eller føre den med knekket trasé fra østbredden til nordspissen av Holmen og videre til tømmerløpet. Imidlertid er dammens høyde såvidt beskjedent at selve damkroppen ikke vil utgjøre noe ruvende element i landskapet. Når det gjelder den utstøpte «energidlepe» nedenfor dammen, vil denne lett kunne bli mer skjemmende enn selve dammen. Det er vist to alternativer. Etter mitt skjønn er løsningen i alternativ II langt å foretrekke m.h.t. utseendet. Fordi land-

skapsbildet nedstrøms for dammen allerede blir sterkt belastet på grunn av redusert vannføring, bør hensynet til utseendet tillegges adskillig vekt ved utforming av energidreperen.

4.4 Tilløpskanal (kategori 3.1.4).

Det vises til redegjørelse i N.V.'s beskrivelse, samt tegning 351—37 og 351—38.

Tilløpskanalens sider forutsettes oppfylt til kote 195,0, hvilket vil si 4—5 meter over terrenget øst for kanalen og 2—3 meter høyere en jernbanelinjen på vestsiden. Kanalen vil utgjøre et markant trekk i landskapet, se perspektivtegning nr. 118—02. Kanalsidene bør tilses, og — i den utstrekning det er mulig uten å skade tetningsskiktet — tilplanter med trær eller busker.

4.5 Kraftstasjon (kategori 3.1.3).

Det vises til N.V.'s beskrivelse side 4 og tegning 351—40 m. fl.

Videre vises til perspektivtegning 118—01 som gir et inntrykk av størrelsesordenen og antyder en mulig utforming av kraftstasjonen. Tegningene er ikke ferdig gjennomarbeidet i detalj og kan bli gjenstand for endringer.

Av tegningene fremgår at kraftstasjonen vil bli et dominerende element i landskapsrommet syd for utløpet.

For å sikre at en oppnår størst mulig grad

av skjermvirkning bør det legges stor vekt på å bevare trebestanden mellom kraftstasjon/avløp og elven. Arealet er såvidt smalt at det vil være nødvendig å legge restriksjoner på anleggsdriften, dersom en skal oppnå det ønskede resultat.

4.6 Avløpskanal (kategori 3.1.4).

Det vises til N.V.'s beskrivelse side 5 og tegning 351—34 og 351—55.

Videre vises til perspektivtegning 118—01.

Utførelsen av plastringen på kanalsidene vil være avgjørende for utseendet i denne del av området. Det bør ikke benyttes større stein enn nødvendig for stabiliteten og steinene bør legges ut og ordnes omhyggelig (ikke tipper).

Når det gjelder trebestanden mellom kanalen og elven vises til hva som er anført under pkt. 4.5 ovenfor.

4.7 Flomforbygning.

Det vises til N.V.'s beskrivelse side 3, samt tegning nr. 351—38.

Videre vises til anførsel under pkt. 4.2 ovenfor.

4.8 Massetak.

På det nåværende trinn i planleggingen regnes det med følgende behov for masser fra særskilte massetak:

Formål	Masse		Massetakets beliggenhet
	Type	Ca. volum	
Filter	Grus		Eksist. grustak ca. 0,5 km S-V for Grundset stasjon
Tetningsmasse	Morene	15 000—20 000 m ³	På vestsiden: Nytt massetak i Grundsetmarka ca. 4 km N-V for Grundset Stasjon
Tetningsmasse	Morene	15 000—20 000 m ³	På østsiden: Nytt massetak ved Stavåsveien ca. 2 km N-Ø for Bånerud
Ev. fangdam	Morene	I tillegg til ovenst.	
Plastring	Sprengstein	Ikke fastlagt	Byggegrube for kraftstasjon + nytt steinbrudd (ikke fastlagt)

Støpearbeidene forutsettes basert på ferdigbetong, og det er derfor ikke regnet med massetak for støpegurus.

4.9 Overskuddsmasser.

Overskuddsmasser på vestre bredd:

Graving for kanaler og kraftstasjon vil antagelig gi noe overskuddsmasser. Størrelsesordenen er beskjedent og forventes ikke å overskride 20 000—25 000 m³.

I N.V.'s beskrivelse er disse massene forutsatt plassert i forsinkingen mellom Kvanåløya og den opprinnelige vestre elvebredd. En slik tipp-plassering synes ikke å by på vesentlige landskapsestetiske problemer, idet en her uten vanskelighet kan plassere en tipp med dekkareal på 10—20 da. Tippen bør tilplanter med skog.

Overskuddsmasser på østre bredd:

Event. overskuddsmasser forutsettes plassert i massetaket.

4.10 Permanente veier.

Eksisterende gårdsvei til Storsand forutsettes utbedret og nytt til permanent adkomst til kraftstasjonsområdet. Videre forutsettes kronen på kanal-vollene utformet kjørbær og nytt til fremtidig adkomst til nordre del av området med damfeste, tømmerløp, etc.

4.11 Utføring av el. kraft.

Den produserte kraft er forutsatt ført i jordkabel til transformatorstasjonen ved Grindalsmoen og distribuert ved det eksisterende ledningsnett. Kabelen legges ned så tidlig at den også blir nytt til forsyning av anleggskraft.

5. Midlertidige virkninger av anleggsdriften (kategori 3.2).

I anleggstiden vil det bli etablert mannskapsforlegning og tilriggingsområde på hensiktsmessig sted etter planer som utarbeides av utførende entreprenør og skal godkjennes av utbyggeren.

Det vil ikke bli nødvendig å bygge provisoriske kraftledninger for fremføring av anleggskraft (kfr. pkt. 4.11 ovenfor).

Ang. bevaring av skjermende trebestand mellom kraftstasjon/avløp og elven, vises til pkt. 4.5 ovenfor.

Riggarealer plasseres slik at det gjenstår en effektiv skogskjerm mellom riggararealet og elven med bredde min. 30—40 meter.

Det er ikke til å unngå at rigg- og forlegningsområder samt interne anleggsveier og nedføringer til de resp. arbeidssteder vil forårsake lokal skade på vegetasjon og terreng og utgjøre sjenerende elementer i landskapet.

Etter anleggstidens slutt forutsettes imidlertid sporene etter anleggsdriften fjernet i den

utstrekning det er praktisk mulig og behandlet som angitt i pkt. 6 nedenfor.

Ovennevnte ulemper som anleggsdriften forårsaker kan derfor forutsettes å være midlertidige.

6. *Generelle retningslinjer for opprydding, planering og ferdigbehandling av berørt terreng.*

Etter avsluttet anleggsdrift vil alle berørte arealer bli ryddet for alt som ikke vedkommer det ferdige anlegg.

Massetak, skjæringer, fyllinger og event. andre berørte arealer vil bli planert og overflatebehandlet med sikte på å fjerne sporene etter anleggsdriften samt å oppnå en mest mulig harmonisk overgang til det omliggende landskap. Hvilke virkemidler som bør brukes for å oppnå dette, vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Spørsmålet om planeringsgrad og om event. utlegging av særskilt toppskikt av finere masser vurderes i sammenheng med tilstøtende arealoverflater og landskapsformer. Analogt vurderes spørsmål om tilsåing og tilplanting samt valg av egnet kunstgjødseltype.

Ved valg av virkemidler tas det hensyn til at utgiftene ikke skal være urimelige i forhold til det forventede resultat.

Landskapstypen for de berørte arealer ved utbygging av Strandfossen kraftverk tilsier at disse dels tilplanter med skog av lokal proveniens, dels tilsåes. For deler av anlegget kan begge deler bli aktuelt.

Det vil bli tatt vare på matjorden på dyrkede arealer som blir berørt av utbyggingen slik at denne kan nyttes til istandsetting av terrenget eller til andre formål.

Reidar Borgstrøm, laboratorium for ferskvannsøkologi og innlandsfiske, Zoologisk Museum, Universitetet i Oslo, har gitt følgende utredning datert 23. august 1976 om utbyggingens virkning på fisket (bilag 5):

«Glåma må regnes blandt våre aller beste sportsfiskeelver. Den blir hvert år besøkt av tusenvis sportsfiskere, og fiskeavkastningen er meget høy. De viktigste fiskeartene i Glåma er harr, ørret, sik og gjedde. Foruten disse artene finnes det på strekningen ovenfor Elverum lake, abbor, ørekyt, steinsmett og elvenioye. Her fiskes det også endel lake og noe abbor.

P.g.a. ovenforliggende reguleringer er vannføringen i Glåma ved Elverum noe utjevnet på årsbasis, selv om reguleringsprosenten er liten. Vintervannføringen er adskillig større enn tidligere, samtidig som sommervannføringen fremdeles er stor, og antakelig har dette ført til at produksjonen av bunndyr er større enn før, og derved gitt et bedre grunnlag for fiskeproduksjon.

Det er lite kjent hvor stor fiskeavkastningen er i Glåma, men beregninger fra Tolga — Os antyder en avkastning av harr og ørret på kanskje rundt 40 kg/ha. Mulig avkastning er trolig enda større i Glåma ved Elverum, fordi det her i tillegg til harr og ørret tas en god del sik, gjedde og lake. Strekningen ved Strandfossen hører til de bedre fiskestedene innen Elverum kommune. Det har vært drevet en regelmessig utsetting av ørret, noe som kan være grunnen til at ørretfisket visstnok

har tatt seg opp. Det er ikke uvanlig å få ørret på 2—3 kg.

Selv om det her i landet foreløpig er liten erfaring med hvordan bygging av terskler og elvemagasiner virker inn på fisket, kan det likevel forutsies at det vil skje flere vesentlige endringer.

Bygging av inntaksmagasin ovenfor Strandfossen vil virke inn på produksjonen av bunndyr, på gyte- og oppvekstplasser for fisk, på fiskens vandringer og føre til endringer i pre-dasjonsforholdene.

I inntaksmagasinet vil strøm- og dybdeforhold endres noe. Selv om vannets oppholdstid ikke økes vesentlig, vil strykstrekninger få mer karakter av stilleflytende elv. Sedimenteringen vil sannsynligvis øke noe. Vannstanden blir mer stabil, og totalt vil dette medføre at produksjonen av bunndyr i magasinet økes. Samtidig med dette vil det imidlertid finne sted endringer innen fiskebestandene. Harr og ørret kan miste viktige gyte- og oppvekstarealer, mens det på den annen side blir gunstigere forhold for bl. a. lake, gjedde, ørekyt og muligens også sik. I det nedenforliggende inntaksmagasinet til Skjefstadfossen kraftverk er en lignende utvikling observert. Det skal her nettopp ha gått tilbake med ørret og harr, og også sik, mens gjeddebestanden har øket. Lakebestanden synes uforandret, men dette kan ha sammenheng med en relativt stor beskatning av gytevandrende lake i en sideelv til Glåma.

Det er likevel strekningen nedenfor inntaksmagasinet, dvs. ned til utløpet fra kraftstasjonen, som blir mest berørt. Fra vårflommens begynnelse til 30. september er det forutsatt en minstevannføring på ca. 20 m³/s. Laveste sommervannføring i perioden 1968—1975 har ligget mellom 52 og 86 m³/s. I oktober er det planlagt at minstevannføringen reduseres til 10 m³/s. Fra 1. november til vårflommens begynnelse vil det, avhengig av om det dannes kulper nedenfor dammen, bli sluppet en liten vannføring. Alminnelig lavvannføring om vinteren i perioden 1901—1917 var 17 m³/s, m.a.o. omtrent det som nå er foreslått som minstevannføring om sommeren. Ved vannføringer av denne størrelse samles vannet i en djupål langs østre bredd. Selv om den tidligere alm. lavvannsføring ble opprettholdt om vinteren, må det forventes at bunndyrproduksjonen blir sterkt rammet, og derved også fiskeproduksjon og fiske. Ved ca. 20 m³/s vil elveleiet bli innsnevret med over 50 % fra en vannføring på 220 m³/s. På et par steder er det mulig å anlegge terskler, men disse vil likevel ikke øke elvearealet vesentlig.

I den tid det går rundt 20 m³/s vil dette være fullt brukbart for fiske, men strekningen kan bli mindre attraktiv for sportsfiskere fordi det tørrlagte elveleiet vil være svært dominerende. På den annen side kan det tenkes at fisken vil bli konsentrert med den følge at det letter beskatningen. Dette er oppstått flere steder lengre oppe i Glåma, fra Høyeggadammen og nedover mot Koppang. Den store reduksjonen i bunndyrproduksjon kan likevel føre til at situasjonen blir noe annerledes ved Strandfossen, idet kanskje mindre fisk vil bli stående på strekningen.

For å få vurdert alternative minstevannføringer bør det regnes hvor stor del av elvearealet som blir dekket av vann ved ulike vannføringer, både større og mindre enn 20 m³/s.

Ved små vannføringer må det forventes at rekrutteringen til harr- og ørretbestanden svikter. For harrens vedkommende kan det nok bli en normal gyting, men når vannstanden synker utover sommeren, vil oppholdsarealene for yngelen innsnevres. Situasjonen blir enda mer kritisk i vinterhalvåret.

Utbyggingsplanen forutsetter bygget fiske-trapp i dammen. En fisketrapp er likevel ingen garanti for at fiskens vandringer vil foregå som før. I særlig grad vil en evt. hindring få betydning for harrbestanden. Harren er kjent for sine lange vandringer i Glåma. Antakelig er dette både gyte- og næringsvandring. Dersom fisketrappen ikke skulle bli effektiv, kan lange strekninger av Glåma bli berørt ved et dårligere harrfiske.

Også nedvandrende fisk vil berøres av utbyggingen, ved at de via tilløpskanalen kommer inn i turbinen. Kaplanturbinene er de gunstigste m.h.t. fiskepassasje, men det vil selvsagt gå tapt anseelige mengder, og tapsprosenten vil øke med fiskestørrelsen. Det bør derfor legges stor vekt på å få konstruert en anordning (gitter el. lign.) som leder fisken bort fra tilløpskanalen.

Med en vannføring på ca. 150 m³/s vil vannhastigheten i kanalen bli på ca. 1 m/s. Hverken ørret eller harr vil ha noen problemer med å forsure kanalene. Antakelig vil det også gå mye fisk opp i utløpskanalen, men jeg finner det likevel vanskelig å kombinere en fiske-trapp forbi kraftverket med en evt. avskjærende innretning ved innløpet til inntakskanalen. Før en avgjørelse tas hvorvidt det skal bygges trapp i kraftstasjonen bør det under-

søkes hvordan lignende problem er søkt løst i lakseførende vassdrag med elvemagasiner f. eks. i Sverige.

Som nevnt tidligere foregår en ganske stor del av bunndyrproduksjonen om vinteren, fra høst til vår. Dette gjelder i første rekke ulike insektarter. Strekingen ovenfor Elverum er landskjent for forekomsten av steinfluearten *Capina pygmaea* eller Grindalsflua. Denne arten klekker i enorme mengder i Glåma om våren, mens elva fremdeles er islagt. Gården Grindalen ved Elverum har gitt *C. pygmaea* dens norske navn. Fiskerne samler inn Grindalsflua og benytter dem under isfisket i Glåma. På strekingen ved Strandfossen foregår det både innsamling av Grindalsfluer og fiske etter harr og sik. Ved en evt. utbygging vil dette falle bort mellom bassenget og kanalutløpet fra kraftstasjonen. Det kan tenkes at det vil samles mye fisk ved utløpet, men på den nærmeste strekingen nedenfor kan isforholdene bli for usikre til at det fisket som nå drives kan fortsette.»

Av bilag 6 framgår følgende om rettigheter som må erverves:

«Eier	G.nr./B.nr.	Fallmeter-ensidig
R. Dahl	25/116, 24/353	0,480
F. Strand	25/27	0,245
A. Dørum	25/56	0,200
D. Myhre	25/42	0,175
P. K. Dahl	25/3	1,460
I. Toft	14/32	0,075
O. E. Ommang	14/15	0,075

G.nr/B.nr.		Dyrket mark	Annet	Ned-demt	Totalt m ²
14/1	Kjøpes	1.330	37.769	4.460	43.559
Løken	Kjøpes el. leies	1.790	14.470		16.260
		3.120	52.239	4.460	59.819 m ²
14/3	Kjøpes		15.610		15.610
Brevik	Kjøpes el. leies	2.340	9.710		12.050
		2.240	25.320		27.660 m ²
14/4	Kjøpes	22.450	14.114		36.564
Haglund	Kjøpes el. leies				
		22.450	14.114		36.564 m ²
14/10	Kjøpes				
Nordstua	Kjøpes el. leies	190			190
		190	-		190 m ²
14/110	Kjøpes	25.430	37.974		63.404
Svingen	Kjøpes el. leies				
		25.430	37.974		63.404 m ²
23/62, 63	Kjøpes		1.200	5.150	6.350
25/116	Kjøpes el. leies	80	10.890		10.970
R. Dahl		80	12.090	5.150	17.320 m ²
Totalt kjøpes		49.210	106.667	9.610	165.487 m ²
Totalt kjøpes el. leies		4.400	35.070		39.470 m ²
Samlede arealer		53.610	141.737	9.610	204.957 m ² »

Av den vedliggende korrespondanse (bilag 7) som har vært før under planleggingen av kraftverket, siteres:

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer ved Universitet i Oslo uttaler følgende i brev av 4. oktober 1976:

«Kontaktutvalget er ikke kjent med at det finnes naturvitenskapelige interesser i det området som vil bli berørt ved den foreslåtte utbygging.»

Et referat fra møte på Iskontoet i NVE den 4. september 1975 lyder slik:

«Tilstede:

Fra Hamar, Vang og Furnes komm. Kraftselskap: Marsøe.

Fra Iskontoret: Roen, Kanavin.

Fra Siv.ing. Nybro-Hansen: Nybro-Hansen.

Fra Norsk Vandbyggningskontor:: Nilsen, Østmoe.

Det ble først orientert om prosjektet, hvorefter følgende punkter ble behandlet:

Isforhold generelt.

Kanavin fremla en enklere tabell over tidspunkter for islegging og isløsning. Tabellen vedheftes. Han uttalte i tilknytning til tabellen at inntil 1950 isla elven seg stort sett i tidsrommet 15/11—10/12 og gikk opp 31/3—15/4. I tidsrommet 1950—1970 isla elven seg stort sett fra 30/11—24/12 og gikk opp ca. 15/4.

Eventuelle problemer.

Kanavin uttalte at problemet for kraftverket ikke vil dreie seg om ismengdens størrelse, men om underkjølt vann som eventuelt kan tette varegrinden i kuldeperioder.

En må regne med at det kan bli noe sarrproduksjon i elven i isleggingsperioden ved sterk og varig kulde. 600 m lang strekning med islagt elv ovenfor inntaket til kanalen er erfaringsmessig nok for å stoppe underkjølt vann. 300 m er erfaringsmessig nok til at aktiv sarr går over til passiv, det vil si at den mister sin klebrighet.

Antagelig stort sett ingen problemer med 1,0 m/s vannhastighet i kanalen her.

Inntaket til kanalen.

Inntaket må være jevnest mulig, uten hvirveldannelser. Hastigheten bør i inntaket til kanalen ikke overstige vesentlig 0,6 m/s. Det bør ligge en dyplense ved inntaket, (f. eks. av type Lidwall & Sønn, leveres ved Lonbakken).

Inntaket til stasjonen.

Stor vekt må legges på utformingen av selve inntaket. Det må være mest mulig strømlinjeformet. Lysåpningen mellom staven må være størst mulig, med minst mulig redusert vannhastighet. Lysåpning på 100 mm er utmerket. Det bør være samme hastighet gjennom grinden som i kanalen. To meter dykking av grinden er erfaringsmessig nok. Det bør kanskje være en isluke ved siden av varegrinden.

Nybro-Hansen foreslo at øvre del av varegrind utføres for oppvarming og eventuelt gjøres avtagbar, mot sarrdannelse.

Vannslipping vinterstid.

Ved avslag slippes vannet i elveleiet via luke i dammen. Dette har ingen negative konsekvenser ismessig. (Men det må selvsagt være satt opp varselplakater.)»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lysingsblad og i Østlendingen og har videre vært forelagt distriktet til uttalelse med følgende resultat:

Elverum kommunestyre behandlet saken i møte 2. mars 1977.

Rådmannens saksframlegg lyder:

«Fylkesmannen i Hedmark har ved skriv 12.10.76 oversendt to eksemplarer av ekspropriasjonssøknad fra Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap vedr. utbygging av Strandfossen i Elverum.

Elverum kommune og eventuelt andre interesserte er med hjemmel i vassdragslovens § 125 anmodet om uttalelse til søknaden.

Av kopi av søknaden som følger vedlagt fremgår det at ekspropriasjonssøknaden gjelder tillatelse til erverv av den del manende fallrettigheter i Glomma i medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 med senere endringer. Det søkes også om tillatelse i henhold til vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148. Prosjektet gjelder utnyttelse av fallstrekningen ved Strandfossen (Grundsetfallene) i Glomma beliggende ca. 5 km nord for Elverum. Ett eksemplar av konsesjonssøknaden er oversendt jordstyret, innlandsfiskerinemnda og friluftsnemnda til mulig uttalelse. Ett eksemplar av søknadsdokumentene er videre oversendt teknisk sjef til uttalelse. I tillegg er generalplanutvalget v/generalplanleggeren orientert om ekspropriasjonssøknaden.

Frist for uttalelse er satt til 1. februar 1977. Ved henvendelse til fylkesmannen har en fått muntlig underretning om at fristen kan forlenges noen dager slik at en kan legge saken fram for førstkomende kommunestyremøte 05.02. d.å.

Det er innkommet flere uttalelser om ekspropriasjonssøknaden. Jordstyret har behandlet saken i møte 25.11.76 og truffet følgende vedtak:

«Forutsetningen for at ekspropriasjonssøknaden godkjennes er at de dyrkbare arealer øst for kanalen utnyttes til jordbruksformål, at deponeringen av massen skjer slik at disse dyrkningsmulighetene utnyttes fullt ut og at området får tilfredsstillende adkomst, og videre at de brukere som får sine eiendommer ødelagt, blir tilgodesett med nye arealer.»

Friluftsnemnda har behandlet saken i møte 10.11.76 og fremholdt at:

«Friluftsnemnda har ingen vesentlige merknader til planen for så vidt det gjelder friluftsinnteressene i området, men nemnda forutsetter at landskapsarkitekt Sortebergs betenkninger vedr. de landskapsmessige skadevirkninger tas til følge.»

En har også kjennskap til at innlandsfiskerinemnda har behandlet saken, men en har til dags dato ikke mottatt noen uttalelse fra nemnda. En har derfor underrettet nemndas formann om at mulig uttalelse i saken nå må sendes direkte til fylkesmannen.

Generalplanutvalget har hatt flere møter hvor Strandfossen Kraftverk har vært oppe til behandling. Ved møte 27.05.75 fattet utvalget følgende enstemmige vedtak:

«Generalplanutvalget finner foreløpig ikke å ville gi noen uttalelse om utbyggingsplanene for Strandfossen i Elverum, men vil anmode om å bli holdt orientert om den mulige planlegging, spesielt med henblikk

på mulighetene for en fremtidig bru over Glomma i området, som et ledd i et omkjøringsvegsystem utenom Elverum tettsted.»

Saken har senere vært oppe til behandling i generalplanutvalget 09.11.76. En viser til utskrift av generalplanleggerens saksfremstilling som følger vedlagt. En viser også til generalplanlegger Terje Eeks skriv til rådmannen datert 17.01.77 som følger vedlagt. Som det fremgår av generalplanleggerens skriv, er generalplanutvalget spesielt opptatt av kraftprosjektet i relasjon til planene for en fremtidig bru over Glomma som ledd i et omkjøringsvegsystem utenfor Elverum tettsted.

Teknisk sjef har i uttalelse datert 18.01 d.å. også vurdert spørsmålet om de konsekvenser kraftprosjektet får for planene for en fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted med bru over Glomma ved Strandfossen. Teknisk sjef forutsetter at prosjektet blir forelagt de kommunale bygningsmyndigheter til vanlig behandling senere og tar forbehold om å komme tilbake til detaljer ved den anledning. For øvrig viser en til teknisk sjefs skriv som følger vedlagt.

I tillegg til de uttalelser som foreligger på kommunalt hold finner en også grunn til å peke på et forhold som er tatt opp av fylkesmannen i Hedmark. Fylkesmannen har i skriv datert 29.11.76 til hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen tatt opp spørsmålet om mulige konsekvenser for de grunnvannsføremkomster som i dag er lokalisert til like nedenfor avløpskanalens utmunning i Glomma. Fylkesmannen fremholder i sitt skriv at:

«I forbindelse med det planlagte Strandfossen kraftverk i Elverum vil en for ordens skyld gjøre oppmerksom på at det like nedenfor avløpskanalens utmunning i Glomma er en meget betydelig grunnvannføremkomst, som må betegnes som en potensiell drikkevannskilde for både Elverum- og Hamarregionen.

Ikke minst den voldsomme algeblomstring som har funnet sted i Mjøsa i år har skapt økt aktualitet for denne vannkilden som i sin tid ble lokalisert av professor Steinar Skjeseth.

Grunnvannsføremkomstens store betydning tilsier at alle forholdsregler treffes, under anleggstiden og den senere drift av kraftverket, for å unngå at den forringes.»

Om den videre saksbehandling av ekspropriasjonssøknaden finner en grunn til å bemerke at en i fra Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap utelukkende har mottatt ekspropriasjonssøknad i henhold til bestemmelsene i vassdragsloven. Søkeren vil også trenge konsesjon for elektriske anlegg for kraftverket. Konsesjon gis i henhold til lov av 19.06.69 om bygging og drift av elektriske anlegg. En har regnet med at ekspropriasjonssøknaden vil bli etterfulgt av en slik konsesjonssøknad. Slik konsesjonssøknad er imidlertid ennå ikke mottatt. Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen fremholder i forbindelse med oversendelse av ekspropriasjonssøknaden at:

«Søknad etter elektrisitetsloven er ennå ikke mottatt, men en går ut fra at når det gjelder de elektriske anleggene for kraft-

verket inneholder den foreliggende søknad nok opplysninger til at distriktet kan uttale seg også om dette spørsmål i henhold til loven. Vi ber derfor om at uttalelsen også omfatter de elektriske anlegg for kraftverket. Søknaden om bygging og drift av disse anlegg vil, når den blir mottatt, bli behandlet internt i NVE, og konsesjon gis etter at utbyggingskonsesjon eventuelt er gitt.»

De uttalelser som foreligger i saken viser at det på nåværende tidspunkt ikke har skjedd en fullsendig avklaring av flere forhold som må anses viktig med hensyn til hvorvidt kommunen skal tilrå ekspropriasjon og konsesjon gitt eller ikke. Dette gjelder blant annet kraftprosjektets konsekvenser for planene om en fremtidig bru over Glomma i området, som et ledd i et omkjøringsvegsystem utenom Elverum tettsted, konsekvenser hva angår berøring av grunnvannsføremkomster, dyrkningsmuligheter m. v. i området. Med forbehold om at disse forhold løses på en tilfredsstillende måte, finner en å tilrå at så vel konsesjon som ekspropriasjonssøknaden godkjennes.»

Kommunestyrets flertallsvedtak ble på grunnlag av Rådmannens innstilling lydende slik:

1. Elverum kommunestyre viser til oversendelsesskriv fra fylkesmannen i Hedmark, datert 12.10. 76 vedr. ekspropriasjonssøknad fra Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap.
2. Elverum kommune vil med de forbehold og forutsetninger som er nevnt nedenfor, anbefale at ekspropriasjonssøknad for Strandfossen kraftverk godkjennes. Tilsvarende anbefaling gis for konsesjon for anlegget etter lov av 19.06.69 for bygging og drift av det elektriske anlegg.
3. De foreliggende planer for Strandfossen kraftverk vil i relativt stor grad komplisere og fordyre anlegg av en fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted. Kommunestyret finner det nødvendig å ta et klart forbehold om dekning av de merutgifter en realisering av kraftprosjektet vil innebære for disse planer. Kommunestyret forutsetter at vegsjefen i Hedmark nærmere vurderer de tekniske og økonomiske konsekvenser kraftutbyggingen vil medføre.
4. Søknaden gir ikke grunnlag for å vurdere alle konsekvenser som kraftprosjektet vil medføre. Kommunestyret forutsetter at det ved konsesjonsbehandlingen fastsettes vilkår som gir anledning til å gi nødvendige pålegg om justering av minstevannføring samt gi eventuelle nødvendige pålegg til kraftverkseieren hvis dette skulle vise seg nødvendig som følge av virkningene av den betydelig reduserte vannmengde i elveløpet mellom inntaksdammen og utløpet fra kraftstasjonen. Kommunestyret forutsetter at før kraftverksutbyggingen tar til, må det treffes nødvendige tiltak for å sikre at de grunnvannsføremkomster som ligger like nedenfor avløpskanalens utmunning i Glomma ikke blir forringet. En viser spesielt til fylkesmannens skriv av 29.11.76 til ho-

vedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen om saken.

Kommunestyret finner grunn til å peke på at det er av meget stor betydning for Elverum og en rekke andre kommuner at grunnvannsforekomstene nord på Grindalsmoen sikres for fremtiden. Kommunestyret kan således ikke anbefales kraftverksutbygging dersom det viser seg at det er en viss risiko for at grunnvannsforekomstene kan bli forringet. Dersom det senere viser seg at det oppstår påviselig forringelse av grunnvannsforekomstene som følge av kraftutbyggingen, må kraftutbyggingen pålegges å iverksette de nødvendige tiltak for å eliminere disse skadevirkninger.

5. Kommunestyret forutsetter at en forutsetning for at ekspropriasjonssøknaden skal godkjennes er at de dyrkbare arealer øst for kanalen utnyttes til jordbruksformål, og at deponering av masse fra kraftanlegget skjer slik at disse dyrkningsmuligheter kan utnyttes fullt ut og at området får tilfredsstillende adkomst, og videre at brukere som får sine eiendommer ødelagt blir tilgodesett med nye arealer.
Hva angår de landskapsmessige forhold, forutsetter kommunestyret at landskapsarkitekt Sortebergs betenknninger vedr. landskapsmessige skadevirkninger tas til følge. Av ekspropriasjonssøknaden kan en ikke se at det foreligger tilstrekkelig vurdering av virkningene på fisket i Glomma. En forutsetter at dette forhold blir nærmere avklart og at en tar sikte på å treffe forholdsregler med sikte på å eliminere mest mulig av de skadevirkninger som kan tenkes oppstå som følge av kraftverket.
6. Kommunestyret forutsetter at det ved behandlingen av søknad om konsesjon til erverv av fallrettigheter vurderes fastsettelse av en årlig konsesjonsavgift til Elverum kommune. Likeledes forutsetter kommunestyret at det p.g.a. faren for skadevirkninger for fisket i Glomma blir vurdert opprettelse av et særskilt fiskefond. Dersom dette vilkår ikke blir tatt til følge, må kraftutbyggingen pålegges å bekoste nødvendige tiltak for å kompensere skader som måtte oppstå i fiskebestandene i området.»

Rolf Sætermoen fikk innvilget følgende protokolltilførsel:

«På bakgrunn av sakens omfattende karakter mener jeg at saken ikke er vist den nødvendige oppmerksomhet fra kommunens side.»

Teknisk sjef Knut Gjønnes' brev av 18. januar 1977 lyder slik:

«Jeg har fått oversendt til uttalelse søknad om ekspropriasjonstillatelse for Strandfossen Kraftverk fra Hamar, Vang og Furnes kommunale Kraftselskap. Som bilag til søknaden følger en beskrivelse av anlegget, som, så vidt jeg kan se, gir en relativt nøktern oversikt over de konsekvenser som anlegg av kraftsta-

sjon ved Strandfossen vil medføre. Vanskeligst å vurdere blir virkningene av den betydelige reduserte vannmengde i elveløpet mellom inntaksdammen og utløpet fra kraftstasjonen. Det dreier seg om en strekning på ca. 1,5 km fra Strandhagen til Søstugrenda. Det er i søknaden tatt forbehold om justering av minstevannføringen samt eventuelle spesielle tiltak i elveløpet etter at kraftverket er kommet i drift. Det vil være naturlig å ta spesielt forbehold om at disse spørsmål må vurderes og at det må være anledning til å gi nødvendige pålegg til kraftverkseieren hvis dette skulle vise seg nødvendig.

Utformingen av anlegget med den lave dammen på skrå i elveløpet og inntakskanalen langs jernbanelinjen vil etter min oppfatning føre til at de synlige landskapsmessige endringer vil bli relativt beskjedne for et anlegg av denne størrelse. Det er på det rene at en slik løsnig umulig kan kombineres med noen form for vegbro over Glomma på dette sted. Det er vel også på det rene at en eventuell kombinasjon av bro og damanlegg vil bli kostbarere totalt sett og dessuten vil måtte føre til betydelig større inngrep i naturmiljøet med blant annet større neddemte arealer.

Tilløpskanalen vil imidlertid medføre at en eventuell framtidig bro over Glomma i forbindelse med omkjøringsveg nord for tettstedet vil måtte bli noe kostbarere, idet en vil måtte få et ekstra brospenn over kanalen. En slik bro vil bli en riksvegbro, og vegsjefen i Hedmark er derfor gjort oppmerksom på denne konsekvens av kraftverksutbyggingen i Strandfossen. Man kan vanskelig tenke seg en løsning for omkjøringsveg nord for tettstedet som ikke vil krysse tilløpskanalen.

Jeg går for øvrig ut fra at prosjektet blir forelagt de kommunale bygningsmyndigheter til vanlig behandling senere og tar forbehold om å komme tilbake til detaljer ved den anledning.»

Generalplanlegger Terje Eek har i brev av 17. januar 1977 uttalt:

«Da en ikke har vært oppmerksom på at de foreliggende planer for kraftverksutbygging i Strandfossen er å betrakte som en formell konsesjonssøknad, har en ikke rukket å legge saken frem for generalplanutvalget til uttalelse.

Den vesentlige interesse knyttet til kraftverksplanene i generalplansammenheng synes imidlertid å gjelde behovet for å sikre en trasé for framtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted. Dette forholdet er behandlet av generalplanutvalget som en særskilt sak, sist i møte 9. nov. 1976, sak nr. 15/1976. En viser til vedlagt møtebokutskrift.

Det foreligger pr. dato ikke svar fra Vegsjefen i Hedmark vedrørende rådmannens brev av 25. oktober 1976, men en er kjent med at Vegsjefen vil gi en egen uttalelse om denne saken i tilknytning til konsesjonssøknaden. En vil derfor tilrå at kommunen ved behandling av konsesjonssøknaden tar et klart forbehold vedrørende dekning av eventuelle fremtidige merkostnader for kommunen i tilknytning til realisering av omkjøringsvegprosjektet etter den aktuelle trasé. Forøvrig bør en vise til den uttalelse vegsjefen antas å ville gi i samme sak.»

Møtebokutskriften fra generalplanutvalgets møte 9. november 1976 lyder:

«Generalplanutvalget behandlet i møte 27. mai 1975, sak nr. 16/1975, de foreløpige planene for kraftverksutbygging i Strandfossen, utarbeidet av Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap. Utvalget fattet følgende enstemmige vedtak:

Generalplanutvalget finner foreløpig ikke å ville gi noen uttalelse om utbyggingsplanene for Strandfossen i Elverum, men vil anmode om å bli holdt orientert om den videre planlegging, spesielt med henblikk på mulighetene for en fremtidig bru over Glomma i området, som ledd i et omkjøringsvegssystem utenom Elverum tettsted.

I forslaget til foreløpig delgeneralplan for Vestad, datert 9. august 1976, generalplanutvalgets sak nr. 10/1976, formannskapetets sak nr. 606 d.å., er på kart i målestokk 1:5 000, kalt Soneplan for Grindalsmoen vist en trasé for fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted med bru over Glomma ved Strandfossen.

Forslaget til delgeneralplan ble med brev av 21. september d.å. oversendt Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap til orientering og eventuell uttalelse. Kopi følger vedlagt.

Kraftselskapet har i brev til kommunen av 13. oktober d.å. gitt en nærmere vurdering av de tekniske sidene ved dette veg- og bruprojektet i forhold til utbyggingsplanen for Kraftverket i Strandfossen. Kopi følger vedlagt.

Den foreslåtte vegtraséen må krysse jernbanen og en påtenkt ca. 70 meter bred nivåkanal for kraftverket ved Gravningen. Det er således åpenbart at en kraftverksutbygging i Strandfossen etter de foreliggende planer i relativt stor grad vil komplisere og fordyre anlegg av en fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted etter den trasé som er foreslått.

En har på bakgrunn av de opplysninger som er fremkommet funnet å ville be Statens Vegvesen ved Vegsjefen i Hedmark om en nærmere vurdering av hvilke tekniske og økonomiske konsekvenser en kraftverksutbygging i Strandfossen etter de foreliggende planer vil få med hensyn til den foreslåtte omkjøringsveg nord for Elverum tettsted. Kopi av brev fra rådmannen til vegsjefen i Hedmark, datert 25. oktober følger vedlagt.

En har funnet å ville legge denne saken frem for generalplanutvalget til orientering uten at en vil innby til å fatte noe vedtak på nåværende tidspunkt.»

Vegsjefen Hedmark har uttalt følgende i brev av 15. februar 1977:

«Det vises til Vassdragsdirektoratets brev av 10. november 1976 med vedlegg til Vegdirektoratet, oversendt Vegsjefen i Hedmark 12. november 1976.

De framlagte planer for utbygging av Strandfossen kraftverk vil ikke berøre eksisterende riks- eller fylkesveger i området. Både permanente og midlertidige atkomst

til anlegget er tatt opp med vegkontoret i egen ekspedisjon, og disse spørsmål bør ikke ha betydning for spørsmålet om utbygging eller ikke.

I forbindelse med planleggingen av det framtidige hovedvegssystemet i Elverum har i en lang tid basert seg på at det på meget lang sikt kan bli aktuelt å bygge en nordre omkjøringsveg for tettstedet. Denne har vært forutsatt skulle ligge noe sør for avløpskanalens utløp i Glomma.

I midlertid er det i forbindelse med kommunens generalplanarbeid framlagt et alternativ om å legge denne omkjøringsvegen noe lenger nord, slik at vegen eventuelt vil krysse både Glomma og tilløpskanalen. Som vedlegg følger et utsnitt av kommunens forslag til soneplan for Grindalsmoen, datert 9. august 1976 som viser den aktuelle kryssingen.

Vegsjefen har på nåværende tidspunkt ikke tilnærmeelsesvis noe tilfredsstillende grunnlagsmateriale til å kunne ta endelig standpunkt til en slik trasé, men har foreslått at det i tilknytting til det videre generalplanarbeidet foretas en transportmessig områdeanalyse for blant annet å søke å fastlegge hvilken trasé som bør reserveres for en mulig framtidig omkjøringsveg.

I denne forbindelse vil det være av stor interesse for vegkontoret å ha kontakt med kraftselskapet i en eventuell detaljplanperiode for et eventuelt samarbeid om anlegg av veger i området. Det kan her være spørsmål om disponering av overskuddsmasse, bygging av veg over kraftverket o.l. som det må være av felles interesse å diskutere.

«Utover dette har Vegsjefen i Hedmark ingen vesentlige merknader til utbygging av Strandfossen.»

Innlandsfiskerikommisjonen i Elverum har i møte 27. januar 1977 uttalt seg slik:

«Etter den diskusjon som også kunne støtte seg til faglige uttalelser, vil nemnda spesielt nevne brev fra amanuensis Reidar Borgstrøm, som omhandler nettopp slike utbyggingsplaner og konsekvenser for fiskebestanden og dens utnyttning.

Innlandsfiskerikommisjonen kan etter dette ikke ha annen mening enn at et slikt inngrep er til skade for fisk og fisket, med store ringvirkninger, som umulig kan erstattes for ettertiden.»

Fylkesmannen i Hedmark har i brev av 29. november 1976 bemerket følgende:

«I forbindelse med det planlagte Strandfossen kraftverk i Elverum vil en for ordens skyld gjøre oppmerksom på at det like nedenfor avløpskanalens utmunning i Glåma er en meget betydelig grunnvannsforekomst, som må betegnes som en potensiell drikkevannskilde for både Elverum- og Hamar-regionen.

Ikke minst den voldsomme algeblomstring som har funnet sted i Mjøsa i år har skapt økt aktualitet for denne vannkilden som i sin tid ble lokalisert av professor Steinar Skjeseth.

Grunnvannsforekomstens store betydning tilsier at alle forholdsregler treffes, under an-

leggstiden og den senere drifts av kraftverket, for å unngå at den forringes.

Andre forhold i forbindelse med søknaden vil eventuelt bli kommentert senere.»

Universitetet i Oslo, Oldsaks-samlingen, har i brev av 2. desember 1976 uttalt:

«Vi viser til Deres ekspedisjon av 25. november d.å. og kan meddele at det innenfor det planlagte utbyggingsområde, på vestsiden av Glomma, er registrert en dyregrav merket med romertall I på tegning nr. 351—37 A (Bilag 1). Langs den samme strandbrinken er det også observert en del mindre forsenkninger i terrenget, som etter alt å dømme er artifisielle, uten at det er mulig, uten nærmere undersøkelse, å avgjøre hvorvidt det dreier seg om fornminner.

På østsiden av Glomma, på gården Strand Nordre, finnes et fornminneområde bestående av 3 gravhauger som er avmerket med romertall II på det medsendte kartbilag. Etter det en kan forstå legger disse imidlertid utenfor anleggsområdet og skulle formodentlig ikke bli berørt av utbyggingen.

Ut over det som her er nevnt er det ikke påvist synlige fornminner i området.

Det er imidlertid ikke utført registreringer med tanke på fornminner som kan være skjult under markoverflaten og Oldsaksamlingen må derfor ta forbehold om at slike kan finnes, foreksempel steinalderboplasser eller graver under flat mark. Glomma har i forhistorisk tid vært selve livsnerven i dette skoglandskapet og langs strendene må man derfor rekne med å finne spor etter fangstbosetning.

Oldsaksamlingen har på faglig og antikvarisk grunnlag ingen innvendinger mot at det aktuelle utbygningsprosjekt, men vil for foreholde seg rett til å foreta utgravning av den nevnte dyregrav og eventuelle andre fornminner som måtte komme for dagen ved en nærmere undersøkelse i området. Utgiftene ved disse undersøkelser vil i tilfelle bli belastet anleggsherren slik Loven forutsetter. De oversendte sakspapirer følger i retur.»

Statens Forurensningstilsyn uttaler seg slik i brev av 20. desember 1976:

«En viser til Deres ekspedisjon av 27 oktober 1976 vedrørende ovennevnte.

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap har søkt om tillatelse til å bygge ut Strandfossen i Elverum kommune til kraftproduksjon.

Strandfossen er et ca. 2,0 km langt strykparti i Glomma, nord for Elverum sentrum, med et fall på ca. 13 meter. Av disse fallmetrene er 12,5 meter tenkt nytt til kraftproduksjon. Med slipp av vann er årsproduksjonen beregnet å utgjøre ca. 134 GWh.

Utbyggingsplanen forutsetter at det bygges en lav terskeldam over Glomma der strykpartiene begynner. Vannet ledes fram til kraftstasjonen (ved foten av fallet) ved at det graves en ca. 1,5 km lang nivåkanal på elvens vestbrede, parallelt med jernbanetraseen. Vannet ledes ut i elven igjen via en kort avløpskanal.

Turbinen i kraftstasjonen vil få en maksimal slukeevne på ca. 235 m³/sek. og med beste

virkningsgrad på 140 m³/sek. I terskeldammen er det planlagt installert en, eventuelt to luker for slipp av vann til Glomma.

I perioden 1. juni til 30. september og 1. oktober til 31. oktober er det foreslått sluppet 20 m³/sek. og 10 m³/sek. henholdsvis. Det er ikke planlagt sluppet vann om vinteren.

Glomma har et nedbørfelt på 15 356 km² og gjennomsnittlig vannføring over året er ca. 240 m³/sek. ved Elverum Vm like nedstrøms Strandfossen.

Terskelen vil bevirke en viss vannoppstuvning oppstrøms, noe som ved store vannføringer kan føre til høyere grunnvannstand, eventuelt oversvømmelse. Dette problemet er tenkt løst ved å bygge valler på begge sider av elven.

Tilløpskanalen vil bli liggende i løsmasser. For at ikke vanntapet gjennom løsmassene skal bli for stort, er bunnen og veggene tenkt asfaltert. Erfaringene fra tilsvarende arbeider andre steder er gode. Avrenning av asfalt og oljeholdig vann vil bli minimal, men under selve asfaltarbeidene kan en regne med at det vil bli en del oljeholdig avløpsvann. Konsesjonæren bør derfor tilpliktes å påse at ikke noe oljeholdig avløpsvann renner ut i Glomma. Avløpsvannet kan renses for olje ved å lede dette til oljeutskiller og oljeabsorberende filter.

Tilløpskanalen vil berøre ca. 160 da grunn, bl. a. vil ca. 50 da dyrket mark og ca. 35 da skog bli ervervet.

Grundsetbekken, som kommer ut like nedstrømt inntaket i tilløpskanalen, vil bli lagt i kulvert under kanalen og ut i Glomma. Det er ingen direkte utslipp av avløpsvann til Grundsetbekken.

Da Strandfossen kraftverk vil bli et rent elvekraftverk uten døgnregulering, antar SFT at oppholdstiden i «inntaksmagasinet» ikke vil bli vesentlig lengre enn nå. Imidlertid er det mulighet for at det dannes seg bakevjer ved østre bredd oppstrøms terskelen. Oppstrøms terskelen er Glomma resipient for bl. a. Rena. Rena har fått utslippstillatelse for 3100 p.e. Renseanlegget er ferdig bygget. Videre har Rena Karton Fabrik A/S og Rena Meieri A/L fått utslippstillatelse, og fristen for gjennomføringen av tiltak går ut sommeren 1977.

Glomma oppstrøms Elverum bærer tydelig preg av å være påvirket av forurensninger. I bakevjene som kan oppstå oppstrøms terskelen, kan en forvente en viss økning i begroingsforholdene p.g.a. endret oppholdstid og strømforhold for vannet, og derved endrede sedimenteringsbetingelser. SFT antar at mulighetene for uheldige forurensningsvirkninger som følge av tersklen reduseres når renseltakene oppstrøms dammen er utført. Imidlertid bør konsesjonæren være med å bekoste ytterligere tiltak dersom forholdene bak terskelen blir dårligere som følge av utbyggingen.

Bortledningen av det vesentligste av vannføringene fra strykpartiene vil føre til at elvens selvrensende evne blir dårligere nedstrøms fossen ved at utflutningen av vannmassene reduseres. I sommerperioden vil en få en viss oksygentilførsel ved at inntil 20 m³ sek. vil renne i det gamle elveløpet.

På den 1,5 km lange strekningen som taper det vesentligste av vannføringen er det bare mindre utslipp fra enkelthus. En antar at

disse utslippene ikke vil representere noe problem dersom avløpene ordnes etter forskrifter for spredt bolig- og fritidsbebyggelse. Konsesjonæren bør være med å bekoste en slik oppbygging av avløpsanleggene til dem som blir berørt av denne strekningen.

Ved å fjerne strykpaktene i Glomma vil de naturlige leve- og oppvekstområder for strømssterk fisk forsvinne. Dette vil på lengre sikt føre til at strømsvak fisk, som heller ikke krever høyt oksygeninnhold i vannet (f. eks. gjedde og abbor) konkurrerer ut den strømssterke (harr og ørret). SFT anser en slik utvikling som uheldig for den biologiske balansen i vassdraget. Disse forholdene kan til en viss grad motvirkes ved økte rensekrav, utsetting av fisk og at enkelte strykpakter unnstas fra utbygging. Det er planer for utbygging av en del andre stryk i Glomma. Blir disse også bygget ut, vil Glomma få mer preg av sammenhengende innsjøer enn av strømmende elv.

Av hensyn til fiskeforholdene i Strandfossen bør det slippes vann også om vinteren. SFT går ut fra at Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk tar med vilkår om dette.

NIVA har fått i oppdrag av Hedmark fylke å utarbeide et program for undersøkelse av Glomma. Programmet vil foreligge i januar våren 1977. Undersøkelsen vil omfatte forurensningstilfeller, belastning på vassdraget, hydrologiske forhold og de forskjellige interesser som knytter seg til vassdraget (f. eks. drikkevannsinteresser). En slik undersøkelse bør utføres før utbyggingsplanene for de forskjellige fallene i Glommas nedbørfelt realiseres og i samband med konsesjonssøkerne.

Utbyggingen av Strandfossen kraftverk er tenkt startet forsommeren 1977, og undersøkelsene i Glomma omtrent samtidig. Det er av stor viktighet at undersøkelsene kommer i gang før eventuell utbygging tar til og at en har fått tilstrekkelige data til nærmere å vurdere den virkning en utbygging av Strandfossen vil få for resipientforholdene i det aktuelle vassdragsavsnittet (Bånerud—Elverum).

Undersøkelsen vil gi referansedata for senere undersøkelser og er viktige for fastsettelse av krav til eventuelle senere skjerpene krav til rensing av avløpsvannet. Konsesjonssøkeren bør være med å bekoste en slik undersøkelse.

Under henvisning til det ovennevnte og lov om vern mot vannforurensning (§§ 4 og 10), vil SFT tilrå at eventuell utbygging av Strandfossen kraftverk utsettes til etter resipientundersøkelsene av selve Glomma har pågått minst en sesong, men en antar at eventuell tilrigging kan starte tidligere.

I en eventuell tilførelse vil SFT tilrå at følgende vilkår tas med (etter vannvernloven):

- Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å betale merkostnader forbundet med at det kan stilles skjerpene rensekrav til kloakkavløp og industriavløp som følge av utbyggingen og/eller fastsettes kortere gjennomføringsfrist og/eller mer omfattende tilknytting til felles kloakkrenseanlegg eller andre tiltak i forbindelse med forurensning fra all bebyggelse m. v. i Åmot og Elverum kommuner.
- Konsesjonæren tilpliktes etter vedkom-

mende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.

- Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser helt eller delvis å bekoste en resipientundersøkelse og senere overvåkingsundersøkelser i det berørte vassdragsavsnitt.»

Søkeren har bl. a. bemerket følgende i brev av 6. januar 1977:

«Statens Forurensningstilsyn har hatt HVF's ekspropriasjonssøknad av 21.9.76 for utbygging av Strandfossen kraftverk til uttalelse og har som det vil fremgå av vedlagte kopi av brev av 20. desember f. å. til Miljødepartementet tilrådd «at en eventuell utbygging av Strandfossen kraftverk utsettes til etter resipientundersøkelsene av selve Glomma har pågått minst en sesong, men antar at eventuell tilrigging kan starte tidligere».

Med bakgrunn i denne tilråding har vårt selskap i samråd med Norsk Vandbyggningskontor vurdert byggeprogrammet for Strandfossen kraftverk på ny, og vi kan i denne forbindelse meddele at vi ved byggestart i 1977 kan legge byggeprogrammet slik an at vi kan unngå å arbeide i Glomma elv før ca. 1. august 1978. De aktuelle resipientundersøkelser kan således da som ønsket av Statens Forurensningstilsyn den første sesongen utføres upåvirket av anleggsarbeidene.»

Glomma Fellesfløtingsforening, brev av 1. februar 1977:

«I det reviderte prosjekt av august 1976 for Strandfossen Kraftverk er på side 6 anført at fløtingsspørsmålet vil bli behandlet i forståelse med Glomma fellesfløtingsforening.

Vi bekrefter at Glomma fellesfløtingsforening i prosjekteringsperioden har vært konsultert om fløtingsforholdene, og har fulgt modellforsøkene ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet.

Hamar, Vang og Furnes Kraftselskap og Glomma fellesfløtingsforening er enige om at det skal søkes opprettet avtale om fløtingen i anleggsperioden og den fremtidige fløting forbi Strandfossen Kraftverk. Avtalen skal omfatte fløtingen over inntaksmagasinet, over dammen, og nedstrøms til nedenfor undervannskanalen.

Partene har etter de forhandlinger som er innledet, og på grunnlag av de modellforsøk som hittil er utført, grunn til å mene at man kan komme til minnelig overenskomst vedrørende fløtingen, men begge tar forbehold om at saken må avgjøres ved skjønn etter Vassdragslovens bestemmelser hvis dette ikke lykkes.»

Jon Mo tar i brev av 19. januar 1977 forbehold om å komme tilbake til spørsmålet om skade på drikkevannforsyningen til sin bolig fra boret brønn etter en eventuell utbygging.

H. r. advokat Knut Lassen har på vegne av berørte grunneiere gitt følgende uttalelse datert 31. januar 1977:

«1. De hydrologiske forhold.

Jeg viser her til vedlagte betenkning av 24. januar 1977 d.å. fra Hydroconsult — sivilingeniør Erik Ræstad A/S.

2. Fiske.

Det er i søknaden forutsatt en minstevassføring på 20 m³/sek. i sommerperioden.

Med den bredde elveløpet har på den aktuelle strekning må man opp i en minstevassføring over dammen på 30 m³/sek.

Det er ikke tilstrekkelig at denne minstevassføring bare blir avgitt fram til 30. september. Det fiskes i Glomma så lenge den er isfri og minstevassføringen kreves derfor avgitt så lenge elven er isfri eller om man foretrekker en bestemt dato til 1. desember.

HVF sparer så meget vann ved en løsning av fløtningsproblemene via kanalen at en minstevassføring på 30 m³/sek. alene av denne grunn er et rimelig krav. Ved fløting i elveleiet hadde HVF måttet avgi ca. 250 m³/sek. til fløtingen fram til ca. 1. juli.

Mangel på minstevassføring om vinteren vil føre til betydelige reproduksjonsskader, som også vil ramme overforliggende grunneiere utenfor utbyggingsstrekningen. Jeg forutsetter at den fiskerisakkyndige blir forelagt spørsmålet om størrelsen av ønskelig minstevassføring og det kvantum yngel og settefisk som er påkrevet for å kompensere reproduksjonsskadene.

Når det gjelder fisketrapp kreves det to stykker.

Den fisketrapp som er nødvendig nede ved selve kraftverket kreves utformet slik at fisken ledes forbi kraftverket og ut i det opprinnelige elveleie igjen. Grunnen til at det kreves en slik løsning er at grunneierne mener det er tvisomt om fisken vil være i stand til å forsere en såvidt lang kanal uten hvileplasser og hvor vannhastigheten er 1,5 m/sek. Jeg forutsetter at den sakkyndige uttaler seg om dette spørsmål.

Det er dessuten påkrevet med en fisketrapp gjennom inntaksdammen.

Jeg forutsetter dessuten at søkeren blir pålagt å avgi det nødvendige vann til trappene.

3. Isveger.

Det er lite behov for isveger i det område som berøres av utbyggingen og reguleringen i forbindelse med Søvalen og Rendalen kraftverker har allerede ødelagt det meste av isvegene.

4. Vassforsyning.

Det er lite eller ingen bruk av Glomma som vassforsyning til mennesker og dyr innen utbyggingsstrekningen.

Det er derimot helt påkrevet at det blir anledning til å utta vann til jordbruksvatning både fra elveleiet og kanalen.

5. Grunnvassforhold/tørrelegging/oppstuing.

På den strekning som utbyggingen omfatter har søkeren etablert grunnvannsbrønner og målingene er her kommet igang.

Ovenfor inntaksdammen vil det bli oppstuing og det kreves derfor etablert grunnvannsbrønner ca. 1 km oppover vassdraget regnet fra Fossøya.

På grunn av oppstuingen vil det på denne strekning bli problemer med avløp fra drens-systemene på dyrket mark. Her er forholdet

at det bl. a. finnes nydyrkningsfelt, hvor eierne som en betingelse for det statstilskudd som er gitt er forpliktet til å holde drens-systemene vedlike og effektive.

Det kreves derfor at søkeren blir pålagt å foreta det nødvendige for å ta hånd om avløpsproblemene på den strekning hvor inntaksdammen vil foranledige oppstuing.

6. Erosjon.

Jeg ber her om at det vanlige vilkår om sikringsarbeider blir medtatt i den utstrekning skader måtte oppstå etter at kraftverket er kommet i drift.

7. Flomvollene.

Såvidt jeg kan se har flomvollene en prosjektert høyde på cote 196,50 mens jernbanens fylling ligger på cote 196,80.

Flomvollene må for å sikre innenforliggende dyrket mark forhøyes til en høyde som minst tilsvare jernbanens fyllingshøyde.

8. Vannmerker.

På grunn av dårlige erfaringer fra andre utbygginger er det påkrevet at de vannmerker som er satt opp på utbyggingsstrekningen og ovenfor denne blir opprettholdt også ut over byggetiden og blir avlest regulært inntil rettskraftig skjønn foreligger.

Vannmerkene må sikres med referansebolter inne på land så de raskt kan gjenoppsettes etter skader ved flom, fløtning, isgang eller hærverk.

Det må opprettes relasjonsdiagram mellom disse vannmerker og andre hovedvannmerker i Glomma (Elverum og Nor), slik at en kan få registrert hvorvidt anlegget og den fremtidige drift påvirker vannstands-/vannføringsforholdet.»

Den vedliggende uttalelse fra Hydroconsult datert 24. januar 1977 lyder:

«I henhold til Deres anmodning avgis denne uttalelse om Hamar, Vang og Furnes Komm. Kraftselskaps ekspropriasjonssøknad av 21.9.1976, idet den oppgitte svarfrist er satt til 1.2.1977.

Vi vil med en gang innskytte at viktige avgjørelser om den tekniske utbyggingsplan ennå ikke er fastlagt av søkeren i samråd med konsulenten og betydningsfulle institusjoner som Fiskeridirektoratet og Fellesfløtningen og Vassdrags- og Havnelaboratoriet. Så sent som 21. jan. 1977 var vi tilstede ved forsøk og utformingsdiskusjon i Trondheim der flere planendringer ennå er under utprøving. Vi mener derfor generelt at svarfristen er satt urimelig tidlig og at usikkerhet preger situasjonen.

Nedenstående kommentarer er knyttet til søknaden slik den forelå 21. sept. 1976.

Hvor planendringer ut over søknaden er meddelt oss, er dette spesielt kommentert. Vi vedlegger kopi av søkerens brev til oss av 5.1.1977.

Utbyggingsplanen.

Jfr. søknadens bilag 1 Norsk Vandbyggningskontors prosjekt, revidert aug. 1976.

Ved en vel 330 m lang overløpsterskel med kronehøyde på k. 192,05 m demmes Glomma på toppen av Strandfossen, og driftsvannet til kraftverket ledes inn i en 1500 m lang nivå-

kanal ned til kraftverket nær foten av fossen. Her utnyttes et bruttofall på ca. 12,5 m ved installasjon av en Kaplan-turbin med maksimal slukevne 235 m³/s, tilsvarende ca. 24 MW. Vannet ledes v. hj. av en avløpskanal tilbake i elven ca. 2 km nedenfor terskeldammen. I tilslutning til terskeldammens vestre ende er planlagt installert 2 stk. 15 m brede klappeluker som tømmerløp ved store vassføringer og ved stand i kraftverket og til avledning av stor flom. Dammen er beregnet å kunne avlede flom inntil 3 400 m³/s ekskl. turbinvann.

Terskeldammen vil stuve opp vannstanden til overkant av Bånerudfossen eller ca. 600 m oppstrøms fra terskeldammen.

Det er en viktig forutsetning i søknaden at elven skal være upåvirket av utbyggingen ovenfor Bånerudfossen ved VM nr. 3 (N.V. tegn. 351—37).

Kraftverket forutsettes ikke å bli til noe hinder for den frie fiskegang eller for fløtingen.

Det foreligger nå en endret oversiktsplan i tegn. 351—95 av 19.1.1977, som det forutsettes at alle berørte grunneiere får seg tilsendt. Den erstatter på det nåværende tidspunkt tegn. 351—37 A i søknadens bilag 1.

Det vil bl. a. fremgå at kraftstasjonen er flyttet i posisjon ca. 20 m østover og ca. 30 m nedstrøms og at inntakskanalen tilsvarende er svingt østover fra samme beliggenhet øverst og rettlinjert mot den nye stasjonsposisjon. Dette er forårsaket av fjellforholdene i stasjonsområdet.

Fallet.

Brutto påvirket fall vil ligge mellom VM 3 og VM 7, idet VM 3 forutsettes som øvre grensepunkt som skal forbli upåvirket, og VM 7 ligger umiddelbart ved nedre ende av undervannskanalens utløp i elven.

Total vassf.	VM 3	VM 7	Høydeforskjell
200 m ³ /s	192,65	170,90	12,75
400 »	193,00	180,60	12,40
600 »	193,30	181,05	12,25
1 400 »	194,15	182,30	11,85
3 400 »	ca. 195,40	ca. 184,30	11,10

Den «utnyttede» bruttofallhøyde må regnes fra vannstanden umiddelbart oppstrøms dammen og blir avhengig av hvordan manøvreringsorganene nyttes og hvorvidt fløtning pågår.

Overløpets kapasitet.

Kraftverket vil være interessert i å holde et høyest mulig overvann begrenset av at nyttbar vassføring ikke skal gå tapt over dammen.

Grunnet den meget lange overløpskronen vil overløpsmengden variere kraftig bare med noen få cm variasjon av vannstanden ovenfor dammen.

Hvis det ikke skal gå overløp over dammen og ikke slippes vann i fisketrapp, må styringen av kraftverkets kjøring legges slik at vannstanden ovenfor dammen holdes mellom k. 192,05 og k. 192,00. Dette antas å være situasjonen i vinterperioden med is i vassdraget.

Hvis det skal slippes f. eks. som antatt i søknaden en minstevassføring på 20 m³/s, hvorav ca. 2 m³/s i fisketrapp, må overløps-

høyden holdes meget nøye på netto 6,7 cm på terskelkronen, hvilket gir vannstand ovenfor dammen på k. 192,15.

Hvis det skal slippes 30 m³/s inklusive fiske-trappvannet, blir netto overløpshøyde 9,0 cm og vannstand ovenfor dammen må være k. 192,19.

Bare 4 cm variasjon vil altså på dette nivå endre overløpet med 10 m³/s.

Det må meget nøye kalibreringer av overløpet til i modell for å bestemme den virkelige overløpsmengde ved økende vannstand ovenfor fordi overløpet ikke vil yte like meget på hver meter kronelengde. Med erfaringsmessige overløpsformler mener vi at en skal komme nær til følgende overløp ved 335 m lang krone:

Vst. ovenfor	Overløp
192,25 m	50 m ³ /s
192,50 m	170 »
192,80 m	430 »
193,00 m	610 »
193,50 m	1 130 »
194,00 m	1 820 »

Vannstand 194,15 m referert til VM 4 ovenfor dammen skulle tilsvare 194,00 umiddelbart ovenfor overløpet. Ved denne vannstand vil 2 åpne klappeluker a 15 m bredde avgi 560 m³/s (antatt etter formel).

Vi viser til søknadens bilag 2 m/tegn. N.V. 351—70.

Vi får ikke ved den foreslåtte utforming en avledningsevne på 3 400 m³/s, men bare 1 820 + 560 = ca. 2 400 m³/s. Her må det foreligge et betydelig avvik fra intensjonen.

Under modellforsøkene 21.1.1977 ble det mellom utbygger og konsulent drøftet som alternativ lukeløsning å bruke 2 stk. 25 m brede luker. Disse skulle ved k. 194,00 umiddelbart ovenfor dammen få en avledningsevne på max. 950 m³/s.

Vi kan da regne med ved vst. 194,00 at den totale avledningsevne ekskl. kraftverksdrift blir:

$$1\,820 + 950 = \text{ca. } 2\,800 \text{ m}^3/\text{s}.$$

Vi er av den oppfatning at vannstanden umiddelbart ovenfor dammen ikke kan holdes på 194,00 m ved maksimal flom (altså k. 194,15 m ved VM 4).

Ved 3 400 m³/s mener vi vannstanden sannsynligvis vil stige til 194,20 m like ovenfor dammen og at avledningen da vil bli ca. 2 100 m³/s over overløp og ca. 1 100 m³/s i klappelukene forutsatt at disse endres til 2 stk. 25 m bredde.

Sum avledning ville da bli ca. 3 200 m³/s.

Den maksimalt beregnede flom ville da kunne avledes dersom også kraftverket går, hvor sannsynligvis max. 200 m³/s kan avledes ved full drift under storflom.

Vi antar at maksimal vannstand ved VM 4 under avledning av 3 400 m³/s må ligge litt over k. 194,30. Klappelukene forutsettes utvidet til 2 stk. 25 m brede, og kraftverket forutsettes i drift.

Oppdemningsforutsetningen.

De første kalibreringsforsøk med elveløpsmodellen viste at en terskel i Strandfossen klart bevirket oppstuvning både ved VM 3 ovenfor Bånerudfossen på vestsiden og ved referansepunkt (modellpunkt) MP 8 på østsiden straks oppstrøms Fossøya (på tegn. 351—37 A i søknaden kalt Pukholmen. Navnebruken er feil iflg. grunneierne).

Med den planlagte terskelhøyde på k. 192,05 m kunne ikke oppdemningsforutsetningen, at VM 3 skal forbli upåvirket, holdes.

Elvevollen på østsiden er under planendringsarbeidet blitt trukket lengre inn på Reidar Dahls eiendom gnr. 23/62, 63 og gnr. 25/116.

På yttersiden av elvevollen må det sannsynligvis tas ut ca. 10 000 m³ masse av elveløpet for å motvirke oppstuvningseffekten. Masseuttaket kan ventes å variere mellom 7 000 og 12 000 m³.

I modellen er dette ennå ikke endelig utprøvet.

En er altså her ikke sikker på virkningen, men må bygge vurderingen på en fastholdt forutsetning om at VM 3 ikke skal bli oppstuvet.

Hvis på den annen side uttaket ikke blir fullt effektivt, kan eiendommene på begge sider av Glomma opp mot VM 1 ved Smedøya bli i noen grad påvirket av en oppstuvning.

Vassføringer, varigheter.

I søknadens bilag 1 tegn. 351—68 vises varighetskurver for Glomma ved Strandfossen basert på observasjoner ved Elverum VM nr. 388 i årene 1955—75. Bare noen få av de siste av denne serie år har med de sist tilkomne reguleringer i Fundin og Savalen og ingen av de planlagte reguleringer i Rien og Feragen og ikke reguleringsendringer i Aursunden.

Varighetskurvene er altså ikke helt ajourførte og vil muligens kunne bli noe endret i den nærmeste fremtid.

I Sommermånedene 1.5.—30.9. (5 mnd.) viser kurven følgende karakteristiske varigheter:

Vassføring	Antall døgn	Sum dgn.
> 1 000	6	6
500—999	33	39
400—499	15	54
300—399	23	77
265—299	9	86
255—264	4	90
245—254	3	93
235—244	4	97
200—234	12	109
150—199	18	127
100—148	17	144
< 100	9	153

Minstevassføring.

Det er altså av 153 døgn ialt 90 døgn hvor kraftverket kan kjøre fullt og samtidig kunne slippe 20 m³/s minstevassføring.

Hvis minstevassføringskravet økes til 30 m³/s, vil antallet døgn med full kjøring reduseres til 86 døgn.

I de øvrige 67 døgn vil det økede slipp redusere driftsvassføringen med 10 m³/s eller produksjonen med ca. 23 000 kWh pr. døgn.

«Tapet» i sommerproduksjonen blir i middel

ca. 1,6 GWh, mens beregnet sommerproduksjon iflg. søknaden er 60 GWh med 20 m³/s minsteslipping.

For «vintermånedene» 1.10—30.4 (7 mnd.) viser søknaden 74 GWh produksjon. Det er da forutsatt sluppet 10 m³/s i oktober, for øvrig intet. Vi har ikke kontrollert produksjonsberegningen.

Hvis en også her antar at minsteslippingen settes til 30 m³/s i tiden 1.10—1.12, eller i praksis i den del av tiden da vassdraget er isfritt og normalt uten flom, vil vinterproduksjonen reduseres med ca. 1,4 GWh.

Det opprinnelige prosjekt for Strandfossen av febr. 1976, som antok en installasjon med slukeevne 180 m³/s og fløting i hovedsaken via klappeluken, var også basert på 20 m³/s minstevassføring i sommermånedene.

Senere er så installasjonen øket til 235 m³/s og fløtningen vil bli tatt via inntakskanalen og med meget mindre vannforbruk der.

Disse endringer har i sterk grad øket det antall dager da det bare vil gå minstevassføring i Strandfossen i sommermånedene, anslagsvis økning i varighet 20 døgn.

Det synes å være et rimelig krav at minstevassføringen blir øket til 30 m³/s i Strandfossen og at tidsintervallet defineres til tidsrommet fra vårflommens avslutning og så lenge vassdraget er isfritt.

Søkeren har opplyst, jfr. vedlegg av 5.1.77, at minste nyttbare driftsvassføring er ca. 20 m³/s. Dette innebærer at kraftverket må stå hvis totalvassføringen synker under 40 m³/s (resp. 50 m³/s). I praksis forekommer neppe så lave vassføringer i sommerperioden. Minimum helt oppe ved Stai VM er i denne tid 40 m³/s.

Av søknadens bilag 1 s. 8 vil fremgå at det bare sjelden har forekommet at lavvassføringen har vært under 60 m³/s (2 ganger på de siste 8 år).

Den situasjon som nå søkes etablert i vel 2 måneder i middel pr. år er altså en vassføring på ca. en tredjedel av hva man tidligere har opplevd én enkel dag i enkelte vannfattige somre.

En minstevassføring på 20 m³/s vil gi et så lite overløpsskikt over terskeldammen og inn mellom de nedenforliggende energidreperkonstruksjoner at det må ventes å gi et lite tilfredsstillende utseende.

Et krav om økning til 30 m³/s minimum vil gjøre det noe mer praktisk gjennomførbart å holde vannstanden nær kriteriet og vil gi et bedre utseende. Dessuten vil det være av stor betydning for fiskens gang opp til dammen, hvilket søknaden stiller opp som en forutsetning: Den frie fiskegang skal ikke hindres.

Fløting.

I det prosjekt søknaden presenterer skal fløtningen forutsettes å skje normalt via klappeluken, og tømmeret skal ledes dit ved lense fra Fossøya til klappelukens østsida og en annen lense fra VM 4 til lukens vestsida.

Det er imidlertid så grunt på sistnevnte strekning at strømdraget under vestre lense vil presse tømmeret inn i inntakskanalen ved full drift i kraftverket.

Planen er derfor endret slik at vestre lense bortfaller, og tømmeret vil gå inn i inntakskanalen.

Fløtningsrennen forbi kraftverket skal ha en kapasitet på 300 000 stokker i døgnet.

Også for østre lense er det problemer når flomvassføringen totalt overstiger 1180 m³/s.

Det vil da være ca. 1 m overløpshøyde på dammen, og vassføringen ville fordele seg med ca. 615 m³/s i overløp, ca. 315 m³/s i en klappeluken og ca. 255 m³/s inn i inntakskanalen iflg. kraftverkets konsulent.

Hvis klappelukene økes til 2 x 25 m bredde, kan samme situasjon klares med en overløpshøyde på 0,70 m, som gir ca. 335 m³/s overløp, ca. 600 m³/s i begge luker og 255 m³/s i inntakskanalen.

Ved større vassføringer er det imidlertid lite sannsynlig at østre lense kan tåle sidepresset av den store vassføringsandel som går mot overløpet, og lensen må da berges eller svinges østover slik at i det minste den vestre del av overløpet i ca. 100 m lengde må ta tømmer på overløpet.

Det vil sannsynligvis oppstå et annet problem for fløtningen ved uttaket av de 10 000 m³ langs østre løp ved Fossøya, idet en øket andel av totalvassføringen vil gå østenfor Fossøya. For å unngå at tømmer kommer ned østenfor lensen til klappelukene, må det sannsynligvis utlegges en kraftig lense oppstrøms Fossøya mot østre land.

Alle disse forhold er ennå ikke fastlagt med Fellesfløtningen. For de grunneiere som har utslag til Glomma langs østre bredd, kan det bli nødvendig å forflytte disse til et punkt betydelig ovenfor Flåtestøa, sannsynligvis opp mot Helbekken for å bringe tømmeret inn i fløtningsløpet vest for Fossøya.

Grunneiere langs vestre bredd må søke utslag langs elvevollen mellom inntakskanalen og Nordstua.

Overløpsdammen.

Av foregående avsnitt vil fremgå at overløpet iallfall på en del av sterkningen må utformes for å kunne slippe over tømmer. Samtidig er det på det rene at overløpet vil måtte utformes med energidreper for å unngå erosjonsfare nedstrøms.

Modellforsøkene hittil antyder en betydelig utvidet damkonstruksjon sammenliknet med søknadens bilag 1, tegn. 351—41.

Selve overløpsdammen antas å bli ca. 8 m lang målt i strømretningen og med en energidreper seksjon på ca. 10 m lengde nedover overløpet. På denne betongplaten vil det bli en oppstikkende ribbe («baffle-block») på nær 2 m bredde og 1,5 m høyde i nedre kant, og der tømmeret skal gåo ver, sannsynligvis en dobbelblokk-rekke.

Den betongdekkede flaten blir altså ca. 18 til 20 m i strømretningen, 335 m lang og ca. 2—3 m høy.

Det synes klart at dette vil bli en dominerende konstruksjon og estetisk lite tilfredsstillende særlig når det ikke går vann over overløpet.

For at ikke is skal forme seg i «trauet» om vinteren, må dette ligge over elvebunnen og bli tørrlagt når det ikke løper vann over dammen.

Fra grunneiernes synspunkt er dette et viktig element i begrunnelsen for kravet om at minstevassføringen må slippes over

dammen så lenge vassdraget er isfritt.

Fiskens gang, fiskets utøvelse.

Det er en forutsetning at fiskens frie gang ikke skal hindres. Noen endelig avgjørelse om fisketrapputforming foreligger ikke ennå.

Det planlegges nå en fisketrapp fra undervannskanalen og rett øst ut i det gjenværende elveløp hvor vassføringen kan variere fra stor flom til et minimum på 20 eller 30 m³/s.

Vannforbruket i trappen anslås til 1—2 m³/s.

Med den utforming av energidreperanordningen for overløpet som ble sett ved modellforsøkene 21.1.77, antas at hoveddelen av overløpssvassføringen ved minsteslipping ikke vil overstige nedre blokk i energidreperen, men renne vestover mot dammens dypeste parti og løpe ut i Strandfossen nærmere fisketrappen. Spørsmålet blir da om fisken vil søke østover i denne «betongrenne» langs dammen fremfor å gå i trappen.

Noe fisk vil også søke opp i østre løp og opp bak holmene.

Det vil derfor være nødvendig å innrette dammens østre landkar slik at det blir mulig fremtidig å installere en trapp også her for ikke å hindre fisken i å komme opp langs østre bredd.

Det er da også her vi har foreslått en slippingsanordning for 1—1,5 m³/s om vinteren når terskeldammene er islagt.

Fiskets utøvelse vil selvsagt bli betydelig berørt av hele utbyggingsstrekningen på grunn av vassføringsreduksjonen.

Men også ovenfor dammen vil utøvelse bli hindret på grunn av elvevollene og på grunn av lenser m.v. Videre vil utøvelse av fisket her bli mer risikofyllt.

Båthold i elven utenfor elvevollene blir vanskeliggjort, og det må sannsynligvis tildannes båtplasser på visse steder i vollene.

For å bøte på den skade som fiskereproduksjonen må bli utsatt for ved vassføringsreduksjonen i Strandfossen og ved oppdemmingen mellom Strandfossen og Bånerudfossen, går vi ut fra at det vil bli gitt pålegg om utsetting av yngel og/eller settefisk.

Terskelplan.

Søknadens bilag 3 tegn. 378—21 antyder de terskler som er tenkt bygget for en forutsatt minsteslipping på 20 m³/s, hvorav 2 i hovedløpet i selve Strandfossen og to småterskler i østre løp bakom holmene.

Det må fremsettes som minstekrav at de viste terskler bygges selv om minstevassføringen økes til 30 m³/s i den tid elven er isfri.

For at fisk skal ha sjanse til å overleve bak disse terskler, må det unngås helt stillestående vann, og det fremsettes derfor forslag om at det i overløpsdammens østre ende anordnes et utslipp for 1—1,5 m³/s vintertid og at løpet langs østbredden tildannes slik at dette vann ledes inn bak holmene.

Løsningen har vært drøftet med utbyggeren den 21.1.1977 og synes å kunne bli godtatt.

Elvevollene.

Iflg. søknadens bilag 1, tegn. 351—37 er elvevollene vist bygget langs vestre bredd fra inntakskanalen og opp på høyde med Skjærholmen ute i Glomma, mellom VM 1 og VM 2.

Men her foreligger en uvisshet, idet planen har punktert (prikket) traséen for elvevollene oppstrøms Grundset skole og anført denne strekning som «event. flomverk».

Beskrivelsen av prosjektet stedfester ikke forholdene, men bruker uttrykket: «... blir det på en kortere strekning bygget voller...»

Det må kreves at denne strekning inngår som et definitivt ledd i prosjektet.

På østsiden er vollen vist opp til fylkesvegen ved Skolehusbekken.

Tegn. 351—38 viser at vollene er tenkt bygget til kronehøyde på k. 195,0. På denne tegning er høyeste flom angitt til k. 193,80. Dette er for såvidt ikke riktig høyde ved maksimal flom, jfr. bilag 3, tegn. 351—70.

Hvis det samme «fribord» på 1,20 m skal brukes også langs elvevollene helt opp, må elvevollens krone gradvis heves oppover langs elven.

Ved VM nr. 4 er som tidligere vist i avsnittet om *Overløpets kapasitet* den ventede maksimale vannstand litt over k. 194,30.

Tegn. 351—25 viser ved VM 3 en vannstand på k. 195,40 ved 3 400 m³/s, slik at vollens høyde her må antas hevet til k. 196,60 hvis 1,20 m fribord fastholdes.

Det må antas at vestre elvebredd føres frem til høyde med jernbanefyllingen der den avsluttes mot denne.

Området bak vestre elvevoll er meget utsatt for jordbruksskade ved høy vannstand, og her ligger betydelig nedlagt kapital i drenasjesystem som kan bli påvirket dersom ikke oppdemningsforutsetningen realiseres.

Dette drenasjesystem har pumpeanlegg nord for Grundset, og når de endelige modellforsøk foreligger, må det avgjøres om dette driftsforhold kan ventes påvirket.

Det tilrådes at grunnvannstandsforholdene i dette feltet tas under observasjon ved et sett grunnvannsbrønner beliggende mellom VM 3 og VM 2 og i varierende avstand fra elven.

Elvevollene vil på betydelige strekninger virke som et sperre i praksis for beitedyrs adkomst til drikkevann i Glomma. Det må der det er aktuelt anordnes annen drikkevannsforsyning på beiten.

Erosjonssikring.

Selve konstruksjonen av dam og luker går vi ut fra blir endelig utformet, slik at erosjon på grunn av konstruksjonene unngås.

Men bl. a. det påtenkte uttak av ca. 10 000 m³ masse i elveløpet i Bånerudfossen fremstår som risikobetonet.

Uttaket vil fjerne den naturlige bunnplastring over et betydelig areal, muligens 5 dekar av elvebunnen i stryket.

Arbeidet må eventuelt utføres mens man har klar erosjonssikkert plastringsmateriale til rask utlegging dersom graving av vannmassene begynner.

Ved den endelige utforming av bunn og side mot østre elvevoll, må stranden sikres mot videre erosjon. Strømhastighetene kan ventes å bli ganske store.

Anførselene gjelder også strandjusteringen ved kanalinnløpet nevnt i avsnittet *Vannstandssvingninger*.

Vannstandssvingninger, særlig raske vannstands synkninger i inntaksbassenget, kan også by på erosjonsproblemer og særlig i de strandsoner som ikke blir plastret eller asfaltert.

I tegn. 351—37 med søknaden er vist overløpsdam også vest for klappeluken. Dette skal nå være endret, og klappeluken vil komme nærmere vestre bredd. Her kan da bli betydelig øket strømhastighet langs land som kan innebære erosjonsproblemer nedenfor flomløpet.

Vannstandssvingninger.

Under modellforsøkene er konstatert at det kan oppstå resonnans mellom visse bakevjevirlver ved inntakskanalen og svingninger i inntakskanalen. Amplitudene i vannstandssvingningene kan muligens nå opp i størrelsesorden 1 meter.

Hvorvidt dette er en ren modell-effekt eller vil kunne opptre i selve kraftanlegget vites ikke med sikkerhet.

Den 21.1.1977 var det på tale ved VHL å endre traséen for vestre elvevoll rett ut for inntakskanalens begynnelse for å unngå slike virvler.

Forholdet må studeres nærmere, og det kan tyde på at turbinreguleringen foruten å styres direkte av vannstanden ved VM 4 eller noe nærmere dammen, også må ha en dempningsstyring bestemt av vannstanden i kanalens nedre ende.

Ved avslag vil det også oppstå avstengningsbølge i kanalen som i noen grad dempes ved en lukketid på 20 sekunder i aggregatet. Men en kan anta en bølgehøyde på ca. 0,5 m som vil vandre opp kanalen og spre seg ut og dempes ved dammen, bl. a. ved øket overløp.

Etter kort tid vil ved avslag i stasjonen driftsvassføringen, 235 m³/s eller mindre, måtte overføres til overløp eller klappeluken.

Disse forhold tilsier f. eks. at vassføringen i fossen raskt kan økes fra 30 m³/s til 265 m³/s.

Overvannstanden ville, dersom luken ikke manøvreres, raskt stige fra k. 192,19 til ca. k. 192,60.

Provisoriske vannmerker.

En rekke av de vurderinger som gjøres her bygger på de vannføringskurver som søknaden inneholder.

I særlig grad gjelder det VM 3 og VM 7, som begge er forutsetningsvise begrensninger for utbyggingens virkninger.

I noen grad gjelder det også VM nr. 1 og 2 og 4, samt referansepunkt (modellpunkt) 8.

På grunn av bitre erfaringer med slike provisoriske vannmerker ved andre prosjekter der vannmerkene er blitt fjernet under byggingen eller er forsvunnet av andre grunner, må det her stilles opp krav om at ovenstående 6 vannmerker opprettholdes også ut over byggetiden og så lenge skjønn pågår.

På lengre sikt må vannmerke nr. 3 og 4 opprettholdes som kontrollpunkter og slik at grunneierne kan få tilgang til avlesningene.

Vannmerkene må sikres med referansebolter inne på land, slik at raskt kan gjenoppsettes

etter skader ved flom, fløtning, isgang eller hærverk.

Sikkerhetsproblematikk, adkomst.

Foranstående analyser av driftsforholdene vil vise at dette anlegg byr på flere momenter av risiko.

Vannstandene kan pendle, vassføringene kan endres kraftig, strømforholdene blir også raskt endret i karakter uten forhåndsvarsler eller synlige ytre påvirkninger.

Det blir derfor et avveiningsspørsmål hvilke deler av anlegget som skal inngjerdes og sperres slik at personer som ikke kjenner risikoen ikke utsettes for fare.

Samtidig oppstår da spørsmålet om hvordan grunneiere og andre berettigede skal kunne gis adkomst til sine arealer og rettigheter som de måtte bli avskåret fra.

Som eksempler nevner vi:

Inntakskanalen som vil gå med en vassføring på 235 m³/s til 255 m³/s under fløtning og med en strømhastighet på ca. 1,6 m/s og har glatte asfalterte skråninger byr liten sjanse til redning for en som faller ut i eller blir trukket inn i kanalen.

Overløpskronen på dammen og den svære betongflaten nedenfor denne vil gjennom vinteren ligge tørrlagt, men kan plutselig bli overstrømmet av over 200 m³/s.

De tidligere anerkjent gode fiskeplasser i stilla mellom Bånerudfossen og Strandfossen blir nå oppdelt av tømmerlense, men kan fremstå som en fortsatt brukbar plass.

Bruk av båt i dette området kan i fremtiden bli meget risikobetonet, idet en båt plutselig kan bli trukket mot et overløp som kort tid før bare var ca. 10 cm, men som «umerkelig» er øket til 40–50 cm, slik at båten blir dratt over og ned i energidreperen.

Det må forlanges at lokalbefolkningen blir fullt orientert om de nye risikomomenter og at en plan for de nødvendige sikringstiltak utarbeides.

Det må bl. a. anordnes de nødvendige sikringswires overfor dammen, med nedhengende håndtau m. v.

Det må anordnes varselssignal for avslag i kraftverket som innebærer raskt påslipp i fossen.

Sluttbemerkning.

Vi er av den oppfatning at svarfristen for denne søknad er for knapp fordi søkeren selv ikke har planene klare.

Når vi i denne kommentar til søknaden har gått meget inn på de tekniske planer, skyldes dette at vi selv har måttet analysere konsekvenser av planendringer som søknaden ikke behandler.

En rekke av disse momenter må avklares også før forhandlinger om rettighetsavståelser med grunneierne kan ventes sluttført.

Som konklusjon vil vi anføre at prosjektet neppe blir protestert gjennomført med mindre det nå dukker opp nye og uforutsette planendringer, eller med mindre grunneierne anfører om de foreliggende planer ikke blir tatt hensyn til. Denne uttalelse må derfor avgis med slikt forbehold.»

Hedmark fylkes jakt- og fiskeforbund har den 6. april 1977 gitt denne uttalelse:

«I sitt årsmøte den 26. mars d. å. har Hedmark Fylkes Jakt- og Fiskeforbund enstemmig vedtatt følgende uttalelse ang. disse planene:

I forbindelse med behandlingen av utbyggingsplanene for Strandfossen i Elverum Kommune, vil Hedmark Fylkes Jakt- og Fiskeforbund få gjøre følgende syn gjeldende:

Vi vil protestere mot at Strandfossen blir regulert, bl. a. av følgende grunner:

Fisket og de biologiske forholdene ved Strandfossen og i selve Glomma vil med stor sannsynlighet bli vesentlig berørt av inngrepet. Etter de minstevannføringer som blir nevnt vil elva nærmest bli tørrlagt i en lengde på ca. 1,5 km. Flomvoller, masseuttak, anleggsveger og fyllinger vil gi skjemmende sår i naturen.

Strandfossen er en av de beste fiskeplassene i Elverum. Utbyggingen vil virke inn på bunn- og dyrproduksjonen, gyte- og oppvekstområder for harr og ørret og legge ytterligere vansker for fiskens vandringer. I forbindelse med det sist nevnte, vil man også peke på at ytterligere ett kraftverk i Glomma med fisketrapp også vil komplisere vesentlig arbeidet med å gjøre Glomma lakseførende. Forholdene ved trappeanlegget ved Skjefstadfossen synes å gi grunnlag for store betenkeligheter i så henseende.

Etter vårt syn vil et stadig stigende antall elvemagasiner i Glomma øke elvas næringsrikhet, som vil gi øket algeproduksjon og forringer drikkevann, fiske og bademulighetene. Rekreasjonsmessig er Strandfossen et viktig område med sin nærhet til Elverum tettsted.

Hedmark Fylkes JFF vil peke på at de fiskeribiologiske forhold er lite tilfredsstillende behandlet, slik at vurderingene ikke skal bygges på antagelser i stedet for fakta. Det er også grunn til å feste seg ved at Strandfossen er et viktig klekkingsområde for den velkjente Grindalsflua. Dette har som kjent betydning for fisket langt utenfor Strandfossen og Elverum.

De mangelfulle utredningene gjør etter vårt syn riktig ikke å ta noen endelig avgjørelse før en har sikret seg et forsvarlig vurderingsgrunnlag. Vi vil derfor i denne omgang foreslå at eventuell utbygging blir utsatt inntil alle forhold er grundig undersøkt.

Hvis myndighetene allikevel senere skulle komme til at det bør gis konsesjon for slik utbygging av Strandfossen, vil Hedmark Fylkes JFF allerede nå gjøre merksam på at vi vil kreve at også dette kraftverket må bli pålagt deltakelse i byggekostnadene og driften av et fremtidig stamfisk- og settefiskanlegg for fiskeforeningene i Hedmark Fylke.»

Direktoratet for vilt og ferskvannss fisk uttaler følgende den 28.4.1977:

«Søknaden er forelagt fiskerikonsulenten i Øst-Norge og viltkonsulenten i Øst-Norge til uttalelse. Etter at søknaden er forelagt DVF til uttalelse, har fiskerikonsulenten i Øst-Norge framlagt resultatene av en fiskeribiologisk undersøkelse av begrenset omfang i Strandfossområdet i 1976. Kopi av rapporten vedlegges.

Direktoratet viser til sitt brev av 8. november 1976 til Miljøverndepartementet hvor DVF konkluderte med at søknaden kunne karak-

teriseres som meget ufullstendig utredet når det gjaldt fisket. Det ble også påpekt de felter hvor det var særlig ønskelig at forholdene ble dokumentert. Bakgrunnen for ønsket om ytterligere opplysninger, er at Glomma må vurderes som et meget viktig sportsfiskevassdrag. Det forekommer mange fiskearter i dette elveavsnittet, men særlig viktige arter er ørret, harr og sik. Harren i Glomma er kjent for å foreta lange vandringer, og ved en utbygging er en engstelig for at disse vandringer vil bli forstyrret, noe som vil ha store konsekvenser for fisket også i andre områder av Glomma. Ved siden av dette må området ved Strandfossen karakteriseres som et viktig sportsfiskeområde.

Ved en utbygging må en vente store endringer i fiskebestandens sammensetning som følge av reguleringsinngrepene. Den utførte undersøkelsen om den nåværende situasjon gir visse opplysninger om den nåværende fiskebestand, men kan ikke anses som fyllestgjørende.

Etter direktoratets oppfatning er det derfor på grunnlag av det framlagte materiale ikke mulig å vurdere omfanget av de skadevirkninger en utbygging av Strandfossen vil ha for fisket i området og for fisket i Glomma mere generelt. For å kunne vurdere dette er det ønskelig med merkinger av spesielt harr for å undersøke harrens vandringer, registrering av sportsfisket i Strandfossområdet, samt opplysninger om fiskebestanden som er basert på et mere omfangsrikt prøvefiske. Forekomsten og omfanget av det spesielle fisket med Grindalsflua, *Capnia pygmaea* bør kartlegges.

Ved siden av den direkte betydning resultatene av disse undersøkelsene vil ha for direktoratets vurdering av utbyggingen, vil resultatene også danne grunnlag for direktoratets vurdering av påleggenes størrelse ifølge konsesjonsvilkår, dersom dette skulle bli aktuelt.

Utbyggingen av Strandfossen vil ikke føre til skader på viltbestandene i området.

Dersom tillatelse til utbygging av Strandfossen likevel skulle bli gitt vil direktoratet få framheve følgende:

Forslag til tiltak.

Det er foreløpig ikke aktuelt med særskilte tiltak av hensyn til viltet.

Av hensyn til fisken må bygges fisketrapper både ved kraftstasjonen og i terskeldammen. Tilstrekkelig minstevannføring i det naturlige elveleie er nødvendig for fiskens vandring. Dette tiltaket vil imidlertid også få betydning for fiskens reproduksjon, ved at det opprettholdes et visst vannspeil i strykområdene. En må her være oppmerksom på at strykområdene er svært grunne. Redusert vannføring kan derfor gjøre det nødvendig med en forsiktig justering av elveløpet, slik at vannstanden kan holdes på et visst minimumsnivå, uten at arbeidene får preg av kanalisering. Det er på forhånd vanskelig å avgjøre hvilke minstevannføringer det vil bli nødvendig å opprettholde til de ulike årstider av hensyn til fiskeforholdene. En vil derfor gå inn for at det endelige pålegg om minstevannføringer blir fastsatt senere, innen en ramme som angis i reguleringsvilkårene. I tillegg til disse tiltakene vil det bli nødvendig å kompensere for redusert naturlig reproduksjon ved å foreta utsettinger av fisk. For å sikre en tilstrekkelig produksjon av stor settefisk vil en videre

gå inn for at det blir inntatt bestemmelser i reguleringsvilkårene som gir hjemmel for å pålegge reguleringsanleggenes eier å bekoste $\frac{1}{4}$ av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg i østlandsområdet.

Forslag til vilkår for reguleringstillatelse:

I.

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap plikter å påse at det ved anleggsarbeidet og kraftverksdriften blir tatt de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen. Herunder skal utbyggeren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdraget.

II.

Reguleringsanleggenes eier tilpliktes å bygge og vedlikeholde fisketrapp(er) i inntaksdammen og eventuelt ved kraftstasjonen, samt å avgi nødvendig driftsvann og lokkevann til trappen(e) etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Reguleringsanleggenes eier tilpliktes dessuten å anordne fisketeller i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av nevnte direktorat.

III.

Reguleringsanleggets eier plikter å opprettholde en minstevannføring på elvestrekningen mellom inntaksdammen og utløpskanalen fra kraftstasjonen på minst 20 m³/s og høyst 30 m³/s i tiden fra 1. mai til 30. september. I oktober slippes en minstevannføring på 10 m³/s. I tiden fra 31. oktober til 30. april, skal det slippes minst 3 m³/s og høyst 10 m³/s. Det endelige pålegg om minstevannføring vil bli fastsatt innen de ovenfor nevnte rammer når forholdet mellom vannføring og fiskens reproduksjon og vandringer er undersøkt nærmere. Alle endringer i vannføringen skal skje med myke overganger.

IV.

Reguleringsanleggets eier plikter å foreta opprenskninger og/eller mindre justeringer av elveløpet dersom en av hensyn til fisket finner det ønskelig å samle vannet ved små vannføringer.

V.

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen skal reguleringsanleggets eier dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger finner det nødvendig:

1. Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, foring, transport og utsetting av den fisk som settes ut.
2. Bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
3. Foreta utfiskinger (uttynninger) dersom utbyggingen fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
4. Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.

5. Foreta finrydding av fiskeplasser i neddemningsområdet.

VI.

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk kan reguleringsanleggets eier pålegges å bekoste $\frac{1}{4}$ av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg for produksjon av 25 000 to-somrige settefisk av ørret.

VII.

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren, utover det som er nevnt ovenfor, å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer for å kompensere skaden, såfremt omkostningene står i et rimelig forhold til det som derved vinnes.

VIII.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.»

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap har til de uttalelser som er sitert i det foregående gitt følgende merknader i brev av 20.5.1977:

«Det vises til Hovedstyrets befaringskraftverksområdet for Strandfossen kraftverk den 10. ds. med etterfølgende folkemøte i Elverum.

Etter møtet ble HVF av overingeniør Fossheim overrakt en saksmappe over innkomne uttalelser vedrørende HVF's ekspropriasjonssøknad av 21.9.76 med anmodning om snarest mulig å fremkomme med eventuelle bemerkninger til de forskjellige dokumentene.

Kraftverksprosjektet har nå etter avsluttede modellforsøk ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet fått sin endelige hydrauliske utforming som bl. a. forutsetter at Glomma skal være upåvirket av kraftverksutbyggingen ovenfor Bånerudfossen fra og med VM 3. I terskeldammen forutsettes det montert 2 klappeluker, $l = 23,5$ m og $h = 3$ m for flomavledning og tømmerfløting. Modellforsøkene viste meget gunstige fløtingsforhold ved å benytte nivåkanalen som fløtingsvei og planene for kraftverket forutsetter derfor at det i tilknytning til kraftverkets inntakskonstruksjon også blir montert en klappeluke $l = 4$ m, $h = 3,5$ m for forbisliping av tømmer og eventuelle isansamlinger. Det vil således ikke bli fløtet over selve terskeldammen og dette har medført at man har kommet frem til en enklere og mere diskret konstruksjon av energidreperne nedstrøms terskeldammen.

Til de innkomne uttalelser vedrørende ekspropriasjonssøknaden kan gis følgende uttalelser:

Elverum kommune (side 34—38).

HVF har merket seg de forbehold som er tatt fra Elverum kommunes side.

Vedrørende planene for fremtidig omkjøringsvei med eventuell kryssing av kraftverkets kanalsystem, så er HVF innforstått med i samarbeide med Elverum kommune og Statens

Vegvesen å søke å tilrettelegge forholdene for en slik fremtidig omkjøringsvei over kraftverksområdet om dette skulle være ønskelig.

Fylkesmannen i Hedmark (side 41).

Norsk Vandbyggningskontor har såvel for selve kraftverksprosjektet som for nevnte grunnvannsforekomst konsultert professor Steinar Skjeseth. Professor Skjeseth har i den anledning bekreftet at grunnvannsforekomsten vil bli uberørt av kraftverksutbyggingen, man har anmodet om at det som en ekstra sikkerhet i anleggsperioden blir truffet tiltak mot unødvendige forurensninger som følge av bl. a. oljesøl. Dette forhold er spesifisert i anbuds-dokumentene og saken vil nøye bli fulgt opp av byggherren.

Statens Forurensningstilsyn (side 42—45).

Det har vært kontakt mellom Statens Forurensningstilsyn og HVF vedrørende de planlagte vannundersøkelser i Glomma-vassdraget. I den forbindelse har HVF etter ønske fra Statens Forurensningstilsyn bekreftet at HVF ved byggestart høsten 1977 forutsetter å legge byggeprogrammet slik an at det kan unngås å arbeide i Glomma elv før ca. 1. august 1978 slik at de aktuelle resipientundersøkelser den første sesongen som ønsket av Statens Forurensningstilsyn kan utføres upåvirket av anleggsarbeidene.

I anbudsdokumentene for de bygningsmessige arbeider er det i arbeidsprogrammet tatt hensyn til disse forhold.

Vannundersøkelsenes omfang og program forutsettes i løpet av aller nærmeste fremtid å bli drøftet nærmere i et møte NVE—Vassdragsdirektoratet.

Glomma Fellesfløtningsforening (side 46).

HVF bekrefter den uttalelse som er gitt i Glomma Fellesfløtningsforenings brev av 1. februar d. å.

Det er vår oppfatning at den løsning som partene kom frem til på grunnlag av modellundersøkelsene er teknisk meget gunstig for såvel Glomma Fellesfløtningsforening som for utbyggherren.

Hr.adv. Knut Lassen's brev av 31. januar 1977 (side 46—48, side 48—59).

1. *De hydrauliske forhold.*

Hr.adv. Lassen viser til Hydroconsult — Sivilingeniør Erik Ræstad's betenkning av 24. januar 1977.

Etter at Hydroconsult sendte sin betenkning av 24. januar d. å., har det vært arbeidet videre med detaljplanleggingen av anleggets hydrauliske utforming, og i den forbindelse har det vært arrangert fellesmøter med Vassdrags- og Havnelaboratoriet hvor foruten byggherre og rådgivende konsulenter også Hydroconsult og grunneierkomitéen har vært til stede. Under sakens gang har det blitt enighet eller avklaring på de fleste spørsmål som er reist i Hydroconsult's brev av 24. januar 1977.

I Hydroconsult's brev av 11.5.77 er det anført de punkter hvor det enda kan sies å være en viss uklarhet. Til nevnte brev tillater vi oss å gi følgende kommentarer:

Vannstander:

Ingen kommentarer fra HVF's side.

Minstevannføringer:

Under forhandlingene med HVF har grunn-eierne gått inn for en minsevannføring på 30 m³/sek. om sommeren og en liten minste-vannføring om vinteren. For HVF har det vært vanskelig å låse seg til bestemte tall for minste-vannføringen og det har fra HVF's side blitt hevdet at dette spørsmål må avgjøres av de offentlige organer som er satt til å behandle slike spørsmål. Under diskusjonene har HVF forøvrig vist til de minstevannføringer som er fastsatt for den ca. 4 km fiskemessig viktige elvestrekning i Lågen nedenfor inntaksdammen for Hunderfossen kraftverk. Det er fra bygg-herrens side gjort oppmerksom på at en minst mulig minstevannføring om vinteren er av avgjørende viktighet for kraftverket og at opp-gaven derfor må være å tilrettelegge for-holdene slik at denne kan være minst mulig. I den forbindelse kan vi bekrefte som anført i Hydroconsult's brev at HVF i forbindelse med grunneierens ønske om slipping av en mindre minstevannføring gjennom et rør gjen-nom terskeldammen ved østre damfeste har sagt seg villig til å etablere 2 terskler øst for holmene nedenfor dammen og en terskel mel-lom holmene, idet grunneierne har lagt meget stor vekt på å få etablert et vannspeil mellom de to øyene og østre elvebredd.

Etter konferanse med bl.a. deltagelse fra Direktoratet for jakt- og ferskvannsfisk, Hydroconsult og grunneierne, er det prosjektert en fisketrapp fra kraftverkets sugerørsmun-ning i avløpskanalen og over til det opprinne-lige elveleiet hvor trappen ender i en kulp i elveleiet fremskaffet ved en lav terskel i elve-leiet. Det vises til vedlagte tegn.nr. 351—150 fra Norsk Vandbygningskontor som Hydro-consult har vist til i sitt brev av 11.5.77.

Vedrørende kravet om en mindre terskel nedstrøm «Stilla» i grenselinjen for gnr. 25 bnr. 1, så bør nytten av hensiktsmessigheten av en eventuell terskel vurderes nærmere bl. a. mot en uønsket flomoppstuvning og fastset-telse av endelige minstevannføringer.

Grunneierens ønske om at sommerens minste-vannføring må slippes så lenge elven er isfri, kan ikke etterkommes av HVF idet elven etter gjennomføring av de siste reguleringer normalt fryser til først i desember måned, og dette tidspunkt kan bli forskjøvet ytterligere etter at Nye Osa kraftverk kommer i drift. De av Direktoratet for jakt- og ferskvannsfisk's foreslåtte terminer for sommervannslip-ping og vintervannslipping forutsettes derfor opprettholdt.

Fisketrapper:

Vedrørende fisketrapper så har HVF sagt seg innforstått med i tillegg til den tidligere nevnte fisketrapp i sugerørsregionen å bygge en fisketrapp i terskeldammen enten ved østre landfeste eller ved klappelukene og at det ved en av de nevnte stedene avsettes utsparing for en fisketrapp nr. 2 om det av hensyn til fiske-gangen skulle være nødvendig med en slik trapp.

Sikkerhet:

HVF er klar over at det må treffes sikrings-tiltak for inntaksdam, nivåkanal samt elve-leiet nedenfor kraftverket. I den utstrekning nødvendig sikring ikke blir gitt ved direkte på-legg, forutsetter HVF å drøfte nødvendige sik-kerhetstiltak nærmere med berørte grunneiere

og myndigheter før selskapet går til etablering av slike tiltak.

2. Fiske.

HVF har ingen kommentarer ut over hva som er anført under pkt. 1.

3. Isveger.

Ingen bemerkninger fra HVF's side.

4. Vassforsyning.

HVF har sagt seg innforstått med at det for de av utbyggingen berørte grunneiere gis anledning til for eget bruk å utta vann til jord-bruksvatning både fra elveleiet og kanalen.

5. Grunnvannsforhold/tørlegging/oppstuving.

Ingen bemerkninger fra HVF's side.

6. Erosjon.

Ingen bemerkninger fra HVF's side.

7. Flomvollene.

HVF er innforstått med å forhøye de nevnte flomvoller med ca. 30 cm om dette ansees nød-vendig for å gi økt sikkerhet for de innenfor-liggende dyrkningsarealer.

8. Vannmerker.

Ingen bemerkninger fra HVF's side.

Hedmark fylkes jakt- og fiskeforbunds brev av 6. april 1977 (side 59—60).

I Hedmark fylkes jakt- og fiskeforbunds brev er det anført at flomvoller, massetak, anleggsveier og fyllinger vil gi skjemmende sår i naturen. Det er HVF's oppfatning at kraftverksområdet for Strandfossen kraftverk i fremtiden i likhet med f. eks. Løpet kraftverk vil bli et ettertraktet naturområde for avspen-ning og rekreasjon. HVF kan i den forbindelse bekrefte at selskapet vil bestrebe seg på å gi anlegget en best mulig naturmessig utførelse.

Vedrørende de fiskeribiologiske undersøkel-ser, så er omfanget av disse planlagt og utført av fiskerikonsulenten for Øst-Norge. I den an-ledning er det fra HVF's side gitt tilsagn om de økonomiske midler som Fiskeriinspektøren trengte for sine undersøkelser. I tillegg til denne undersøkelse kontaktet HVF på eget initiativ amanuensis Reidar Borgstrøm til å gi en nærmere vurdering av kraftverkets innvirk-ning på fisket i Glomma.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk's brev av 28. april 1977 (vedlagt mappen).

Ved tidspunktet for Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk's brev av 8. november 1976 forelå enda ikke resultatene av de av Fiskeri-konsulenten i Øst-Norge i 1976 foretatte fi-skeribiologiske undersøkelser i Strandfossen-området. Direktoratets brev av 28. april d. å. er således en vurdering og stillingstagen til utbyggingsprosjektet etter at Fiskerikonsulen-ten har gitt sin uttalelse og Direktoratet har blitt gitt anledning til å vurdere forholdene i forbindelse med modellprøvene ved Vassdrags-og Havnelaboratoriet.

Med bakgrunn i Direktoratets brev av 28. april d. å. tillater HVF seg å fremkomme med følgende supplerende opplysninger og kommentarer:

Det kan opplyses at man ved hjelp av energi-dreperarrangementet nedstrøms terskeldam-men og meget enkle tilleggssarrangement på

en meget effektiv måte kan samle eller fordele minstevannføringen slik at denne nedenfor terskeldammen såvel fiskemessig som estetisk kan virke gunstigst mulig. Vedrørende minstevannføringer så kan det opplyses at en vannføring på 1 m³/sek. i kraftverket representerer en effekt på ca. 110 kW. I den forbindelse er det i tråd med generell energisparing og kraftverkets økonomi av største viktighet at minstevannføringen i vinterperioden blir satt til et nødvendig minimum. Ved et pålegg om minstevannføring i vinterperioden bør man derfor først og fremst ta sikte på ved gunstig fordeling av minstevannføring og tiltak i selve elveleiet å opprettholde levestandardene for fisk som eventuelt blir stående i kulper eller i dypålen. Det vises i den forbindelse til de tiltak som allerede er avtalt med grunneierne om terskler mellom de to holmene og østre strandside. Redusert naturlig reproduksjon som følge av liten minstevannføring, bør søkes erstattet ved eventuelt pålegg om utsetting av fisk.

Følgende kommentarer gis til de foreslåtte vilkår:

Til punktene I, II, IV, V, VI, VII og VIII har HVF ingen bemerkninger:

Vedrørende punkt III så er det vår oppfatning at en minstevannføring på ca. 3 m³/sek. vil være en riktig vannføring i vinterperioden og at man som tidligere nevnt bestreber seg på ved gunstig fordeling av vannføringen og med opprenskninger og/eller andre tiltak eller justeringer av elveløpet søker å tilrettelegge forholdene best mulig av hensyn til fisket.

Fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk's side er det anført at det hadde vært ønskelig med supplerende fiskeundersøkelser for vurdering av påleggenes størrelse i følge konsesjonsvilkårene. I den forbindelse tillater HVF seg herved å bekrefte at selskapet i overensstemmelse med sitt brev av 1.6.76 til Fiskerikonsulenten for Øst-Norge er innforstått med at selskapet dekker omkostningene for slike supplerende undersøkelser. Da utbyggingsplanene for kraftverket forutsetter at HVF ikke rører elveløpet det første anleggsåret, kan eventuelle fiskeundersøkelser pågå i uberørt elv helt til høsten 1978.

I tilknytning til våre ovenfor nevnte bemerkninger, tillater HVF seg herved å bekrefte at planene for kraftverksprosjektet nå har kommet så langt at HVF for sin del er klar til å påbegynne utbyggingen i august måned d. å. I betraktning av kraftverkets naturvennlighet, HVF's kraftbehov, den forventede generelle mangel på elektrisk kraft i de nærmeste årene og et sterkt stigende omkostningsnivå i kraftverksektoren, anser vi det for å være av største viktighet at anleggsarbeidene kommer i gang snarest mulig.»

Miljøverndepartementet har i brev av 16.5.77 uttalt:

«Departementet har i brev av 5. januar d.å. oversendt uttalelser fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, universitetets oldsaksamling og Statens forurensningstilsyn. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk ga uttrykk for at søknaden var ufullstendig m.h.t. opplysninger om skade på fisket. Departementet anmodet derfor om at det ble tatt direkte kon-

takt med Direktoratet angående dette forhold.

Direktoratet har 28. april d.å. avgitt uttalelse som følger som vedlegg til dette brev.

Departementet vil gi sin uttalelse til saken når Hovedstyret har avgitt sin innstilling.»

Uttalelsen fra -Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk som Miljøverndepartementet viser til, er datert 8.11.76 og lyder slik:

«Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap har i brev av 21. september d.å. til Hovedstyret for Norges Vassdrags og Elektrisitetsvesen, framlagt ekspropriasjonssøknad for utbygging av Strandfossen kraftverk i Elverum kommune i henhold til vassdragsloven, § 62, 104, 105 og 148. Som vedlegg til søknaden følger en vurdering av virkningene på fisket i Glomma, gitt av Zoologisk Museum ved Universitetet i Oslo. Vurderingen er generelt utformet og tar ikke utgangspunkt i konkrete data eller undersøkelser som er gjennomført i forbindelse med søknaden. Søknaden inneholder ingen opplysninger verken om fiskebestandenes mengde, sammensetning, vekst og næringsforhold eller om utøvelsen av fisket i denne del av Glomma. Etter Direktoratets oppfatning må søknaden karakteriseres som meget ufullstendig når det gjelder fisket.

Glomma må betraktes som et meget viktig sportsfiskevassdrag. Strandfossen er et av de få strykområdene som ennå ikke er utbygget. Strykområdene er viktige oppvekstområder for ørret og harr, samtidig som strykområdene gir friere muligheter for stangfiske. Disse områdene er derfor av særlig stor verdi når det gjelder fisket, og det må derfor være et berettiget krav at en søknad om utbygging dokumenterer de fiskeribiologiske forhold i den del av vassdraget som blir berørt.

Ved siden av forholdene på stedet må en også ta hensyn til at enkelte fiskearter kan foreta lange, muligens regelmessige vandringer i vassdraget. Ved utbygging av Strandfossen kraftverk vil imidlertid passeringsforholdene for fisk generelt bli vanskeligere, selv om fisketrapper blir bygget. Det hadde vært ønskelig om vandringsmønsteret ihvertfall for harr hadde vært klarlagt i søknaden.

Direktoratet vil få framheve at en utbygging av Strandfossen i Elverum berører fiskeinteressene i Glomma på en slik måte at disse skulle vært dokumentert tilsvarende en utbygging etter vassdragsreguleringsloven, og de retningslinjer som er trukket opp i rundskriv nr. 36. Det vedlegg til søknaden som omhandler virkningene på fisket er utilfredsstillende grunnlag for Direktoratet til å bedømme skadevirkningene på fisken og fisket. En anmoder om at departementet tar opp denne saken med rette vedkommende, med sikte på å skaffe fram et grunnlagsmateriale for en vurdering av den omsøkte utbyggingens skade på fisket og viltet. Disse bør ha det omfang at kravene iflg. Vassdragsdirektoratets rundskriv nr. 36 (15.1.74) blir tilfredsstillende. Direktoratet vil om ønskelig være behjelpelig med å utarbeide et opplegg for slike undersøkelser.»

Hydroconsult har gitt følgende tilleggsuttalelse datert 11.5.77:

«Nedenstående er et sammendrag av de hovedpunkter sivilingeniør Ræstad tok opp på vegne av berørte grunneiere til Strandfossen under Hovedstyrets høring på Elverum 10. mai 1977.

Vannstander.

Grunneierne og deres rådgivere har i denne sak hatt en utstrakt og god kontakt med søkerne og har hatt enledning til å følge prosjektets utvikling under modellforsøk i Trondheim. Dette har vist seg meget verdifullt. Men mange forhold er ennå usikre og vagt formulert.

Det må påpekes at søknaden er bygget på veldig viktige forutsetninger med små marginer, blant annet vedrørende oppstuvningsvirkning begrenset til visse vannmerker. Det er viktig at tillatelsen inneholder disse angitte grenser og at de tilhørende vannmerker opprettholdes med referansemerker for fremtidig kontroll.

NVE må nøye kontrollere avledningsevnen under flom.

Minstevannføringer.

Det er ennå ikke angitt noen faste forutsetninger eller tilsagn om minstevannføringer.

Søkeren har antydnet 20 m 3/s om sommeren og intet angitt om vinteren, og fra Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfiske foreligger en ganske vid ramme som de endelige bestemmelser kan variere innenfor.

På vegne av grunneierne kan fast og bestemt fremsettes krav om minst 30 m 3/s om sommeren, og så lenge elven er isfri.

Da man er usikre på isdannelsesrisiko om vinteren, fremsettes intet tallmessig krav men overlates helt til fiskeribiologisk vurdering av hva som er nødvendig for å sikre fiskens gang (jfr. søknadens side 9).

Det må tas i betraktning at naturlig lavvannføring er en meget sjeldent forekommende situasjon mens pålagt minstevannføring blir et dominerende bilde i flere sommermåned.

Bare 2 ganger de siste 8 år har vannføringen vært under 60 m 3/s.

Det som nå søkes etablert i vel 2 måneder i middelvarighet pr. år er ca. en tredjedel av hva man tidligere har opplevd en enkeltdag i enkelte vannfattige somre.

Vi har vurdert «tapet» ved å øke sommerens minstevannføring fra 20 til krav om 30 m 3/s til 1,6 GWh pr. år av en midlere sommerproduksjon på 60 GWh. Det er et rimelig krav, ca. 2,5 %.

Minstevannføringen må slippes over dammen så lenge vassdraget er isfritt.

Terskler.

Søkeren har en tegning fra sin konsulent som er gitt tittel: *Forslag til terskeplassering nedstrøms* (nr. 351 — 150).

Men søknaden binder ikke søkeren til denne tegningen. Da heller ikke overarkitekt Hilestads innlegg på vårt spørsmål om tersk-

ler gir noen tilsagn, må vi på vegne av grunneierne fastholde at alle forhandlinger hviler på forutsetningen om at følgende krav oppfylles:

Det er vist to terskler øst for holmenes nedenfor dammen og en terskel mellom holmene. Disse kreves opprettholdt som vilkår.

For å sikre fiskens inngang i elveleiet fra toppen ved kraftstasjonen, kreves terskel som vist på tegningen.

Dessuten kreves en mindre terskel nedstrøms «Stilla», i grenselinjen for gnr. 25, bnr. 1. Denne begrunnes med at det her er riktig å sikre grunnvannstand for lavtliggende jord og fordi det er et viktig inntakssted for jordbruksvatning.

Dessuten sees Stilla av mange oppsittere som ikke er strandeiere. Det er således et krav av hensyn til almenheten.

Fiskefanger.

Det forutsettes at det slippes konsentrert vann ved østre ende av dammen av hensyn til kulpene øst for holmene. Forøvrig må det være fiskepassasje både der og ved klapp-lukene. Det forutsettes opptilt de samme generelle regler for fiskebevarelse som de som er lagt til grunn ved Braskereidfoss, dog med tillegg av terskler.

Det må forutsettes samme fisketidsbestemmelser som nå gjelder, men det må tilføyes generell fredning 15.04—20.05 av hensyn til harrens gyttid.

Sikkerhet.

Det må oppstilles som et eget vilkår for tillatelsen at dette anlegget sikres på de måter som er mulig fordi det representerer særlig risiko-elementer for eksempel i kanaler med 1,6 m/s strømhastighet og asfalterte sider, i faren for båter ovenfor dammen ved avslag i kraftverket, i brå vannføringsøkninger for elveleiet nedenfor. Det er ikke nok med varselplakater.

Sluttbemerkning

Etter generaldirektør Larsen anmodning er ovenstående bemerkning innsendt skriftelig.

Forøvrig henviser vi til vår utredning av 24. januar 1977 på basis av de opplysninger som forelå med søknaden av 21. september 1976.

I den grad søknaden gir mangelfullt beslutningsgrunnlag forutsettes det at vilkårene gjør forholdene klarere.»

Brita Skre har gitt denne uttalelse datert 14.5.77:

«Etter anmodning av Hovedstyrets formann vil jeg med dette legge fram skriftlig hovedsynspunktene i mitt innlegg 10.5.1977.

Som Venstres representant satte jeg frem dette forslaget i sak nr. 168/77 i kommunestyrets møte 2.3.: «1. Elverum kommunestyre viser til oversendelsesskriv fra fylkesmannen i Hedmark, datert 12.10.76 vedr. ekspropriasjonssøknad fra Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap. 2. Med hjemmel i vassdragslovens § 125 vil Elverum kommune tilrå at søknaden ikke imøtekommes. 3. Avgjørende for kommunens standpunkt er de almenne hensyn som knytter seg til: drikkevannsforsyning, fiske- og rekreasjonsområder, nåværende

og framtidige kommunikasjoner. Et kraftanlegg i Strandfossen etter de foreliggende planer vil, etter de opplysninger som er kjent, få store negative konsekvenser for kommunens innbyggere. Det vises bl. a. til uttalelse fra Hedmark Naturvern.»

Ved avstemningen falt forslaget med 41 mot 8 stemmer. Etter at vedtaket om å tilrå søknaden var gjort, ba representanten Rolf Sætersmoen om følgende protokolltilførsel: «På bakgrunn av sakens omfattende karakter mener jeg at saken ikke er vist den nødvendige oppmerksomhet fra kommunens side.»

Som de fleste av kommunestyrets medlemmer er jeg uten erfaring når det gjelder en slik søknad som den Hamar, Vang og Furnes komm. kraftselskap har sendt. Søknadens tittel er ekspropriasjonssøknad. At den også var å betrakte som en formell konsesjonssøknad var lenge uklart, jfr. generalplanlegger Terje Eeks brev av 15.1.1977.

Når forslaget om å avslå søknaden falt, er det maktpåliggende for meg å gjøre det jeg kan for at Elverums innbyggere kan få kompensasjon for noen av de skadevirkninger og tap som eventuell utbygging vil føre med seg. Jeg vil særlig rette oppmerksomheten mot to viktige sider ved lokalmiljøet: 1. Rekreasjon. 2. Samferdsel.

1. Strandfossen er et kjært og mye brukt rekreasjonsområde. Tapet som området vil få ved at elveløpet får en minimal vassføring vil ikke på noen måte kunne erstattes ved de tiltak av landskapsmessig karakter som kraftselskapet antyder. Det er helt uforståelig at Friluftsnemnda i sin uttalelse av 10.11.76 ikke har kommet med vesentlige merknader eller innvendinger mot planen.
2. For samferdselen er Strandfossen et viktig knutepunkt. Her er gammel ferdselveg med ferjesamband ved Øksne i sommerhalvåret og isveger i vinterhalvåret. Store deler av distriktet brukte denne vegen før. Grundsetmart'n foregikk på elveisen ved Grundset. Framveksten av tettstedet Leiret trakk både markedsplassen og trafikken sørover. Nå vokser tettstedet nordover på begge sider av Glåma, og behovet for å krysse elva ved Strandfossen øker stadig. Elveisen er blitt mer og mer uttrygg på grunn av reguleringsene lenger nord. Utbygging i Strandfossen vil bety den endelige slutten på et naturlig vegsamband som distriktet har nytt godt av helt fra de eldste tider.

Mange har håpet at utbygging av Strandfossen ville gi Elverum ei ny bru. Vi tenkte oss en liknende demning som ved Skjefstadfossen og Braskereidfoss, med kjørebaner på toppen av damkrona. Men HVF's planer utelukker en slik løsning i Strandfossen. Brua må bygges separat, og kraftanlegget vil komplisere og fordyre brua.

Dette er etter min mening en av de største ulempene ved HVF's planer. Generalplanutvalget og teknisk sjef i Elverum understreker dette i sine uttalelser. I kommunestyrets vedtak heter det i pkt. 3: «De foreliggende planer for Strandfossen kraftverk vil i relativt stor grad komplisere og fordyre anlegg av en framtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted. Kommunestyret finner det nødvendig å

ta klart forbehold om dekning av de merutgifter en realisering av kraftprosjektet vil innebære for disse planer.»

I debatten som denne siden av saken hevdet jeg at kommunen burde stille større krav enn dekning av merutgifter. Jeg hevdet at Elverum kommune burde kreve bru over Strandfossen som en kompensasjon for ulempene ved kraftutbyggingen, at bru- og kraftverksbygging ble samordnet, og at det burde gis klare signal til Statens Vegvesen og HVF om å samarbeide med Elverum kommune om bruprojektet.

Det har hittil vært vanskelig å få tilslutning til dette synet. En viktig grunn er at kommunestyret har vært splittet i synet på tidspunktet for bygging av omkjøringsveg. Det skal i de nærmeste år bygges nye riksveger i Elverum. Helt til det siste har flertallet gått inn for at riksvegene skal gå gjennom tettstedet. Et stadig økende mindretall vil ha riksvegene lagt på omkjøringsstraseer. Neste store debatt om denne saken vil komme i kommunestyrets junimøte, i samband med behandlingen av hovedplan for Rv3 Elverum tettsted—Jømna.

En annen viktig grunn til at mine argumenter ikke har vunnet gehør, er at det i Elverum synes å være liten kravmentalitet når det gjelder kompensasjon for utbyggingen i Strandfossen. Jeg mener at det er min plikt som kommunestyrerepresentant å hevde rimelige krav som kan tjene som kompensasjon for de ulempene utbyggingen av Strandfossen fører med seg.

Bru over Strandfossen er den kompensasjon som vil komme flest innbyggere til gode, og som best vil kunne veie opp tapet av rekreasjonsområdene. Når en stor del av trafikken blir ledet over på omkjøringsveg, vil bomiljøet i tettstedet bli vesentlig bedret. Folk vil kunne finne fred og hvile i sitt nærmiljø. Trivselen vil øke på arbeidsplasser som nå ligger utsatt til for støy og forurensning. I det framtidige stamvegnettet vil brua over Strandfossen bli et nøkkelpunkt. De gamle ferdselsårene vil ikke bli kuttet av, men gå en ny og rik utvikling i møte.

Jeg håper at Hovedstyret vil vise forståelse for de synspunktene som her er langt fram, og medvirke til at den form for kompensasjon som her er foreslått kan få en grundig gjennomdrøfting.»

Arne Dørum m. fl. har i brev av 30.5.1977 uttalt:

«I forbindelse med den ovenfor nevnte konsesjonssøknad og under henvisning til de opplysninger som ble gitt under NVF's orienteringsmøte i Elverum den 10. mai 1977 — tillater vi oss med dette å opplyse at vi som eiere av eiendommen Strand nordre i Elverum, gnr. 24, bnr. 8 — samlet er de største grunneiere til Strandfossen på østsiden av Glomma og at vår dyrkede mark i en lengde av ca. 900 meter har strandlinje til den del av fossen hvor fallet er størst, fossen bredest og hvor elven således i størst grad blir ført bort fra sitt leie.

På grunn av sin gunstige beliggenhet ved Glomma og vannføringen der, har gården hittil hatt betydelig planteproduksjon — noe som i stor grad skyldes kapilærvirksomheten fra

grunnvannet samt gunstig luftfuktighet og duggvirksomhet fra Strandfossen.

Disse forhold har sely i tørkesommerene 1976 og 1975 gjort seg så sterkt gjeldende at gården i begge disse år — uten kunstig vaning — hadde avlinger langt over gjennomsnittet.

På gården har i alle år være drevet husdyrbruk — for tiden med ca. 80 sauer — som i lange perioder vår og høst er avhengig av vatning fra elven/fossen.

Videre nevnes at gårdens eiere har hatt stor nytte av elvefisket, som i Strandfossen er særlig verdifullt.

Endelig må nevnes vannfallets og fossens rent estetiske verdi for gården samt strandens verdi som tillegging- og utislagsplass for tømmer.

I det foreliggende prosjektutkast fra Norsk Vandbygningsskontor av februar 1976 er på side 7 bl. a. uttalt:

«Når det gjelder berørte interesser i området generelt gjøres oppmerksom på at størstedelen av faletog store arealer tidligere er solgt for kraftutbyggingsformål og at en derfor har måttet regne med at en slik ombygging ville komme før eller senere».

Til dette skal fra vår side bemerkes:

1. Kjøperens hjemmel for vann- og strandretten til Strand nordre følger av skjøte tinglyst 1. desember 1898 og skyldsetting, tinglyst 8. og 9. desember 1898. Herav fremgår etter vår oppfatning klart at vann- og strandretten til Strand nordre skulle nyttes i elvens naturlige leie.
2. Av tilsvarende skjøte- og skylddelingsdokumenter vedrørende eiendommene Strand søndre, Strand mellom, Strandhagen, gnr. 24, bnr. 1 og Strandhagen, gnr. 24, bnr. 6 fremgår at den utbygging av Strandfossen som det i 1898 ble regnet med — hadde sin øvre begrensning ved Strandhagen, bnr. 6 og sin nedre begrensning ved Strand søndre.

Ad p.k.t. 1: Av det nu foreliggende prosjektutkast for eventuell utbygging av Strandfossen fremgår at elven aktes ført utenfor sitt leie i en 1500 meter lang kanal. I denne forbindelse aktes innkjøpt fallrettigheter langt ovenfor og langt nedenfor det område som det i 1898 ble kjøpt «Vand- og Strandretter» til, og i det utkast til kjøpekontrakt som det i denne forbindelse innbys til undertegning av, er under pkt. 2 B anført at kjøpet gjelder:

«rett til å lede elven ut av sitt leie og gjennom tunnel, kanal eller andre ledninger over, under eller forbi selgerens grunn» eller med andre ord: Helt andre forutsetninger enn de som lå til grunn for selgerne av 1898.

Ad p.k.t. 2: At det nu aktest innkjøpt fallrettigheter både ovenfor og nedenfor det område som det i 1898 ble innkjøpt vann- og strandretter for — gir et vesentlig større fall for kraftutbyggerne, men dessverre meget større skade for oss som grunneiere til den del av Strandfossen som etter planene blir så og si uten nevneverdig vannføring i en stor del av året.

Vi finner etter dette å måte påstå:

1. At kraftutbyggerne ikke har rett til å utnytte den i 1898 innkjøpte vann- og strand-

rett til Strand nordre til å lede elven i kanal utenfor elveleiet.

2. At kraftutbyggerne ikke har rett til å utnytte den i 1898 innkjøpte vann- og strandrett dersom det samlede kraftutbyggingsområde kommer til å omfatte områder som ligger ovenfor (oppstrøms) strandhagen bnr. 6 og nedenfor (nedstrøms) Strand søndre.
3. At dersom Strandfossen blir utbygd etter de nå foreliggende planer, må eierne av Strand nordre tilkomme en betaling pr. fallmeter som tilsvarende den betaling pr. fallmeter som fastsettes for fallrettigheter som kjøpes inn i tillegg til de som ble kjøpt inn i 1898 — eventuelt med et mindre fradrag for den i 1898 betalte «Vand- og strandrett».

Vi tallater oss å be om Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens bistand til å få den ovenfor nevnte sak løst før eventuell konsesjon blir gitt.

Samtidig tillater vi oss å be opplyst om Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan utvirke at vi som grunneiere kan få dekket nødvendige utgifter til juridisk hjelp i forbindelse med gjennomføringen av kravene.»

H. r. advokat Sverre Knutsen har har på vegne av søkeren gitt følgende merknader til sist siterte brev:

«Hamar, Vang og Furnes komm. Kraftselskap har overlevert meg gjenpart av det Brev De den 1. ds. har sendt Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen med gjenpart til Kraftselskapet.

Jeg har gjennomgått brevet, men kan ikke se at De har rett i de tre påstandene som nedlegges av Dem.

Under pkt. 1. sier De at vann- og strandretten til Strand Nordre skulle nyttes i elvens naturlige leie.

Jeg vedlegger i den anledning skjøtet på gnr. 24, bnr. 35 vann- og strandretten til Strand Nordre av 1/12-1898 samt skylddelingsforretningen av 6. juli samme år.

Som De der vil se, har kjøperen rett til å benytte den solgte vannrett som kjøperen selv ønsker.

Når De sier at vann- og strandretten skal nyttes i elvens naturlige leie, er det derfor i strid med disse dokumenter.

De nevner også at den utbygging som man regnet med i 1898 hadde et mindre omfang enn de nåværende planer.

Til dette er å si at kontraktene av 1898 hverken er bundet til en bestemt utbyggingsmåte eller utbygging i et bestemt omfang.

Jeg håper at De etter nærmere overveielse finner å burde frafalle Deres påstander.

Under alle omstendigheter ville jeg sette pris på om De ville forelegge denne sak for Deres advokat.»

Professor Steinar Skjeseth, Institutt for Geologi ved Norges Landbruks-høgskole, har på grunnlag av grunnundersøkelser ved Norsk Vandbygningsskontor gitt følgende uttalelse datert 2.6. 1977:

«Det aktuelle område for uttak av grunnvann på Grindalsmoen ligger nedenfor og utenfor det parti av Glomma som vil bli berørt av den planlagte regulering. Seismiske målinger og grunnboringer viser at det øst for jernbanen ved Grindalsmoen er ca. 30—40 m tykke, vannførende stein, gruns og sandlag. Disse lagene utgjør et stort grunnvannsreservoar som har sin hovedtilførsel («mating») av vann fra nord. (Mot vest er det tettere masser). Det er grunn til å anta at det skjer en betydelig nedtrengning av vann fra Glomma til grunnvannsmagasinet på strekningen Lilligrindalen — Bånerudfossen. Den planlagte regulering vil i perioder kunne medføre en reduksjon av infiltrasjonen fra elven på strekningen fra dammen ned til kanalutløpet. Samtidig skulle oppstuvning av vann i dammen medføre øket infiltrasjon der. Med den påtenkte konstruksjon vil ikke demningen stenge grunnvannstrøm i dypet.

For å finne ut eksakt hvilken effekt reguleringen vil få på grunnvannsforholdene i området måtte en foreta omfattende undersøkelser.

Jeg mener at inngrepene ved reguleringen ikke vil få noen avgjørende innvirkning på grunnvannsmagasinet på Grindalsmoen, og at ytterligere undersøkelser er unødige i denne sammenheng.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har i brev av 24.6.77 gitt følgende tilleggsuttalelse:

«Direktoratet viser til sin uttalelse til ekspropriasjonssøknaden av 28. april d.å. til Miljøverndepartementet og til tidligere korrespondanse i saken.

På et møte i NVE-Vassdragsdirektoratet den 8. juni d.å. mellom NVE-Vassdragsdirektoratet, Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap, Miljøverndepartementet og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, ble det fra DVF's side påpekt at direktoratet hadde for lite opplysninger om de fiskeribiologiske forhold i Glomma generelt og Strandfossen spesielt, til å kunne gi en vurdering av den omsøkte utbygging av Strandfossen. For om mulig å komme videre med saken og eventuelt komme fram til et standpunkt til utbyggingen før behandlingen i Hovedstyret den 27. juni d.å., ble det under møtet gitt uttrykk for at DVF kunne tenke seg en enkel intervjuundersøkelse i området ved Strandfossen. En slik undersøkelse ble gjennomført i regi av fiskerikonstulenten i Øst-Norge den 17.—19. juni d.å.

Av materialet som ble samlet inn, går det frem at det fiskes mye, både i Strandfossen, og i områdene ovenfor og nedenfor fossen. Det drives hovedsakelig sportsfiske. Det er enighet om at vestsiden av elva er den beste fiskesida. De viktigste fiskeartene er harr og sik, men det fiskes også bra med lake, gjedde, ørret og abbor. Anslagsvis kan det antydes at ved garnfiske nedenfor Strandfossen kan fangsten av de ulike fiskearter gjennom en sesong ha følgende fordeling:

Sik 30 %	Gjedde 15 %
Harr 25 %	Abbor 10 %
Lake 15 %	Ørret 5 %

En må anta at fiske med stang i de mere strømsterke partiene i Strandfossen prosentvis gir en langt høyere fangst av ørret og harr, sammenlignet med garnfiske nedenfor fossen.

Juni regnes som den beste fisketid. Det anslås at ca. 20—60 fiskere besøker Strandfossområdet hver kveld. Gjennom sesongen selges det ca. 350 fiskekort på østsiden av elva. På vestsiden selges ikke fiskekort.

Det fiskes også en del sik på isen, særlig ovenfor Strandfossen. Fisket er ofte vanskelig på grunn av ustabil isdannelse. Årlig års kan det dreie seg om fangster på 50—100 kg.

Det er ikke ført statistikk over fangstkvantum for fisk i Strandfossområdet. På grunnlag av opplysninger fra lokalkjente personer, kan en imidlertid gi følgende anslag for årlig fangst av fisk på strekningen fra utløpet av sidebekken Engeveta og opp til noe ovenfor Bånerudfossen:

Fangst fra østsida	1 700 kg
Fangst fra vestsida	3 200 »
Garnfiske nedenfor Strandfossen ..	1 000 »
Isfiske	100 »
Sum	6 000 kg

Denne fiskemengde er dels produsert i området ved Strandfossen, dels produsert i andre områder av Glomma. Det er særlig ørret og harr, men i noen grad også sik, som foretar til dels lange vandringer og derved blir utsatt for fangst på flere steder i vassdraget. Særlig harrvandringene har stor betydning og de betyr mye for sportfisket i vassdraget. Merkeforsøk på harr antyder en forbindelse mellom harrbestanden i Storsjøen, Rendal gjennom Søndre Rena og ned i Glomma. Om våren er det stor gytevandring av harr ut fra Storsjøen og nedover i vassdraget. Foruten at en utbygging vil forstyrre de årvisse vandringene av fisk i vassdraget, vil en eventuell utbygging av Strandfossen også redusere produksjonsmulighetene for ørret og harr. Grundsetbekken som er en viktig gytebekk for ørret vil falle ut. Gytegrunnene og oppvekstområdene for harr både ved Smedøya og nedenfor Skjørholmen vil ødelegges som følge av dambyggingen. Totalt vil utbyggingen være til skade for gyte- og oppvekstmulighetene for harr og ørret. Derimot er det rimelig å anta at bestanden av gjedde, lake og abbor vil øke betydelig etter en eventuell utbygging.

De opplysninger som nå er framkommet om fisket i området ved Strandfossen, angir et fiske av betydelig omfang, både i antall deltagere og som fangstkvantum. I tillegg fører fiskevandringene i vassdraget til at en utbygging i Strandfossen ikke bare berører lokalområdet, men at den også har betydning for fisket i andre deler av vassdraget.

Det er i dag svært få strykområder av samme type som Strandfossen igjen i dette området av Glomma. Strykområdene er meget viktige gyte-, oppvekst- og tilholdsområder for ørret og harr. Det er først når både ørret og harr har nådd en viss størrelse at den trekker ut i strømsvake områder.

Av hensyn til fisken og fisket i Glomma generelt og Strandfossen spesielt, vil DVF gå imot at det blir gitt tillatelse til utbygging av Strandfossen.

Dersom tillatelse til utbygging likevel skulle bli gitt, anser direktoratet det tidligere forslag til konsesjonsvilkår som angitt i brev av

28. april d.å. til Miljøverndepartementet som dekkende, bortsett fra at ordet to-somrige i siste linje i post IV i forslaget rettes til to-årige, samtidig som de to siste ordene «av ørret» i samme setning blir sløyfet.»

Hovedstyret vil bemerke:

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskaps foreliggende søknad omfatter tillatelse etter vassdragslovens §§ 62 og 148 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter — herunder fallrettigheter — for utbygging av Strandfossen i Glomma. Denne utgjør et ca. 12,5 m høyt fall over en ca. 1 700 m lang elvestrekning i Elverum kommune ca. 5 km nord for Elverum tettsted. Det søkes samtidig om tillatelse etter samme lovs §§ 104 og 105 av hensyn til allmenne interesser til å gjennomføre utbyggingen etter den framlagte plan.

Selskapet vil videre være avhengig av ervervskonsesjon i henhold til ervervsloven av 14.12.1917.

De spesielle forhold i Strandfossen med langstrakt fall, lave elvesider og løsmasse i elvefarene har ført til at hoveddelen av planen avviker fra de mere vanlige løsninger som er valgt ved andre lavtrykksanlegg i Glomma. På toppen av fallet er det prosjektert en vel 330 m lang lav terskeldam med kronen lagt på kote 192,05. Den blir maksimalt 3 m høy og gir disse oppstuvninger av vasstanden:

Ved en vassføring på 235 m³/sek. som blir maksimal driftsvassføring og tilsvarende vassdragsets midlere årlige vassføring, heves vasstanden ca. 1,2 m til kote 192,0. Dette tilsvarende vasstanden i det urørte vassdrag ved en vassføring på ca. 1 275 m³/sek. Etter oppdemmingen vil de nevnte 1 273 m³/sek. løpet av ved en vasstand på ca. kote 193,05, en oppstuvning på ca. 1,0 m. Det nevnes at midlere årlig maksimalflom er ca. 1 600 m³/sek. Terskeldammen utstyres med 2 klappeluker, hver med en lengde av 23,5 m, og maksimal påregnelig flom tilsvarende ca. 3 400 m³/sek. vil kunne avledes gjennom lukene og over dammen ved en vasstand på ca. kote 194,2. Uten dam er 3 400 m³/sek. beregnet å ville ha nådd en vasstand på ca. kote 192,65; damterskelene medfører en heving på ca. 1,55 m.

Virkningen av oppdemmingen går opp til toppen av Bånerudfossen (betegnet med V.M.3 i planen) ca. 850 m ovenfor dammen.

I oppdemmingssonen er arealene som støter til elva på begge sider planlagt sikret mot neddemming ved bygging av flomvoller som nede ved dammen bygges opp til kote 195,0. På vestsiden har søkeren gitt tilbud om å føre flomvollen opp til jernbanelinjen ved Nordstua ca. 1 500 m ovenfor V.M.3. På denne side

ligger det i alt 450 dekar dyrket mark ned til elva og som vil bli beskyttet. Det er en gammel forbyggingsplan som med dette vil bli realisert.

Terskeldammen sikres mot underspyling ved en spuntvegg som går ned til 5—8 m dybde i kombinasjon med betongplate som er tilknyttet dammen. På luftsiden danner en 16 m bred betongplate en erosjonsskring og energidreper. Dammen utstyres med fisketrapp enten ved østre landfeste eller ved klappeluken, og det avsettes utsparring for enda en fisketrapp som ytterligere sikring for fiskens passasje gjennom dammen.

Driftsvatnet føres fra inntaksdammen i en ca. 1 500 m lang nivåkanal langs høyre (vestre) elvebredd fram til kraftverket ved enden av fallet. Herfra fører så en ca. 200 m lang avløpskanal vatnet tilbake til elva. Kanaliseringen fortsetter ca. 350 m ut i elva. Elva blir berørt av utbyggingen over en strekning på i alt ca. 2 900 m. Av dette utgjør 1 700 m den delvis tørrlagte del.

Tilløpskanalen som får sideskrån timer 1:2 og en bunnbredde ved inntaket på 36 m, vil gå i løsmaser i sin helhet. Den vil få asfaltert bunn og sider. Som alternativ er det undersøkt å benytte morenetetting.

Kanalen vil også tjene som fløtingsveg, og det skal bygges tømmerrenne forbi kraftverket og klappeluken i inntakskonstruksjonen (1 = 4 m, h = 3,5 m) for forbisliping av tømmer og eventuell isansamling. Isproblemer av noen betydning må en anta ikke vil oppstå. Kanalen dimensjoneres for en vasshastighet på ca. 1 m/sek. ved vanlige driftsforhold, og dette vil hindre islegging av kanalen. Islegging av elva ovenfor inntaket antar en vil skje i så stor lengde at det ikke vil oppstå problemer med aktiv sarr som eventuelt kunne tette varegrindene i inntaket.

De noe spesielle forhold ved Strandfossen med lave elvekanter og små toleransegrenser bl. a. i oppdemmingssonen har gjort at søkeren har latt utføre omfattende modellforsøk ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet i Trondheim over fløtingsarrangementer, flomavledning, oppstuvninger i inntaket m. v. Forsøkene har vist at visse justeringer av planen er nødvendige, bl. a. må det graves ut ca. 10 000 m³ i elvefarene mellom Fosøya og østre bredd for å motvirke en større oppstuvning enn beregnet på dette stedet. Disse justeringer er nå innført i planen, og det kan da sies å være enighet om at utbyggingens inngrep i vassdraget er klarlagt i det alt vesentlige.

I kraftstasjonen monteres en vertikal kaplanturbin med en maksimal slukeevne som nevnt på ca. 235 m³/sek. tilsvarende ca. 24 MW. Kraften overføres til bestående forde-

lingsnett via et ca. 1 600 m langt 24 kV kabelanlegg. Det er i samarbeid med NVE foretatt beregninger over nytteverdi for alternative aggregatstørrelser, og den som er valgt representerer i henhold til disse beregninger den optimale nytteverdi.

Kraftverkets midlere årsytelse på grunnlag av bestående reguleringer i vassdraget er beregnet til 134 GWh hvorav vinter og sommerkraftproduksjonen utgjør 74 GWh, henholdsvis 60 GWh. Det er tatt hensyn til at det i tiden fra lavvassperiodens slutt til 1. oktober holdes en minstevassføring over dammen på 20 m³/sek. og i oktober måned på 10 m³/sek.

Anlegget er kostnadsberegnet til 126,5 mill. kr. (prisnivå 1. kv. 1976).

Kraftselskapet anfører i søknaden at forbruksøkningen i forsyningsområdet utgjør ca. 6 % pr. år og at selskapet uten ny krafttilgang vil få et kraftunderskudd på omlag 70 GWh ved årsskiftet 1979/80.

Skader og ulemper m. v.

Selskapet vil gjennom avtale med Hamar kommune få disposisjonsrett over store deler av de nødvendige grunnrettigheter og bl. a. over ca. 77 % av fallrettighetene. I tillegg må det — i mangel av overenskomst — eksproprieres av fallrettigheter 5,71 ensidige fallmeter og av arealer:

- 1) Totalt til eiendom ca. 165,5 dekar
- 2) Til leie eller eiendom ca. 39,5 dekar
- Sum ca. 205,0 dekar

Av dette er 53,6 dekar dyrket mark og ca. 35 dekar skog. Resten er krattbevokst. Fra rettighetshavernes side er søknaden kommentert, og det stilles visse krav til vilkår for en ekspropriasjonstillatelse, men det foreligger ingen protest mot søknaden. Det framgår imidlertid at oppsitterne regner med å måtte flytte nåværende tømmertillegg og utslag på østsiden til ovenfor Fossøya og langs vestbredden til ovenfor inntaksdammen. Oppdemningen vil antagelig også føre til skade på drenasjesystemer for dyrket mark på vestsiden av elva, men Hovedstyret vil i forbindelse med en samlet vurdering av skadene på dyrket mark peke på den positive virkning av de tilbudte flomsikringsarbeider.

Ellers foreligger det uttalelse om at anlegget vil bevirke vansker for båtfeste og adkomst til elva i det hele, bl. a. også for beitende dyr.

Fra et allment synspunkt er skadevirkningene for det vesentligste knyttet til den del av vassdraget som får redusert vassføring etter utbyggingen. Elva har på denne strekning i dag i hovedtrekk følgende vassføringer over året:

Vinterperioden nov.-april ..	100—150 m ³ /sek.
Mai	ca. 700 »
Juni	» 500 »
Juli	» 300 »
Aug.-oktober	» 200—250 »

Alminnelig lavvassføring i det uregulerte vassdrag var ca. 17 m³/sek. mens laveste sommervassføring etter 1960 har variert mellom 52 og 86 m³/sek.

Ved et uttak av 235 m³/sek. vil det i lengre perioder på forsommeren gå betydelige vassføringer over inntaksdammen, og først på ettersommeren vil den nevnte minsteslipping bli dominerende. Varighetskurven viser at en kommer ned på 20 m³/sek. i tilsammen 2 av de 5 måneder i tidsrommet 1. mai til 1. oktober.

Det er foreslått vernetiltak i form av terskler i elvefare, men en må regne med at elveleiet ved 20 m³/sek. innsnevres med over 50 %.

Rent estetisk sett medfører uttaket av driftsvatnen skade, men elvepartiet preger ikke landskapet i særlig grad i noen større omkrets. Anleggets øvrige deler medfører neppe heller vesentlige visuelle ulemper, bl. a. vil Hovedstyret i denne forbindelse peke på at det er god masebalanse i anlegget, og de overskuddsmaser som vil forekomme byr det neppe på problemer å få plassert tilfredsstillende.

Glomma og Strandfossenområdet er av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk vurdert som et meget viktig område for sportsfiske. Det fiskes i første rekke etter ørret og harr, og det påstås at ørret på 2—3 kg ikke er uvanlig. Bestanden består imidlertid også av sik, gjedde og lake. Utbyggingen vil virke skadelig inn på gyte- og oppvekstforholdene ved at produksjonen av bunndyr reduseres. Grundsetbekken, som er en viktig gytebekk for ørret, vil bli omlagt og faller bort i denne sammenheng. Dessuten må det ventes at uedlere fiskearter som gjedde, ørkyte og sik får bedre levevilkår. Etter Hovedstyrets syn gjelder dette i første rekke skader lokalt for Strandfossenområdet. Det er fra faglig hold framholdt at virkningene også kan få betydning over større områder av Glomma, avhengig av hvorvidt fisken vandrer over store områder av elva. Påstanden fra samme hold er at slik vandring foregår, og særlig gjelder dette for harr og ørret. På grunn av manglende undersøkelser av vandringene har Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk ikke funnet godt nok grunnlag for å vurdere skaden. Hedmark Fylkes Jaks- og Fiskeforbund har for så vidt av samme grunn protestert mot utbyggingen. Etter Hovedstyrets syn må skaden i denne

sammenheng i vesentlig grad avhenge av hvor effektive fisketrappene blir og i hvilken grad vasslippingen over dammen er tilstrekkelige til å formidle vandringen mellom trappene. Dersom disse virker etter hensikten og det foretas yngelutsetting for å kompensere for reproduksjonstapet, vil skaden på fisket måtte bli forholdsvis begrenset. Vassdragsdirektoratet har i møte med representanter fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Miljøverndepartementet og søkeren drøftet dette spørsmål nærmere. Det er etter dette blitt klart at det er ønskelig med slike undersøkelser, men også at de er tidkrevende, idet en bør ha til rådighet 2—5 år. Det kom fram på møtet at selve fiskeverdien ikke kan måles mot verdien av utsettelse av kraftproduksjonen i samme tidsrom, noe som for så vidt er en reell sammenligning, idet kraftselskapet, dersom tillatelse blir gitt, kan starte arbeidet i høst. Ansvar for en forsinkelse vil også måtte deles av direktoratet, idet søkeren tidlig under planleggingen har gitt fiskerikonsulentene de nødvendige tilsagn om økonomisk dekning av de undersøkelser som denne måtte finne påkrevet.

Etter nevnte møte har Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk forsøkt å skaffe seg noe bedre grunnlag for vurderingen av skadevirkningene ved en intervjuundersøkelse i Strandfossområdet. Som det framgår av direktoratets tilleggssuttalelse av 24.6.77 mener dette å kunne anslå den samlede årlige fiskefangst i nevnte område til 6 000 kg. Direktoratet går imot en utbygging.

Av skader for øvrig vil Hovedstyret peke på at elvas selvrensende evne blir dårligere enn før, og det ventes økende begroing bak inntaksdammen. Imidlertid antas forurensningsproblemet å bli av mindre betydning forutsatt visse tiltak. Når det gjelder innsamling av materiale for Strandfossenområdet for den generelle forurensningsundersøkelse av Glomma før inngrep er foretatt, er det etter møte om dette i Vassdragsdirektoratet tatt initiativ til en igangsetting av arbeidet med Strandfossenavsnittet i nærmeste framtid. Statens Forurensningstilsyns forbehold om et års undersøkelser i urørt elv blir således imøtekommet.

Elverum kommune har tatt visse forbehold for sin anbefaling av søknaden. I denne forbindelse vil Hovedstyret peke på at utbyggingen neppe kan ventes å berøre det grunnvassmagasin som er lokalisert straks nedenfor avløpskanalen. Hovedstyret viser herunder til uttalelse av 2.6.77 fra professor Steinar Skjeth ved Institutt for Geologi ved NLH. I denne påpekes det at hovedtilførselen til magasinet ligger ovenfor utbyggingsstrekningen

og at reguleringen ikke vil få noen avgjørende innvirkning på vassforekomsten.

Når det gjelder spørsmålet om fordyring og ideell kryssing av kraftverkets vassveg med den framtidige omkjøringsveg nord for Elverum, mener Hovedstyret at dette er et spørsmål om samarbeide og ren økonomisk kompensasjon. Det foreligger ikke grunnlag for noen konkret løsning på nåværende tidspunkt, jfr. uttalelse fra Vegsjefen i Hedmark av 15.2.77. Vassdragsdirektoratet har i brev av 14.6.77 til søker og Vegvesenet anmodet om at et samarbeide blir innledet og har gitt visse prioriteringer av kryssingssteder ut fra landskapsmessige virkninger.

Hovedstyret bemerker ellers at det vil bli adkomst til arealene øst for kanalen ved kraftstasjonen.

Det er registrert et fornminne innen utbyggingsområdet i form av en dyregrav, og Universitetet i Oslo har tatt forbehold om utgraving.

Etter beregninger foretatt ved Hovedstyret har Strandfossprosjektet i sammenligning med oljebasert varmekraft en brutto nytteverdi på 141,5 mill. kr. Med fradrag av anleggskostnadene blir netto nytteverdi 15,0 mill. kr. Tatt i betraktning kraftkildens sentrale beliggenhet i forbruksområdet, er prosjektet etter Hovedstyrets mennig økonomisk akseptabelt. Dette gjelder også i forhold til det maksimale vasslippingspålegg som Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk gjør framlegg om, selv om netto nytteverdien ved dette går ned til 10,0 mill. kr. Det er imidlertid små marginer å gå på, noe som gjør at vasslippingen bør avveies meget nøye og begrenses så langt hensynet til fisken gjør det mulig.

Hovedstyret foretok befaringsprosjeckt den 10.5.77 og holdt samtidig møte med grunneiere og andre interesserte.

Etter en samlet vurdering finner Hovedstyret at fordelene overstiger skadene og ulemper og anbefaler de søkte tillatelser gitt på de vilkår som framgår av vedleggene til denne innstilling.

Likeledes anbefales gitt tillatelse til å nytte allemannsstevnning til skjønn, forutsatt at alle kjente rettighetshavere stevnes direkte.

Når det gjelder Hamar kommunes overføring av fallrettighetene til selskapet, antar Hovedstyret at dette vil kreve en ervervs- eller bruksrettskonsesjon i henhold til ervervsloven. Da avtalen ikke foreligger ennå — bare en erklæring om at rettighetene vil bli overdratt — må utarbeidelsen av den formelle konsesjon utstå, men i realiteten vil Hovedstyret anbefale overdragelsen gjennomført.

Om vilkårene etter vassdragsloven bemerkes:

Manøvreringsreglement og hydrologiske observasjoner, post 1.

Grunneiernes konsulent har pekt på at klappelukene har for liten kapasitet til å oppfylle søknadens forutsetning om flomavledning. Dessuten er sterkt framholdt nødvendigheten av å innta i tillatelsen søknadens forutsetning om upåvirkede vasstander ovenfor Bånerudfossen (V.M.3). Dessuten er det pekt at det lange overløpet gir store variasjoner i vassføringen ved små endringer i vasstanden. Det hevdes derfor å være behov for nøye kalibrering av overløpet i modell for å kunne bestemme den virkelige overløpsmengde ved økende vasstand.

Hovedstyret peker på at prosjektets utprøving i modell nå har vært så omfattende at oppstengningsvirkningene må sies å være klarlagt så langt som dette er mulig på forhånd.

Den nødvendige begrensning av tillatelsen er uttrykt ved vassføringene 550 m³/sek. og 650 m³/sek. som er det vassføringsintervall da klappelukene i dammen må åpnes. I henhold til modellforsøkene vil vasstanden ovenfor V.M.3 da ikke påvirkes. Hovedstyret er enig med grunneiernes tekniske konsulent i at denne siste betingelse også bør uttrykkes direkte i vilkåret.

Posten inneholder ellers bestemmelse om opprettelse av vassmerker og protokollering av manøvreringen under NVE's kontroll. Hovedstyret mener at det er riktig å overlate til NVE's tekniske kontroll å ta standpunkt til om det er nødvendig å ha en turbinregulering styrt også av vasstanden i nedre ende av kanalen.

Likeledes vil det være en teknisk oppgave å kontrollere at flomavledningene kan skje slik som Hovedstyret har omtalt foran.

De vassmarker som manøvreringen av lukene refererer seg til må bli permanente, men for øvrig må detaljer i forbindelse med hydrologiske undersøkelser avgjøres senere av NVE's Hydrologiske avdeling. En viser i denne forbindelse også til foreslått vilkår om hydrologiske undersøkelser i ervervskonsesjonen. Når det imidlertid gjelder hvilke som trengs for skjønnsrettens vurderingsgrunnlag mener Hovedstyret at retten bør avgjøre det. Det synes for øvrig å være en utstrakt vilje til å komme til minnelige ordninger med grunneiernes.

Fiske og vilt, post 2.

Etter Hovedstyrets syn dekker forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk til vilkår de øvrige krav som er framkommet om

det samme. Søkeren har kun innvendinger mot forslaget for så vidt angår slipping av vatn i elva i vinterperioden. Hovedstyret har ut fra beregninger over kraftverkets kostende og kraftens verdi også pekt på nødvendigheten av å begrense seg mest mulig her. Det synes dog å være for drastisk ikke å slippe noe vatn i denne perioden. Strandfossen antas å ha relativt stor betydning både som gyte- og oppvekstområde for fisk og produksjon av fiske-næring. Direktoratet foreslår at minstevassføringen i tiden 1.5. til 30.9. fastsettes innen rammen 20—30 m³/sek. I oktober foreslås den nedsatt til 10 m³/sek og i vinterperioden er rammen for pålegget satt til 3—10 m³/sek.

Å øke vasslippingen med 10 m³/sek i sommerperioden utgjør et krafttap på 1,6 GWh pr. år, mens en økning i vinterperioden på 3, respektive 10 m³/sek. gir et årlig tap på 1,4 henholdsvis 4,5 GWh.

Om minstevassføringen vil Hovedstyret for øvrig bemerke vedrørende selve manøvreringen av denne:

Dersom fisketrapp blir bygget ved klappeluken i september kjøre minstevassføringen gradvis i september kjøre minstevassføringen gradvis over i klappelukens istedenfor som overløp på dammen. I overgangen september/oktober reduseres så vassføringen gradvis gjennom klappelukens og tilsvarende en måned senere dersom vintervassføringen blir bestemt lavere enn oktoberverdien.

Denne fremgangsmåte, som bl. a. er diskutert med amanuensis Borgstrøm, er foreslått fordi man da forhåpentligvis kan få trukket mesteparten av fisken som står oppunder dammen ned mot fisketrappen. Som en konklusjon på dette kan man da sette:

Vårflom — 15. sept. 20 (30) m³/sek. over dammen.

15. sept. — 1. okt. 20 (30) m³/sek. gjennom luke, gradvis overf.

1. okt. — 31. okt. 10 m³/sek. gjennom luke og fisketrapp, gradvis reduksjon.

31. okt — vårflom max. 10 m³/sek. gjennom luke og fisketrapp, gradvis reduksjon.

For så vidt angår fisketrapper bemerkes at så vidt Hovedstyret kan forstå er det påtenkt en fisketrapp ved klappelukens. Det synes imidlertid hevet over enhver tvil at mesteparten av opp (og nedvandrende) fisk vil komme inn i henholdsvis utløps- og innløpskanalen til stasjonen. Det kan også godt hende at det vil være mer formålstjenlig å bygge en tredje fisketrapp i sperredammens østende fremfor å få fisken til å trekke mot trappen ved klappelukens ved manipulering med vassføringen som nevnt foran.

Med 2—3 fisketrapper er det imidlertid klart at man vil få et vassforbruk gjennom

disse på minimum ca. 3 m³/s slik at det i realiteten ikke er snakk om 0 m³/s om vinteren som antydnet i søknaden. Hovedstyret går ut fra at det er dette DVF har brukt som utgangspunkt når de foreslår minimum 3 m³/s om vinteren.

Hovedstyret antar til tross for det betydelige krafttapet at vilkåret bør stå som direktoratet foreslår som et grunnlag for forsøk. En vil imidlertid forutsette — og uttrykke som tillegg til vilkåret — at merkingsforsøk med fisk blir startet mest mulig omgående og at den endelige fastsettelse og vasslippingen finner sted etter 5 år og i samråd mellom Industri- og Miljøverndepartementet.

Når det gjelder den del av vilkåret som omhandler forurensing av vassdraget har Hovedstyret tatt dette ut og forutsetter at nedenstående post 3 som spesielt omhandler forurensingstiltak også dekker direktoratets forslag. Likeledes er forslaget om justering av elveløpet tatt ut og tatt opp i post 4 om terskler m. v.

Hovedstyret kan ut fra et så vidt vilkår vedrørende fiske ikke se at det er grunnlag for å betinge fiskefond.

Forurensing, post 3.

Hovedstyret viser til Statens Forurensningstilsyn forslag til vilkår i henhold til vannvernloven og foreslår dette tatt inn uavkortet. En viser også til merknaden foran om delaktighet og igangsetting av undersøkelser tilknyttet den generelle Glomma-undersøkelsen.

Elverum kommune har uttrykt frykt for skadelig innvirkning på grunnvassforekomsten straks nedenfor avløpskanalen, og Hovedstyret går ut fra at midlertidige vernetiltak under anleggsperioden kan bli satt i verk i medhold av vilkåret, jfr. kommentaren i Statens Forurensningstilsyns uttalelse. Det samme gjelder også forurensingshindrende tiltak av hensyn til fisket.

Terskler, strandjusteringer, erosjon, post 4.

Terskelspørsmålet har vært diskutert nokså detaljert under sakens gang og bl. a. har grunneiernes tekniske konsulent krevet to terskler øst for holmene nedenfor dammen og en terskel mellom holmene. Dessuten kreves en terskel nedstrøm «Stilla» for jordbruksvatningsformål.

I nyere konsesjonssaker er det bare unnaksvis at konkrete terskelpålegg blir formulert i selve tillatelsen. Pålegget får isteden en generell form som gir myndighetene adgang til å vurdere eventuelle tiltak når tilstrekkelige data er samlet inn. Svært ofte er det meget vanskelig å fastslå om og hvordan terskler skal bygges før man ser resultatet av reguleringsinngrepene.

Strandfossen er et slikt tilfelle hvor man lett kan ende opp med uheldige løsninger dersom tersklenes antall og plassering blir fastlåst allerede nå. Hensynet til fiskepopulasjonene i området støtter også denne påstand, da en forskyvning i artsbalansen mellom strømssterke og strømsvake arter lett kan få uønskede følger. Videre må man her også ta spesielle hensyn til bl. a. harrens vandringer. Den endelige terskelplan vil avhenge i vesentlig grad av bestemmelsen om minstevassføringer.

Etter vårt syn er det ingen grunn til å fravike den nå etablerte praksis hvor Natur- og landskapsavdelingen ved NVE utarbeider en plan for de terskler elvejusteringer m. v. som skal pålegges utbyggeren. Berørte interesser og fagetater som Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk osv. er med i denne prosessen.

Fra grunneierhold er det pekt på mulig erosjonsfare ved masseuttaket på østsiden av elva ovenfor dammen og ved rask senking av vasstanden.

Vilkåret er forutsatt å gi hjemmel for de sikringsarbeider som måtte bli påkrevet.

Fløting, post 5.

Det vil bli truffet avtale om framføring av tømmeret forbi utbyggingsstrekningen. Eventuelt vil spørsmål om tiltak bli avgjort ved skjønn etter vassdragslovens regler. En finner det riktig at tillatelsen inneholder vilkår om dette. Hovedstyret går ut fra at spørsmål om tiltak som flytting av tømmerstilleggeplasser også vil kunne bli avgjort av samme skjønn.

Kompensasjon til Elverum kommune, post 6.

Elverum kommune krever kompensasjon for fordyrelse av den framtidige omkjøringsveg over kraftverksområdet. Hovedstyret viser til det som er sagt ovenfor om dette og foreslår at kompensasjonsplikten og plikten til å samarbeide med kommunen og Vegvesenet om en best mulig overføring av vegen vilkårsfestes.

Flomvollene, post 7.

Selve utstrekningen langs elva av flomvollene framgår av søknaden og er ikke diskutert, men derimot er det reist krav fra grunneierhold om å forhøye dem. Søkeren har sagt seg villig til å gå opp ca. 30 cm. Kravet gjelder en forhøyelse til jernbanens fyllingshøyde. Det er også formet slik at de må gradvis heves oppover elva dersom de skal beholde samme fribord på 1,20 m som angitt ved dammen. Ved V.M. 3 krevet heving til kote 196,60.

Flomvollene er et tilbud fra kraftselskapet, men Hovedstyret ser dem som en nødvendighet i den planlagte utstrekning. Dette gjelder også ovenfor V.M. 3, idet det blir vanskeligere å drenere eventuelt flomvatn tilbake til elva

etter at utbyggingen er gjennomført.

Hovedstyret anser det riktig at vollene bygges etter de kriterier som NVE leger til grunn ved slike arbeider. En foreslår derfor at den tekniske planen for flomvollene skal undergis godkjenning av NVE's fagavdeling.

Eventuelt bruk av arealene øst for kanalen til jordbruksformål finner Hovedstyret bør løses ved avtale med selskapet. Det har ikke i sine kommentarer gitt noe direkte avslag på kravet fra kommunen på dette punkt.

Sikringstiltak, post 8.

Det er framholdt forskjellige faremomenter ved kraftanlegg av denne type så som drukningsrisiko ved fall ut i kanalene, ved at båter driver over dammen, ved plutselige vassføringssendringer over denne m. v.

Det må foretas inngjerding, opprettes varslingsystemer osv. som gjør denne risiko minimal, og Hovedstyret foreslår at NVE's tekniske tilsyn tar avgjørelser om de nødvendige detaljer. Man har derfor gitt vilkåret en nokså generell form med vekt på de forhold som er nevnt foran.

Når det gjelder generelt naturvern, opprydding på anleggsstedene og teknisk kontroll av planer, vises til vilkår i ervervskonsesjonen.

Spørsmål om tiltak av hensyn til skade på brønner, henvises til erstatningsskjønnet. Likeledes antar Hovedstyret at tvisten mellom Arne Dørum m. fl. om hva de solgte rettigheter omfatter hører under skjønnet, eventuelt domstolene.

Om ervervsvilkårene bemerkes:

Konsesjonstid, post 1.

Konsesjonen foreslås gitt i henhold til ervervslovens § 4 på ubegrenset tid, og med adgang til å ta opp vilkårene til alminnelig revisjon etter 50 år.

Avgifter, post 2.

Den regulerte vassføring i medianåret tilsvare ca. 19 300 nat.hk i hele fallet. Ervervet omfatter ca. 23 % av det hele): ca. 4 400 nat.hk.

Den senere ervervs- eller bruksrettskonsesjon vedrørende resten av fallet vil omfatte nye avgiftssatser for denne del): for ca. $19\,300 \div ca. 4\,400 = ca. 14\,900$ nat.hk.

Elverum kommune forutsetter at det vurderes fastsettelse av en årlig konsesjonsavgift til kommunen uten at noen bestemt avgiftssats er nevnt.

Ved fallerverv av lignende art i den senere tid er anvendt kr. 6 pr. nat.hk til kommuner, jfr. således tillatelsen av 29.10.76 vedrørende Hedmark kraftverks erverv av fall i Braskerøidfoss. Selv om det foreliggende tilfelle med relativt høye utbyggingskostnader betinger

lave avgifter, er en blitt stående ved kr. 6 pr. nat.hk som passende.

Til staten foreslås fastsatt kr. 1,50 pr. nat.hk.

Reguleringsavgifter som vil påløpe i henhold til tidligere gitte reguleringskonsesjoner kommer til fradrag.

Godkjenning av planer, opprydding m. v. post 10.

Vilkåret inneholder de vanlige bestemmelser om teknisk tilsyn og godkjenning av planer for anlegget og andre tiltak, f. eks. av naturvernmessig art så som opprydding av anleggsområdet, masseplassering, landskapsarkitektoniske vurderinger m. v.

Vassdragsdirektoratet forutsettes å være det avgjørende organ i denne sammenheng.

Fornminner, post 14.

Universitetet i Oslo har pekt på at det kan bli nødvendig med enkelte fornminneundersøkelser, og vilkåret skal tjene disse interesser.

De øvrige vilkår antas ikke å trenge nærmere omtale.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 27.6.1977.

Sigmund Larsen

H. Sperstad

Utkast til vilkår for tillatelse for Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap til å erverve fallrettigheter i Strandfossen i Glomma.

1.

Konsesjon gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestem-

mer av kr. 6,00 pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 % rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Driften må ikke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat, kommune eller fylkeskommune etter post 13, og slike stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

For hver dag noen av disse fristene oversites uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200,—.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris (med tillagt toll), som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 % — i forhold til utenlandsk vare ikke der ved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 %

av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av departementet.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelsen og senere vedlikehold og drift av an-

legg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnads-overslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måttte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallet etter den foretatte utbygging

kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 % av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettene, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvirke noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft, som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta dirften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelig ulemper og utgifter å

unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap.

Utbygging av Strandfossen i Glomma, ekspropriasjon av fallrettigheter m. v.

Utkast

til vilkår for tillatelse for Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap til ekspropriasjon i henhold til vassdragslovens §§ 62 og 148 for utbygging av Strandfossen i Glomma og for tillatelse etter samme lovs §§ 104 og 105 av hensyn til allmenne interesser.

1.

Inntaksdammen har fast overløp på kote 192,05, og den samlede avledningskapasitet

med lukket klappeluken skal være 550 m³/sek. ved en vasstand på kote 192,65 målt ved V.M.4. Ved større vassføringer åpnes klappelukene og til full åpning ved 650 m³/sek.

Ovenfor V.M.3 forutsettes vasstandene å være upåvirket.

De tillatte manøvreringsgrenser skal betegnes med faste og tydelige vasstandsmerker som godkjennes av NVE.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander, samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som utbyggeren plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

2.

I

Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap plikter å påse at det ved anleggsarbeidet og kraftverksdriften blir tatt de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen.

II

Anleggenes eier tilpliktes å bygge og vedlikeholde fisketrapp(er) i inntaksdammen og eventuelt ved kraftstasjonen, samt å avgi nødvendig driftsvatn og lokkevatn til trappen(e) etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Anleggenes eier tilpliktes dessuten å anordne fisketeller i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av nevnte direktorat.

III

Anleggenes eier plikter å opprettholde en minstevassføring på elvestrekningen mellom inntaksdammen og utløpskanalen fra kraftstasjonen på minst 20 m³/s og høyst 30 m³/s i tiden fra 1. mai til 30. september. I oktober slippes en minstevassføring på 10 m³/s. I tiden fra 31. oktober til 30. april skal det slippes minst 3 m³/s og høyst 10 m³/s. Det endelige pålegg om minstevassføring vil bli fastsatt innen de ovenfor nevnte rammer når forholdet mellom vassføring og fiskens reproduksjon og vandringer er undersøkt nærmere. Alle endringer i vassføringen skal skje med myke overganger.

Den endelige fastsettelse av minstevassføringene i elveleiet skjer i samråd mellom Industridepartementet og Miljøverndepartementet umiddelbart etter at fiskens vandringer er undersøkt ved merkeforsøk som skal starte med en gang tillatelsen er gitt og strekke seg over en 5-årsperiode.

IV

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen skal anleggenes eier dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger finner det nødvendig:

1. Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, foring, transport og utsetting av den fisk som settes ut.
2. Bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
3. Foreta utfiskinger (uttynninger) dersom utbyggingen fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
4. Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
5. Foreta finrydding av fiskeplasser i neddemningsområdet.

V

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk kan anleggenes eier pålegges å bekoste 1/4 av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg for produksjon av 25 000 to-årige settefisk.

VI

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren, utover det som er nevnt ovenfor, å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer for å kompensere skaden, såfremt omkostningene står i et rimelig forhold til det som derved vinnes.

VII

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.

3.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å betale merkostnader forbundet med at det kan stilles skjerpede rensekrav til kloakkavløp og eller fastsettes kortere gjennomføringsfrist og/eller mer omfattende tilknytning til felles kloakkrenseanlegg eller andre tiltak i forbindelse med forurensing fra all bebyggelse m. v. i Åmot og Elverum kommuner.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.

Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser helt eller delvis å bekoste en resipientundersøkelse og senere overvåkingsundersøkelser i det berørte vassdragsavsnitt.

4.

I de deler av vassdraget hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vasstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer) foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynne straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

5.

Kraftselskapet plikter å legge forholdene til rette for å føre tømmeret som fløtes i vassdraget forbi utbyggingsstrekningen. I mangel av minnelig avtale fastsettes nærmere bestemmelser av skjønn i henhold til vassdragslovens § 112.

6.

Kraftselskapet plikter å yte kompensasjon for en mulig fordyrelse for en kryssing med kraftverksområdet av en framtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted samt å samarbeide med Elverum kommune og Vegvesenet om den tekniske side av kryssingen. I tilfelle tvist avgjøres kompensasjonens størrelse ved skjønn.

7.

Den framlagte plan for flomvoller ovenfor inntaksdammen er undergitt teknisk godkjenning av NVE, og i denne forbindelse fastsettes den høyde vollene skal føres opp til.

8.

Etter NVE's nærmere bestemmelse plikter kraftselskapet å foreta inngjerding av kanaler m. v., etablere varslingsystemer og sikkerhetsanordninger ved inntaksdammen for å sikre mest mulig mot at folk og dyr utsettes for fare i forbindelse med kraftverkets vassveger og inntaksdam og i forbindelse med plutselige vassføringsendringer i elvefaret.

Innkomne uttalelser til hovedstyrets innstilling:

Industridepartementet har mottatt følgende brev av 16.8.77 fra adv. Herman Rustad:

«Ved skylddelingsforretning holdt 6. juli 1898 ble «Vand og Strandretten til Strand nordre» skylddelt fra Strand nordre. Parsellen fikk gnr. 24 bnr. 35 av skyld 9 øre i Elverum og ble ved skjøte datert og tinglyst 1. desember 1898 av enkefru Mathilde Christiansen solgt til «Strandfos Interessentskab» for kr. 3 000,—.

Fotokopi av skylddelingen og skjøtet vedlegges.

Strandfoss Interessentskab har ved skjøte tinglyst 15. desember 1916 solgt «Vand og Strandretten til Strand nordre» til Hamar kommune.

Hamar kommune har så i forbindelse med den forestående utbygging av Strandfossen solgt nevnte vand og strandrett til Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap (HVF). Jeg går ut fra at H V F har søkt om konsesjon på ervervelsen.

I følge lov om erverv av vannfall m. v. av 14/12 1917 § 2, 2. ledd nr. 23 og lov om vassdragsregulering av 14/12 1917 § 12 nr. 18 er det adgang til å pålegge erververen å betale de tidligere eiere eller rettighetshavere et tillegg til kjøpesummen en gang for alle eller som årlig avgift. Denne tilleggsydelse kan ifølge loven pålegges dersom grunnen eller rettighetene er ervervet for en pris og på vilkår som må antas å stå i åpenbart misforhold til verdien, og grunnen og rettighetene har ligget unyttet i lengre tid.

Som det fremgår av brev av 30.05.77 fra eierne av Strand nordre til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen har Strand nordre den lengste strandlinje på østsiden av Glomma. Her er fossen bredest og fallet størst. Fallrettighetene på Strand nordre utgjør omtrent halvparten av de fallrettigheter som «Strandfos Interessentskab» kjøpte opp i 1898 og som H V F nå skal overta fra Hamar kommune.

Av skylddelingen fremgår at vann- og strandretten da ble ansett «at utgjøre 1/110 Del af den samlede Eiendom og bliver at tillægge en Skyld af 9 øre.» Dette og prisen kr. 3 000,— viser at disse rettigheter ble ansett for å ha liten verdi.

Det er vel også på det rene at man i 1898 regnet med en helt annen regulering og utbygging enn den som nå skal foretas.

Det må etter dette kunne hevdes at prisen må ha stått i åpenbart misforhold til verdien av de rettigheter som da ble overdratt og som nå skal utnyttes.

Det er også helt på det rene at rettighetene har ligget uutnyttet i lengre tid.

Det er også et urimelig misforhold mellom den pris som ble betalt for rettighetene i 1898 og den som nå betales for de tilsvarende rettigheter.

Jeg viser forøvrig til det som er anført i ovennevnte brev av 30.05.77 fra Strand nordres eiere.

På vegne av eierne av Strand Nordre tillater jeg meg derfor å søke om at det blir satt som betingelse for konsesjon på ervervelsen av «Vand og Strandretten til Strand Nordre» at H V F betaler til eierne av Strand nordre et

tillegg til kjøpesummen slik at det blir et rimelig forhold mellom pris og verdi.»

Elverum formannskap 18.8.77 enstemmig foreslått følgende innstilling:

«1. En viser til oversendelse fra Det kgl. departement for industri og håndverk datert 5/7 1977 av innstilling fra Hovedstyret for Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen av 1/7 1977 angående Hamar, Vang og Furnes komm. kraftselskaps planer om utbygging av Strandfossen i Glomma, ekspropriasjon av fallrettigheter m. v.

2. Kommunestyret viser til sin tidligere uttalelse i saken av 2/3 1977, sak nr. 168. Til Hovedstyrets forslag til vilkår for kraftverksutbyggingen vil kommunestyret fremholde følgende:

a) Vilkår for tillatelse til å erverve fallrettigheter i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16:

Kommunestyret slutter seg til Hovedstyrets forslag til vilkår. Til punkt 9 vil kommunestyret spesielt fremholde at det må vurderes å benytte eksisterende forsamlingslokale i området, eventuelt at konsesjonæren pålegges å delta i oppføring av nytt permanent forsamlingslokale i området.

b) Vilkår for ekspropriasjon og tillatelse til utbygging i henhold til vassdragsloven:

2.II. Kommunestyret er tilfreds med at Hovedstyret i store trekk har akseptert de vilkår som Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har foreslått. Kommunestyret er likevel i tvil hvorvidt disse vilkår er tilstrekkelige for å unngå betydelige skadevirkninger på fiskebestandene i området. En er spesielt redd for at de krav som er oppstilt vedrørende minstevannføring kan vise seg ikke å være tilstrekkelige. Kommunestyret vil derfor be om at det inntas i vilkårene at anleggenes eier kan pålegges å øke minstevannføringen utover de rammer som er foreslått i Hovedstyrets forslag dersom senere undersøkelse viser at dette er nødvendig.

2.V. Kommunestyret antar at det ikke er tilstrekkelig med kun bygging av et settefiskanlegg. Erfaring viser at overføring av settefisk fra andre kanter av ikke sted-egen-fisk, ikke er tilstrekkelig. Kommunestyret vil derfor tilrå at det inntas i vilkårene en særskilt bestemmelse som innebærer at anleggenes eier pålegges å bekoste 1/4 av kostnadene ved bygging og drift av et fremtidig stamfisk-, klekkeri- og settefiskanlegg. Anlegget bør dimensjoneres for produksjon av 50 000 flerårige settefisk. Kommunestyret ber om at det vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig at minstevannføringen konsentreres gjennom utslipp på østre side av elveløpet.»

6. Kompensasjon til Elverum kommune.

En viser til at Elverum kommune tidligere har tatt forbehold om kompensasjon for en mulig fordyrelse av en kryssning med kraftverksområdet av en fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted.

Kommunestyret anser at forbeholdet er av mindre betydning for Elverum kommune som følge av at bruprosjektet er et riksveganlegg hvor utgiftene ikke blir å belaste Elverum kommune. Det er også tvilsomt hvorvidt kraftverket vil innebære en fordyrelse av en slik omkjøringsveg.

Ut fra de ulemper som kraftverksutbyggingen medfører for Strandbygda finner Elverum kommune det berettiget å kreve som kompensasjon bygging av en lokale bru over Glomma i Strandbygda. Brua bør dimensjoneres med sikte på en kjørebane for personbiltrafikk. Kommunestyret viser til at utbygging av Strandfossen innebærer et naturinngrep og tap av rekreasjonsmuligheter som rammer spesielt Strandbygda. En viser til at regulering av Glomma med økt vintervannføring har ødelagt eller vanskeliggjort bruken av vinterveger over isen i Glomma gjennom blant annet Strandbygda. Dette er et problem som skyldes i første rekke tidligere reguleringer og som igjen forsterkes av den utbygging som nå skal foregå. Kommunestyret finner også grunn til å fremheve som påpekt av generalplanleggeren, at en omkjøringsveg med bruk over Glomma bare i liten utstrekning vil få betydning som lokal bru for Strandbygda.

Elverum Kommunestyre har på møte 27.8. 1977 fattet følgende vedtak:

«Av 49 medlemmer var 48 til stede medregnet møtende varamenn. Rådmannen var til stede.

Sak 599.

Utbygging av Strandfossen i Glomma — ekspropriasjon av fallrettigheter m. v.

Brita Skre fremsatte følgende forslag som nytt alternativ til formannskapets innstilling, nest siste avsnitt:

En viser til at Elverum kommune tidligere har tatt forbehold om kompensasjon for en mulig fordyrelse av en kryssning med kraftverksområdet av en fremtidig omkjøringsveg nord for Elverum tettsted.

Kommunestyret sier seg enig med Hovedstyret i at dette er et spørsmål om samarbeid og ren økonomisk kompensasjon.

Kommunestyret sier seg tilfreds med at Vassdragsdirektoratet har anmodet konsesjonssøkeren og vegvesenet om å innlede et samarbeid, jfr. Vassdragsdirektoratets brev av 14.06.1977.

Kommunestyret bifaller Hovedstyrets forslag om at kompensasjonspikten og plikten til å samarbeide med Elverum kommune og vegvesenet om en best mulig overføring av vegen vilkårsfestes.

De øvrige punkter i formannskapets innstilling i sak 572/77 ble enst. vedtatt.

Ved alt. votering ble deretter formannskapets innstilling i sak 572/77 vedtatt med 28 mot 19 stemmer som ble avgitt for Brita Skres forslag.»

Adv. H. Rustad har i brev av 23.8.77 oversendt følgende:

«I tillegg til mitt brev av 16. ds. oversendes en beregning og vurdering over den pris som ble betalt for fallrettighetene i 1898 i forhold til dagens priser.

Beregningen er foretatt av sivilingeniør Erik Syljeset som er medeier i Strand Nordre.»

«Fallrettigheter.

Ved vurdering av prisen som ble betalt for fallrettighetene i 1898 kan følgende beregning settes opp:

Den fallhøyde som faller innenfor nordre og søndre begrensning av Strand Nordre, gnr. 24, bnr. 8 er beregnet å være 3,51 m. Turbinens maksimale vannføring i kraftverket er beregnet å bli 235 m³/sek. som også er elvens midlere vannføring.

Den i 1898 avhendende fallrettighet var for vannet i elven fra midten og til Østre bredd.

— Dette tilsvarer ca. en vannføring = $\frac{232}{2} = 117,5 \text{ m}^3/\text{sek.}$ Denne vannføring og fallhøyde tilsvarer en natureffekt i hestekrefter:

Nnat =

$$\frac{H \times Q}{75} = \frac{3,51 \times 117,5 - 1\,000}{75} = 5\,499 \text{ hk.}$$

Den i 1898 avtalte natureffektpris blir derfor:

$$\frac{3\,000}{5\,499} = 0,5456 \text{ kr./hk.}$$

Dette tall omregnet til 1977-kroner, vil ifølge Statistisk Sentralbyrå utgjøre:
 $0,5456 \times 14,174 = 7,733 \text{ kr./hk.}$

Pris som blir betalt i dag for fallrettigheter til samme utbygging er kr. 5 500,— pr. fallmeter for halve vannføringen, dvs. 117,5 m³/sek.

Dette tilsvarer en natureffekt i hestekrefter =

$$\frac{H \times Q}{75} = \frac{1 \times 117,5 \times 1\,000}{75} = 1\,566,6 \text{ hk.}$$

Pris pr. naturhestekraft i 1977 blir derav:

$$\frac{55\,000}{1\,566,6} = \text{kr. } 35,11.$$

På grunnlag av ovenstående, mener vi som grunneiere, at den pris som i 1898 ble betalt for «vand og strandrett» til Strand Nordre var urimelig lav, og vi mener derfor å måtte fremsette krav om tillegg til den pris som ble betalt i 1898 tilsvarende differensen mellom kr. 35,11 og kr. 7,73 = kr. 27,38 pr. nat.hk.

Tillegget vil derfor bli:

$$\text{kr. } 27,38 \times 5\,499 = \text{kr. } 150\,562,—.$$

Kommunaldepartementet har i hver av 25.8. 1977 uttalt følgende:

«Kommunaldepartementet har ikke merknader til den fremlagte innstilling fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.»

Miljøverndepartementet har i brev av 2.9.77 uttalt følgende:

«Hovedstyrets innstilling har vært forelagt Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk som i sin uttalelse til innstillingen av 12. august d. å. har fastholdt sitt tidligere standpunkt om å frarå utbyggingen av Strandfossen.

Forutsatt imøtekommelse av de minste vannføringskrav som er foreslått i innstillingen, samt de forslag til midlertidige bestemmelser som Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har satt opp i overnevnte brev, vil departementet ikke motsette seg en utbygging av Strandfossen i Glomma.

Post 2 III i vilkårene for tillatelsen vil da lyde som følger:

Anleggenes eier plikter å opprettholde en minste vassføring på elvestrekningen mellom inntaksdammen og utløpskanalen fra kraftstasjonen på minst 20 m³/s og høyst 30 m³/s i tiden fra 1. mai til 30. september. I oktober slippes en minste vassføring på 10 m³/s. I tiden fra 1. november til 30. april skal det slippes minst 3 m³/s og høyst 10 m³/s. Det endelige pålegg om minste vassføring vil bli fastsatt innen de ovenfor nevnte rammer når forholdet mellom vassføring og fiskens reproduksjon og vandringer er undersøkt nærmere.

Inntil endelig pålegg er fastsatt slippes: i tiden fra 1. mai til 30. september 30 m³/s og fra 1. november til 30. april 5 m³/s.

Alle endringer i vassføringen skal skje med myke overganger.

Den endelige fastsettelse av minste vassføringene i elveleiet skjer i samråd mellom Industridepartementet og Miljøverndepartementet umiddelbart etter at fiskens vandringer er undersøkt ved merkeforsøk som skal starte med en gang tillatelsen er gitt og strekke seg over en 5-årsperiode.

En vil be om at myndigheten i vilkårenes pkt. 2 V blir tillagt vedkommende departement slik at man får harmonisering med resten av vilkårene i dette punkt.

Tillatelse i henhold til lov om vern mot vannforurensing.

Statens forurensingstilsyn foreslo i brev av 20. desember 1976 vilkår i medhold av lov om vern mot vannforurensing §§ 4 og 10. — Disse vilkår er inntatt i Hovedstyrets forslag til vilkår.

Under forutsetning av at vilkårene blir inntatt i den endelige konsesjon vil tillatelse i henhold til lov om vern mot vannforurensing §§ 4 og 10 kunne gis.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisks uttalelse av 12.8.77:

«Deres ekspedisjon av 2. august d. å.

Direktoratet viser til tidligere korrespondanse. En vil imidlertid få presisere at Strandfossen er et av de få strykområdene som er igjen i den nedre del av Glomma. Utbyggingen av strykområdene fører til en uniformering av vassdraget, som i hvert fall for fiskets vedkommende er en lite ønskelig utvikling, særlig i betraktning av at Glomma er et så vidt viktig sportsfiskevassdrag. Strykområdene er viktige også når det gjelder å opprettholde elvens selvrensende evne. Dette forholdet er omtalt i uttalelsen fra Statens Forurensningstilsyn.

Utover dette kan ikke direktoratet se at det ved Hovedstyrets behandling av saken er framkommet nye opplysninger som gir grunn til å endre direktoratets tidligere konklusjon om å gå imot en utbygging av Strandfossen.

Merkinger av harr og ørret for å undersøke omfanget av fiskevandringene i vassdraget vil bli gjennomført i løpet av en 5-års periode dersom det blir gitt tillatelse til utbygging.

Når det gjelder minste vannføringen vil direktoratet i første omgang gå inn for at det slippes 30 m³/sek. i tiden 1. mai—30. september, mens det i tiden 1. november—30. april slippes 5 m³/sek. En forutsetter imidlertid at det så snart som mulig etter at utbyggingen er gjennomført, foretas forsøksslipping av vann med sikte på å klarlegge dekningsgraden ved de ulike vannføringer. Dette kan samtidig gi opplysninger om nødvendigheten av forsiktede justeringer i elveleiet av hensyn til fisken og fisket. Prøveslippet vil kunne medføre endringer i de minste vannføringer som er foreslått ovenfor.»

NVE har i brev av 22.9.77 avgitt følgende uttalelse:

«Hovedstyret har mottatt kopi av Elverum kommune's vedtak i møte 27.8.1977 vedr. nevnte sak. I den forbindelse vil Hovedstyret spesielt peke på kommunens krav om økning av den foreslåtte minste vassføring utover de rammer som framgår av post 2, III i utkast til utbyggingsvilkår, jfr. Hovedstyrets innstilling av 1.7.1977.

Hovedstyret har som det framgår av innstillingen konkret angitt hva vassslippingsvilkåret betyr av energitap og tap av lønnsomhet for kraftverket. Dette har en utbyggingskostnad som, med den nettoproduksjon som da kan påregnes, ligger nær opp til lønnsomhetsgrensen bestemt ved varmekraft som alternativ. Det er etter Hovedstyrets syn ikke tilrådelig å begrense denne lønnsomheten ytterligere. En utvidelse av vilkåret vil innføre et betydelig usikkerhetsmoment og kan også føre med seg lange og fruktesløse diskusjoner om hvilke vassføringer som skal gjelde i framtiden. Vilkåret er foreslått i samråd med fagetaten, og det bør en ta som garanti for at fiskeinteressene er ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Dette gjelder såvel vassslippingen som bidrag til settefiskanlegg.

Hensynet til kraftverkets økonomi bør etter Hovedstyrets syn også bestemme omfanget av andre økonomiske ytelser som kreves i kommunens uttalelse. En kan heller ikke se at det er noen direkte sammenheng mellom utbyggingskadene og den krevende bruforbindelse over Glomma.»

Videre har NVE uttalt følgende i brev av 22.9.77:

«Vedlagt oversendes brev av 23.8.1977 m/bilag fra advokat Herman Rustad vedrørende ovenstående, idet Hovedstyret vil bemerke:

Parsellen «Strand nordre», gnr. 24, bnr. 35 inngår med et fall på 3,51 m ensidig i utbyggingsplanen for Strandfossen. Dette tilsvarer 19 300 x 3,51

24 = 2820 nat. jfr. beregninger gitt i Hovedstyrets innstilling av 1.7.77 s. 92. Kjøpesummen i 1898 lød på kr. 3 000): kr. 1,07 pr. nat.hk.

Tidligere praksis i slike spørsmål viser en sterk tilbakeholdenhet med å pålegge tilleggsbetaling i henhold til ervervslovens § 2 nr. 23, selv om det gjelder tilfeller hvor kjøpesummen utregnet pr. nat.hk. ligger adskillig under det som er utregnet ovenfor, jfr. f. eks. St. prp. nr. 29 for 1962—63 vedrørende Røldal—Suldal Krafts erverv og regulering av Røldal—Suldal vassdrageene. Bakgrunnen for vurderingen bør dessuten være utnyttelsesplanene på den tid fallene ble innkjøpt. Strandfossen har vært kjent som en dyr utbygging, og så langt tilbake som til 1898 måtte kjøpet fortone seg som risikobetonet. I oversikten fra 1919 over nyttbar vasskraft er således Strandfossen ikke med. På dette grunnlag finner ikke Hovedstyret at betalingen dengang sto i misforhold til verdien, og en finner ikke å kunne tilrå noe vilkår om tilleggsbetaling ved en eventuell senere ervervskonsesjon på overdragelsen av Hamars fallrettigheter.»

Hamar, Vang og Furnes komm. Kraftselskap har i brev 26.9.77 uttalt følgende:

«Etter det avholdte møtet på Hamar den 15. september d. å., befarte representantene for Industridepartementet og HVF anleggsområdet for Strandfossen kraftverk hvorefter partene gjennomkikk de av Hovedstyret foreslåtte vilkår for HVF's utbygging av anlegget. ra HVF ble det ved gjennomgåelsen nevnt at punkt 13 i «Utkast til vilkår for tillatelse for Hamar, Vang og urnes kommunale Kraftselskap til å erverve fallrettigheter i Strandfossen i Glomma» for byggherren virket noe uklart i det pålegg om konsesjonskraft med tilhørende leveringsbetingelser også er fastsatt i reguleringskonsesjonene for de vannmagasinene som Strandfossen kraftverk forutsettes å utnytte. Partene ble i den forbindelse enige om at HVF skulle tilskrive Industridepartementet som skulle se nærmere på formuleringen av punkt 13.

Vedrørende fremdriften av anlegget så kan vi opplyse at entreprenøren har akseptert oppstartning av byggearbeider ca. 1. november d. å., men dette betinger at HVF noen dager på forhånd blir gitt anledning til skogrydding i selve riggområdet.

Det vil således være av største viktighet at saken passerte Statsråd kortest mulig tid etter at saken er klarlagt på fylkesplanet.»

Landsbruksdepartementet har i brev av 5.10. 1977 avgitt følgende uttalelse:

«Hovedstyrets innstilling av 1.7.77 angående ovennevnte utbygging har vært sendt Hedmark landbrukselskap til uttalelse. I det en viser til telefonsamtale den 28.9.77 med konsulent Eikvåg oversendes en kopi av landbruksdepartementet.

I likhet med landbrukselskapet vil departementet beklage at konsesjonssøknaden ikke er blitt forelagt landbruksmyndighetene tidligere.

Som det går fram av brevet fra landbrukselskapet så har saken ikke vært behandlet i Hedmark fylkeslandbruksstyre og en må forbeholde seg rett til å komme med ytterligere merknader etter en eventuell styrebehandling.

For landbruket vil løsningen av diverse vegspørsmål og en flomforbygning mot tilgrensede landbruksarealer være av stor betydning. Tiden har ikke tillatt en vurdtring av disse

forhold og en må derfor forbeholde seg rett til å komme tilbake med ytterligere merknader om disse forhold.»

Hedmark Fylkeslandbruksstyres brev av 23.9.77 til landbruksdepartementet:

«Hamar, Vang og Furnes kommunale Kraftselskaps konsesjonssøknad for utbygging av Strandfossen i Elverum har ikke vært oversendt hertil. 12. juli d. å. fikk vi tilsendt innstilling fra hovedstyret i NVE. Denne ble lagt tilside i påvente av at planmaterialet ville komme omgående.

En må derfor sterkt beklage at konsesjonssøknaden ikke har vært underlagt noen rettmessig bedømmelse eller jordbruksfaglig vurdering.

Så langt en har bragt i erfaring er arealer som vil ble berørt av planen delvis allerede innkjøpt, bl. a. bruket Gravningen på vestsiden av Glomma.

De største ulemper og inngrep skjer på vestsiden av elva. Arealoppgaver som er gjengitt i innstillingen gjelder da også på vestsiden og omfatter totalt 204 500 ², hvorav 53 da. er dyrket jord.

Det går sterkt ut over to mindre bruk, hvorav det ene vil opphøre helt (Gravningen).

På Grundsetgårdene er jordveiene (areal ca. 500 da.) årvisst utsatt for flom. Flomforholdene vil i større og mindre grad forverres ved oppstyving av vann foran damkronen. Konsesjonssøkeren har derfor sagt seg villig til å forebygge strandlinjen nordover forbi eienommene (også for selv å hindre bakvann inn i kraftverket).

NVE's forbygningsaveling, som har en eldre forbygningsplan på stedet liggende, må bestemme forbygningshøyden.

Et tilbakevendende tema har vært plassering av en ny riksvegtrasé utenfor Elverum tettsted i øst—vest retning. Denne var opprinnelig skissert hvor Strandfossen nå skal utbygges. Traséen må — om den kommer — sannsynligvis flyttes lenger nord.

Såvidt en kan bedømme saken ved en rask gjennomgåelse, så er grunneierne innforstått med de inngrep som vil komme til å skje. De har da heller ikke protestert. Arealmessig er inngrepet av relativt lite omfang.

På grunn av tidsnød har en ikke mulighet for å legge søknaden (og fullstendig utredning av saken) fram for fylkeslandbruksstyret, som skal ha sitt neste møte i slutten av oktober. Her vil imidlertid saken bli referert. Blir det gitt bemerkninger, vil disse bli ettersendt.

Hedmark landbrukselskaps oppfatning er at konsesjon for utbygging av Strandfossen i Elverum må bli anbefalt, på bakgrunn av de opplysninger og informasjon det på kort tid har vært mulig å skaffe.»

Departementet skal bemerke:

Søknaden av 21.9.76 fra Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap gjelder tillatelse etter vassdragslovens §§ 62 og 148 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og fallrettigheter og tillatelse etter samme lovs §§ 104 og 105 til å foreta utbygging av Strandfossen i Glomma. Det søkes også om ervervskonsesjon etter ervervsloven av 14.12.1917.

Utbyggingsplanen for Strandfossen Kraftverk er noe forskjellig fra utformingen av andre lavtrykkсанlegg i Glomma. Det skyldes de spesielle forholdene i Strandfossen med langstrakt fall, lave elvesider og løsmasse i elvefaret.

Planen går ut på å anlegge en vel 330 m lang terskeldam over elven som danner inntaksdam for kraftverket. Terskeldammen vil demme opp elven til toppen av Bånerudfossen ca. 850 m ovenfor dammen. En ca. 1 500 m lang inntakskanal til kraftstasjonen skal anlegges langs vestre elvebredd slik at nåværende elvebredd danner en øy mellom elveløpet og kanalen. Det vil bli adkomst til øya nede ved kraftstasjonen. Fra kraftverket vil en ca. 200 m lang kanal føre avløpsvannet ut i Glomma. Her vil kanaliseringen fortsette ca. 350 m nedover elven. Elven blir berørt av utbyggingen over en lengde på ialt ca. 2 900 m. På denne strekningen vil ca. 1 700 m bli delvis tørrlagt.

Terskeldammen på toppen av fallet blir maksimalt 3 m høy. Den vil bli utstyrt med 2 klappeluker. Maksimalt påregnelig flom som er på ca. 3 400 m³ pr. sek., vil kunne avledes gjennom lukene og over dammen og vil medføre en heving av vannføringen på 1,55 m i forhold til vannstanden ved tilsvarende vannføring i dag. Ved midlere årlig vannføring som er på 235 m³ pr. sek., vil vannstanden heves ca. 1,2 m. Denne vannstand ligger under vannhøyden i elven i dag ved midlere årlig maksimalflom på ca. 1 600 m³ pr. sek.

Dammen vil bli utstyrt med en eller flere fisketrapper. Elvebredden i oppdemmingssonen er planlagt sikret mot neddemming ved bygging av flomvoller. Nede ved dammen er disse planlagt bygget opp til kote 195. På vestsiden har søkeren tilbudt å gjennomføre en gammel forbyggingsplan ved å bygge flomvollen opp til jernbanelinjen ved Nordstua. Denne vil beskytte 450 da. dyrket mark.

Tilløpskanalen til kraftverket vil berøre ca. 160 da. grunn. Kanalen vil få sideskrånninger med et fall på 45°. Den vil i sin helhet bli anlagt i løsmasser og vil få asfaltert bunn og sider. Kanalen vil bli ca. 64 m bred mellom toppen av sidekantene øverst ved inntaksdammen og snevres inn til ca. 51 m nedover mot kraftverket. Samtidig øker dybden i kanalen slik at vannstanden ved en vannføring lik maksimal driftsvannføring vil stige fra ca. 3,5 m ved inntaksdammen til ca. 6 m nærmere kraftverket. Ved maksimalt påregnelig flom vil de tilsvarende vannhøydene stige til henholdsvis 5,5 m og 8 m.

Inntakskanalen vil også bli benyttet som fløtingsvei. Det vil bli anlagt tømmerrenne forbi kraftverket og klappeluken i inntaks-

konstruksjonen for forbislipning av tømmer og eventuell isansamling. Kanalen er planlagt dimensjonert for en vannhastighet på ca. 1 m³ pr. sek. ved vanlige driftsforhold. Vannhastigheten vil hindre islegging av kanalen. Islegging av elven ovenfor inntaket antas ikke å skape problemer.

Utbyggingsplanene har vært gjenstand for omfattende modellforsøk ved Vassdrags- og havnelaboratoriet i Trondheim på grunn av de noe spesielle forholdene i Strandfossen. Forsøkene har vist at visse justeringer som nå er innarbeidet i planen var nødvendige. Etter disse justeringene har søkeren anført at utbyggingens inngrep i vassdraget er klarlagt i det alt vesentlige.

Kraftstasjonen vil få en vertikal kaplanturbin med en maksimal driftsvannføring lik vassdragets midlere årlige vannføring på 235 m³ pr. sek. tilsvarende ca. 24 MW. Den valgte aggregatstørrelsen representerer den optimale nytteverdi i henhold til beregninger foretatt i samarbeid med NVE. Kraften vil bli overført via et 1 600 m langt kabelanlegg til det bestående fordelingsnettet.

Den regulerte vannføringen i fallet i et medianår tilsvarende ca. 19 300 nat. hk. Kraftverkets midlere årsytelse er beregnet til 134 GWh på grunnlag av bestående reguleringer i vassdraget. Av disse utgjør vinterkraftproduksjonen 74 GWh. I tallene for kraftproduksjonen er krafttapet på grunn av de laveste minsttvannføringene som er foreslått av NVE fra lavvannsperiodens slutt og ut oktober måned trukket fra.

Anlegget er kostnadsberegnet til 126,5 mill. kr. etter prisnivået i 1. kvartal 1976. Det gir en utbyggingspris på ca. 94 øre pr. kWh.

I søknaden har kraftselskapet anført at forbruksøkningen i forsyningsområdet utgjør ca. 6 % pr. år, og at selskapet uten ny krafttilgang vil få et kraftunderskudd på ca. 70 GWh ved årsskiftet 1979—80.

Skader og ulemper:

Utbyggingen vil medføre at 53,6 da. dyrket mark, ca. 35 da. skog og ca. 125 da. krattbevekst grunn må eksproprieres av private eiere. Resten av de nødvendige grunnarealene vil utbyggeren få overdratt fra Hamar kommune. De private grunneierne har ikke protestert mot utbyggingen, men har stilt visse krav til vilkårene for ekspropriasjonstillatelsen som vil bli omtalt nedenfor.

Det antas at nåværende tømmertillegg og utslag på begge sider av elven må flyttes. På vestsiden av elven vil oppdemmingen antagelig medføre skade på drenasjonssystemene for dyrket mark. På den annen side vil de tilbudte

flomsikringsarbeidene være til fordel i de dyrkede områdene.

Båtfeste og adkomst til elven vil kunne bli vanskeliggjort.

Elven vil som nevnt foran få redusert vannføring over en lengde på ca. 1 700 m. I lange perioder på forsommeren vil det imidlertid gå betydelige vannføringer over inntaksdammen. Senere på sommeren vil den foreslått minste-vannføringen bli dominerende.

Det er foreslått å anlegge terskler enkelte steder for å beholde vannspeilet i elvefaret.

Utbyggingen vil ikke medføre vesentlige visuelle ulemper for de omkringliggende områdene. Elven ligger ganske skjult i landskapet og preger dette i liten grad. Utbyggingen vil gi overskuddsmasse. Det regnes ikke med at denne vil bli vanskelig å plassere.

Den vesentligste skadevirkningen ved den reduserte vannføringen vil bli ulempene for fisken. Fiskebestanden består av ørret, harr, sik, gjedde og lake.

Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har uttalt at det på grunnlag av det fremlagte materiale ikke er mulig å vurdere omfanget av skadevirkningene en utbygging vil få for fisket i Strandfossenområdet og Glomma mer generelt. For å kunne vurdere dette er det nødvendig å foreta merking av fisk, registrere sportfiske i Strandfossen-området, og samle inn opplysninger om fiskebestanden på grunnlag av et omfangsrikt prøvefiske.

Hovedstyret har antatt at skaden for fisket i vesentlig grad vil avhenge av om det bygges fisketrapper og hvor effektive disse blir og om vannslippet over dammen er tilstrekkelig til å formidle vandringen mellom trapene. Videre avhenger forholdet for fisken av at yngelutsetting kan kompensere for reproduksjonstapet. Etter et møte med direktoratet, Miljøverndepartementet, søkeren og Vassdragsdirektoratet er det klarlagt at det skal foretas slike undersøkelser som Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har foreslått uten at dette vil forsinke utbyggingen.

Utbyggingen vil også medføre at elvas selvrensende evne blir dårligere enn før. Oppstrøms inntaksdammen vil antagelig begroingen i elvefaret øke. Statens Forurensningstilsyn har imidlertid antatt at mulighetene for uheldige forurensningsvirkninger vil redusere som følge av pålagte rensetiltak i Rena oppstrøms terskeldammen. I tillegg bør konsesjonæren være med å betale ytterligere tiltak dersom forholdene bak terskelen blir dårligere som følge av utbyggingen.

Det ble tatt initiativ i sommer til igangsetting av innsamling av materiale i Strandfossen-området for den generelle forurensningsundersøkelse av Glomma.

Utbyggingen vil neppe berøre et grunnvannsmagasin nedenfor kraftverkets avløpskanal. Fra sakkyndig hold er det påpekt at hovedtilførselen til magasinet ligger ovenfor utbyggingstrekningen og at reguleringen ikke vil få noen avgjørende innvirkning på vannforekomsten.

Innkomne uttalelser.

Hovedstyret for NVE har vurdert utbyggingen av Strandfossen som økonomisk akseptabel i betraktning av kraftkildens sentrale beliggenhet i forbruksområdet. Etter en samlet vurdering har hovedstyret funnet at fordelene ved utbyggingen overstiger ulempene. De søkte tillatelsene anbefales gitt på vilkår som hovedstyret har foreslått.

Landbruksdepartementet har ikke gått imot utbyggingen, men har tatt forbehold om å få vurdere utformingen av flomforbyggingen og valg av eventuell veitrasé over Glomma etter at Hedmark fylkeslandbruksstyre har fått uttale seg om saken.

Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har prinsipielt gått imot utbyggingen. Miljøverndepartementet har ikke motsatt seg en utbygging av Strandfossen under forutsetning av at departementets forslag til minstevannføring blir tatt inn i vilkårene.

Hedmark fylkesting har på møte 19.10.77 vedtatt følgende innstilling i utbyggingssaken:

- «1. Hedmark fylkeskommune anbefaler at Strandfossen blir utbygget på de vilkår som måtte bli fastsatt av Kongen.
2. Fylkeskommunen vil videre tilrå at Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap gis konsesjon for erverv av utbygging på det vilkår fra fylkeskommunens side at forslaget til avtale mellom HVF og fylkeskommunen blir satt som en forutsetning for tillatelsen.»

Avtalen det henvises til i fylkestingets vedtak går ut på at Hedmark Kraftverk gis rett og plikt til å avta 25 % av kraftmengden fra Strandfossen til selvkostpris og at Hedmark Kraftverk overtar den statskraftmengde som HVF har kontrakt på. Ved en tilleggsavtale er det oppnådd enighet om at Hedmark Kraftverk skal levere til HVF etter egenkontrakt ovennevnte statskraftleveranse.

Hedmark fylkeskommune har ved ovennevnte avtale med HVF fraskrevet seg den betingete forkjøpsrett fylket har etter ervervslovens § 9 til fallene i Strandfossen ved overdragelsen fra Hamar kommune til Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap, betinget av at staten ikke gjør gjeldende sin forkjøpsrett etter samme lovs § 6.

Hamar kommunestyre har på møte 26.10.77 vedtatt å overdra Hamar kommunes eiendom

Strandfossen i Elverum med fallrettigheter til Hamar, Vang og Furnes kommunale kraftselskap under forutsetning av at Hedmark fylkeskommune frafaller eventuell forkjøpsrett.

Elverum kommune har anbefalt at det gis tillatelse til utbygging av Strandfossen kraftverk med visse forbehold og forutsetninger angående vilkårene som vil bli omtalt i forbindelst med bemerkningene til disse. Ingen av de berørte grunneiere har protestert mot utbyggingen.

Industridepartementet finner i likhet med hovedstyret at det inngrepet utbyggingen representerer i Strandfossen området er av mindre betydning enn fordelene ved den innvunnede kraften utbyggingen vil gi.

Departementet tilrår at det gis tillatelse etter ervervslovens § 4 til erverv av fallrettighetene på utbyggingsstrekningen. Videre tilrår at det gis ekspropriasjonstillatelse etter vasspost 2 III og V i vilkårene for tillatelsen etter samme lov §§ 104 og 105 for utbygging av Strandfossen kraftverk.

I samsvar med uttalelsen fra Miljøverndepartementet foreslås også at nødvendig tillatelse etter lov om vern mot vannforurensing blir gitt.

Tillatelsene foreslås gitt under forutsetning av at den foran nevnte avtale mellom Hedmark fylkeskommune og HVF blir gjennomført. Videre foreslås at tillatelsene blir gitt på de vilkår som er foreslått av hovedstyret med de endringer som er nevnt i bemerkningene til post 2 III og V i vilkårene for tillatelsen etter vassdragsloven og med tillegg av bestemmelse om næringsfond i vilkårene for ervervstillatelsen.

Under forutsetning av at Strandfossen blir utbygget har de nåværende eierne av gården Strand Nordre reist krav om tilleggserstatning etter ervervslovens § 2, pkt. 23 for fallrettigheter som ble frasolgt gården i 1898. NVE har i et brev 22.9.77, som er inntatt foran, påpekt at det i tidligere saker er vist en sterk tilbakeholdenhet med å pålegge tilleggsbetaling for tidligere solgte fallrettigheter. Tillegg er ikke pålagt i tilfelle hvor kjøpesummen pr. nat.hk. ligger adskillig under det som ble betalt i 1898 for de fallrettighetene som tilhørte Strand Nordre. En eventuell utbygging av Strandfossen har alltid vært regnet som kostbar. Verdien av fallene i 1989 må sees på bakgrunn av risikoen for om det ville bli foretatt en utbygging.

I likhet med hovedstyret finner ikke departementet at det er grunnlag for å tilrår tilleggsutbetaling til tidligere falleiere i Strandfossen i forbindelse med at det nå blir gitt utbyggingstillatelse.

Departementets bemerkninger til ervervs-vilkårene:

Post 2, Konsesjonsavgifter.

Ervervet omfatter samtlige fall som skal utnyttes i kraftverket, og den fastsatte avgiften gjelder for hele fallet.

Hovedstyret har foreslått en avgiftssats på kr. 6,— pr. nat.hk. til kommuner. Dette tilsvare avgiftssatsen som ble fastsatt i tillatelsen til erverv av fall i Braskereidfoss ved kgl. res. 29.10.76. Elverum kommune har akseptert hovedstyrets forslag. Departementet slutter seg til hovedstyrets forslag.

I likhet med hovedstyret foreslås kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten.

Næringsfond.

Hovedstyret har i sitt vilkårsforslag ikke foreslått opprettelse av næringsfond. Elverum har heller ikke satt frem krav om dette.

Departementet finner det imidlertid rimelig at det opprettes et næringsfond for Elverum kommune. Dette foreslås satt til kr. 500 000,— som tilsvare det næringsfondet som ble tildelt i forbindelse med utbyggingen av Braskereidfoss.

Post 13. Avgivelse av kraft.

Utbyggeren har overfor departementet påpekt at pålegget om konsesjonskraft med tilhørende leveringsbetingelser også er fastsatt i reguleringskonsesjonene for de vannmagasinene som Strandfossen kraftverk forutsettes å utnytte.

Kraftselskapet mener på denne bakgrunn at vilkåret i post 14 er uklart med hensyn til omfanget av plikten til å avgi kraft. Departementet viser i den forbindelse til vassdragsreguleringslovens § 12, post 15, siste ledd hvor forholdet mellom kraftavgivelse etter reguleringskonsesjoner og ervervskonsesjoner er regulert.

Detaljer i forbindelse med hydrologiske undersøkelser skal avgjøres senere av NVE's hydrologiske avdeling. Departementet antar i likhet med hovedstyret at retten bør avgjøre hvilke hydrologiske undersøkelser det er behov for som grunnlag for skjønnssrettens vurdering.

Departementets bemerkninger til vilkårene etter vassdragsloven:

Post 2. Fiske og vilt.

Forslaget til vilkår angående fiske og vilt er i det vesentlige i samsvar med forslaget fra hovedstyret som bygger på et forslag fra Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk. Den delen av Direktoratets forslag som omhandler forurensing dekkes av post 3.

I post 2, II er utbyggeren pålagt å bygge

fisketrapper. Disse er planlagt både nede ved kraftverket og ved inntaksdammen, antagelig vil det bli bygget 2 eller 3 trapper.

Forslaget til minstevannføringer av hensyn til fisket i pkt. III angir grensene for det endelige vannføringspålegget som skal fastsettes etter at det er foretatt fiskeundersøkelser i vassdraget.

Hovedstyret har foreslått at vannslippet i perioden fra 1. mai til 30. september skal fastsettes mellom 20 m³/sek. og 30 m³/sek., at vannslippet i oktober fastsettes til 10 m³/sek. og i vinterperioden fra 1. november til 30. april mellom 3 m³/sek. og 10 m³/sek.

I tillegg til bestemmelsen om fastsettelse av det endelige vannføringspålegget har Miljøverndepartementet kommet med et tilleggsforslag om minstevannføringer i undersøkelsesperioden. Forslaget går ut på at minstevannføringen fra 1. mai til 30. september skal være 30 m³/sek. og 5 m³/sek. i vinterperioden fra 1. november.

Utbyggeren har bedt departementet å vurdere om sommervannslippet kan settes ned under den nederste grensen på 20 m³/sek. en måned tidligere om høsten enn foreslått av Direktoratet, fra 31. august istedet for 30. september. I september vil størrelsen av vannslippet være av stor betydning for kraftproduksjonen. Samtidig antas vannføringen på elvestrekningen å være av mindre betydning for fisken på denne tiden av året enn tidligere på sommeren.

Under henvisning til underhåndsamtale med Direktoratet har departementet fastsatt grensene for det endelige vannslippet i september til mellom 10 m³/sek. og 30 m³/sek. som gjør bestemmelsen når det gjelder septemmer måned mer fleksibel og fastsatt minstevannføringen i prøveperioden for september til 20 m³/sek.

Som nevnt foran har hovedstyret tatt med den minste-vannføringen som kan fastsettes i sommerperioden i sine beregninger av kraftproduksjonen ved utbyggingen. En øking av vannslippet med 10 m³/sek. i sommerperioden vil gi et krafttap på 1,6 GWh. I vinterperioden vil minstevannføringer på 3 m³/sek., respektive 10 m³/sek. gi et tap i kraftproduksjonen på henholdsvis 1,4 GWh og 4,5 GWh pr. år.

Departementets forslag til pkt. III, 1. ledd og nytt 2. ledd får etter dette følgende ordlyd:

«Anleggenes eier plikter å opprettholde en minstevassføring på elvestrekningen mellom inntaksdammen og utløpskanalen fra kraftstasjonen på minst 20 m³/s. og høyst 30 m³/s. I tiden 31. oktober til 30. april skal det slippes 20 m³/s. og høyst 30 m³/s. i september. I oktober slippes en minstevannføring på 10 m³/s. I tiden 31. oktober til 30. april skal det slippes minst 3 m³/s. og høyst 10 m³/s. og høyst

10 m³/s. Det endelige pålegg om minstevassføring vil bli fastsatt innen de ovenfor nevnte rammer når forholdet mellom vassføring og fiskens reproduksjon og vandringer er undersøkt nærmere. Alle endringer i vassføringen skal skje med myke overganger.

Inntil endelig pålegg er fastsatt slippes i tiden 1. mai til 31. august 30 m³/s., i september 20 m³/s. og fra 1. november til 30. april 5 m³/s.».

Kraftselskapet forpliktet til å bekoste og sørge for at undersøkelserne blir foretatt. Direktoratet for Vilt- og ferskvannsfisk utpeker den som skal stå for undersøkelsene. Den endelige fastsettelse av minstevannføringene bestemmes av Industridepartementet etter samråd med Miljøverndepartementet.

Undersøkelsene bør komme igang så snart som mulig. Det beste vil være om undersøkelserne ved kraftverkets igangsetting var kommet så langt at de endelige minstevannføringer kan fastsettes allerede da.

Elverum kommune har uttrykt frykt for at de oppstilte minstevannføringene skal vise seg ikke å være tilstrekkelige for å unngå betydelige skadevirkninger på fiskebestanden. Kommunen har foreslått at det tas med et vilkår om at anleggenes eier skal kunne pålegges å øke minstevannføringen utover de rammer som er foreslått dersom senere undersøkelser viser at dette er nødvendig. Departementet har ikke funnet å ville foreslå et slikt vilkår når Direktoratet ikke har ansett dette nødvendig.

Elverum kommune har anført at overføring av settefisk fra andre kanter av ikke stedegen fisk erfaringsmessig har vist seg å være utilstrekkelig. Kommunen har derfor krevet at utbyggeren skal pålegges å betale 1/4 av kostnadene ved et fremtidig stamfisk, klekkeri- og settefiskanlegg for produksjon av 50 000 flerårige settefisk.

Hovedstyret har i samsvar med et forslag fra Direktoratet foreslått som vilkår at Direktoratet skal kunne pålegge utbyggeren å dekke 1/4 av utgiftene ved bygging av et settefiskanlegg for 25 000 toårige settefisk. Miljøverndepartementet har også anbefalt vilkåret, men foreslår at departementet selv skal ha avgjørelsen av om pålegget skal gis.

I likhet med Miljøverndepartementet finner ikke Industridepartementet grunnlag for å gi et ubetinget pålegg om dekking av utgiftene til settefiskanlegg. Det foreslåtte vilkåret i post 2 V innebærer at slikt pålegg kan gis dersom Miljøverndepartementet finner dette nødvendig fordi behovet for settefisk ikke tilfredsstillende kan dekkes fra andre anlegg. Departementet har heller ikke villet øke omfanget av pålegget i forhold til hovedstyrets forslag.

Post 3. Forurensning.

Forslaget fra Statens Forurensningstilsyn i henhold til vannvernloven er tatt inn uavkortet. Dette er en forutsetning fra Miljøverndepartementets side for at det skal kunne gis tillatelse til utbyggingen etter vannvernloven. Vilåret skulle også dekke Direktoratets krav om vilkår om forurensning av hensyn til fisket.

Elverum kommune har uttrykt frykt for skadelig innvirkning på grunnvannstanden nedenfor avløpskanalen. Midlertidige vernetiltak under anleggsperioden vil kunne bli satt i verk i medhold av post 3. En må regne med at det vil bli en del oljeholdig avløpsvann i forbindelse med asfaltering av tilløpskanalen. Vannet kan renses gjennom oljeutskyller og oljeabsorberende filter.

Post 4. Terskler, grunnvannstandjusteringer, erosjon.

Grunneierne har satt frem krav om bygging av terskler flere steder på utbyggingsstrekningen. Departementet viser til hovedstyrets begrunnelse for ikke å pålegge konkrete terskeltiltak i Strandfossen. En plan for de treksler og elvejusteringer m. v. som bør pålegges utbyggeren vil bli utarbeidet av Natur- og landskapsavdelingen i NVE.

Det forutsettes at post 4 gir hjemmel for de sikringsarbeider som måtte bli påkrevet for å hindre erosjonsfare i forbindelse med masseuttak på utsiden av elven og ved rask senking av vannstanden.

Post 6. Fordyrelse ved kryssing av vei over anleggsområdet.

Elverum kommune har krevet bygging av en lokal bru over Glomma ved Strandfossen som er beregnet å ville koste minst 3 mill. kroner. Kravet er satt frem som kompensasjon for utbyggingen istedet for dekking av eventuelle meromkostninger ved kryssing av en riksvei-bro i elvepartiet. Utgiftene til riksveibro skal likevel ikke belastes Elverum kommune, og vil bare i liten utstrekning få betydning som lokal bro for Strandbygda.

Departementet kan ikke se at kompensasjonskravet om lokal bro er berettiget i forhold til skadevirkningene som følge av den planlagte utbyggingen. I likhet med hovedstyret finner en det derimot riktig å fastsette et vilkår om kompensasjon fra utbyggerens side dersom en fremtidig omkjøringsvei over Glomma skulle bli fordyret som følge av kraftutbyggingen. Utbyggeren er også pålagt plikt til å samarbeide med kommunen og veivesenet om en best mulig løsning for å føre veien over Glomma.

Post 7. Flomvollene.

I likhet med hovedstyret ser departementet bygging av flomvoller som et nødvendig vilkår for utbyggingen. Under henvisning til Landbruksdepartementets forbehold i sin uttalelse til utbyggingssaken skal planene for flomvollene forelegges landbruksmyndighetene.

Departementet finner i likhet med hovedstyret at den fremtidige bruken av arealene mellom kanalen og elven, bør bestemmes ved avtale mellom kommunen og utbyggeren.

Post 8. Sikringstiltak.

Vilåret er tatt med av hensyn til de spesielle faremomentene kraftverket representerer med en lav terskeldam og inntakskanal. Faremomentene antas å bli minimale når de tiltakene som NVE's tekniske tilsyn finner nødvendige er gjennomført.

Industridepartementet

tilrår:

- 1) I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap tillatelse til erverv av Strandfossen i Glomma på de vilkår og under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 4. november 1977.
- 2) I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 108 og 148, og lov om vern mot vannforurensning av 26. juni 1970 §§ 4 og 10, tillates Hamar, Vang og Furnes Kommunale Kraftselskap å ekspropriere nødvendig grunn og fallrettigheter i Glomma og å bygge og drive Strandfossen Kraftverk i samsvar med søknad av 21.9.76 og på de vilkår som er inntatt i ovennevnte foredrag.

28. Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap.

(Ervers av statens rettigheter i Flåmselva.
Kgl. res. 4.4.1975. Fristforlengelse.)

Industridepartementets samtykke 18. november 1977.

I medhold av vassdragsreguleringslovens § 12, pkt. 1 og delegasjon gitt ved kgl. res. 28.6.1946 forlenges tidsfrist for påbegynnelse av utbygging fastsatt i vilkårenes post 4 inn-til videre. En nærmere tidsfastsettelse vil det bli tatt standpunkt til når spørsmålet vedrørende vern av vassdraget er avklart.

29. A/S Meraker Smelteverk.

(A/S Meraker Smelteverk tillatelse til å leie ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft fra Statskraftverkene.)

Kongelig resolusjon 9. desember 1977.

A/S Meraker Smelteverk har i brev av 31.3.1977 søkt om tillatelse til å leie ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft fra Statskraftverkene.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 26.9.77 avgitt følgende uttalelse:

«1. Innledning.

A/S Meraker Smelteverk er ved kgl. res. av 20.2.1970 gitt tillatelse til å leie inntil 17 MW/120 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets hovedanlegg i Kopperå i Meråker kommune. Tillatelsen er tidsbegrenset til 15.10.2007.

2. Søknaden.

Søknaden av 31.3.1977 gjelder konsesjon på leie av ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft og lyder:

«Vi viser til Stortingsbehandling iflg. St. prp. nr. 165 (1975—76) og til vedlagte kontrakt på levering av 130 GWh årlig fastkraft fra NVE Statskraftverkene, samt til den alminnelige konsesjon av 14.12.1917 med endringer av 19.6.1969, og søker herved om de nødvendige konsesjoner for det nevnte kontraktsforhold.

Energikvantumet, 130 GWh fast og 50 GWh ugarantert årlig, skal brukes til å dekke økningen i smeltekraftbehov ved den utvidelsen som fant sted i 1971—72 (kfr. vår konsesjon av 10.10.1974). Det ble den gang gitt tilsagn om krafttildeling, men først nå er den formelle kontrakt avklart. I mellomtiden er behovet dekket ved tilfeldig, ugarantert leveranse i henhold til den første statskraftkontrakt på 120 GWh, dattert 13.2.1969. Den største av ovenne, 45 MVA bygget i 1972, har i disse dager fått et filteranlegg for avgassene som trenger ca. 20 GWh årlig. Med de dårlige markedsforhold som smelteverksindustrien strir med, viser det seg at vi for øyeblikket har nesten full kraftdekning hvis den ugaranterte mengde på 50 GWh også regnes med.

For dekning av kraft til røkrenseanlegg og prosjekterte moderniseringer, i det vesentligste for å imøtekomme strengere miljøkrav, har vi allerede diskutert fremtidige kontraktsøkninger med NVE Statskraftverkene.

Vår bedrift ledes av følgende styre:

a) Aksjonærvalgte:

- E. Christiansen, norsk
- C. Due-Gundersen, norsk
- H. Chr. Henriksen, norsk
- P. Hilton, amerikansk
- F. C. Kroft, amerikansk
- F. V. McMillen, amerikansk
- R. Wilson, engelsk

b) Valgt av de ansatte:

- M. Berg, norsk
- A. Haugan, norsk
- A. Prestmo, norsk
- O. Tømmeråsmo, norsk

Bedriftens aksjekapital på kr. 13 000 000 eies i sin helhet av Union Carbide-selskapet Electric Furnace Products Ltd., Toronto, Canada.»

3. Kraftleiekontrakten.

I samsvar med St. prp. nr. 165 (1975—76) er det den 18.2.77 inngått kraftleiekontrakt mellom NVE-Statskraftverkene (selgeren) og A/S Meraker Smelteverk (kjøperen).

Ifølge kontrakten forplikter selgeren seg f. o. m. 1.7.1976 til å pr. driftsår stille til disposisjon 18 MW/130 GWh fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh ikke garantert kraft.

Kraften skal leveres ved Eidum transformatorstasjon ved 132 kV nominell spenning, hvor selgeren setter opp kWh-måler(e) med 1-times registreringsperiode samt registrerende MW-MVAr metere.

Kjøperen må ikke overskride kvantumsgrensene for effekt og/eller energi uten selgerens samtykke.

For fastkraftleveringen skal kjøperen betale 6 øre/kWh + 12 % og for den ikkegaranterte kraft 75 % av fastkraftprisen + det samme tillegg i øre/kWh som for fastkraften til enhver tid.

Prisen reguleres hvert år pr. 1. januar med engros-prisindeksen på basis av gjennomsnittsindeksen for 1975.

Eventuelt uttak av overforbruk skal betales etter spesielt avtalt pris.

Kontrakten gjelder til 31.12.1995 dog ikke utover konsesjonstiden.

Hvis kjøperen ikke finner varig anvendelse for energimengden kan han si opp kontrakten med 5 års varsel. Kontrakten kan dog tidligst bringes til opphør 10 år etter leveringsens begynnelse.

4. Avgitte uttalelser.

4.1 Meråker kommunestyre har i møte 26.5.1977 enstemmig vedtatt en anbefaling om at konsesjon blir gitt.

4.2 Nord-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesutvalget har i møte 26.8.1977 etter fylkesrådmannens innstilling, fattet følgende vedtak:

«Fylkesutvalget har ingen merknader til A/S Meraker Smelteverks søknad om konsesjon på kraftleie og anbefaler konsesjon gitt.»

4.3 Fylkesmannen i Nord-Trøndelag anbefaler i brev til NVE av 5.9.1977 i likhet med kommune og fylkeskommune, at konsesjon blir gitt.

4.4 NVE-Statskraftverkene har ifølge brev av 28.4.1977 ingen bemerkninger til søknaden.

5. NVE's uttalelse.

A/S Meraker Smelteverk fikk som nevnt ved kgl. res. av 20.2.1970 tillatelse til å leie inntil 17 MW/120 GWh pr. driftsår fra Statskraftverkene til drift av selskapets hovedanlegg i Meråker kommune. Tillatelsen er gitt med en tidsbegrensning til 15.10.2007.

Tillatelsen ble gitt med vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til sta-

ten av kr. 1,50 pr. kW beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

Konsesjonsavgiften er betalt til og med for 1976. For 1976 utgjorde den kr. 45 378,—.

Søknaden av 31.3.1977 fra A/S Meraker Smelteverk gjelder tillatelse til å leie ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikkegarantert kraft fra Statskraftverkene. Energikvantumet skal brukes til å dekke økningen i smeltekraftbehov for den utvidelse som fant sted i 1971—1972 samt til et avgassfilteranlegg (20 GWh). Kfr. for øvrig St. prp. nr. 165 (1975—76) og Innst. S. nr. 416 (1975—76).

NVE har for sin del ikke noe å innvende mot søknaden og vil anbefale at A/S Meraker Smelteverk gis den omsøkte tillatelse.

Tillatelsen foreslås gitt med i det vesentligste de samme vilkår som i konsesjonen av 1970, herunder med vilkår om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$. Vilkår om kraftavståelse til kommuner forutsettes sløyfet.

Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som kraftleiekontrakten, nemlig 31.12.1995.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter vedlegges.»

Departementet skal bemerke:

I brev av 25.4.77 bekrefter styreformannen at de opplysninger som er gitt om ledelsen av selskapet og om eiendomsretten til grunnkapitalen i konsesjonssøknaden av 31.3.77 er uttømmende og dekker det reelle forhold, jfr. ervervslovens § 24.

A/S Meraker Smelteverk søker nå konsesjon på kraftleie fra Statskraftverkene i henhold til kraftleiekontrakt av 18.2.77. Kontrakten gjelder levering til A/S Meraker Smelteverk av inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft.

Kraftleiekontrakten gjelder til 31.12.1995, og gir bedriften rett til å si opp kontrakten med 5 års varsel — dog tidligst etter 10 år fra leveringsens begynnelse — dersom bedriften ikke finner varig anvendelse for den kontraherte energimengde.

Stortinget har samtykket i kraftleveringen, jfr. herom Stortingets vedtak av 9. juni 1976, jfr. Innst. S. nr. 416 for 1975—76 og St. prp. nr. 165 for 1975—76 om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri.

Etter det foreliggende vil departementet i tilslutning til NVE anbefale at A/S Meraker Smelteverk gis konsesjon på leie av omhandlede energimengde på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleiekontrakten av 18.2.1977 mellom partene måtte

stå ved makt, dog ikke lenger enn til 31.12.1995.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1,— en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Konsesjon etter lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Dersom selskapet bruker energien til å drive slik virksomhet som omfattes av grannelovens § 19, må det foreligge tillatelse fra Miljøvernmyndighetene. Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftleiekonsesjonen medfører at et tidligere utslipp økes vesentlig, at ulempene for omgivelsene av andre grunner blir vesentlig større enn tidligere, eller søknadsplikt følger av forurensningslovgivningen til enhver tid. Søknad om slik tillatelse skal sendes Statens forurensningstilsyn/Røykskaderådet.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendig elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 prosent over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for

hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når de er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over 5 000 kroner av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over 5 000 kroner av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:
 $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares detreter 6 % årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlig av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000,— kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

Det vises til vilkårenes post 4 om konsesjon etter lov om rettshøve mellom grannar av 16.6.1961.

Krafttuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Krafttuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis A/S Meraker Smelteverk konsesjon på leie av ytterligere inntil 18 MW/130 GWh pr. år fastkraft og inntil 7 MW/50 GWh pr. år ikke garantert kraft fra Statskraftverkene.

Konsesjonen gis i det vesentlige på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 9. desember 1977.